

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bir İzmir polisiyesi

SİMİRNA KIZILI

SUPHİ VARIM

Labirent Yayınları - 57

Simirna Kızılı

Suphi Varım

ISBN: 9786059708203

Birinci Basım: Nisan 2016

Genel Yayın Yönetmeni: Hüseyin Çukur

Editör: Onur Koçyiğit

Son Okuma: Yoldaş Özdemir

Kapak Tasarımı: Mazhar Bilgiç

Sayfa Tasarım: Eren Taymaz

**Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık
Hiz. Ltd. Şti.**

Sertifika No: 32763

İrtibat Ofisi:

**Caferağa Mah. Zuhul Sk. Banu Apt. No: 1 D: 1
Kadıköy/İstanbul**

Tel: 0216 345 00 46

E-mail: bilgi@mylosyayingrubu.com

web: www.mylosyayingrubu.com

**© 2015 Mylos Yayın Grubu Yayıncılık
Danışmanlık Hiz. Ltd. Şti.**

*Bu eserin yayın hakkı saklıdır. Yayınevinden
yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen
alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz, basılamaz.
Elektronik ortamlarda yayınlanamaz.*

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit - Nazlı Koçak

Gümüşsuyu Caddesi Odin İş Merkezi

Kat 2 B Blok No 403

Topkapı/İstanbul

Davutpaşa V.d. 5720194170

Tel: 0 212 613 30 06 Fax: 0 212 613 51 97

Sertifika No: 29652

Labirent Yayınları, Mylos Yayın Grubu'nun markasıdır.

Suphi Varım

İzmir doğumludur. Ekonomi doktoru. *Thule Büyücüsü* ilk romanıdır. Simirna Cinayetleri üçlemesi olan *Düello*, *Kâbus* ve *Gölge* romanları dışında, *Dedektif Cırağı* isimli bir gençlik polisiyesi kaleme almıştır. *Karanlıkta İki Ceset* romanıyla 2014'te "Dünya Kitap Polisiye Roman Ödülü"ne layık görülmüştür.

SUPHİ VARIM
SİMİRNA KIZILI

Yazarın Notu

Bu romanda anlatılanlar ve karakterler düş ürünüdür. Her romanımda olduğu gibi sadece tarihi olaylar ve mekânların bir kısmı gerçektir.

Romanda tarihi altyapı olmakla beraber, romanın tarihi değıl, polisiye bir yapıt olduğunu belirtmek isterim.

Tarihi olayları ve mekânları kurguya eklerken birkaç kitap ve fotoğraf karıştırdım. İzmir'in tarihi hakkında Talat Ulusoy'un sohbetlerinden ve araştırma makalelerinden çok yararlandım. Sabri Şiriner, eski İzmir'in büyüleyici dünyasını gösteren fotoğraflar sağladı, o mekânların şimdi nerede olduğu konusunda öğrendiklerini benimle paylaştı. Her ikisine de teşekkür ederim. Ayrıca bu romanın bazı bölümlerini bürosunda rahat bir şekilde yazmama imkân veren arkadaşım Mustafa Alpaslan'a da ne kadar teşekkür etsem azdır.

1

Tramvay, tekerleklerinden kıvılcımlar saçarak sert bir frenle durdu, vagonun soluk sarı ışığı bir an sönüp tekrar yandı. Ayaktaki yolcular, birbirlerine çarparken söylendiler. Yanımda oturan kadının kucağındaki bebek ağlamaya başladı. Vatman kapıları açınca çantamı omzuma asıp yaşlı bir adamın arkasından indim, peşimde birinin olup olmadığını anlamak için çevreye göz gezdirdim.

Barlar, gazinolar açılmıştı. Grafon kâğıtlarıyla süslenmiş kapılarında renkli ampuller yanıyordu. Şık kıyafetlerinden para babası olduklarını anladığım birileri, duvarlardaki revü afişlerinin önünde İngiliz askerlerle sohbet ediyordu; işgalden beri yapışık kardeş gibiydiler. Birkaç adım sonra, köşedeki kumarhanenin duvarında kadın gölgeleri çarptı gözüme. Ağızlıklarındaki sigaralardan duman saçarak askerlere yürüdüler.

Takip edilmediğime emin olunca Tünel'in karşısındaki dar yola saptım. Sokak lambaları yanmıyordu, zaten çoğu kırık. İspirto kokan bir berduş, çöp tenekesinin dibinde sızıp kalmıştı. Karanlıkta bir süre yürüyüp Galata Kulesi'ne bakan iki katlı taş binaya vardım. Panjurları kapalıydı, ışık görünmüyordu.

Sokağı kolaçan ettim, izlenmediğime bir kez daha kanaat getirince kapı zilini çaldım. Şefim Yevgeni Nikolayeviç'ten

yeni emirler almak ve değişen şifreleri öğrenmek için sık sık gelirdim buraya.

Çok geçmeden kapıyı açtı şef. “Girin yoldaş,” dedi. Takım elbiseli ve kravatlıydı. Soluk yüzü her zamanki gibi asıktı. Sağ şakağından gerdanına inen yara izi, çarın işkencecilerinden kalmaydı.

“Dobriy veçır,” diye karşılık verdim; şehirdeki ÇEKA ajanlarının çalışma masalarından, kilitli silah dolabından ve şefin arada bir Çaykovski çaldığı duvar piyanosundan ibaret karanlıık salona girdim. Sadece üst kattaki odadan cılız bir ışık geliyordu.

Ahşap merdiveni çıkan adamın peşine takılıp küre şeklindeki masa lambasının aydınlattığı odaya girdim. Soğuktu. Siyah kadife perdeler iyice çekilmişti. Dosya dolabının yanındaki askıya çantamı astım.

Cüsseli, kısa gri saçlı, kanca burunlu Yevgeni Nikolayeviç, buz mavisi gözlerini bana dikerek, “Yeni görevinizi bildireceğim Yoldaş Andreyev,” dedi. Ardından ceviz çalışma masasının başına geçti, oturmam için berjer koltuğu işaret etti. Orduda süvari yüzbaşısıyken üniformasının koluna kıızıl bant bağlayarak Bolşeviklere katılmıştı. Altı aydır İstanbul’daydı, istihbarat ağını genişletmek için gecesini gündüzüne katarak çalışıyordu.

Duvardaki Lenin portresinin ve kıızıl bayrağın karşısındaki koltuğa oturdum. “Sizi dinliyorum.”

Üç tırnağı işkencede sökölmüş kemikli parmaklarını masadaki kırmızı dosyanın üstüne düşönceli bir tavırla koydu. “Simirna’dan önemli haberler var. İşgalcilerin gemileri, körfeze demir atıyormuş. Aralarında Yunan destroyeri de varmış.”

“Oradaki ajanımız mı bildirdi?”

“Evet, Pyotr Karamzin. Biliyorsunuz, Rus Posta Gemileri Acentesi’nin temsilcisi olarak görünüyor. Petrograd Üniver-

sitesi'nde klasik Yunan edebiyatı okuduğu için onu özellikle oraya göndermiştim.”

“İki ay önce burada tanıştırmıştınız, evet.”

Mendil cebinden çıkardığı tel çerçeveli gözlüğü takıp dosyayı açtı, “Raporları sayesinde Osmanlı'yı kötü bir geleceğin beklediğini söyleyebilirim,” dedi. “Yunanistan ve İtalya ülkenin batısını istiyormuş. Bakalım, İngiliz piyangosu hangisine çıkacak?”

“Demek sömürgeciler harekete geçiyor.”

“Öyle. Bu yüzden Simirna'da olup biteni yakından izlemeliyiz. Pyotr'un yükünü hafifletmek için oraya gideceksiniz.”

Beklemediğim bir görevdi. Bir an duraksadım. “Yola ne zaman çıkmamı istiyorsunuz?” diye sordum.

“Acentenin gemisi Neva, yılbaşı gecesi Haydarpaşa'dan kalkacak. Ona bineceksiniz. Limanda Pyotr sizi karşılayacak. Görevinizden haberi var. Kuryeyle bildirdim. Orada bir şeye karışmayın, silahlı çatışmadan kaçının. Sadece gözleyip dinleyin.” Ardından çekmecesinden kabarık bir zarf çıkarıp uzattı.

Mühürlü zarfın içindeki parayı sayıp şefin masaya bıraktığı harcırah belgesini imzaladım, parayı cüzdanıma yerleştirdim.

“Simirna'daki konsolosluğumuz kapalı, haberiniz olsun,” dedi şef.

Başımı salladım, beni ÇEKA'ya alan adamla vedalaştım.

Sokakta yağmur çiseliyordu. Bir lağım faresi hızla önümden geçip kanalizasyon mazgalına atladı. Sataşan hayat kadınlarına aldırmadan paltomun yakasını kaldırıp Karaköy'e doğru yürüdüm.

Simirna'da zorluk çekmeyeceğime emindim. Annem Trabzon Rum'u olduğu için Rumcam çok iyiydi. Oradaki Rumlarla kolayca anlaşılabilir, aralarına rahatlıkla sızabilirdim. Petrograd Polis Okulu'nda Fransızca öğrenmiş, Moskova'daki görevim sırasında özel ders almıştım. Herhalde Simirna'da bu lisanı

konuşanlar fazlasıyla vardı. Yevgeni Nikolayeviç, bunları dik-kate almıştı anlaşılan. Beni İstanbul'a çağıran da oydu. İngiliz ajanlarıyla gizli kapaklı işler çeviren çarlık kalıntılarını izleme görevini vermişti. Aristokrat artıklar, Rusya'daki iç savaşı tır-mandırıp Bolşevikleri yok etmeye çalışıyordu. Petrograd'a İn-giliz silahı göndermeye hazırlanan iki Beyaz Rus subayı geçen ay Pera'nın arka sokaklarında kıstırmış, ayaküstü sorgulayıp sustalımla gırtlaklarını deşmiş, silahları gizledikleri depoyu havaya uçurmuştum.

Galata Köprüsü'nde bir grup askerin bana doğru yürüdüğü-nü görünce yavaşladım. Her zamanki gibi kimlik kontrolü ya-pacaklardı. Pasaportumun ve *Pravda* gazetesinin sahte kimlik kartının verdiği rahatlıkla gelmelerini bekledim. Altı ay önce ÇEKA'ya girdiğimde bir gün gazeteci rolü oynayacağım hiç aklıma gelmemişti.

Bir Fransız teğmen, pasaportumu inceledikten sonra belini hafifçe eğdi, gülümseyerek geçmeme izin verdi. İşgalciler, hoş görünmek için gazetecilere nazik davranıyordu; tipik sömür-geci oyunu.

Köprüde yoluma devam ettim. Sağ ayağı dizine kadar sargı-lı bir Türk subay, bastonunu kaldırarak araba durdurmaya ça-lışıyordu. Kaldırımında oturan dilenci, sarıklı başını avuçlarının arasına almıştı. Köprünün korkuluğuna dayanmış birkaç kişi, ışıkları karanlık suya vuran vapurları seyrediyordu.

Yeni Cami ile Mısır Çarşısı'nın arasındaki sokağa girip Bar-ba Konstantin'in meyhanesine vardım. Bahçe içinde küçük bir binaydı. Cumartesi akşamları arkadaşım Kâmil Cevat'la bura-da buluşup iki tek atardık.

İçeri girince onu bulmak için etrafa baktım. Masaların çoğu doluydu. Kimi müşteri kahkaha atarak kimi de sessizce içki-sini yudumluyordu. Rakı, pastırma, çiroz, börek kokusu her yanı sarmıştı. Tahta taburede oturan yaşlı bir adam, yerde-

ki çay bardağından rakısını içti, duvara dayalı buzukiyi aldı, akort etmeye başladı. Arkadaşımın, mutfak kapısının yanındaki masada oturduğunu fark edince yanına gittim.

Beni görünce, “Geciktiniz Sergey,” dedi Fransızca.

Tokalaştık. “Çok işim vardı,” diyerek karşısına oturdum.

Mezeleri ve karafakiyi işaret ederek, “Sabredemedim, demlenmeye başladım,” dedi. Ardından kadehi rakıyla doldurup bana uzattı. “Haydi, şerefe!” Kısa boylu, dolgun yüzlü, ince bıyıklıydı. Eski moda redingot giymişti. Yeşil kravatının rengi atmıştı.

“Nazdrovya!” Rakıdan bir yudum alıp ağzıma biraz çiroz attım.

Kâmil Cevat’la iki ay önce burada tanışmıştık. Paris’te siyasal bilgiler okuduğunu söylemişti. Hayatını gazetelere ve dergilere makaleler, hikâyeler yazarak kazanıyordu. Bazen tiyatro toplulukları için piyesler kaleme alırdı. Osmanlı Sosyalist Fırkası’nın üyesiydi. Rusya’daki devrimi çok merak eder, anlatmamı isterdi. Konuşacak ortak konularımız olduğu için kısa sürede kaynaşmıştık.

“Bir süre kafayı bensiz çekeceksiniz,” dedim.

Şaşkınlıkla yüzüme baktı. “Rusya’ya mı döneceksiniz yoksa?”

“Hayır, Simirna’ya gideceğim. Gazete için haber gerek.”

“İnşallah kısa zamanda dönersiniz.”

“Umarım.”

“Daha önce gittiniz mi oraya?”

“Hayır,” dedim başımı iki yana sallayarak.

Kâmil, yanındaki sandalyede duran deri çantasını açtı, boş bir kâğıt çıkardı. “Size yardımını dokunabilir.” Siyah dolmakalemiyle kâğıda bir şeyler yazmaya koyuldu.

“Ne yazıyorsunuz?” diye sordum.

“Arkadaşım İzzet Selim’in adresini. Doğma büyüme oralı-

dır. Paris'te tanışmıştık." Mürekkebin kuruması için bir süre salladıktan sonra kâğıdı verdi.

Kâğıdı cüzdanıma yerleştirdim. "Ne iş yapıyor?"

"Tacir. Paris'te iktisat okuyordu. Savaş çıkınca memlekete geri döndü, biraderleriyle çalışmaya başladı."

"Mutlaka uğrayacağım."

Buzukinin akordunu tamamlayan yaşlı müzisyen, genizden gelen sesiyle bir şarkıya başladı. Sözlere kulak verince Simir-na şarkısı olduğunu anladım. Yunan ordusunun şehre gireceği söylentisi yayılınca böyle şarkılar moda olmuştu.

2

Neva, hareket ettikten iki gün sonra tanyerinin kızılığında Simirna'ya varmıştı. Denizde seyrederken geminin motorlarının ansızın arızalanması ve İngiliz zırhlılarının yaptığı sıkı denetimler yolculuğu beklenmedik şekilde uzatmıştı.

Mürettebatı sorgulayan İngilizler en çok beni sıkıştırmış, gerçek bir gazeteci olup olmadığımı anlayabilmek için dolambaçlı sorularla üstüme gelmişlerdi. Ancak gemideki Yunan subaylara annemin Rum olduğunu söyleyip Rumca konuşunca şüphe bulutlarını dağıtmıştım.

Sıkıcı yolculuğun ve bezdirici sorgulamaların yarattığı sinir bozukluğu, Simirna'ya varmamıza rağmen bitecek gibi görünmüyordu. Çünkü iki saat önce motorlu bir sandal, gemiye yanaşmış; güverteye çıkan Türk memur, Kaptan Oleg İvanoviç'e bir şeyler anlatmıştı. Oleg, küfür üstüne küfür savurduktan sonra yanıma gelmiş, sarı pos bıyıklarının uçlarını öfkeyle çekiştirirken geminin bir kez daha kontrol edileceğini söylemişti. Ben de sinirlerime hâkim olmaya çalışarak güvertede aşağı yukarı dolaşmaya, körfezdeki savaş gemilerini seyretmeye başlamıştım. Sigaramı, votkamı içerken gözlerimi arada bir sahile de çeviriyordum.

Rıhtımda birkaç yat vardı. Mavnaların üstünde hamallar dolaşıyordu. Kafeler, pastaneler oldukça kalabalıktı. Binalara

asılı Yunan bayraklarının çokluğu gözümden kaçmadı; Rumların Yunan ordusunun yolunu gözlediklerini anlamak için müneccim olmaya gerek yoktu.

Pyotr'un ne tarafta beklediğini anlamak için kaptan köşküne çıkıp Oleg'den dürbününü istedim. Gözüme göre ayarlayıp sahile baktım. Pyotr oradaysa gözüme çarpardı. Uzun boylu, ince yapılı, sarı saçlı biriydi; esmer insanların arasında kolayca seçebilirdim. Ancak dikkatle bakmama rağmen göremedim. Belki beklemekten usanmış, geminin daha da gecikeceğini düşünerek işyerine dönmüştü.

Oleg, siyah denizci kasketini hafifçe yukarı kaldırıp gri gözleriyle denizi işaret etti. "Galiba çilemiz bitiyor Yoldaş Andreyev. Gelenler, kontrol memuru olmalı. İşlemleri kısa sürede halledip kıyıya çıkabiliriz."

Kaptanın gösterdiği tarafa bakınca bir römorkörün beyaz dalgalar arasında yaklaştığını gördüm. Birkaç yudum daha votka içtikten sonra, "Nihayet," dedim. "Görelim bakalım, nasıl bir şehirmiş burası." Şişeyi yanımdan geçen miçonun eline tutuşturdum. Sinirlerim yatışmıştı; Oleg'in peşine takıldım.

Biri şapkalı diğeri fesli iki adam, ip merdiveni tırmanarak nefes nefese gemiye çıktı. Arkalarından kısa boylu, fırça bıyıklı bir İngiliz subay, çevik bir hareketle güverteye atladı. Etrafa bakınıp geminin kış tarafında bekleyen güverte lostromosunun ve mürettebatın yanına gitti. Tayfaların arasında dolaşırken cebinden tütün tabakası çıkarıp sigara sarmaya başladı. Fesli adam da yanındaydı.

Kaptan, ceket cebinden çıkardığı evrakı sivil giyimlilerden birine gösterdi. Başını sallayarak belgelere dikkatle baktı şapkalı adam, İngiliz subayın yanına gidip bir şeyler anlattı. Galiba tercümandı. Çok geçmeden başını bana çevirdi, ağır adımlarla yaklaştı. Pasaportumu ve gazeteci kartımı cebimden çıkarıp ona doğru birkaç adım attım.

Adam, tedirgin bir tebessümle, “Hoş geldiniz,” dedi Rumca. Dolgun yüzlü, iri burunlu, ince bıyıklıydı. Ellili yaşlarda gösteriyordu. Kahverengi takım elbise giymiş, aynı renk kravat takmıştı.

Pasaportumla kimlik kartımı uzatırken, “Efharisto poli, hoş bulduk,” dedim.

“Kaptandan duyduğuma göre Rumca biliyormuşsunuz.”

“Annem, Trabzon Rum’udur.”

“Pontus ha! Ben de Simirna Rum’uyum. Adım, Hristo Leonardos.” Belgelerime baktıktan sonra geri verdi. Tedirginliği azalmış gibiydi.

“Tercüman mısınız?” diye sordum.

“Gümrük memuruyum. Ara sıra tercümanlık yaptığım da oluyor.”

Kaptan, yanımıza geldi. “Belgelerimizde sorun yok,” dedi. “İstedığınız zaman karaya çıkabilirsiniz Sergey. Ben, kargoyu kontrol edenlerin başında duracağım.” Ardından hızlı adımlarla fesli memurla subayın yanına gitti.

“Nerede kalacaksınız?” diye sordu Hristo.

“Bulduğum ilk otele yerleşeceğim.”

Eliyle çenesini sıvazlarken, “Çok zor,” dedi. “Oteller yabancı subaylarla dolu. Yanında kalacağınız biri var mı?”

“Şehre ilk gelişim. Kimseyi tanımıyorum.”

“İsterseniz yardımcı olabilirim. Aya Nikola Mahallesi’nde bir dostumun pansiyonu var. Rum mahallesidir. Kendinizi evinizde hissedersiniz.”

Pyotr, benim için kalacak bir yer ayarlamış olmalıydı. Ancak şüphelendirmemek için karşındakine bir şey söylemedim; Yunan istihbaratı için çalışıyor olabilirdi. “Kala! Pansiyona gidelim,” dedim. Pyotr’un bulduğu yere daha sonra yerleşebildim.

“Valiziniz nerede?”

“Kamaramda. Bekleyin, hemen alırım.”

“Sizinle geleyim.”

Kamaramın olduğu tarafa yürüdüm. Gemi demir atınca bütün eşyalarımı valize yerleştirmiştim. Hepsi üç gömlek, bir ceket, iki pantolon, iç çamaşırları, tıraş takımı ve sustalım için küçük yağıdanlıktan ibaretti.

“Kirya Teodoridu’nun yanında çalışan bir kız var,” dedi Hristo. “Çamaşır yıkar, ütü yapar. Şehirde uzun süre kalacaksınız bunları dert etmeyin.” Bir yandan da kamarayı süzüyordu. Şüphe çekici bir şey aradığına emindim.

Valizimi ranzadan alırken, “Kirya Teodoridu mu?” diye sordum.

“Minerva Teodoridu. Pansiyonun sahibesi. Yardımcı kızın adı da Petra. Dediğim gibi, uzun süre kalacaksınız...”

Kalış sürem hakkında ağzımdan laf almak istiyordu. Şüphelilerin ağzını aramak için yardımsever ayağına yatmak her zaman işe yarayan bir yöntemdi; polisliğimde çok yapmıştım.

Adamın merakını iyice depreştirmek istedim. “Yazılacak haber olduğu sürece kalacağım,” dedim. “Kesin tarih veremem.” Çantamı omzuma asıp valizi sapından kavradım.

“Gazetecilerin işleri hiç belli olmaz, değil mi? Neyse! Gidelim.”

Sigarasını tüttürerek beni dikkatle süzen İngiliz subayın yanından geçtim, Hristo’nun peşine takıldım.

Motorlu sandala bindik. Sahili işaret ederek, “Ne kadar güzel, değil mi?” dedi gümrük memuru.

Yarım ağızla, “Evet,” diyerek geçiştirdim. Güvertede beklerken şehri yeterince seyretmiştim. Adamın övgülerini dinlemesem de olurdu ama hevesle anlatmaya devam etti.

Durmadan öksüren yaşlı bir denizci, sandalı gemiye bağlayan halatı çözdükten sonra motorun kulak tırmalayıcı sesiyle ağır ağır hareket etti tekne. Mendireği ve deniz fenerini ge-

çerken Hristo, sahildeki binalardan, caddelerden bahsetmeye başladı.

Smurne Pansiyon'un sahibesi Minerva Teodoridu buğday tenli, orta boylu, pek güzel olmasa da çekici bir kadındı. Otuzlu yaşların sonunda gösteriyordu. Parlak siyah saçlarını topuz şeklinde toplamıştı. Üzerinde siyah düğmeli, kırmızı bir elbise vardı. Beyaz örtüyle kaplı ahşap bankoda yanımda duruyor, kayıt defterini doldurmamı bekliyordu.

Hristo, elini kadının omzuna koyarak, "Konuğumuz size emanet," dedi. "İzninizle limana dönmem gerek."

"Lütfen işinize bakın," dedi beriki. "Mösyö Andreyev'le yakından ilgilenirim."

Hristo çıktıktan sonra kayıt defterini doldurmaya devam ettim.

Gözlerini yazdıklarımın ayırmayan Minerva, "Demek yirmi beş yaşındasınız," dedi. "Daha genç gösteriyorsunuz."

İltifatına teşekkür ettim, yazmayı bitirip parmaklarımdaki mürekkep lekelerini silmek için mendilimi çıkardım.

Minerva bankodaki şişeden elime ve mendilime telaşla kolonya döktü. Yazdıklarımın bir kez daha baktıktan sonra, "Odanızı göstereyim," dedi, duvardaki panodan bir anahtar alıp merdivene yürüdü.

Valizimi, çantamı alıp hafifçe kırıtan kadını izledim. Basamakları gıcırdayan, korkuluğu sallanan merdivenden üst kata çıktık. Beyaz badanalı duvarlarda hiç leke yoktu. Kilimler, şilteler tertemizdi.

Oda kapılarının açık olduğunu görünce, "Başka müşteriniz yok mu?" diye sordum.

"Maalesef. Ateşkesin ardından üç Fransız, iki İtalyan kaldı. Onlar da boş otel bulunca geçen hafta gitti."

Odaya girdik. Oldukça genişti. Yüksek tavandan şamdan

şeklinde avize sarkıyordu. Kapının yanında ceviz dolap duruyordu. Pencerenin önüne, üzerinde saat olan komodinin ve uzun arkalıklı sandalye yerleştirilmişti. Yerde iki küçük halı seriliydi. Üzerlerinde av sahneleri vardı.

Minerva, perdeleri çekip pencereleri açtı. “Rahatınıza bakın,” dedi. “Bir şeye ihtiyacınız olursa aşağıdayım.”

Kadın gittikten sonra valizimle çantamı yere bırakıp lavanta kokan yorganın üstüne oturdum. Sevmiştim burayı. Çizmenin içine gizlediğim sustalıyı çıkarıp ceketimin cebine attım. Kalkıp duvardaki aynaya baktım. Kızıl saçlarım çok dağınıktı; mavi gözlerim kızarmış, yorgunluktan küçülmüştü. Siyah kravatımı gevşetip gömleğimin yaka düğmesini açtım. Yol yorgunluğunu üzerimden atmak için yıkanmaya ihtiyacım vardı.

Banyonun yerini sormak için dışarı çıktım, Minerva’ya seslenmek üzere sahanlık korkuluğundan aşağı sarktım.

İnce bir ses, “İsteğiniz mi var?” diye sordu.

Arkama dönünce uzun kestane saçlı, kısa boylu bir genç kızla yüz yüze geldim. “Banyonun yerini soracaktım,” dedim.

“Gelin, göstereyim.” Yeşil elbisesinin üstüne siyah hırka giymişti. Boynunda küçük bir haç asılıydı.

Koridorda yürüyüp arka taraftaki merdivenden alt kata indik.

Kız, bir kapının önünde durdu. “İşte burası. İçeride sabun ve temiz havlular var. Kirli çamaşırlarınızı bırakın, ben yıkarım.”

Hristo’nun bahsettiği kız olmalıydı. On altı-on yedi yaşında gösteriyordu. Sivilceli ince yüzü soluktu, başında çok dert varmış gibi hüznünlü görünüyordu. Adını anımsamayınca sordum:

“İsminiz, küçük hanım?”

“Petra Vasiliadis. Yırtık, sökükle de dikerim.”

“İhtiyacım olursa haber veririm.”

Boynundaki haçla oynayarak yanımdan ayrıldı. O anda taşların üstünde cansız yatan kız kardeşimin boynundaki kanlı haç canlandı belleğimde. Kızın uzun siyah saçları yere yayıl-

muş, haç iyice ortaya çıkmıştı. Kopartmak için öfkeyle hamle yaparken polis önlemişti beni.

Odaya döndüm, bir sigara yakıp pencerenin önünde durdum. İlerideki çan kulesine bakarken o kiliseye gidip ne kadar haç varsa üzerlerine tükürmek, parçalamak geldi içimden.

Cilası solmuş ahşap mobilya içindeki saat, akşamın yedisini vurdu. Cam kapağın arkasındaki zincirli sarkacın hareketini izlerken elimi usturayla tıraş olurken kestiğim çeneme götürdüm; yara, kabuk bağlamıştı.

“Dinlenebildiniz mi?” diye sordu Minerva. Panjuru kapatıp perdeyi çekti.

“Evet,” dedim. “Yatak çok rahattı. Teşekkür ederim.”

Yıkandıktan sonra biraz kestirmek için yatağa uzanmış ancak kendimden geçip derin bir uykuya dalmıştım. Petra’nın kapıyı çalmasıyla gözlerimi açtığımda hava kararmıştı. Kız, kapının arkasından yemek zamanının geldiğini söylemişti. Uyku sersemliğim geçer geçmez giyinip alt kata inmiştim. Minerva sofrayı hazırlamış, beni bekliyordu.

Masaya oturup beyaz peçeteyi boynuma bağladım. Karşımdaki duvarda bir tablo asılıydı; tabuttaki yaşlı adama bakarak ağlayan bir kadını ve mum tutan küçük çocuğu gösteriyordu. Tablonun altındaki komodinde mumu erimiş gümüş bir şamdan vardı.

“Salçalı pirzola, patates püresi ve muhallebi pişirdim,” dedi kadın ve tencerenin kapağını açıp tabağıma üç parça pirzola bıraktı. Elleri çok güzel, bakımlıydı; sabun kokuyordu. Yüzük takmamıştı.

Petra kadehlere şarap doldurdu. Yüzümüze bakmadan, yemeğini bankoda yiyeceğini söyleyip çıktı. Gelen gürültüden sokak kapısını sertçe kapattığını anladım. Asabi bir kız olduğu belliydi.

Minerva karşıma oturdu. “Gazetecilik zor iş olmalı,” dedi. Meraklı gözlerini yüzüme dikmişti.

“Evet, insanı çok yıpratır.” Kadehimi kaldırdım. “Şerefimize.”

“Yasu! Rusça nasıl denir?”

“Nazdrovya,” dedim gülümseyerek.

Güçlkle telaffuz ederek “Nazdrovya!” dedi ve şarabı ağzında dolaştırıp içti. “Haber yazabilmek için şehri iyi tanımanız gerek.”

“Zamanla öğrenirim.” Tabagıma biraz püre aldım. Sütle yapılmıştı.

“İsterseniz yemekten sonra Belle Vue’ye kahve içmeye gidelim. Şehrin en canlı yeridir, merkezidir. Punta’ya da yürürüz.”

“Akşamları sokağa çıkma yasağı yok mu?”

“İngilizler bazı yasaklar koydu. Gerçi bizim taraflarda pek denetim yok. Türklerin yaşadığı yerlerde daha sıkıymış.”

“O halde çıkabiliriz,” diyerek şarabımdan bir yudum aldım.

Kadın yemeğini hızla yemeğe başlayınca ben de ona uydu. Bir an önce kendini sokağa atmak istiyordu sanki.

Yemeğin ardından kapıyı aralayıp, “Sofrayı toplayıver kızım,” diye seslendi. Ardından hemen döneceğini söyleyip yanından ayrıldı.

Genç kız, asık yüzle içeri girdi. Şişenin dibinde kalan şarabı bir dikişte içip tabakları birbirine çarparak toplamaya başladı, çatalarla bıçakları gelişigüzel tencereye fırlattı. Bir bıçak yere düşünce öfkeyle homurdandı.

Kapının önüne çıkıp bir sigara yaktım. Hava rüzgârlıydı; şiddetlendikçe kiliselerin çanları düzensiz bir şekilde çalıyordu. Zihnimde haçlar, ikonalar canlandı yine. Midem kasılırken dalıp gittim.

Petrograd’da oturduğumuz semt yoksullarla doluydu. Neredeyse her gün evlerden hastalık, ölüm haberleri gelirdi. Kimsenin doktora verecek parası yoktu. Hastaları iyileştirmeleri

için papazları, muskacı kadınları çağırırlardı. Sokaklarda tütsü kokusu yayılır, dua sesleri duyulurdu. Tabii ki bunlar, hastalık ve ölümleri durdurmazdı. Karşımızdaki evde oturan amcamın küçük kızı da koleraya yakalanmıştı; acılar içinde kıvranıyordu. O sırada on dört yaşıyaydım. Amcam, doktor yerine yakındaki kilisenin papazını çağırmıştı. Kara cüppeli, dualar etmiş, etrafa güya kutsal su serpmiş, kızcağıza haç öptürmüştü. Kız iki gün sonra ölünce de cansız bedeninin üstünde haçla garip hareketler yaparken İsa'nın göklerdeki krallığında sonsuz şifaya kavuştuğunu söylemişti. Babam papazın yakasına öfkeyle yapışırken koşarak evden çıkmış, kiliseye gitmiştim. İçeri girer girmez gördüğüm ilk haçın önünde pantolonumu indirilmiş, nefretle üstüne işemiştim. Haç başımıza musallat eden sahtekârın boğazına sarılamayacağıma göre hıncımı değerli taşlarla süslü o tahta parçasından çıkarmalıyım.

"İşte geldim," dedi Minerva. "Çok bekletmedim, değil mi?" Saçlarını salmıştı. Canlı bir makyaj yapmış, yakası kürklü manto giymişti. Parfüm kokusu çok hoştu. Eldivenlerini tatkarken parmaklarındaki taşlı yüzükleri fark ettim.

"Hayır, bekletmediniz," diyerek sigaramı fırlattım.

"İlerideki meydanda araba bulabiliriz."

"Mümkünse konsoloslukların yakınından geçelim. Görüşme yapmam gerekirse yerlerini şimdiden öğreneyim."

"Hiç merak etmeyin," diyerek koluma girdi. "Burası küçük bir şehir. Her yer birbirine yakındır."

Hızlı adımlarla yürürken hangi sokağın hangi Rum mahallesine açıldığını anlatmaya başladı. Arada bir ayaklarının ayaklarıma dolanmasından ve vücuduma dengesizce çarpıp özür dilemesinden bir erkekle uzun zamandır kol kola yürümediğini tahmin ettim.

3

Rus Posta Gemileri Acentesi, insanların sel gibi aktığı, atlı arabaların durmaksızın gidip geldiği, deve kervanlarıyla dolu Rıhtım Caddesi'nde, Çancıyan İşhanı'ndaydı. Dün akşam Minerva'yla dolaşırken yerini öğrenmiştim. Üç katlı binanın panjurlu pencerelerinin önünde ince parmaklıkları balkonlar vardı; zemini tuğla büyüklüğündeki mermer taşlarla çevrilmişti. İyice güçten düşmüş beygirin zorlukla çektiği, her tarafı dökülen eski kupa arabayla ulaşmıştım buraya.

İşhanının kemer şeklindeki kapısını açıp içeri girdim. Bekçi ya da kapıcı yoktu. Siyah halıyla kaplı basamaklardan ikinci kata çıkıp pirinç levhada acentenin adının yazılı olduğu kapıyı çaldım. Ancak açan olmadı. İnsan başı şeklindeki tokmağı birkaç kez daha vurduysam da kimse görünmedi.

Pyotr Karamzin'in nerede olabileceğini düşünerek binadan çıktım, bir sigara yakıp etrafa baktım. İki hamal, köşe başındaki kasası kapalı at arabasına fiçı ve çuval yüklüyordu. Başlarında bağırıp çağıran yaşlı bir adam vardı; sağ gözüne monokl takmıştı. Sürücü yerinde oturan adama seslenince monokl düşecek sandım.

Gözlerimi caddeye çevirdim. Takım elbiseli erkekler, binalara girip çıkıyordu. Kimi, gemilerden indirilen kargoyu kontrol ediyor, küçük defterlerine bir şeyler yazıyordu. Seyyar satıcı tezgâhlarında karınlarını doyuranlar, kıtlıktan çıkmış gibiydi.

Duvara dayanmış birkaç denizci, pipolarını tüttürürken, gelip geçen kadınları süzüyordu. Garsonlar, birahanelerde ve pastanelerde masaları, sandalyeleri düzenlemekle megld.

Atlı tramvayın peşinden koan çocukları seyrederken üstü açık gri bir otomobil, egzozundan duman saçarak önümde durdu. Merakla baktım. Tekerlekleri amur içindeydi. n camında su lekeleri vardı.

Sürücü, kasketini ve gzlgn çıkartıp, “Umarım sizi fazla bekletmedim,” dedi Rumca. “Geciktiğim için kusura bakmayın. Bu motorlu arabaların ne zaman bozulacağı hiç belli olmuyor. Yolda yine motoru durdu.”

Beni birine benzetmiti galiba. “Siz beni...” diye söze baladım.

Sözümü bitirmeme fırsat vermeden arabadan indi, deri eldivenlerini hızla çıkartıp elini uzattı. “Tanıtığımıza memnun oldum Mösyö Grigoriadis. Yolculuğunuz nasıl geçti?” Orta boylu, kalın bıyıklı, dolgun gerdanlı biriydi. Pardssnn yakalarını kaldırmıtı. Parmaklarında talı iki yüzük vardı; alıyansı parlıyordu.

Elimi bırakmasını bekledikten sonra, “Mösyö Grigoriadis değılim,” dedim.

Afallayarak beni süzerken kekeledi:

“Yani siz, Atina’dan gelen organizatör değılsiniz ha!”

“Sanırım benzettiniz.”

Hayal kırıklığına uğramış bir tavırla, “Galiba,” dedi.

“Karıtırdınız.”

“Onunla hiç karılamadık. Mektuplaıyorduk. Bugün geleceğini yazmıştı. Sizi kapıda beklerken görünce...”

“Aldırmayın. Anladığım kadarıyla iyeriniz bu binada. Bir şey sorabilir miyim?”

“Elbette.”

“Acentede kimseyi bulamadım. Acaba...”

Yine sözümü kesti:

“Pyotr Karamzin’i şu günlerde hiç görmedim Mösyö...”

“Sergey Andreyev.”

Küçük kahverengi gözlerini kısarak elini bıyıklarına götürdü. “Rumcanızın şivesi farklı. Adınız da Rum adına benzemiyor.”

“Annem Pontus Rum’u. Rus gazeteciyim.”

“Rusya’dan mı geldiniz?” diye sordu, gözlerini biraz daha kısarak.

“İstanbul’dan.”

Çenesini ovuşturarak, “Demek gazetecisiniz,” dedi. Yüzünde yılışık bir tebessüm belirdi. “Belki günün birinde benim hakkında da haber yazarsınız.”

“Nasıl?”

Ceketinin cebinden kartvizit çıkarıp uzattı. “Adun, Dimitris Aleksandris. Gösteri organizatörüyüm. Konserler, tiyatrolar...”

Yere attığım izmariti çizmemin burnuyla ezdim. Kartviziti ceketimin cebine koyarken, “Eğlence hayatı hakkında yazı hazırlarsam sizi ararım,” dedim.

İki eliyle elimi kavradı. “Çok memnun olurum.”

Etrafı seyrederek caddede yürümeye başladım.

Askerler, kafe ve pastaneleri doldurmuştu. Hallerinden, saşkın geriliminden sıyrıldıkları belliydi. İngilizlerin, Fransızların ve İtalyanların ayrı masalarda oturdukları dikkatimden kaçmadı. Yunan askerleriyse masadan masaya laf yetiştiriyor, şehrin sahibiymiş gibi davranıyorlardı.

Karşı kaldırıma geçip yola devam ettim. Deniz hafif dalgalıydı. Açıkta demirleyen savaş gemileriyle rıhtım arasında tekneler gidip geliyordu. Balıkçılar, sandallarda ağ onarıyordu; güneşten yanmış yüzleri, elleri kırıkmıştı. Tekerlekli tezgâhta gemici feneri satan bir adam onları izliyordu. İskele babalarının üzerine oturan hamallar, sigaralarını tüttürüyordu; sırtlık-

larını ve organları yere bırakmışlardı. Konuşmalarından Rum olduklarını anladım.

Pyotr'un gemiye gidip Kaptan Oleg'e nerede olduğu hakkında mesaj bırakabileceğini düşünerek adımlarımı limana doğru sıklaştırdım. Yaşlı bir adam, balık dolu el arabasını iterek yanımdan geçti. Limanın girişindeki sarıklı ve şalvarlı iki Türk hamal, Rum hamallara bakarak öfkeyle söyleniyordu. Biri, kalın kuşağından yarısına kadar çıkardığı bıçağı diğerine gösterip göz kırptı. Galiba Rumlarla dalaşmak için fırsat kolluyorlardı.

Neva, bir İtalyan şilebinin yanındaydı. İtalyan askerler, şilepten yük indiriyordu; başlarında bir deniz subayı vardı. Çok bitkin görünüyorlardı. Uzun süredir boşaltmayla uğraşıyorlardı herhalde.

Oleg, iskeleye oturmuş, konyak içiyordu. Geldiğimi fark edince, "Nazdrovya yoldaş!" dedi ve şişeyi bıyıklarının iyice örttüğü ağzına götürdü. Yolda da boğulurcasına içmiş, motor arızası yüzünden Neva demir atmak zorunda kalınca ayılmak için defalarca denize atlamıştı.

Şişeyi elinden aldım, "Nazdrovya tavariş!" diyerek birkaç yudum içtim. Tadı harikaydı; gemide içtiklerime benzemiyordu.

"Pyotr, az önce buradaydı, kargo teslim belgelerini imzaladı," dedi Oleg ve şişeyi elimden kaptı.

"Benim için mesaj bıraktı mı?"

Cebinden bir zarf çıkarıp uzattı. Ardından içkiyi bir dikişte yarısına kadar içti, geçirirken elinin tersiyle ağzını sildi.

Oleg, eski bir deniz astsubayıydı. Yolda hayat hikâyesini anlatmıştı. Çar aleyhinde uluorta konuşup gemisinde komünist hücre kurduğu için ordudan atılmış, birkaç yılını hapishane-
de geçirdikten sonra balıkçı gemilerinde kaptanlık yapmıştı. Devrimin ilk günlerinden beri Bolşeviklerleydi. ÇEKA, İstan-

bul'da istihbarat çalışmalarına başlayınca Neva'ya kaptan olarak atanmıştı.

Zarfı yırtıp kâğıdı çıkardım. Pyotr, beni yarın sabah on birde evinde beklediğini belirtmiş, adresini yazmıştı. Bayraklı diye bir yerde oturuyordu. Notun sonuna Basmane Garı'ndan trene binmem gerektiğini eklemiş, hangi durakta ineceğimi söylemişti.

"Bizi karşılamaya niçin gelmemiş, söyledi mi?" diye sordum.

"Gümrükte işi çıkmış. Bu yüzden gelememiş. Özür diledi."

"Peki," dedim ve kaptana veda edip gemiden ayrıldım.

Bir süre Britanya ve Fransa konsolosluklarının çevresinde dolaştım. Üniformalı, sivil birçok insan girip çıkıyordu. Kapılardaki asık suratlı memurlar, kimlik kontrolü yapıyordu. Britanya Konsolosluğu'nun bahçesindeki İngiliz subayların arasında ellerinde haritalarla dolaşan Yunan subaylar dikkatimden kaçmadı. Onların ardından İtalyanlar geliyordu. Hepsi post kapma yarışındaydı.

İtalya Konsolosluğu'na vardığımda balkondaki bir subayın dürbünle açıktaki gemileri gözlediğini fark ettim. O sırada bisikletli bir İtalyan asker, binanın önünde durdu. Omzundaki posta çantasını sıkıca kavramıştı.

Soluklanmak için konsolosluğun karşısındaki parka girdim, bir banka oturdum. Çocuklarını gezdiren kadınlardan ve gazete okuyan yaşlı adamlardan başka kimse yoktu. Çocuklar, havuzdaki balıklara yem atıyordu. Birkaç kedi, mırılayarak bacalarının arasında dolanıyordu.

Sigaramı yakmak üzereydim ki, ağaçların arasından atkıyla yüzünün yarısını kapatmış paltolu biri fırladı ve İtalyan askere doğru koştu. Apış arasına sert bir tekme indirip askeri yere devirdi, posta çantasını kaptı; etrafa hiç bakmadan yan sokağa saptı, gözden kayboldu. Asker güçlkle doğruldu, ünifor-

sının üst cebinden çıkardığı düdüğü uzun uzun öttürdü. Kon-solosluğun kapısı açıldı, dışarı çıkan askerler, sivil memurlar başına üşüştü. Onu dinledikten sonra işaret ettiği yöne doğru koştular. Tiz düdüğü sesleri ortalığı yine inletti. Anlaşılan, şehirde casuslar da kapışıyor.

Sigara keyfi yapmaktan vazgeçip parktan çıktım, tramvay durağına yürüyen kalabalığa karıştım. Hareket etmekte olan tramvaya son anda atladım, bir rahibin yanına oturdum. Beni haçın üstüne işerken yakalayan papaz yardımcısı geldi aklıma. Ensemde kavramış, suratıma tokat indirirken şeytan olduğumu söylemişti. Şeytana inanmıyordum; inansaydım, melek olmaya tercih ederdim. Başkaldırmayı öğretmişti çünkü. Papaz yardımcısının göğsüne dirsek darbesiyle vurmuş, koşarak kaçmıştım.

Dışarı baktım. Şapkalı, paltolu bir adam, İtalyanlara bir sokağı işaret ediyordu. Çantayı çalan, oraya girmişti demek. Güpegündüz böyle bir şeye cesaret ettiğine göre işini bilen, becerikli biri olmalıydı.

Pencereden giren sabah ayazı odayı doldururken aynanın karşısında kravatımı bağladım. Kız kardeşimin doğum günü hediyesiydi, ölmeden altı ay önce vermişti. On altı yaşındaydı o sırada. Bense on sekizime basmıştım.

Lacivert ceketimi giyip aynada kendimi süzdüm. Türkiye'ye geleli üç ay olsa da cekete, gömleğe, kravata alışmamıştım hâlâ. Ancak gazeteci gibi görünmek için başka çarem yoktu.

Çocukluğumda, soyluların konaklarında hizmetçilik yapan annemin diktiği kaba saba mintanlardan, halamın ördüğü hırkalardan başka bir şey giymeşdim. Soğuklar bastırınca annem, tersane işçisi babamın eski paltolarını, ceketlerini büyük ustalıklarla kesip biçerek cüsseli bedenime uydururdu. Polis okulundan mezun olduktan sonra atandığım Moskova'da

üniformamı sadece izinli günlerimde çıkarırdım. Üniformalı yılların, gizli hücrelere yapılacak baskınları Bolşeviklere bildirdiğimin anlaşılması üzerine son bulmuştu. Karakolun kendini çara adanmış başkomiseri, yardakçılarını üzerime salınca silahımı çekmiş, adamları yere serdikten sonra kaçmıştım. Bir süre hücre evlerinde saklanmış, devrim patlak verince Petrograd'ın yolunu tutmuştum. Bildiri dağıtmaktan karakollara saldırmaya kadar birçok eyleme katılmıştım. Ordu karargâhına bir baskında Petrograd Sovyeti'nin askeri komite üyesi Yevgeni Nikolayeviç'i işkencecilerin elinden kanlar içinde kurtarınca yollarımız birleşmişti. Bir süre sonra beni ÇEKA'ya almıştı yüzbaşı. Böylece hainlerin peşine siyah meşin ceketim ve kasketimle takılmaya başlamıştım.

Dolaptan paltomu aldım, kapıyı kilitleyerek alt kata indim. Holde kimse yoktu. Mutfaktan koku gelince o tarafa yöneldim.

Petra, söylenerek kuzinede sosis haşlıyordu. Yeşil elbise giymişti. Yere sürünen eteği lekeliydi. Beyaz yün şalı sırtından düşecekmiş gibi duruyordu. Beni görünce, "Kahvaltı yandaki odada," dedi. "Madam Teodoridu masayı hazırladı." Ses tonuna bakılırsa aksiliği yine üstündeydi. Yanaklarındaki kızıl kabarcıklardan sivilcelerini patlattığını anladım.

Bankonun karşısındaki kapıyı açtım. Minerva, ellerini beline koymuş, üzeri kahvaltılıklarla dolu pembe örtülü masaya bakıyor, Rumca bir şarkı mırıldanıyordu.

"Kalimera," dedim ve içeri girdim.

"Erkencisiniz Sergey. Günaydın." Sesi çok neşeliydi. Üzerinde beyaz düğmeli mavi bir elbise vardı, yakası açıktı. Kırmızı şeritli beyaz kuşakla belini iyice sıkmıştı. Makyajı canlıydı, hafif parfüm kokuyordu. Saçlarını fildişi tarakla toplamıştı. Gümüş küpelerinin üzerinde, ne olduğunu anlayamadığım renkli taşlar vardı.

"Sofra harika. Zahmet etmişsiniz," dedim.

“Sözü mü olur kuzum! Rahatınıza bakın. Ben semaveri getireyim.”

Kadın çıkarken çöreklerle, gevreklerle ve boyozlara baktım. Çiçek dolu cam vazonun yanındaki tabaktan bir parça jambon alıp ağızıma attım. Çocukluk günlerim belleğimde canlandı.

Annem, çalıştığı konakların mutfaklarından jambon, et ve havyar aşırır, bize mükellef sofralar kurardı. Babam buna çok kızsa da annemin çuvaldan çıkardığı votka şişesini görünce hemen yatıştır, şişeyi kadının elinden kapardı. Kadehini doldurup boşaltırken bir toplantıda Lenin’le nasıl karşılaştığını kim bilir kaçınıcı kez anlatırdı. Yazdığı broşürleri imzalayarak hediye ettiğini söylese de bakışlarından ve ses tonundan bunun palavra olduğunu anlardım. Bir gün alaycı bir tavırla o broşürlerin nerede olduğunu sormuş, cevabı yanağıma inen tokatla almıştım.

Minerva, gümüş tepsideki semaver ve demlikle içeri girdi. Peşindeki Petra’nın elinde sosis tabağı vardı. Odayı bir anda baharat ve salça kokusu sardı. Kadın fincanıma çay doldururken, yardımcısı iki parça sosisi başıma fırlatırcasına tabağa bıraktı.

“Kahvaltını bankoda yap kızım,” dedi Minerva. “Belki gelen olur.”

Genç kız, tabağına sosis, çörek ve haşlanmış yumurta alıp isteksiz bir tavırla dışarı çıktı.

Minerva, ekmeğinin üzerine tereyağı sürerken, “Anlatın bakalım,” dedi. “Dün neler yaptınız?”

“Biraz dolaştım, geldiğim gemide kaptanla sohbet ettim.”

Ekmeği çiğnerken beni dikkatle süzdü. Çayından bir yudum aldı. Endişeyle, “Niçin gemiye gittiniz?” diye sordu. “Geri mi döneceksiniz yoksa?” Tek müşterisinin de gideceğinden korkmuştu galiba.

Geminin yolda arıza yaptığını, kaptanın onarım işini ihmal etmemesini söylemek için gittiğimi söyledim.

Rahatlamış bir ifadeyle devam etti:

“İyi yapmışsınız. Daima ihtiyatlı olmak gerekir. İkinci kocam hiç ihtiyatlı değildi. Vurdumduymazlığı yüzünden canından oldu.”

Yumurtamı yemeye başladım. Gözüm duvardaki saatteydi.

“Galiba bir yere yetişeceksiniz,” dedi. “Sürekli saate baktığınıza göre!”

“Bayraklı’da dolaşacağım.”

“Madem gezmek için gideceksiniz zaman takıntısından kurtulun, rahat olun. Bakın, ne diyeceğim; ilk kocam çok dakik, prensip sahibiydi. Zaman kaybetmeyeyim derken toprağın altına girdi. Kulağınıza küpe olsun.”

Boşalan fincanımı çayla doldururken Minerva’nın kaç kocası olduğunu merak ediyordum. Aklımdan geçeni okumuş gibi derin derin iç çekerek konuşmasını sürdürdü:

“İki kez evlendim. İlk kocam, demiryolu şirketinde müfettişti. Denetlediği tren istasyona geç girince makiniste sinirlenmiş, bağırıp çağırmış. O anda kalp krizi geçirip perona yığılmış.” Bir süre soluklandıktan sonra, “İkinci kocam, şarap şirketinde çalışıyordu,” dedi. “Yiyip içmekten başka şey düşünmez, gününü gün ederdi. Bir gün kafayı bulup elbiseleriyle Kilizmanoi’de denize atladı. Sudan sağ çıkamadı.” Burnunu çekti, nemlenen gözlerini peçeteyle sildi.

“Üzıldüm. Çocuğunuz var mı?”

“Çok istememe rağmen olmadı.” Yüzünde hüznü bir gölge oluşmuştu. Nemlenen gözlerini masaya dikerek göğüs geçirdi.

Pyotr’la buluşmaya geç kalacağım endişesiyle daha hızlı yemeye başladım. Tren saatlerini bilmediğim için pansiyondan erken ayrılısam iyi olurdu. Basmane Garı’na nasıl gidebileceğimi sordum kadına.

Garda fazla beklememiştim. Perondaki tren, kısa sürede hareket etmişti. Bir yolcunun koltuğa bıraktığı gazeteyi oku-

muş, biraz da kestirmiştim. Koridorda koşturan çocukların çıkardığı gürültüyle uyanmış, uykum kaçınca gözlerimi dışarı çevirmiştim. Çevrede imalathaneler, atölyeler vardı, çoğunun bacası tütüyordu. Köylüler, sebze yüklü at arabalarını ağaçlık bayırlara sürüyordu.

Çok geçmeden Bayraklı İstasyonu'na girdi tren. Ara istasyonlarda binenler ve ayakta duran yolcular çıkış kapılarına ilerledi. Zaman kaybetmemek için kalktım, birkaçını omzumla iteledim ve arkamdan homurdananlara aldırmadan kapıya vardım.

Trenden inip geniş bir kapıdan geçtim, Pyotr'un yazdığı adresin nerede olduğunu sormak için Rumca ya da Fransızca konuşan birilerini aradım. Sonunda, yanındaki çocuğu Rumca azarlayan bir kadının sesi geldi kulağıma. Yanına gidip adresi sordum. Sahilin karşısındaki caddeyi işaret ederken gitmem gereken sokağı tarif etti.

Bahçe içindeki yalıların önünden geçip caddeye varınca birkaç Fransız ve İtalyan subayın mağazaların vitrinlerine baktığını gördüm. Bir tütüncü dükkânının önünde bir papazla Yunan askeri sohbet ediyordu. Türkler başlarını eğmiş, duvar diplelerinde hızlı adımlarla yürüyordu; görünmek istemiyor gibiydiler.

Bir süre sonra demiryolunun köşesindeki sokağa saptım, binaların kapı numaralarına bakarak Pyotr'un evini buldum. Beyaz badanalı, iki katlı, cumbalı bir binaydı. Cumbanın altındaki demir destekler, sivri dişli ağzından alev saçan ejderha şeklindeydi. Gri panjurlar kapalıydı. Bodrum kepenkleri pislik içindeydi.

Taş basamakları çıkıp kapının nal şeklindeki tokmağını vurdum. Bir süre bekledim. Yeniden tokmağa uzanmak üzereydim ki anahtar kilitte döndü, kapı gıcırdayarak açıldı. Karşımda uzun sarı saçlı, siyah elbiseli bir genç kız görünce yanlış yere geldiğimi düşündüm.

Genç kız, “Kimi aradınız?” diye sordu bozuk bir Fransızcayla. Soluk mavi gözleri bana değil, karşıda bir yere boş boş bakıyordu. Elinde baston vardı. Yirmi yaşından fazla göstermiyordu.

Birinin beni izlediğini düşünerek hızla arkama döndüm, ancak kimseyi göremedim.

Sesini yükselterek bir kez daha kimi aradığımı sordu genç kız. Sesinde belirgin bir tedirginlik vardı. Fransızcasındaki Rus aksanını fark edince şansımı Rusça denedim:

“Pyotr Karamzin’in evi mi?”

Bir an tereddüt ettikten sonra kısık sesle, “Da! Rus musunuz?” dedi. Donuk bakışlarını karşı taraftan ayırmamıştı yine.

Ansızın aklım başıma geliverdi. Elimi kızın gözlerinin önünde hızla salladım.

Hareketimin yarattığı hafif yel yüzünden başını geri çekerek, “Doğru tahmin ettiniz,” dedi soğuk bir yüz ifadesiyle. “Körüm.” Bastonunu hızla yere vurdu; yüzü kasılmıştı o anda.

Bir süre ne diyeceğimi bilemedim. Ağzım kilitlenmişti sanki. Özür sözcükleri geveleyip devam ettim:

“Menya zaut Sergey Andreyev. Posta gemisiyle İstanbul’dan geldim. Pyotr’la görüşmem gerek.”

“Ağabeyim evde değil.”

Pyotr’un bir kız kardeşi olduğundan haberim yoktu. Biraz şaşırarak, “Ne zaman gelir?” diye sordum.

“Bilmiyorum. İşyerine bakın.” Sesi buz gibiydi.

“Saat on birde burada görüşecektik.”

“İşlerinden bana söz etmez. Adınızı da duymadım. İzninizle.” Kapıyı yüzüme kapattı, kilitledi.

Yapacak bir şey yoktu. Öfkeyle taş basamakları indim, Pyotr’un buluşma saatini unutup unutmadığını düşünerek yürüdüm. Unuttuysa disiplinsiz davranmış demektir; bir raporla Yevgeni Nikolayeviç’e bildirmem gerekiyordu. Yine de biraz

şakinleştince hemen önyargıya kapılmayıp onu işyerinde bulabileceğim umuduyla acenteye bir kez daha uğramaya karar verdim. Beklenmedik bir işle uğraşıyor olabilirdi.

İstasyona vardığımda tren kalkmak üzereydi. Biletimi alıp son anda bindim ve kapıya yakın koltuğa oturdum. Karşımdaki koltuklar boştu. Dört yolcu vardı içeride. Bir kadın, yanındaki adamın başının etini yercesine durmadan konuşuyor, sesini yükseltip alçaltıyordu. Adam, aldırılmaz bir tavırla başını sallamakla yetiniyordu. Sakallı bir adam ayaklarını önündeki çuvala uzatmış, başını pencereye yaslamıştı. Bir delikanlı, çantasının içindekilere bakıyordu.

Tren düdüğü ve pistonların sesiyle hareket etti, sallanarak hızlandı; pistonların gürültüsü daha da arttı.

Pencereden yolu seyredip sigaramı tüttürürken delikanlı yanıma gelip elime bir el ilanı tutuşturdu. İçten bir tebessüm vardı esmer yüzünde. Diğerlerine de verdikten sonra yerine döndü.

Matbaa mürekkebi kokan lekeli kâğıda göz attım. Şehrin Yunanistan'a verilmesini isteyen bir bildiriydi. Katlayıp cebime koydum.

Ben de böyle bildiriler dağıtırdım. Rusları cepheye gitmeye, Bolşeviklerin yanında çara karşı savaşmaya çağırırdı ilanlar. Almayan çok insan olurdu. Kimi korkup sessizce uzaklaşır, kimi çar aleyhinde çalıştığımız için olmadık laflar ederdi. İşin en keyifli tarafı, gizli polisle kapışmaktı. Ortalık muhbirle kaynadığı için hemen tepemize binerlerdi. Hızla oradan kaçır, adamları peşimize takardık. Önceden belirlediğimiz ıssız bir yere çekince üzerlerine çullanır, canları çıkıncaya kadar döverdük. Ardından çırılçıplak soyar, sırtlarına "Çarın işkenceci polisiyim" yazıp Nevski Caddesi'nin en işlek yerine bırakırdık.

Tren durunca çuvalını sırtına yükleyen adamın arkasından kapıya yürüdüm. Vagondan indikten sonra kalabalığın arasına karıştım; herkesi dikkatle süzen polislerin, askerlerin

önünden geçip bir atlı arabaya bindim.

Rum sürücü durup dururken, çalışma izninin yenilenmesi için sabahın köründe vilayette kuyruğa girdiğini söyledi. Durmadan yeni âdetler çıkardıkları için İngilizler hakkında ileri geri konuştu, küfürler savurdu. Rıhtıma giden yolda da zenginler hakkında atıp tutmaya başladı. İngilizlerin, Fransızların verdiği davetlerden çıkmak bilmiyor, arabaları otellerin kapılarında saatlerce bekletiyor ama fazla ödeme yapmıyorlardı. Haklarını isteyince de şikâyet etmekle tehdit ediyorlardı. İşgalle birlikte hepsi havaya girmişti.

Limanı geçtikten sonra arabayı durdurmasını söyledim. Kafam iyice şişmişti. Paramı ödeyip karşı kaldırıma geçtim.

Çancıyan İşhanı'nın önündeki kalabalık dikkatimi çekti. Aralarında polisler de vardı. Oleg'i bir Türk polise heyecanla laf anlatmaya çalışırken görünce merakım depreşti; ağır ağır ona doğru yürüdüm. Bir an göz göze geldik. Kaptan yanına gitmemi istemezmiş gibi bakışlarını kaçırıp başını iki yana sallayınca ters giden bir şey olduğunu kavradım. Uzaklaşmak için arkamı dönünce siması yabancı olmayan biriyle burun buruna geldim. Neredeyse çarpışacaktık.

Adam, yüzüme bakıp, "Beni tanıdınız mı?" diye sordu.

Acenteye ilk uğradığımda işhanının önünde karşıma çıkıp beni başkasıyla karıştıran organizatörü anımsadım. "Tabii Mösyö..."

"Aleksandris. Dimitris Aleksandris. Hatırlamamanız normal. Ne de olsa bir kez karşılaştık. Neyse! Korkunç olayı duyduunuz mu?"

"Hayır. Ne olmuş?"

Aslında polislerin burada bulunmasından korkunç olayın ne olduğunu az çok tahmin edebiliyordum; içimi sıkıntı kapladı. Kafam öylesine karıştı ki, Dimitris'in söylediklerini bile duyamıyordum.

Bakımsız bir odaydı. Kirli, beyaz duvarların sıvası dökülmüştü; yer yer çatlaklar da vardı. Kahverengi pencere çerçevelerinin cilası solmuştu. Siyah perdenin kenarlarından iplikler sarkıyordu.

Karşımdaki masada oturan, karakola girdiğimde aksi bir tavırla adının Halit Naim olduğunu söyleyen komiserin Ruslardan hiç hoşlanmadığı belliydi. Pyotr'un cesedinin Hamidiye İskelesi'nin altında bir sandalcı tarafından sabaha karşı bulunduğunu Türkçeyle karışık kötü Rumcasıyla anlatırken beni ayakta bekletmiş, nefret dolu bakışlarla süzmüştü. Pyotr'un büyük ihtimalle sarhoş olduğu için denize düşüp boğulduğunu söylerken de yüzünde bir tebessüm oluşmuştu.

Polislerden hazzetmediğim için kendimi bu palabıyıklı, asık suratlı, esmer adamın karşısında bulmayı istemezdim. Ancak Dimitris Aleksandris'in beni kolumdan çekip işhanının önündeki polislerin yanına götürmesi ve Pyotr'u aradığımı söylemesi yüzünden iki polisin arasında karakolun yolunu tutmak zorunda kalmıştım. Halit Naim, ne iş yaptığımı, Pyotr'la ilişkim, gece gerçekleştiğini tahmin ettiği ölüm sırasında nerede olduğumu sormuştu. Cevaplarımı yüzüme bakmadan dinlemiş, pasaportumu ve gazeteci kimliğimi dikkatle incelemişti.

Masadaki tabakadan bir sigara çıkarıp yaktı komiser. Dumanı yüzüme üflerken, "Artık gidebilirsiniz," dedi. "Ama önce

adresinizi şuraya yazın.” Sümenin üstündeki ince defteri bana doğru itti.

Dediğini yaptıktan sonra polisliğim tuttu ve sordum:

“Pyotr’un vücudunda yara var mıydı?”

Yazdıklarına bakarken, “Başında ufak tefek, önemsiz izler gördüm,” dedi duygusuzca. “İskelele ya da denizdeki kayalara çarpmış olmalı. Deniz birkaç gündür çok dalgalı. Olur böyle şeyler.”

“Ceset iyi kontrol edildi mi?”

Gözlerini yüzüme dikip yumruğunu hızla masaya vurdu, “Ne kontrolü yahu!” diye bağırdı. “Savaşı kaybetmişiz, herkes can derdinde! Gâvur subaylar, işlerimize burunlarını sokup duruyor. Her şey karmakarışık. Bir de sarhoş bir Rus’un boğulmasıyla mı uğraşacağız? Kaza işte! O kadar çok içmeseydi. Gidin artık. Tonla işim var.”

Bir şey söylemeden odadan çıktım. Adamla ağız dalaşına girmeye gerek yoktu. Polisin işine müdahale etmekten beni kodese tıkabilirdi.

Karakola ilk kez, beni haçın üzerine işerken yakalayan papaz yardımcısının şikâyeti yüzünden düşmüştüm. Polisler okula gelmiş, beni yaka paça sürükleyip karakola götürmüştü. Papaz yardımcısıyla yüzleştirdikten sonra ifademi almaksızın bir odaya tıkıp acımasızca dövmüşlerdi. O sırada papaz yardımcısı sırtarak haç gösteriyordu bana. Elindeki haçın üzerine sıçacağımı söyleyince polislerin darbeleri daha da şiddetlenmişti. Beni sokağa fırlattıklarında kan içindeydim; hiçbir yerim tutmuyor, gözlerim zor görüyordu. Uzun süre yerde sürünerek, emekleyerek nehre varmış, sığ bölgede kendimi suya bırakmıştım.

Binadan ayrıldıktan sonra bir süre yürüdüm. Çift sürgülü demir kapının önünde nöbet tutan silahlı iki jandarmadan ve parmaklıkları dar pencerelerden şehir hapishanesi olduğunu an-

ladığım taş binanın önünden geçerken kulağıma tiz bir ıslık sesi geldi. Dönüp bakınca karşıdaki kahvehanenin havuzlu bahçesinde oturan Oleg'i gördüm. Masaya para bırakıp yanına geldi.

"İfadenizi aldılar mı?" diye sordum.

"Evet. Olayı polisler gemiye gelince öğrendim. Hastaneye, karakola birlikte gittik. Ardından da acenteye."

"Teşhis için cesedi gösterdiler mi?"

"Gureba Hastanesi'nin morguna gittik. İlk bakışta teşhis ettim. Çok kötü görünüyordu."

"Komiser, boğulma vakası olduğuna emin. Pyotr'un sarhoş olduğunu düşünüyor."

"Doktor, bana da öyle söyledi. Ama Yoldaş Karamzin'in sarhoş olduğunu hiç görmedim."

"Kız kardeşinin haberi var mı acaba? Size bir şey söylediler mi?"

"Kız kardeşi mi varmış?"

"Evet. Âmâ. Bir ara gidip söylerim. Belki haberi yoktur."

"Ben de çarşığı dolaşıp gemiye döneceğim. Yarın akşam yola çıkacağız." Ellerini kabanının ceplerine soktu.

"Hamidiye İskeleyi nerede?" diye sordum.

Oleg, iskelenin yerini tarif ettikten sonra elimi sertçe sıkarak veda etti. Başımı eğerek iki büklüm yürümesine bakılırsa Pyotr'un ölümüne üzülmüştü. Ne de olsa onu benden daha iyi tanıyordu.

Tarif ettiği yere kısa sürede vardım. İskeleye vapur yoktu. Kulağıma iki kadının Fransızca konuşması geldi. Vapur seferleri akşama kadar durdurulduğu için öfkeyle söyleniyorlardı. Söze karışan bir Fransız subay, bunun güvenlik için olduğunu belirtti. Şehrin karşı tarafındaki bir kilisenin bahçesine bomba atılmıştı; kimse yakalanmasa da Türklerden şüpheleniyorlardı.

İskelenin korkuluğundan denize baktım. Çok berraktı, neredeyse dibi görünüyordu. Balıklar sürü halinde gidip geliyordu. Pyotr burada mı boğulmuştu? Yoksa denize başka bir yerde düşmüş, akıntıyla iskeleye mi sürüklenmişti? Dipte irili ufaklı taşlar vardı, kaya göremedim. Pyotr denize burada düştüyse başını kayaya çarpmış olamazdı. İskelenin suya inen kazıkları yosun tutmuştu. Biraz daha eğildim, düşme pozisyonlarını zihnimde canlandırdıktan sonra kararımı verdim. Denize düşen biri, kazıklara çarpmayacağı gibi çarpsa bile yumuşak yosunlar yüzünden bayılacak veya ölecek kadar yaralanmazdı.

Düşünceler içinde karşı kaldırıma geçtim. Binaların üzerlerindeki büyük levhalarda Kramer Palace, Grand Hôtel Huck, Hôtel de Londres yazıyordu. Concert America tabelası asılı binanın önünde silindirik şapkalı bir adam, elinde megafonla o akşam oynanacak piyesin duyurusunu yapıyordu. Rumca bağdırdıktan sonra Fransızcaya, ardından İtalyancaya başladı. Bir süre daha yürüdüm; duvardan düşmek üzere olan eski pirinç plakette Bella Vista yazan köşedeki faytona bindim.

Sahilden uzaklaştıkça kentin gürültüsü azalıyordu. Sokaklarda çoğu kadın, tek tük insan vardı. Arsalar uçurtma uçuran, futbol oynayan çocuklarla doluydu.

Pansiyonun önünde durdu fayton. Üst katın pencereleri açıktı. Dışarı fırlayan perdeler sert rüzgârla dalgalanıyor, panjurlar duvara çarpıyordu. Yüzüme kamçı gibi vuran rüzgârla pansiyona girdim. Petra, bankoda kitap okuyordu.

“Madam Teodoridu yok mu?” diye sordum.

“Rıhtımda yürüyüşe çıktı. Kiryos Leonardos içeride sizi bekliyor. Az önce geldi.” Başını kaldırmamıştı; sesi tatsızdı.

Ziyaretçimin kim olduğunu merak ederek odaya girdim. Pencerenin kenarındaki koltukta gazete okuyan adamı görünce beni pansiyona getiren gümrük memurunu hemen tanıdım. Elimi uzatıp, “Merhaba Mösyö Leonardos,” dedim.

Gazeteyi katlayıp sehpaye bıraktı, ayağa kalktı. “Lütfen, Hristo deyin,” dedi elimi hararetle sıkarken.

Koltuklara karşılıklı oturduk. Adamın ne diyeceğini bekleyerek koltuğun kolçaklarına parmaklarımı vurmaya başladım.

“Bir yurttaşınız boğulmuş, çok üzüldüm,” dedi.

“Evet, öyle.”

“Mösyö Karamzin’le limanda karşılaştık. Sessiz, efendi biriydi. Toprağı bol olsun.” Kapıya doğru seslenip Petra’dan çay getirmesini istedi. Ardından bana dönüp ellerini göbeğinde kavuşturdu. “İlginç haberler bulabildiniz mi bari? Gerçi kente yeni geldiniz.”

“Zamanımı şehri tanımakla geçirmekten haber peşinde koşmaya fırsatım olmadı.”

“Yardım edebilirim.”

“Nasıl?”

“Yarın akşam evime yemeğe gelin. Oğlum size ilginç konulardan bahsedebilir. Siyasetle yakından ilgileniyor.”

“Zahmet çıkarmak istemem. Oğlunuzla burada görüşebiliriz.”

Sağ elini dizine vurdu. “Zahmet olur mu hiç! Karım misafir ağırlamaktan zevk alır.”

Fazla nazlanmanın gereği yoktu. Rumların arasına bu şekilde sızabilirdim. “Peki,” dedim.

“Evim Kallithea’da. Karantina da denir. Adresi vereyim.” Cebinden çıkardığı kâğıda yazmaya başladı.

Petra içeri girdi, çay fincanlarını sehpaye bıraktı.

Havadan sudan sohbet ederek çaylarımızı içtik. Şehirde düzenin artık sağlandığını, Türk tehlikesinin geçtiğini defalarca tekrarladı Hristo. Laf arasında ihtilalci olup olmadığını sordu. Başımı sallamakla karşılık verince Rusya’daki olayları yabancı gazetelerden takip ettiğini söyledi. Gitmek için ayağa kalktığı anda saatin gongu altıyı vuruyordu.

Adam gittikten sonra sehpadaki gazeteye göz attım. Dikkatimi çeken bir haber yoktu. Minerva'nın sesini duyunca salona çıktım.

Petra'yla bir şeyler konuşuyordu. Dokuz-on yaşında bir erkek çocuğu, iki büklüm halde sandalyede oturuyor, onlara bakıyordu.

Minerva beni fark edince, "Erken dönmüşsünüz," dedi. "Hazır buradayken sizi Stavro'yla tanıştırayım. Stavro, Mösyö Andreyev'e merhaba de canım." Sonra mutfığa doğru yürüdü.

Stavro, çekingen bir tavırla yerinden kalktı, yüzüme bakmadan elini uzattı. "Merhaba mösyö." Hafifçe kekelemişti. Çocuğun kambur olduğunu görünce bocaladım. "Memnun oldum," dedim güçlkle.

Minerva çok geçmeden geri döndü, gazete kâğıdına sarılmış paketi Stavro'ya verdi. "Annene selam söyle."

Çocuk, ağır ağır yürüyerek pansiyondan çıktı. Arkasından bakarken hafifçe topalladığını fark ettim.

Gözünü kapıdan ayırmadan, "Dul annesiyle yaşıyor," dedi Minerva. "Güçlkle geçiniyorlar. Hep yardım ederim." Bir anda gözlerinden yaşlar boşaldı. Mutfığa doğru yürüdü, kapıyı hızla çarptı.

Soran gözlerle Petra'ya baktım. Cevabı, aldırılmaz bir tavırla omuz silkmek oldu. Kitabına devam etti.

"Ne okuyorsun?" diye sordum.

"Roman," dedi başını kaldırmadan. "*Vadideki Zambak*. Balzac."

Merdivene yürürken aklıma babam geldi. İnsanlığı anlayabilmem için tarih okumam gerektiğini öğütlerdi. Ben de halının üstüne oturup gaz lambasının ışığında, şehir kütüphanesinden aldığım tarih kitaplarını hatmederdim. O sırada babam divana uzanır, elden ele dolaşmaktan iyice yıpranmış *Komünist Manifesto*'ya gömülürdü. Anlamadığı yerler olunca

yüksek sesle tekrarlar, işin içinden yine çıkamazsa homurdanırdı. Keyfinin yerinde olduğu akşamlarda da Marx ve Engels hakkında fabrikadaki gizli hücrede duyduklarını annemle bana tekrarlardı. İncil'den başka kitap okumayan annem o *dinsiz sakallıların* yazdıklarından uzak durmasını söyledikçe öfkeden köpürürdü. Babam, kız kardeşimin ölüm acısını devrimcilerin yanında mücadele ederek aşmaya çalışmıştı. Yüzü hep hüznü olsa bile hücre toplantılarından sonra eve geldiğinde gülümserdi. Annemse köşesine çekilip acısını İncil'i ve Hristiyan azizlerin çektiği çileleri anlatan kitapları okuyarak gidermeye çabalar. Fakat içine kapanıp dine gömülmesi acılarını artırmaktan başka işe yaramazdı; okudukça, düşüncelere daldıkça kötüleşirdi. Petrograd'daki evimizde şimdi ne yapıyorlardı acaba?

Odama girip paltomu yatağa fırlattım; anılardan silkinerek çantamdan defterimi çıkardım. Masaya oturup Pyotr'un ölümü hakkında komiserden duyduklarımı yazmaya başladım. Bir yandan da haber almadıysa Pyotr'un ölümünü kız kardeşine nasıl söyleyeceğimi düşünüyordum. Bir an önce bu işi halletmeli, içimden atmalıydım.

Polis kurşunlarına hedef olan bir yoldaşımın ölümünü ailesine bildirme görevinin bana verildiği günler olmuştu. Sıkıntı içinde ne söyleyeceğimi bilemez, hele haber gece geldiyse sabaha kadar huzursuzluk içinde kıvranırdım. Evden çıkınca adımlarım hep geri giderdi. Sonunda adresi bulur, kapıyı çekinerek tıklattırdım. Kapı açılır, bir erkeğin veya kadının iyice yıpranmış yüzü, kanlı gözleri bana bakardı; ağızlarından yayılan yoğun alkol kokusu genzimi yakardı. Haberi geveleyerek verir, teselli etmek için bile beklemeden peşimden gelen çığlıklarla kaçarcasına uzaklaşırdım.

Hava pusluydu. Bayraklı'da trenden indikten sonra sahile

yakın bir pastaneye girdim; pencere kenarındaki masaya oturup garsondan börek, boyoz ve çay istedim. Minerva'nın ısrarlarına rağmen kahvaltımı pansiyonda yapmamıştım. Pyotr'un kız kardeşiyle konuşmam gerekiyordu. Haberi bir an önce verirsem ağır bir yükten kurtulacaktım sanki.

Karnımı doyururken içeridekileri süzdüm. Birkaç kadın bezik oynuyordu. Erkeklerin kimi gazetelere gömülmüş, kimi de nargile tütürüyordu. Fren sesi duyunca dışarı baktım. Üstü açık bir otomobilin direksiyonunda oturan şapkalı adam, arka koltuktaki iki İtalyan subaya evleri göstererek bir şeyler anlatıyordu. Galiba onlara ev kiralamak niyetindeydi. İtalyanlar böyle hızlı davrandıklarına göre şehrin onlara verileceğinin bilgisini mi almışlardı acaba? Yoksa kendi kendilerine gelin güvey mi oluyorlardı? Zamanla görecektim.

Sigaramı tütürerek bir fincan daha çay içip pastaneden çıktım, kısa bir yürüyüşün ardından eve vardım. Panjurlar ilk geldiğim günkü gibi sımsıkı kapalıydı. Evin köşesine bir çocuk işiyordu. Beni görünce pantolonunu toplayıp kaçtı.

Kapının tokmağına sertçe vurdum. Çok geçmeden kapı açıldı, Pyotr'un kız kardeşi, boş gözlerle belirsiz bir yere baktı yine. Bastonunu sıkıca tutuyordu. Kızarmış gözlerinden çok ağladığı belliydi.

Kısık bir sesle, "Kimsiniz?" diye sordu Fransızca.

Rusça cevap verdim:

"Sergey Andreyev. Geçen gün gelmiştim."

Soluk dudaklarını gererek, "Pyotr ölmüş," dedi.

"Haberim var. Mnye jal. Üzüldüm."

"Polis, boğulduğunu söyledi. Sarhoşmuş."

"Evinizi nasıl bulmuşlar?"

"İşhanının sahibi söylemiş. Cesedi teşhis için beni morga götürmeye kalktılar." Öfke dolu bir ifade belirdi yüzünde. "Ap-tallar!"

“Girmeme izin verir misiniz?”

Bir süre tereddüt ettikten sonra kenara çekildi. İçeri girip kapıyı usulca kapattım.

Loş sofayı panjurların aralıklarından sızan soluk gün ışığı aydınlatıyordu sadece. Çiçek desenleriyle süslü halının üstündeki mermer sehpanın dört tarafına koltuklar yerleştirilmişti. Konsolun üzerindeki yaldızlı ayna çerçevesi boştu. Duvarda ne resim ne de aplik vardı. Tavanda da avize göremedim. Pyotr, her şeyi kardeşinin karanlık dünyasına göre düzenlemişti. Kızın âmâ olmasının onu yaraladığı belliydi. Belki karanlıkta sohbet ediyordu genç kızla; onunla aynı dünyada olmak istiyordu. Köşedeki ayaklı lambayı da yalnızken kullanıyordu herhalde.

Genç kız, her yeri görüyormuş gibi düzgün adımlarla, bir yere çarpmadan yürüdü; koltuğa oturup bastonu balık şeklindeki kolçağa dayadı. Üzerinde yine siyah elbise vardı. Beyaz ellerini sıkıntıyla ovuşturdu. “Adınız Sergey, değil mi?” Burununu çekti.

“Evet. Siz de...”

“Valeria.”

Çantamı yere bıraktıktan sonra, “Pyotr, öldüğü gün evden ne zaman ayrıldı?” diye sordum.

“Niçin sordunuz?” Söze böyle başlamamdan rahatsız olmuştu.

“Gazeteciyim. Pyotr’un ölümünü haber yapmak istiyorum.”

Başını öne eğerek “Sabah çıktı,” dedi. “Akşam geri dönmedi. Polislere de söyledim.” Donuk bakışları ansızın hüznlendi.

“Dönmeyince endişelenmiş olmalısınız.”

“Hiç endişelenmedim. Eve gelmediği geceler olurdu. Koli dağıttığını söylerdi. Bazen gümrükte sabahlardı. İşgalcilerin kuralları çok sıkıymış. Her şeyi ince eleyip sık dokuyorlarmış.”

Arkama yaslanıp çizmemin tabanını halıya vurmaya başladım. “Çok içer miydi?” diye sordum.

“Ara sıra bir-iki kadeh.” Derin soluk aldı. “Konuşacak durumda değilim, artık gidin.”

“Peki. Cenazeyle ilgilenirim.”

“Zahmet etmeyin. Polislere tabutu posta gemisine götürmelerini söyledim. O gemiyle gelmiştiniz, değil mi?”

“Da. Neva, İstanbul’a dönecek. Kaptan, tabutu Rusya’ya uğrayacak bir gemiye yükletir. Cenazeyi orada kim alacak?”

“Denize atılsın.”

Beklemediğim bir cevaptı. “Kaptana söylerim,” dedim. “Bir şeye ihtiyacınız var mı?”

“Hayır, bolşoye spasiba.” Ayağa kalkmak için doğruldu.

“Rahatsız olmayın,” dedim.

Evden çıktıktan sonra saatime baktım. İstasyondaki pano-
dan tren kalkış saatlerini öğrenmiştim. Daha zamanım vardı.
Caddeye çıkıp bir kahvehaneye oturdum. Pus kaybolmuştu.
Deniz tarafında uçuşan martıları seyrederken güneşten göz-
lerim kamaştı; parlaklığın içinde havada uçan kız kardeşimin
görüntüsü belirdi. Nasıl öldüğünü görmemiştim ama hayali
bile acısını hissetmeme yetiyordu.

Garson ne içeceğimi sorunca bir şey istemediğimi söyleyip
sıkıntıyla kalktı. Sigara üstüne sigara tütürerek kardeşimi
düşündüm, sokaklarda dolaştım. Kulağıma müzik sesi gelince
o tarafa yöneldim.

Bir kilisenin önünde kestane rengi saçlarını atkuyruğu
şeklinde toplamış bir genç kız şarkı söylüyor, buzuki çalan
yağız delikanlı ona eşlik ediyordu. Etraftakiler alkışla tempo
tutuyordu. Şarkının bütün sözlerini anlamasam bile Meryem
Ana’nın Yunan ordusunu kutsadığını söyleyen bir eser oldu-
ğunu kavradım.

Genç kız sesini yükseltirken bir adam öne çıktı, daha şid-

detli alkışladı. Dimitris Aleksandris'ti. Yanına gidip onun iş-güzarlığı yüzünden karakolda ifade vermek zorunda kaldığımı söylemek istediysen de vazgeçtim. Adama sempatik davranıp iyi ilişkiler kurmak daha iyi olacaktı. Ağızlarından laf alabilmek için onun gibilere ihtiyacım vardı.

Şarkı bitince Dimitris, genç kıza bir şeyler söyledi, cebinden çıkardığı kartviziti verdi. Delikanlının elini hararetle sıktı, bir kartvizit de onun eline tutuşturdu.

Yanına gidip, "Merhaba Kiryos Aleksandris," dedim. "Atina'dan beklediğiniz konuk geldi mi?"

"Oo, Mösyö Andreyev. Nasılsınız? Hayır, gelmedi. Herhalde ortalığın biraz daha sakinleşmesini bekliyor. Ee, siz ne yapıyorsunuz? Yazacak haber bulabildiniz mi?" Kollarını iki yana açtı. "Yahu, neyin haberini yapacaksınız ki kuzum? Galip devletler geliyor. Her yerde huzur var. Türklerin işi bitti."

Zoka atıp ağzını aramak istedim:

"İstanbul'da duyduğuma göre Türkler direnişe hazırlanıyormuş."

Omuz silkti. "Hep aynı hikâye. Aslı astarı yok."

"Emin misiniz? Ateş olmayan yerden duman çıkmaz derler."

"Elbette eminim. Bu palavraları bizim Alman maskaradan da duymuştum." Ardından paltosunun cebinden gümüş bir tabaka çıkardı, ucu yaldızlı bir sigara uzattı.

Sigarayı yaktıktan sonra, "Kim o Alman?" diye sordum.

"Kurt Hoffmann. Dangalak palyaço!"

"Yakından tanıyorsunuz herhalde?"

"Tanımaz olaydım. İş için her gün büroma gelirdi namussuz. Birkaç gösteri düzenlemiştik. Fazla para isteyince devam etmedik. Açgözlü herif!"

"Direnişçi Türkleri nasıl öğrenmiş acaba?"

Yine omuz silkti. "Sormadım çünkü beni sinirlendirmek için laf dokundurduğuna emindim. Sorsaydım asabımı boz-

mak için üstüme daha çok gelirdi. İngilizlerin Simirna'yı Yunanistan'a vermeyeceğini söyleyip takılırdı. Diğer Rumlara da aynı şeyleri tekrarlayıp dururdu. Güya İtalyanlar gelecek, Yunanistan havasını alacakmış." Asabi bir kahkaha attı.

Bu Alman ilginçti, mutlaka görüşmeliydim. Sigaradan derin bir duman çekip, "Onunla konuşmak isterim," dedim. "İşe yarar bilgiler verirse haber yapabilirim."

"Boşuna heveslenmeyin. On gün kadar önce ortadan kayboldu."

Sigaramı ağzıma götürürken kalakaldım. "Nasıl?"

"Ne bileyim kuzum! Yok oluverdi işte. Hiçbir yerde görünmüyor. Bana kalırsa şehirden bıkmıştır. Zaten serseri ruhluydu."

"Burada tanıdıkları olmalı. Onlarla görüşebilirsem direnişçileri nasıl duyduğunu öğrenebilirim. Haberi kaçırmak istemem."

"Siz gazeteciler ne kadar da inatçısınız. Güzel! Ben de öyleyimdir. Tanıdık konusuna gelince... Onu birkaç kez Hanna Bohlen'le görmüştüm. Size yardımcı olabilir."

"O kim?"

"Eski bir şarkıcı. Şimdi müzik öğretmenliği yapıyor. Alman."

"Adresini biliyor musunuz?"

"Myraktè'de oturuyor. Tramvay durağının tam karşısında. Zamanında tanınmış bir şarkıcıydı. Tramvaydan inince birine sorarsanız, sanırım evini gösterir. Selamımı söyleyin. Şehre trenle mi döneceksiniz?"

"Evet."

"Otomobilimle bırakabilirim. Daha çabuk gideriz."

"Memnun olurum."

"Benim Ford işte orada," dedi ve karşıdaki geniş basamaklı, sütunlu, üç katlı binayı işaret etti.

Kentin zenginlerinden birinin köşkü olmalıydı. Bahçedeki şık giyimli erkeklere ve kadınlara, yiyecek dolu masalara ba-

kılırsa bir parti veriliyordu. Yabancı askerler içeri girip çıkıyorlardı.

Bir süre demiryolunu izleyip sahilde ilerledikten sonra engeli yoldan şehre ulaştık. Her tarafım toz içindeydi. Sarsılmaktan içim dışıma çıkacak gibiydi. Üstelik Dimitris'in gösteri işine nasıl atıldığını dinlemekten kafam şişmişti. Babası ölüp de annesi başka biriyle evlenince yirmi yaşında Paris'e gitmişti. Kabarelerde ve barlarda çalışırken burada da aynı işi yapmaya karar vermiş, yirmi beş yaşında geri dönmüştü. Fransa ve İtalya'dan birçok revü getirmiş ancak savaş patlayınca işleri bozulmuştu. Şimdi ufak tefek konserlerle hayatını sürdürüyordu. Yeterli değildi tabii. Bürosunun kirasını güç bela ödüyordu. Bereket, kayınpederi zengindi de ona destek oluyordu.

Punta tarafından şehre girdiğimizde insan kalabalığı bir anda arttı. Çoğu, gara girip çıkıyordu. Garın önünde çiçek tezgâhları kurulmuştu. Bir izci mangası, Saint-John Kilisesi'nin yan sokağından çıkıp limana doğru yürüdü. Öndeki sancaktar, Yunan bayrağı taşıyordu.

Limanı geçtikten sonra deve kervanlarına yol vermek için sık sık durarak caddeye ulaştık. Otomobili durdurdukça söylenmişti Dimitris; ardından lafı Fransa'nın ne kadar medeni olduğuna getirmişti.

Rıhtım Caddesi'nde ansızın bir şey geldi aklıma. Organizatöre, "Uygun bir yerde beni indirin," dedim. Valeria, polislerin evin adresini işhanının sahibinden öğrendiklerini söylemişti. Adamla görüşebilirsem ipucu yakalayabilirdim.

"Siz bilirsiniz," dedi Dimitris. Otomobili yavaşlatıp işhanının karşısında frene bastı.

Sarsıntıdan başımı ön cama vuracaktım az daha. Binayı işaret edip sordum: "İşhanının sahibini orada bulabilir miyim?"

"Elbette. Üçüncü katta bürosu var."

“Adı?”

“Aram Çancıyan. Ermeni. Handa ikimizden başka kimse yok.”

“Diğer bürolar boş mu?”

“Sadece beş oda var. Birinci kattaki büronun kiracısı geçen ay çıktı. Aram, üçüncü kattaki diğer büroyu oğlu için boş tutuyor. Delikanlı, okulu yeni bitirdi. Doktorluk yapacaktı.”

Teşekkür edip otomobilden indim. Dimitris gaza basınca yoldan geçen bir faytonun atı ürkerek şaha kalktı. Faytoncu otomobilin arkasından küfürler savurdu.

İşhanına girip merdivene yürürken kulağıma ayak sesleri geldi. Karşımda takım elbiseli, şapkalı, yaşlı bir adam görünce, “Mösyö Çancıyan?” diye sordum.

Ürkek bir tavırla durdu, “Benim,” dedi fısıldarcasına. Sağ gözündeki monoklün kenarına parmağıyla hafifçe bastırdı.

İşhanına ilk geldiğim gün arabaya mal yükleyen hamallara nezaret eden adamı anımsadım. Kendimi tanıtip, “Pyotr Karamzin hakkında birkaç sorum var,” dedim. “Malum, biz gazeteciler...”

“Gümrükte acil işlerim var,” diyerek sözümü kesti ve beni yan gözle süzerken hızla kapıya yürüdü.

Dışarı çıkarken arkasından yetiştim. “Fazla vaktinizi almam.” Duymamışçasına kasası kapalı at arabasının yanında durdu. Arabanın brandasında nar şeklinde bir logo vardı ve çevresinde Fransızca “Çancıyan İthalat-İhracat Kumpanyası” yazıyordu.

Taciri konuşmaya ikna edebilmek için, “Acentenin kirası ödendi mi?” diyerek yem attım. “Ödenmediyse tanıdıklarım aracılığıyla yardımcı olabilirim.”

“Konstantinopolis’ten gönderdiler,” dedi yüzüme bakmadan. Arabanın sürücüsüne bir şeyler söyledi.

Pes etmeye niyetim yoktu. “İçki ikram edebilir miyim?”

Pyotr hakkında birkaç söz ederiz.”

Yüzüme ters ters bakıp, “Mösyö Karamzin’le fazla görüşmedik,” dedi. “Kira gününden kira gününe. Samimiyetimiz yoktu. Ne konuşacağız?” Köstekli saatine bakıp söylenerek uzaklaştı.

Adamı daha fazla zorlayamazdım. Yolu iyice kapatan atlı arabaların peşine takılarak Neva’nın bağlı olduğu yere ağır ağır yürüdüm. Limanda yeni savaş gemisi yoktu. Gözüme fazla asker çarpmadı. Şehrin karşı tarafından gelen vapur, siyah duman saçarak iskeleye yaklaşıyordu. Bir yat, mendireği geçip Punta tarafına dümen kırdı. İçindekilerin söylediği neşeli şarkılar kulağıma kadar geldi.

Petrograd’da nehirlerde, kanallarda dolaşan gezinti tekne-leri canlandı belleğimde. Zengini, yoksulu keyifle şarkı söyler, sarayların önünden geçerken çara tezahürat yaparlardı. Çarın o sırada orada olup olmaması hiç önemli değildi; yalakalık yapmak yetiyordu. Mahallemizin esnaflarından biri, bu gösteriş seferlerinden birinde ölmüştü. Tesadüf eseri çar, o gün sarayındaymış. Gürültüyü duyunca balkona çıkmış, tezahürat karşısında keyiflenip nehre birkaç kese altın fırlatmış. Keseleri çıkarmak için suya dalanlar, birbirleriyle gırtlak gırtlığa gelince adam da arada kaynamış, boğulup gitmiş.

Neva’ya vardığımda Oleg İvanoviç’i güvertede, lostromo Boris’le konuşurken buldum. Beni fark edince, “Bekleyin, geliyorum yoldaş,” diye seslendi.

Alkol kokan nefesiyle soluk soluğa yanıma gelince, “Çok bitkin görünüyorsunuz, ne oldu?” diye sordum.

“Polisler, zavallı Pyotr’un tabutunu getirdiler. Amma da aceleleri varmış. Sanki yangından mal kaçırıyorlar. Ambara indirdik.”

Valeria’nın isteğini ilettim. Yerine getireceğini söyledi.

“Yevgeni Nikolayeviç’e konuyu araştıracağımı söyleyin,” dedim.

“Merak etmeyin. Üç saate kadar yola çıkacağız. Hazırlıkla-

ra başlamalıyım. On-on beş güne geri döneriz.” Cebinden çıkardığı zarfı uzattı. “Yoldaş Valeria için biraz para. Aramızda topladık.”

“Gördüğümde veririm.” Zarfı paltomun cebine koydum.

Oleg, elini kasketinin siperliğine götürüp selam verdi. “İzninizle.”

Paketten bir sigara çıkardım. “Cesedi görmek istiyorum.” Bir sigara da ona uzattım.

Sigaralarımızı yaktıktan sonra, “Olur,” dedi ve gemiye yürüdü.

Paslanmış demir merdivenden ambara indik. Makine dairesinin uğultusu buraya kadar geliyordu. Gemi sert dalgalarla sallandıkça yağlı zemindeki fiçılar, teneke kutular ve tavan-daki lambalar birbirlerine çarpıyordu. Pyotr’un tahta tabutu lombozlardan uzak, karanlık bir köşedeydi.

“Umarım denize atılıncaya kadar iyice kokmaz,” dedim.

“Yapacak bir şey yok. Katlanacağız.”

Tabutun kapağını birlikte kaldırıp yere bıraktık. Ağır bir koku yayıldı.

Türkler, cesedi giyinik halde tabuta koymuştu. Beyaz bir bezle gelişigüzel sarmalamışlardı. Pyotr’un gözleri kapalı, şişmiş yüzü bembeyazdı. Ağzı aralık ve çarpıktı; dişleri görünüyordu. Saçları karmakarışık.

Komiserin bahsettiği yara izlerini merak ediyordum. Pyotr başka bir yerde denize düşüp başını kayalara vurmadıysa, iskenlenin altında yaralanıp ölmesi pek mantıklı gelmiyordu bana.

Cesedin kasılmış başını güçlkle yana çevirince şakağında ki yara izini gördüm önce. Ardından başının arkasına baktım, gözlerimi kısarak saçlarını dikkatle karıştırdım. İki yara izi daha vardı. Oldukça derin ve geniştiler. Bir tüfeğin dipçiğiyle ya da ona benzeyen köşeli, sert bir cisimle vurulmuş gibiydi. Tabii, denize başka bir yerde düşüp sürüklendiyse sivri bir kaya da bu yaraları açabilirdi.

Bezi aşığı çekince Pyotr'un ceketinin göğüs kısmında üç yarık gördüm. Gerginlik içinde ceketin, gömleğin düğmelerini açtım. Sırtımdan soğuk ter boşalıyordu. Gömlekte de üç kesik vardı. Gömleği dikkatle sıyırdım. Cesedin göğsündeki derin yara izlerini görünce bıçakla açıldığını anlamam zor olmadı. İki yara, kalbin tam üstündeydi. Oleg, omzumun üstünden merakla cesede bakıyordu.

Kaza değildi bu! Katil, sert bir cisimle başına üst üste vurdudan sonra bıçaklamış olmalıydı. Ancak Pyotr başına arkadan darbe yediyse yüzüstü düşmesi gerekirdi. O zaman bıçak izleri sırtında olurdu. Demek ki katil, işi şansa bırakmamak için bedeni ters çevirmiş, kalbinden de bıçaklamıştı. Bundan sonra cesedi denize atmak çok kolaydı.

Gözlerime inen teri elimin tersiyle silip sigaramı yere attım, söndürünceye kadar sıkıntıyla üstüne bastım.

Şaşkın bir tavırla, "Saldırıya uğramış galiba," diye mırıldandı Oleg.

"Morgda cesede baktığınızda yaraları fark etmediniz mi?"

"Şakağındaki yarayı gördüm sadece. Denize düşerken bir yere vurduğunu tahmin ettim. Başının arkasına ya da göğsüne bakmak hiç aklıma gelmedi. Polise bildirecek misiniz?"

"Yaraları görmemeleri imkânsız! Bir şey söylemediklerine göre olayın kapanmasını istemişlerdir. Gidip konuşsam da bir şey değişmez." Karakolda karşılaştığım o aksi komisere saldırdan şüphelendiğimden bahsedersem başıma dert açılabilirdi.

Cesedi tekrar bezle örttük. Tabutun kapağını kapattıktan sonra Oleg'e veda edip gemiden ayrıldım. Yağmur çiselemeye başladı. Saçak altında yoluma devam ettim. Önümde yürüyen iki Fransız subayın İngilizler hakkında ileri geri konuşarak kapisında Brasserie Budapest yazan birahaneye girdiğini görünce onların ardı sıra yürüdüm. Peşlerinden gidip oturdukları yerin arkasındaki masaya yerleştim; ne konuştuklarını rahatça duyabilirdim.

5

Hristo Leonardos'un iki katlı evi, geniş bir sokakta, yokuşun hemen başındaydı. Bahçedeki ince gövdeli ağaçlar, kameriye-nin üstüne yıkılacak gibiydi. Rüzgâr estikçe daha çok eğilip bükülüyorlardı. Yerde zinciri kopmuş bir salıncak duruyordu.

Kapı zilini çalarken hâlâ Brasserie Budapest'teki Fransız subayların konuşmalarını düşünüyordum. Adamlardan biri yakında şehre gelecek Yunan hastane gemisinden bahsetmiş, diğeri İtalyanların buna çok bozulacağını söylemişti. Her işle-rine karıştıklarından şikâyet ettikleri İngiliz subaylardan öf-keyle söz etmişlerdi.

Kapı açıldı ve orta boylu, dolgun dudaklı bir kadın, kalın kaşlarını kaldırarak, "Mösyö Andreyev?" dedi.

"Evet, Kirya..."

"Kassia. Hristo'nun eşiyim. Lütfen girin." Ela gözleri hafif şehlaydı. Üzerinde yakası dantelli, kalın vatkalı, bordo bir el-bise vardı. Kıvrıkcık siyah saçları kısıydı. Malta taşlı antrede paltomu alıp aynalı portmantoya astı. Gülümseyerek, "Vamos paraki, bu taraftan," dedi ve kepenkli penceresi bahçeye ba-kan, boydan boya halı kaplı sofanın sonundaki kapıyı açtı.

İkonaliğin önünden geçerken kız kardeşimin ölümünden birkaç gün sonra eve körkütük sarhoş gelen babamın evimiz-deki ikonaları yere fırlatıp ayak darbeleriyle nasıl parçaladığı-nı anımsadım. Ardından masadaki İncil'i yırtıp sokağa fırlat-

miş, bütün peygamberlerin madrabaz olduğunu haykırmuştu; İsa'nın fakırlığı övmesi de yoksulların Tanrının cennetine zenginlerden önce gideceğini söylemesi de insanları uyutmaktan başka bir şey değildi. Kiliseye nadir gitse de papazlar hakkında atıp tutsa da eskiden inançsız biri değildi aslında. Ancak çevresinde gördüğü sefalet, sık sık işsiz kalması ve eve para getirememesi yüzünden zamanla inancını yitirmiş, kız kardeşimin ölümüyle de Tanrıyı defterden tamamen silmişti.

Odaya girince çini sobadan yayılan sıcaklık bedenimi sardı. Tramvaydan indikten sonra uzun süre yürüdüğüm için soğuktan her yanım buz kesmişti.

Koltuktan kalkan Hristo, "Hoş geldiniz Sergey," dedi gülümseyerek. Siyah yelekli gri takım elbise giymiş, puantiyeli papyon takmıştı.

Kassia, "Sofra hazır olunca haber veririm," dedi ve odadan çıktı.

Hristo, pencerenin önündeki sandalyeden kalkıp yanıma gelen delikanlıyı tanıttı: "Oğlum Adonis."

İnce yapılı, uzun siyah saçlı delikanlı, elimi sertçe sıktı. "Memnun oldum." Siyah gözlüydü; kirpikleri uzundu. On sekiz-on dokuz yaşında olmalıydı. Lacivert ceket, gri pantolon giymiş, kravat takmamıştı.

Hristo, oğlunun uzun saçlarına baktığımı fark edince hafifçe tebessüm ederek, "Adonis, Helen kahramanlarına hayran olduğu için saç uzatıyor," dedi. Üzeri biblolarla ve vazolarla dolu bir konsolun yanındaki kanepeye oturmamı işaret etti.

Çantamı sehpanın üstüne bırakıp dediğini yaptım. Ayaklarımı sobaya doğru uzatıp birinin söze başlamasını bekledim.

Adonis yanıma oturdu. "Gazeteciymişsiniz," dedi heyecanlı bir sesle. "Size önemli bilgiler verebilirim."

"İyi olur."

Hristo, ellerini oğlunun omuzlarına koydu. "Siz sohbet

ederken Kassia'ya bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sorayım.” Hafifçe boynunu eğip beni selamladıktan sonra yanımızdan ayrıldı.

Bacak bacak üstüne atıp Adonis'e döndüm. “Sizi dinliyorum.”

Heyecanla söze başladı:

“Dikkatinizi çekmiştir, İtalyan askerler her yerde boy gösteriyor.”

“Gözümünden kaçmadı.”

“Politik manevralar da yapıyorlar. Geçenlerde Monfredi adlı siyasi temsilcileri buraya gelmiş.”

“Önemli biri mi acaba?”

Yanağını kaşıyarak, “Sanırım,” dedi. “Yanında zebella gibi dokuz Arnavut koruma varmış. Güya Simirna, İtalya'ya verilecekmiş. Buna kargalar bile güler.” Asabi bir ifadeyle tebesüm etti.

“Monfredi ne yapıyormuş burada?”

“Valiyi, belediye başkanını ziyaret etmiş. Hastalara, kimse-siz çocuklara yardım programları düzenliyormuş. Kurnaz herifmiş doğrusu.”

Bu da tipik sömürgeci göz boyamasıydı. “Nerede kaldıklarını biliyor musunuz? Görüşmek isterim.”

“Ne yazık ki hayır. Bizimkiler de bir şey bilmiyor.”

“Bizimkiler derken?”

Bir an duraksadıktan sonra, “Helen Birliği adlı derneğimiz var,” dedi. “Şehrin önde gelen Rumları üyemiz.”

Bu, ilginç bir bilgiydi işte. “Amacınız ne?” diye sordum.

“Yunanistan'dan başka bir devletin egemenliğini kabul etmeyeceğimizi İngilizlere anlatıyoruz. Umarım kulak veriyorlardır. Aksi takdirde...”

“Direnecek misiniz?”

“Üstelik silahla! İtalyanları kovmaya kararlıyız.”

“Karşı koyacaklardır.”

Kaşlarını çatıp biraz daha yaklaştı. “Hiç sorun değil.”

“Karşınıza tam teşekküllü askerler çıkacak.”

“Yeterli silahımız var, Sergej. Onları kullanabilecek olanlar da!”

O sırada kapı aralandı, Hristo başını uzattı. “Sohbetinizi bölmek istemem ama yemek hazır.”

“Annemin yanında bu konulardan söz etmeyelim,” diye kulağıma fısıldadı Adonis. “Elime silah alacağımı duyarsa çok üzülür.”

“Merak etmeyin,” diyerek koltuktan kalktım.

Yemek odası, oturduğumuz yerden daha aydınlıktı. Hem avize hem de duvardaki aplikler yakılmıştı. Bu yetmezmiş gibi Kassia, kibritle masanın ortasındaki şamdanın mumlarını yakıyordu. Işık tabakları, çatalları, bıçakları ve kadehleri daha da parlatırken masaya oturduk.

Denizden esen sert rüzgârda araba bulmak için yürürken bu kadar geciktiğim için kendi kendime söyleniyordum. Balık çorbası, arapsaçlı balık, otlu börek ve baklavayı yiyip kahve eşliğinde likör içtikten sonra kapıya kadar uğurlanarak çıkmıştım Leonardosların evinden. Hristo, tramvayların bu saatte çalışmadığını, biraz yürürsem araba bulabileceğimi söylemişti. Türklere olmasa bile Rum faytonculara geç saatlere kadar izin veriliyordu. Adam öyle söylese de görünürde ne fayton ne de kupa vardı. Sinirlerim iyice gerilmişti.

Sokağın başındaki kilisenin önünden geçerken yolun karşısında bir karaltı fark ettim. Biri, duvara yapışmışçasına hızla yürüyor, kolunun altında bir şeyler taşıyordu.

Usulca yan sokağa sapıp bir dükkânın köşesine gizlendim, adamın geçip gitmesini bekledim. Ansızın kulağıma silah sesleri geldi. Hızla diz çöktüm, gözlerimi kısıp etrafa bakarak ne

olduğunu anlamaya çalıştım. Karaltı, gizlendiğim yere doğru koştu, beni görmeden hızla önümden geçti. Elinde bir şey yoktu; kaçarken atmış olmalıydı. Ateş edenlerin adamı takip etmesini beklediysem de kimse ortaya çıkmadı.

Tehlike olmadığını düşünerek ağır ağır caddeye ilerledim. Kulağıma sesler geldi o anda. Arkamdaki sinagogun bahçe duvarını siper aldım.

İki asker, el feneriyle yerdeki kâğıtları inceliyordu. Konuşmalarına bakılırsa İngilizlerdi. Askerlerden biri ayağa kalktı, yerden aldığı birkaç parça kâğıdı katlayıp belindeki sahra çantasına soktu. Diğer asker, kâğıt tomarına süngü saplayıp parçalamaya başladı. İşini bitirince arkadaşına döndü, bir şeyler söyledi. Kâğıt parçalarını postallarıyla parçalamaya devam ettiler. Sonra tüfeklerini omuzlarına asıp uzaklaştılar.

Ayak sesleri kesilince gizlendiğim yerden çıkıp parçalanmamış kâğıtlardan birini aldım. Üzerinde çamurlu postal tabanını izleri vardı. Mürekkep kokuyordu. Matbaada yeni basıldığı belliydi. Bir bildiri olduğunu tahmin ettim. Anlaşılan, kaçan adam, bunları dağıtmak için yollardaydı. Kâğıdın çamurunu temizleyip çantama koydum; okutmak için ilk fırsatta Türkçe bilen birini bulmam gerekiyordu.

Dizlerimin bağı çözülmüş halde vilayet binasına yaklaşıırken bir parkın önünde arka arkaya bekleyen üç fayton gördüm. Sürücüler, aralarında Rumca şakalaşüyor, sigara tütürüyorlardı.

Öndeki arabaya binip genç sürücüye pansiyonun adresini verdim. Adam yol boyunca, Yunan ordusu gelince askere yazılacağını, cebi para görünce de çocukluk aşkıyla evleneceğini anlattı.

Pansiyonun önünde arabadan inince panjurların kapatılmış, perdelerin çekilmiş olduğunu gördüm. Minerva ve Petra yatmış olmalıydılar. Yine de kapıyı çalmaktan başka çarem

yoktu. Elimi tokmağa uzatırken kapı açıldı, elinde gaz lambasıyla Petra eşikte belirdi. Geldiğimi pencereden görmüştü herhalde.

“Signomi, uyandırdığım için kusura bakmayın,” dedim ve içeri girdim.

“Uyumuyordum,” dedi aksi bir tavırla. “Madam Teodoridu, siz gelinceye kadar beklememi tembihledi.”

“Bir kez daha özür dilerim.”

Cevabı, kapıyı çarparak kapatmak oldu. Ters davranışlarına alıştığım için aldırmadım.

Odama girdikten sonra lambayı yakıp masaya oturdum. Defterime Fransız subaylardan birahanede duyduklarımı, Adonis Leonardos’un anlattıklarını ve İngilizlerden kaçan Türk’ü yazmaya koyuldum.

Türklerin oturduğu semtleri çok merak ediyordum. Oralarda ne olup bittiğini anlayamazsam görevim eksik kalırdı. Kahvaltıda Minerva yerlerini bana tarif etmiş, dolaşmamın tehlikeli olacağını söylemeyi de ihmal etmemişti. Çünkü Türkler, yabancılara kuşkuyla bakıyorlardı. Üstelik bir yabancı görürlerse kaybettikleri savaşın ve işgalin hıncını milliyetine bakmadan ondan çıkarmaya kalkışabilirlerdi. Böyle olaylar oluyordu. Yine de gitmek istersem mutlaka Türk arabacı bulmalıydım; Rumları oraya götürmek mümkün değildi.

Türklerden çekinmiyordum. Ancak bana saldırmaları halinde iş karakolda biterse ve işgalcilerin polisleri de işe karışırsa olmadık sorunlarla karşılaşabilirdim. Hele birilerini sustalımla yaralamak veya öldürmek zorunda kalırsam, demir parmaklıkların arkasında bile bulabilirdim kendimi. Bunları düşünerek Müslümanların oturdukları yerlere gitmekten vazgeçmiş, pansiyondan çıktıktan sonra yine liman çevresinde dolaşmış, konsoloslukları gözlemiştim.

Fransa Konsolosluğu'ndan uzaklaşırken iki kadının Rumca konuşması geldi kulağıma; çarşıya gitmekten söz ediyorlardı. Orayı görmenin ilginç olacağını düşünerek peşlerine takıldım.

Kadınlar, sık sık durup vitrinlere bakarak yola devam ettikleri için çarşıya varmam neredeyse bir saati buldu. Kadınlar kalabalığa karışırken ben de insan seli içinde buluverdim kendimi. Aralarından güç bela sıyrılıp bir balıkçı dükkânının duvarına dayandım. Rumca bağırarak balıklarını övüyordu adam. Yanındaki küçük çocuk balıkların ve marulların üstüne ibrikli kovadan su serpiyordu. Bir delikanlı, tezgâha bakan müşterilerle pazarlık ediyordu; balıkları ellemeye kalkışanlarla biraz tartıştı, sonra sakinleşti.

Sigaramı yakıp etrafa göz gezdirdim. Baharatçıdan mobilyacıya kadar birçok dükkân vardı. Tabelaların bazıları Türkçe, bazıları başka lisandaydı. Kadınlar, manifaturacılara, tuhafiyecilere girip çıkıyorlardı. Şapkacı ve papyoncu dükkânları da kalabalıktı. Yaşlı bir adam dükkânın önünde tabureye oturmuş, hasır sandalye yapıyordu. Kasabın önündekiler, çengellere asılmış etlerden seçiyorlardı. Birkaç esnaf, katırlara ve at arabalarına mal yüklüyordu. Bir tavukçu, elini kümese sokup bir tavuk çıkardı, kaşla göz arasında boynunu bıçakla kesip başında dikilen adama gösterdi. Tavuğun yolunup tütsülenmesini istedi adam.

Burnuma kızarmış balık ve anason kokusu gelince arkama baktım. Küçük bir meyhanede oturanlar, balık yiyip küçük kadehlerde rakı içiyorlardı. Ben de biraz demlensem fena olmazdı.

O tarafa yürürken çarşıda bir gürültü koptu. Ara sokaklardan birinden genç bir Türk subay koşarak çıktı, panik içinde etrafa baktıktan sonra bir sinagogun yanındaki sokağa saptı. Subayın geldiği sokaktan birkaç insan çıktı; ellerinde sopalar, taşlar vardı. Seyyar yoğurtçuya bir şeyler sorup adamın işareti üzerine sinagog tarafına koştular, sokağa dalıp gözden kayboldular.

Meyhaneye girip masa olarak kullanılan fıçıya dirseklerimi dayadım. İçeride bir ocak ve mangal vardı. Meze tezgâhının arkasındaki ayna çatlağı; beyaz örtülü raflar içki şişeleriyle doluydu. Tavana gaz lambalarının asılı olduğu bir ağ gerilmişti.

Yanıma gelen meyhaneciye sokağı işaret edip, “Kavga var galiba,” dedim.

Kayıtsız bir tavırla, “Hep oluyor,” dedi. “Türk subay gördüklerinde pataklıyorlar.” Kulağının arkasına kırmızı karanfil iliş-tirmişti; rakı ve tütün kokuyordu.

“Rumlar mı dövüyor?”

“Yok kuzum! Türkler.” Yüzünde kinayeli bir tebessüm belirdi.

Şaşkınlıkla, “Birbirleriyle mi kapışıyorlar yani?” diye sordum.

Meyhaneci, dirseklerini fıçıya dayayıp biraz daha yaklaştı bana. “Tabii ya!”

“Niye?”

“Türkler, savaşı kaybettikleri için İttihatçılara öfke besliyor. Gördükleri her subayı onlardan sanıp eşek sudan gelinceye kadar pataklıyorlar. Subaylar, kendilerini savunamıyor. Silah taşımaları yasak çünkü.”

Duvar kenarındaki taburede oturan bir adam söze karıştı:

“Türlere bakarsanız, İttihatçılar sultanı dinleselermiş savaş kaybedilmezmiş. Kendi başlarına iş yapmaya kalkınca böyle olmuş işte.” Bir kahkaha atıp rakı kadehini ağzına götürdü.

“Ne arzu edersiniz?” diye sordu meyhaneci. “İsterseniz balık tezgâhına bakın. Hepsi taze. Yandaki balıkçıdan geldi.”

Fıçının üstünden uzanıp gözlerimi balıklara dikerken Türklerin direniş söylentilerinin palavra olup olmadığını düşünüyordum. Birbirlerini yediklerine göre düşmanla nasıl savaşacaklardı acaba?

6

Tek katlı, beyaz badanalı evler denize bakıyordu; çoğunun arka tarafında iskeleler, kayıkhaneler vardı. Evlerin arasındaki korkuluklu taş basamaklar sahile iniyordu. Korkulukların to-puzlarına gaz lambaları asılmıştı. Bir adam, tırmık ve kürekle, kıyıya vuran yosunları topluyordu. Yanındaki çocuk, elindeki oyuncak gemiyi suya bıraktı.

Tramvay durağının yanındaki Rum manavdan Hanna Bohlen'in evinin yerini öğrenip rayların üzerinden atlayarak eve ulaştım; kapının kenarındaki küçük pirinç çanı çaldım. Yan bahçede bir adam ağaca çıkmış, evinin balkonuna uzanan dalları bıçakla kesiyordu. Bana baktıktan sonra işine devam etti.

Çok geçmeden kapı açıldı. Ellili yaşlarda zarif bir kadın, meraklı bakışlarla beni süzdü.

"Hanna Bohlen'le mi tanışıyorum?" diye sordum Rumca.

"Benim. Ya siz?" Mavi elbise giymiş, boynuna kırmızı eşarp sarmıştı. Örgülü sarı saçlarının arasında yer yer beyaz teller vardı. Burnu kalkık, dudakları inceydi.

"Sergey Andreyev. Gazeteciyim. Zamanınız varsa Kurt Hoffmann hakkında konuşmak istiyorum."

Bir süre sessiz kaldı. Mavi gözlerini kırpıştırarak, "Herr Hoffmann gitti," dedi.

"Biliyorum." Dimitris Aleksandris'ten Alman hakkında duyduklarımı anlatıp organizatörün selamını ilettim.

Kollarını göğsünde kavuşturarak, "Mösyö Aleksandris'i tanırım," dedi kadın. "Söyledikleri doğru. Kurt, Türklerin direnişe hazırlandıklarından bahsederdi. *Peraste mesa parakalo*. Belki yardımım dokunur."

"Çok nazıksınız."

"Şarkıcılık günlerimde gazetecileri yanımdan hiç ayırmazdım." Rumcasındaki Alman aksanı belirgindi.

Antrenin bitişiğindeki geniş odaya girdik. Panjurlar açık olduğu için oldukça aydınlıktı. Yıldız kolçaklı koltuklar kadife kaplıydı. Köşelerine çiçek desenli yastıklar yerleştirilmişti. Kuyruklu piyanonun yanındaki sehpanın üzerinde boş bir vazo vardı. Duvardaki ve büfedeki fotoğraflar, Hanna Bohlen'in gençlik günlerini gösteriyordu.

"Oturabilir miyim?" diye sordum.

"Lütfen, rahatınıza bakın."

Cam kapaklı küçük dolabın yanındaki koltuğa oturdum. Hanna da karşımdaki kanepede yerini aldı.

"Herr Hoffmann'ın nereye gittiğini biliyor musunuz?" diye sordum.

"Almanya'ya gitmiş olabilir. Annesi ve babası Berlin'de yaşıyormuş."

"Türk direnişçiler hakkında ne anlatırdı?"

Gözlerini tavandaki kristal avizeye çevirip, "Subay olduklarını söylerdi," dedi. "Direniş için firar etmişler."

"Bu bilgileri kimden almış olabilir?"

"Bir şey söylemedi."

"Herr Hoffmann palyaçoymuş. İlgisi olmadığı halde böyle askeri bilgilere nasıl ulaşmış olabilir?"

Saç örgüsünün ucuyla oynarken, "Türlere büyük sempati beslerdi," dedi kadın. "Tanıdığı Türk subaylar vardı. Onlardan duymuş olabilir. Türlere yakınlık duyduğum için bana anlatmakta sakınca görmezdi. Bir de direniş örgütü varmış. Savaşı

onların kazanmasını çok istedik. Olmadı işte!” Masadaki sigara tabakasını açıp bana uzattı.

Bir sigara alıp sehpadaki çakmakla yaktım.

“Subayların ve örgütün isimlerini söylemiş miydi?”

“Hayır.”

“Şehre ne zaman geldiğini biliyor musunuz?”

Sigaramın dumanına baktı, gözlerini kısıp bir süre düşündü. “1915’in Aralık ayıydı,” dedi. “Hatta yılbaşı gecesi palyaço giysileriyle Elpiniki Otel’de gösteri yapmıştı. Gülmekten kırılmıştık.”

“Burada çalıştığı bir yer var mıydı?”

“Çok uğraştıysa da iş bulamadı. Gerçi Dimitris ona iş veriyordu fakat çok para istediği için vazgeçmişti.”

“Nasıl geçiniyordu?”

Omuzlarını kaldırarak dudaklarını büzdü. “Kim bilir. Belki birikmiş parası vardı. Almanya’da tiyatrolarda, sirklerde çalışmış.”

“Nasıl tanışmıştınız?”

“İtalyan Kız Okulu’nda piyano dersi veriyordum. Almanca öğretmeniyse okulun civarında bir pastanede oturuyorduk. Kurt da oradaymış. Almanca konuştuğumuzu duyunca yanımıza geldi. Böylece tanıştık. Sık sık buluşur, Almanya’dan bahsederdik.”

“Herhalde uzun süredir buradasınız.”

“Neredeyse otuz yıl oldu,” dedi iç çekerek. “Kocamla gelmiştik. Operet kumpanyasıyla. Bir gece ansızın ölüverdi. Çok iyi bir tenordu. Onu buraya gömünce ayrılamadım. Şarkı söyleyerek, piyano dersleri vererek hayatımı kazandım.” Hüzünlü bir tavırla başını öne eğdi.

“Herr Hoffmann nerede oturuyordu?” diye sordum.

“Rum Erkek Lisesi’nin yanındaki evde.”

“Ev ona mı aitti?”

“İki yıl önce satın almıştı. Oraya gidecekseniz okulun kapısında Euangelikè Skholè yazar. Diğer tarafında şapkacı var.”

“Hayır, gitmeyeceğim,” diye yalan söyledim. “Herr Hoffmann’ın haber vermeden ansızın çekip gitmesini garipsemediniz mi?”

Gözlerini irileştirdi. “Bana da tuhaf göründü ama ne diyebilirim ki? Belki uğramıştır, evde bulamamıştır. Müzik derslerim nedeniyle sık sık dışarı çıkarım.”

Soracağım başka bir şey yoktu. “Vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederim,” dedim.

Hanna Bohlen, beni geçirirken arkadaşının ne kadar iyi bir insan olduğunu tekrarlayıp durdu. Bir gün geri döneceğini umduğunu söyledi.

Gri kaldırım taşları düzenli döşenmişti. Evlerin arasındaki bahçe duvarlarından ağaç dalları sarkıyordu. Bir adam, evlerden birine merdiven dayanmış, cumbanın üstündeki kabartma şekilleri boyuyordu. Okulun bahçesinde kimse yoktu. Katır sırtında bir papaz, önümden geçip şapkacı dükkânının köşesini döndü.

Kurt Hoffmann’ın iki katlı evinin bütün panjurları, bodrum kepenkleri kapalıydı. Cumbasındaki pencerelerin perdeleri çekilmişti. Cumba desteğinin köşesinde kuş yuvası vardı.

Eve bakarken karmaşık düşünceler zihnimi tırmalıyordu. Kurt’un tanıdığı Türk subaylar olsa bile onlara sempati besliyor diye direniş çalışmalarından ve örgütten bahsetmezlerdi. Tabii, Alman’ın subaylarla gizli kapaklı ilişkileri varsa iş değişirdi. Ne de olsa savaş müttefikiydiler. Belki Alman, palyaço maskesinin arkasında karanlık işler çeviriyordu. İş maskaralık yapıp insanları güldürmek olan zararsız birinden kimse şüphelenmezdi. Tahmin ettiğim gibiyse evinde sakladığı belgeler veya silahlar olabilir. En kısa zamanda içeri girip etrafı kurcalamalıyım.

Eve bir kez daha baktıktan sonra dar sokaklarda yürüyerek sahile ulaştım. Çevredeki kafelerde ve birahanelerde boş yer bulmak mümkün değildi. Vapur iskelesinin karşısındaki kahvehaneye girip çay ocağının yanındaki masaya oturdum. Fazla kalabalık değildi. Soba tütmeye başlayınca ocağın arkasından yaşlı bir adam fırlayıp kapağıyla oynamaya başladı.

Çayımı söyledim. Fesli, paltolu bir adamın sobadan yayılan dumanın arkasından bana dikkatle baktığını fark ettim. Elini göğsüne götürdü, başını hafifçe eğerek selam verdi. Ardından yanındaki adamın kulağına bir şeyler söyledi; tekrar bana dönüp elini kaldırarak yanına gitmemi işaret etti. Bir an tereddüt ettiysem de şehirde olup bitenler hakkında bilgi alabileceğim birini daha bulduğumu düşünerek masadan kalktım.

İstifini bozmadan kötü bir Rumcayla, “Efendi, beni tanıdınız mı?” diye sordu adam.

“Tanışmış mıydık?”

“Karakolda. Hafızanız zayıfmış.” Alaycı bir tavırla gülümsedi.

Dikkatle bakınca Pyotr hakkında ifademi alan aksi komiseri anımsadım. “Sivil görünce tanıyamadım,” dedim.

“İsmimi de unutmuşsunuzdur. Halit Naim. Sizinki neydi?”

“Sergey Andreyev. Üniforma giymediğinize göre bugün izinlisiniz galiba.”

“Evet. Geçin, oturun bakalım şöyle.” Yanındaki adamı tanıttı: “Yakın dostum Rüstem Taceddin.”

Siyah sakallı, hafif çekik yeşil gözlü adamla el sıkışıp masaya oturdum.

Halit Naim, çantamı işaret etti. “Sanırım çok yoğun çalışıyorsunuz. Söyleyin bakalım, ne haberler buldunuz, nelerle ilgileniyorsunuz?”

Aslında Pyotr’un vücudundaki ölümcül yaralardan bahsetmeliydim ama ağzımı açmaya hiç niyetim yoktu. Olayla bu

kadar yakından ilgilendiğim için şüphelenebilirdi. “Doğru dü-rüst bir şey yok,” diyerek geçiştirdim.

“Vardır sizde bir şeyler. Saklamayın.”

Kahveci çırağının masaya bıraktığı fincandan bir yudum al-dıktan sonra kafamda bir şimşek çaktı. Kurnaz davranırsam adamı kendi tarafıma çekebilirdim. “Türklerin işgalcilere karşı direnişiyle ilgileniyorum,” dedim.

Yüzüme şaşkın şaşkın bakarken, “Nereden aklınıza esti bu?” diye sordu, bıyıklarını ısırды.

Rüstem Taceddin, huzursuz bir tavırla etrafa baktı, uzun uzun öksürdü. Cebinden çıkardığı mendili ağzına bastırdı.

Adamlara biraz daha sokuldum. “Şehirde herkes Türklerin savaşa devam edeceğini söylüyor. Bir teşkilat, eski askerleri örgütlüyormuş.” Bir süre soluklanıp hassas noktasından vur-mak için devam ettim: “Bana kalırsa, vatanınızı teslim etme-yeceksiniz. Örgüt de kurduğunuza göre...”

Halit Naim, “Sesinizi yükseltmeyin,” dedi kısık bir sesle. “Her taraf gâvur dolu. Gidin artık. Başıma dert açmayın. Ör-güt falan yok.” İrkilmişti.

“Peki, hoşça kalın.” Elimi göğsüme götürüp komiseri ve ar-kadaşını Türk usulü selamladıktan sonra yanlarından ayrıl-dım. Çantamdaki bildiriye ona gösterip ne yazdığını öğrenebi-lirdim. Ancak mekân uygun değildi.

İngiliz askerleriyle dolu bir kamyonun geçmesini bekledik-ten sonra Çancıyan İşhanı’na doğru adımlarımı sıklaştırdım. Pyotr’un bürosunu inceleyecektim. Belki katile ulaşmamı sağ-layacak ipucu yakalayabilir, kanıt bulabilirdim.

Binaya girip ikinci kata çıktım. İçeride olup olmadığını an-lamak için Dimitris Aleksandris’in bürosunun kapısını çaldım önce. Cevap alamayınca tokmağı çevirdim. Kapı kilitliydi. Gösteri organizatörü yerinde yoktu demek. Ardından çiz-memden sustalığı çıkarıp acentenin kapı kilidini kurcaladım;

kısa sürede açıp loş büroya girdim.

Bir masa, iki dolap ve sehpa vardı. Duvara çerçeve içinde harita asılmıştı. Masanın üstündeki evraka göz attım. Taşıma ve sigorta belgeleriydi. Açtığım bir dosyada isim ve firma listeleri buldum. Acentenin müşterileriydi. Sayfaları çevirip hızla göz attım. Pyotr'un katili onlardan biri olabilir miydi? Öyleyse, hiç tanımadığım bu insanları nasıl izleyecek ve kanıt toplayacaktım? Tek başıma üstesinden gelebileceğim bir iş değildi; denizde iğne aramaya benziyordu.

Dolabın kapaklarını açtım. İçindeki dosyalara da benzer belgeler ve faturalar yerleştirilmişti. Çekmecelerde acente antetli boş kâğıtlardan, mühürlerden, ıstampalardan, mürekkep şişelerinden, kalemlerden başka şey yoktu. Duvarın dibinde duran kutulara baktım. Hepsi boştu.

Sokakta birkaç kız, kaydırak oynuyordu. Çember çeviren bir çocuk, kaydırak taşına bir tekme attıktan sonra kızların bağırışları arasında uzaklaştı. Genç bir kadın, kaldırımdaki banka oturdu, çocuğunu bebek arabasından çıkarıp göğsüne yasladı.

Limanı gözlemekle geçirdiğim sıkıcı saatlerin ardından pansiyonun sokağına sapınca Petra'yı gördüm. Karşı kaldırımda başını eğmiş, dalgın dalgın yürüyordu. Siyah manto giymiş, başını ve omuzlarını aynı renk püsküllü şalla örtmüştü.

"Petra," diye seslenip yanına gittim. "Kalo vradi."

Selamuma karşılık vermeden, "Hemen pansiyona gidin," dedi.

"Niçin?"

"Madam Teodoridu akşam yemeğini hazırlayacak. Ne istediğinizi soracak size. Çok gecikmeyin de pişirmeye başlasın."

"Zahmet etmesine hiç gerek yoktu."

"Bunu ona söyleyin. İzninizle, geç kalmayayım."

"Nereye gidiyorsunuz?"

İç geçirip, "Kiliseye," dedi.

"Demek, dindarsınız."

"Annemle babam için dua edeceğim."

"Sebep?"

“Bugün ölümlerinin ikinci yılı.”

Beklemediğim bir cevaptı. “Üzüldüm,” dedim. “Kiliseye kadar birlikte yürüyelim. Konuşuruz.”

“Siz bilirsiniz,” diyerek adımlarını hızlandırdı.

Peşinden yetişip, “Nasıl öldüler?” diye sordum.

Bir süre sessiz kaldı. Kısık sesle, “Savaşta Türk çeteler köyümüzü basmış,” dedi yüzüme bakmadan. “Bütün Rumları...” Göğüs geçirerek sustu, gözleri buğulanmıştı.

Ne demek istediğini anlamıştım. Elimi omzuna koyup, “Acılarınızı depreştirmek istemedim,” dedim.

Karşılık vermeden uzaklaştı. Demek ki hiç gülmeyen yüzü, bezgin hali ve aksi davranışları ailesinin başına gelen felaket yüzündendi.

Arkasından baktım. Köşe başında karşısına bir köpek yavrusu çıkınca sevmek için elini uzattı. Ancak hayvan geri çekildi. Bir süre duraksadıktan sonra ağır ağır yaklaşp karnına sert bir tekme indirdi Petra. Köpek acıyla havlayarak kaçarken de yoluna devam etti. Sevgisine karşılık bulamayınca sinirlenmişti galiba.

Pansiyona girmemle birlikte Minerva, “Nihayet gelebildiniz,” dedi neşeyle. “Söyleyin bakalım, akşam yemeğine ne istersiniz?”

“Hiç fark etmez. Kilerde, mutfakta ne varsa hazırlayabilirsiniz.”

“Kuzum, sevdiğiniz yemek yok mu?”

Başımdan savmak için, “Et yemeklerini tercih ederim,” dedim.

İşaretparmağını dudaklarına götürdü, gözlerini hafifçe kıstı. “Fırında rostoya ne dersiniz?” diye sordu. “Yanında kestaneli pilav. Sabah açtığım börek de var. Fava, peynir, elbette şarap.”

“Zahmet vereceğim.”

Kaşlarını çatıp, “Ne zahmeti?” dedi sitemkâr bir tavırla.

“Petra da kiliseden çıktıktan sonra meyveyle çerez alacak. Şöyle bir keyif yapalım canım.”

“Az önce karşılaştık. Ailesinin başına geleni anlattı.”

Hüzünlü bir ifade belirdi kadının yüzünde. “Ne korkunç, değil mi? Evdoksiya, yani Petra’nın annesi, kuzenimdi. Katliamın gerçekleştiği gün Petra buradaydı. Yaz tatili için gelmişti. Bu sayede kurtuldu.”

“Umarım acıları zamanla küllenir.”

“Küllense de asla unutulmaz. Bakın bana, kocalarımın acısını hâlâ yüreğimde taşıyorum.” Elini göğsüne götürüp derin derin nefes aldı. “Acılara takılırsak akşama aç kalacağız,” dedi.

Kadın mutfağa doğru yürürken kapı açıldı, Stavro soluk soğuğa içeri girdi. Soğuk havaya rağmen ter içindeydi.

“Ne oldu?” diye sordu Minerva şaşırarak. “Bir derdin mi var?”

“Annem hasta. İlaç lazım.”

Minerva, çocuğun kamburunu sıvazlayarak, “Merak etme,” dedi. Ardından bankonun altından çantasını aldı, para çıkarıp çocuğa verdi. “İlaçları hemen al.”

Stavro, utangaç bir tavırla parayı düğmeleri kopmuş, dirsekleri yamalı kahverengi paltosunun cebine soktu, kadına sarıldıktan sonra sekerek uzaklaştı.

Minerva, gözlerini kapatıp bir süre hareketsiz kaldı. Ardından, “Yemek gecikmesin,” diyerek hızlı adımlarla mutfağa yöneldi.

Odama çıkınca yatağa oturup defterimi açtım, Petra’dan duyduklarımı yazmaya başlamıştım ki alt kattan gürültü geldi. Minerva mutfakta eline ne geçirdiyse oraya buraya fırlatıyordu galiba.

Kalemimi bıraktım; onun yüzünden karakolda dayak yediğim papaz yardımcısının ve üfürükçü papazın kilisesinin camlarını nasıl paramparça ettiğimi anımsadım. Evde yara bere

içinde yatarken babam komünist hücreden doktor arkadaşını getirmişti. Tamamen iyileşinceye kadar her gün uğramıştı genç adam; sargılarımı değiştirmiş, ilaç vermişti. Rahatça yürümeye başladığım günlerden birinde, “Kiliseler, papazlar yok edilmedikçe huzur olmaz,” demişti. Haklıydı. Palavralarıyla halkı uyuttukları yetmezmiş gibi çarın her dediğini destekleyip vaazlarında adını dillerinden düşürmüyorlardı; herifi neredeyse Tanrı ilan edeceklerdi. Bir hafta sonra karlı bir gece yarısında evden gizlice çıkıp kiliseye gitmiş, bahçede topladığım taşları fırlatıp camları kırmıştım. Papaz evini de ateşe vermek gelmişti aklıma ancak zangoç dışarı fırlayınca kaçıp karanlığa karışmıştım.

Giyindikten sonra kapıyı usulca aralayıp koridora göz attım. Bütün lambalar sönüktü; ses seda yoktu. Pencereden karanlık sokağa baktım, gözüme kimse çarpmadı. Evlerin panjurları, perdeleri kapalıydı.

Sustalıyı çizmeme sokup odadan çıktım, holde sessizce ilerleyerek alt kata indim. Salondaki saat sabahın üçünü vurdu.

Arka sokağa bakan pencereyi açıp dışarı çıktım. Ağaçlar sert rüzgârda hışırdıyor, eğilip bükülüyordu. Etrafı kolaçan edip Rum Erkek Lisesi’ne doğru hızla yürüdüm.

Aya Yorgi Kilisesi’nin kubbesini, kulelerini gördüğümde bedenimi kamçılayan rüzgâr yüzünden soluğum kesilecek gibiydi. Cılız bir sokak köpeği uzandığı yerden başını kaldırıp bana baktı.

Kurt Hoffmann’ın evinin önünde sustalıyı çıkarıp kapı kilidini kurcaladım. Bir yandan da sokağı gözlüyordum. Kilidi açıp içeri girmem fazla uzun sürmedi.

Gözlerim karanlığa alışınca antredeki ayakkabı dolabını fark ettim önce. Kapaklarını açıp içini ellerimle yokladım. Ayakkabı yoktu. Holdeki ilk odaya girdim. Koltuk takımın-

dan, şömineden ve sehpalardan oturma odası olduğu belliydi. İçeride gizli bir şeyler saklanacak dolap ve büfe görmeyince diğer odaya baktım. Masadan, sandalyelerden başka şey yoktu.

Üst kata çıkıp sahanlıkta kapısı açık bir odaya girdim. Pencere kenarındaki yatak battaniyeyle örtülmüş, yastıklar düzgünce yerleştirilmişti. Komodinin yanındaki dolabın kapakları aralıktı. İçine baktığımda bir şey göremedim. Gizli bir kapak bulabilmek için dolabın arkasındaki duvarı incelediysem de hevesim kursağımda kaldı.

Komodinin çekmecelerinde de ıvır zıvırdan başka bir şey bulamayınca sahanlığa döndüm. Duvarın dibinde tavan arasına uzanan dar bir merdiven vardı. Basamakları çıkıp teneke kapağı yukarı ittim.

Gözüme bir sandıkla tek ayağı kırık sandalyeden başka şey çarpmadı. Alçak tavan yüzünden iki büklüm olmuş bir halde sandığın kapağını kaldırdım. İçinden çıkardığım ilk şey, bir palyaço giysisiydi. Sandığı biraz daha karıştırınca makyaj malzemeleri, maskeler, irili ufaklı papyonlar, pudra kutuları, lobutlar buldum. Kurt, mesleğinin malzemelerini bırakıp gitmişti. Para kazanması bunlara bağlı olduğuna göre bu durum çok garipti.

Sandığın dibindeki katlanmış gazete dikkatimi çekti. Dışarı çıkardım, çakmağımı yakıp gazeteye yaklaştırdım.

Yunanca gazetenin adının *Rizopastis* olduğunu fark edince gözlerime inanamadım. Yunanistan Sosyalist İşçi Partisi'nin gazetesini burada bulacağım hiç aklıma gelmezdi. İstanbul'da fırsat buldukça incelerdim. Tarihi iki ay öncesinindi.

Gazeteyi yerine bıraktım, sandıktan çıkanları düzgün bir şekilde yerleştirdim. Alman, Hanna'nın söylediği gibi, geri dönebilirdi. Evine birinin girdiğini anlamamalıydı.

Alt kattan gelen gürültüyle ansızın uyandım. Gözlerimi ovuştururken hafifçe doğrulup kulak kesildim. Birileri, sert topuk sesleriyle koşuşturuyordu. Minerva'nın, "Hırsız girmiş!" diyen haykırışı pansiyonda yankılandı. İçimi gerginlik sararken komodindeki saate baktım. Altı buçuğa yaklaşıyordu. O anda kapılar şiddetle açılıp kapatıldı. Petra, "Hemen polise haber verelim madam," diye bağırınca yorganı telaşla fırlatıp yataktan kalktım, hızla giyindim. Çantamı alırken basamakları çıkan ayak seslerini duydum. Kapıyı açınca Petra'yla burun buruna geldim.

Titrek bir sesle, "Size geliyordum," dedi. İki büklüm olmuş, sanki küçülüvermişti. Geceliğinin üstündeki beyaz hırkanın yün ponponunu çekiştirip duruyordu.

"Yüzün sararmış, ne oldu? Bağırışlar duydum."

Panik içinde sözümü kesti:

"Hırsız girmiş. Madam apar topar karakola gitti."

"Nasıl anladınız?"

Titreyen eliyle mutfak tarafını işaret etti. "Arkadaki pencere açılmış. Madam, sabah kalkınca fark etmiş."

"Bir şey çalınmış mı?" diye sordum.

"Hayır. Madam para kasasına bakmış. Paralar, mücevherler yerindeymiş."

“Belki hırsız girmemiştir. Pencere iyi kapatılmadıysa kendiliğinden açılmıştır. Dün gece hava çok rüzgârlıydı, öyle değil mi?”

Bir süre yüzüme baktı. “Olabilir tabii,” dedi. “Bir şey çalınmadığına göre!”

Galiba dün gece eve girdiğim pencereyi açık unutmuştum. Belki de çizmelerime bulaşan çamur, yerde izler bırakmıştı. Minerva ve Petra, hırsızdan şüphelendiklerine göre sorun yoktu.

“Polis incelesin, bakalım altından ne çıkacak?” dedim.

Başını salladı. Rahatlamış görünüyordu.

Birlikte alt kata indik. Genç kız bankoya geçerken kapı hızla açıldı.

Telaşla içeri giren Hristo Leonardos, Petra’ya bakarak, “Hırsız çok şey çalmış mı?” diye sordu soluk soluğa.

“Hayır, çalınan bir şey yok.”

Gümrük memuru bana döndü. “Günaydın Sergey. Hırsız bir şey çalmamış ha! Çok garip.”

Pencerenin rüzgârdan açılmış olabileceğini ona da söyledim. “Siz nasıl öğrendiniz?”

“Minerva’dan duydum. Gerçi fazla konuşamadık. Hırsız girdiğini söyleyip karakola gitti. Ben de yardımım dokunur diye buraya geldim.” Bankodaki şişeyi açıp avucuna kolonya boşalttı, alnına sürdü.

“Sabahın köründe sokakta ne işiniz vardı?” diye sordum.

Şişeyi yerine bırakırken, “Gümrükte nöbetçi idim,” dedi. “Bizimkilerin hastane gemisi Amfitritè geldi. Doktorlar işe başlamadan önce Aya Fotini Kilisesi’nde dua etmek istedi. Onları kiliseye götürdüm. Geri dönerken de Minerva’yla karşılaştım.” Bankonun karşısındaki sandalyeye oturdu, üfleyip püfleyerek kravatını gevşetti.

Önemli bir bilgi almıştım. “Çıkıyorum,” dedim. “Çok işim var.” Hastane gemisini mutlaka görmeli idim.

Hristo, “Polisler gelinceye kadar pansiyonu beklerim,” dedi.

“Siz işinize bakın. Gözünüz arkada kalmasın.”

“İçimi rahatlattınız,” diye kestirip attım.

Basamaklarda dolaşan güvercinler, havalanıp karşıdaki eve doğru kanat çırpı, tüyleri uçuştı. Bir çöpçü, el arabasıyla so-kağa girdi.

Meydana kadar yürüyüp sürücüsü uyuklayan bir faytona bindim ve nereye gideceğimizi söyledim.

“Şivenizde Pontus havası var,” dedi adam.

“Annem, Pontus Rum’udur.”

“Belli. Benim sülalem de oradan geldiği için hemen çıktım. Hemşeri sayılırız.” Gevrek bir kahkaha attı.

Ellerinde çiçek buketleriyle araba durdurmaya çalışan kız-ları işaret ederek, “Sokaklar erkenden doluyor,” dedim.

“Hastane gemisi gelmiş. Ziyarete gidiyorlardır. Yakında di-ğer gemiler de ortaya çıkar.”

“Memnun olmalısınız.”

Dudağını büzdü. “Öyle ama Yunanistan’dan göç olursa işle-rimiz bozulabilir de.”

“Nasıl?” diye sordum merakla.

“Duyduğuma göre orada çok otomobil varmış. Motorlu bisiklet de. Simirna’ya onları da getirirlerse... Anlarsınız ya! Kimse atlı arabaya binmez, batarız.”

“Haklısınız,” diyerek bir sigara ikram ettim. Şehirde herke-sin derdi ayrıydı.

Bir süre yol aldıktan sonra, “Allah kahretsin!” dedi fayton-cu. “Bir bu eksikti.”

“Ne oldu?” diye sordum.

“Şehrin efendileri,” dedi kinayeli bir sesle.

Limana giden yola silahlı İngiliz ve Fransız askerler dikil-mişti. Arabaları durdurup kimlik kontrolü yapıyorlardı. Yan-larında Yunan subaylar vardı; arabalardaki yolcular İngilizlerle tartışırken hemen araya girip yatıştırıyorlardı.

Bir asker yanımıza geldi, bir şey söylemeden elini uzattı. Faytoncu cebinden kimliğini çıkardı. Asker, baktıktan sonra geri verdi, bana döndü. Pasaportumla *Pravda* kartımı eline tutuşturdum.

Elindekileri incelerken yüzü değişti askerin; Rus beklemiyordu anlaşılan. Tereddütle beni süzdü, pasaportumu ve kartımı verip geçmemizi işaret etti.

Hastane gemisinin yanaştığı yere demir parmaklıklı barikat ve sahra çadırı kurulmuştu. Barikatın gerisinde birkaç Rum, Yunan bayraklarını sallayarak tezahürat yapıyordu. Gemiden indirilen Kızılhaç işaretli kargo kısa sürede üstü brandayla örtülü at arabalarına yüklendi.

Arabalar hareket ettikten sonra hesabı ödeyip kafeden çıktım. Limandan uzaklaşırken aklıma bir şey takıldı. Neva, kargo getirip götürüyordu. Acaba acentenin deposu var mıydı?

Araba bulabilmek için bir süre yürüdüm. Tren istasyonunun yanındaki saat kulesinin önünde birkaç fayton ve kupa vardı.

Sıranın önündeki faytona binmek üzereyken biri omzuma dokundu, “Merhaba,” dedi Rusça.

Merakla arkama döndüm ve sakallı, çekik yeşil gözlü adamı hemen anımsadım. Kahvehanede Halit Naim’in yanında gördüğüm adamdı. Şık bir palto vardı üzerinde; kalpaklıydı. Yüzünün soluk olduğunu fark ettim. Gözleri de çapaklıydı.

“İyi günler,” dedim.

“Şaşırdınız! Tanıyamadınız galiba. Rüstem Taceddin. Geçen hafta kahvehanede karşılaşmıştık. Komiser beyin yanındaydım.”

“Sizi tanıdım. Beni şaşırtan, Rusça konuşmanız oldu.”

Gülümsedi. “Kırım Türk’üyüm. Rusça bilirim.” Elini göğsüne bastırarak öksürdü.

Faytonu işaret ettim. “Birlikte gidelim mi? Sohbet ederiz.”

“Olur tabii. Ben camiye gidiyorum. Siz nerede ineceksiniz?”

“Basmane’de.”

“Sizi bırakıp yola devam ederim,” diyerek arabaya bindi. Sürücüye Türkçe bir şeyler söyleyip üşüyormuş gibi paltosunun yakasını kaldırdı.

Karşısına oturdum. “Ne zamandır şehirdesiniz?”

“Üç ay kadar oldu.”

“Kırım’dan mı geldiniz?”

“Hayır, İstanbul’dan. Ailemle yıllar önce Kırım’dan göç ettik. Çarın baskıları yüzünden. On iki yaşındaydım. Tahsilime İstanbul’da devam ettim.”

“Ne iş yapıyorsunuz?”

“İstanbul’da edebiyat öğretmeniyim. Ciğer rahatsızlığına yakalanınca rapor aldım. Tedavinin ardından hava değişimi iyi gelir diye buraya geldim.”

“Geçmiş olsun. Nerede oturuyorsunuz?”

“Namazgâh’ta. Ya siz?”

“Aya Nikola Mahallesi’ndeki bir pansiyonda.”

“Rum semti ha!” Kaşlarını çatıp sakalını sıvazlarken, “Rumlar iyice azıttı,” dedi. “Bakalım bu işin sonu nereye varacak?”

Ağzından laf alabilmek ümidiyle, “Türkler de direnişe hazırlanıyormuş,” dedim. “Mutlaka duymuşsunuzdur.”

Düşünceli bir tavırla başını salladı. “Evet. Ancak mücadele için milleti hareketlendirecek fikirler gerek. Henüz ortada yok bu. Oysa fikirsiz mücadele amacına ulaşmaz.”

“Nasıl fikirler?”

Düşüncelerini anlatmaktan büyük haz duyacakmış gibi gülümseyerek başını salladı. “Batı medeniyeti, azizim,” dedi. “İlerlemenin kaynağı orası. Lakin materyalist tarafı var. Müslümanlara uymaz. Bu yüzden Batı fikriyatını cemiyetimizin dini ve manevi değerleriyle kaynaştırmalı, yeni fikirler hâsıl etmeliyiz.”

“Gördüğüm kadarıyla Türkler dinlerine çok bağlı. Batı düşüncesini kolay kolay kabul etmezler.” İstanbul’da Türklerin bilinç şifresini yeterince çözümüştüm, hiç karışık değildi.

“Yanılıyorsunuz,” dedi. “İslamiyet, yeniliklere açıktır. Garbın tekniğiyle dinimizin mefkuresi pekâlâ birleşir. Batılılar, memleketi işgal ediyor ama bu, onların medeniyetini almamıza engel değil. Siz ne dersiniz?”

Karşılık vermeye hiç niyetim yoktu. Karşımdaki adam, tam da işgalcilere layık, oynak gericinin tekiydi çünkü.

“Halit Bey’le yakın arkadaşsınız galiba,” diyerek konuyu değiştirdim.

Başka bir konuya atladığım için bozulduğu yüzündeki ifadeden belliydi. Yine de nazik bir tavırla cevap verdi:

“Evet. Buraya geldiğimde tesadüf eseri karşılaştık. Aynı yolun yolcusu olduğumuzu anlayınca kısa sürede kaynaşıverdik. Fikirlerimiz pek uyuşmasa da sonunda bana hak verecek.”

“Hangi konularda farklı düşünüyorsunuz?”

“Halit Bey, Batı’ya karşıdır. Memleketin selameti için sadece Türkçülüğün ve dinimizin rehber olması gerektiğini savunur. Sizce hangimiz haklıyız?”

Al birini vur ötekine misali, aralarında hiç fark yoktu aslında. Bu yüzden tartışmaya girmek anlamsızdı. “Bunlar aranızdaki sorunlar,” diye geçiştirdim.

“Kaçamak bir cevap!”

“Türkiye’yi yeterince tanımadığım için bir şey söyleyemem.” İstanbul’da sosyalizmle İslamiyet’i bağdaştıran safdiller vardı; onlara da benzer cevaplar verirdim.

Gülümseyerek başını salladı. “Umarım gelecekte bunları tartışırız.”

“Neden olmasın?”

İstasyona varmıştık. Faytoncu, atların dizginlerini çekip arabayı durdurunca veda edip indim. Allaha emanet olmamı

diledi Rüstem Taceddin.

Gara girince askerlerin, papazların, hahamların, imamların çokluğu dikkatimi çekti. Trenin kalkış saatini öğrenip gözlerimi onlara diktim. Bir süre sonra perondaki trene bindiler.

Tren kalkarken hareket memurunun yanına gidip, “Nereye gidiyorlar?” diye sordum Fransızca. Anonsu Fransızca yapmıştı çünkü.

“Bucaklara, kazalara,” dedi gözlerini trenden ayırmadan. “Mondros’un şartlarını anlatacaklar. Kutsal görev.” Haç çıkardı.

Askerler ve din adamları yine birlikteydi. Rusya’da olduğu gibi burada da kol kolaydılar. Papazlar, Rusya savaşa girerken askerlere vaaz verir, çar ve vatan uğruna şehit olanların İsa’nın cennetine gideceklerini söylerdi. Semtimizdeki kilisenin papazı da onlardan biriydi. Askere alınmasın diye oğlunu manastıra göndermişti oysa.

9

Çay tam kıvamında demlenmişti. Tabaktaki bademli, vanilyalı kurabiyeler çok lezzetliydi. Âmâ olmasına rağmen Valeria kendi işini halledebiliyordu. Eve yemek kokusu da sindiğine göre hayatını sürdürmekte hiç zorluk çekmediği belliydi.

Çaydan bir yudum içip, “İsteğinizi kaptana ilettim,” dedim. “Pyotr’un cesedi denize atılmıştır.” Sinirlerini daha fazla yıpratmamak için ağabeyinin öldürüldüğünden söz etmemiştim. Nasılsa zamanı gelecekti.

“Teşekkür ederim,” dedi buruk bir tebessümle. Üzerinde yine siyah elbise vardı. Ancak boynunu kapatan dik yakadan ve kol yenlerindeki parlak siyah şeritlerden bunun başka bir giysi olduğunu anladım.

“Ağabeyinizin odasını görebilir miyim?”

“Niçin?” diye sordu. Yüz ifadesine bakılırsa irkilmişti.

“Haberim için özel dünyası hakkında bir şeyler yazmak isterim.”

Başıyla merdiveni işaret etti. “Soldaki ikinci oda.”

Yerimden kalkıp basamakları çıktım. Odanın kapısı aralıktı. İtip içeri girdim.

Pencerenin dibinde bir yatak duruyordu. Pijama düzgünce katlanıp yorganın üstüne bırakılmıştı. Duvara dayalı dolabın kapaklarını açıp ceketlerin, pantolonların ceplerine baktım. Elime ipucu ya da kanıt olarak değerlendirebileceğim bir şey

takılmadı. İç çamaşırlarının olduğu çekmecelerde de gözüme bir şey çarpmadı. Raflarda iki şapka ve kalpaktan başka şey yoktu. Yatağın başucundaki sehpanın üzerinde bir sigara paketi, kibrit ve boş kül tablası vardı. Paketi açtım; sigara kalmamıştı. Etrafta içki şişesi de göremeyince ipucu bulamamanın gerginliğiyle sofaya döndüm.

Valeria ayak seslerimi takip edercesine, başıyla beni izliyordu. “İşiniz kısa sürdü,” dedi.

“Söyle bir baktım. Neyse! Bir sorum var. Acentenin şehirde deposu var mı? Pyotr sözünü etmiş miydi?”

“Elbette var. Kargoyu nerede tutacak ki?” Yüzünde alaycı bir tebessüm oluşmuştu. “Niçin sordunuz?”

“Yazacağım haber için şehre ne tür malların geldiğini öğrenmek istiyorum. Deponun yerini biliyor musunuz?”

“Daragaç denen bir yerdeymiş.”

Bu kadarı yeterliydi. İstasyona gidince yerini nasılsa birinden öğrenirdim.

Cebimden para zarfını çıkarıp kucığına bıraktım. “Neva’nın mürettebatından küçük bir yardım.”

“Para mı?” dedi eliyle zarfı yoklayarak. Ardından yüzünü buruşturdu. “Hiç gereği yoktu. Ağabeyim, yanında az para taşır, bütün parasını alışveriş için bana bırakırdı. Şimdilik param var.”

“Tayfaları kırmayın. Bitince bunu harcarsınız.”

Bileğindeki boncuklu bilezikle oynarken mahcup bir ifadeyle teşekkür etti. İlk karşılaşmamızdaki soğuk, tedirgin hali yavaş yavaş kayboluyordu.

Devam ettim:

“Rusya’ya dönmek isterseniz, posta gemisi yakında gelecek. Kaptan sizi İstanbul’a götürür, oradan da Rusya’ya gidecek bir gemiye bindirir.”

Ellerini sıkıntıyla ovuşturarak, “Moskova’da kimsem yok,” dedi.

“Demek Moskovalısınız.”

“Evet. Dönünce ne yaparım bilemiyorum ama mücadeleye devam edeceğim.” Başını kaldırıp kararlı bir ifadeyle yüzüme baktı.

“Merak etmeyin, hükümetimiz sizi yalnız bırakmaz,” dedim.

“Eminim.” Ağzına bir kurabiye attı.

Ayağa kalkıp çantamı omzuma astım. “Hoşça kalın. Yine gelirim.”

“Da svidanya, beklerim.” Koltuğundan kalkıp antreye kadar yanımda yürüdü.

Kapıyı açarken, “Aya Nikola Mahallesi’nde Smurne Pansiyon’da kalıyorum,” dedim. “Aklınızda bulunsun.”

Karşılık vermedi. Kapıyı arkamdan kapatıp kilitleyinceye kadar basamakta bekledim, sonra istasyonun yolunu tuttum.

Caddede birkaç delikanlı, küçük bir dükkâna öfkeyle taş fırlatıyordu. Vitrin, pencereler paramparça olmuştu. Tabeladaki yazıdan dükkânın bir Türk’e ait olduğunu anladım. Gençlerden üçü dükkâna girdi. Fesli bir adamı yaka paça dışarı çıkarıp taşıdıkları çuvallardaki pirinci, mercimeği yere boşalttılar. O sırada tiz düdüğü sesleri duydum. Delikanlılar, iskele tarafına koşarak gözden kayboldu. Polisin şahit tutmaması için ben de hızla uzaklaştım.

Bir süre ilerledikten sonra bir yalının köşesinde toplanan gençleri gördüm. Dükkâna saldıran delikanlılardı, ortalarına aldıkları biriyle kahkahalar atarak konuşuyorlardı. Yanlarından geçerken, konuştukları uzun saçlı genç adamı hemen tanıdım; Hristo’nun oğlu Adonis’ti. Selam verip vermemek konusunda kararsızlık geçirirken beni fark etti, diğerlerinin arasından sıyrılıp yanıma geldi.

“Merhaba Adonis,” dedim zoraki bir gülümsemeyle.

“Oo Sergey, ne işiniz var burada?”

“Haber bulurum diye dolaşıyorum.”

Siyah gözleri parladı. “Tam yerine geldiniz. Az önce arkadaşlar bir Türk’ün dükkânını altüst etti. Gelin, onlarla konuşun.”

Karşımdakini bir süre süzüp, “Savunmasız insanlara yapılan saldırıları gazetem hoş karşılamaz,” dedim. “Bahsetmesem daha iyi olur.”

Kaşları çatıldı. “Savunmasız insanlar mı?” dedi öfkeyle. “Onların bize çektiydiklerinden haberiniz yok galiba. Savaştan önce de savaş sırasında da bize dünyayı cehennem ettiler. Şimdi sıra bizde.”

“Demek, intikam peşindesiniz.”

İşaretparmağını hışımla bana doğru salladı. “İntikam değil Sergey. Adaleti gerçekleştiriyoruz.” Döndü, diğerlerinin yanına gitti.

Gençler yumruklarını bana doğru kaldırıp homurdanırken uzaklaştım.

Trenden indiğimde hava iyice kararmıştı. Sokak lambaları yanıyordu. Acentenin deposuna bir an önce gidip merakımı gidermek istiyordum. Yarına bırakılmayacak kadar önemliydi.

Faytoncular atlarını besliyordu. Sıradaki arabaya binip sarık bıyıklı, sarıklı sürücüye, “Daragaç,” dedim.

Adam, içi geçmiş bir halde, dizginleri isteksizce kaldırıp indirdi.

Sert koltuğa iyice yaslanıp bir sigara yaktım. Başımı koltuğun üstündeki yastığa dayayıp gözlerimi kapattım. Çok geçmeden nal sesleri duyunca doğruldum. Bir İtalyan süvari birliği geçip gitti. Askerler, flama ve fener taşıyordu, varlıklarını göstermek istedikleri belliydi.

Çarın Kazak süvarileri de savaş yıllarında sık sık böyle gösteriler yapardı. Sancaklar açılır, meşaleler yakılırdı. Kaldırımlarda biriken insanlar, gırtlaklarını yırtarcasına tezahürat

yapardı. Bir akşam ben de kalabalığın arasındaydım. Önümdeki iki adam bas bas bağıyor, süvarileri alkışlıyordu. Konuşmalarından işçi oldukları belliydi, aynı fabrikada çalışıyorlardı. Kazaklar uzaklaştıktan sonra birine yaklaşıp çalıştıkları fabrikada grev olursa alkışladıkları süvarilerin tüfeklerini ve süngülerini onlara doğrultup doğrultmayacaklarını iyi düşünmelerini söylemiş, dağılan kalabalığa karışmışım.

Uzun süre sonra sürücü, arabayı bir çayın kenarında durdurdu. “Geldik beyim,” diyerek ilerideki depoları işaret etti.

Arabadan inip ıslak çamurlu yolda bata çıka yürüdüm. Çaydan taşan su buralara kadar gelmişti. Çalışanlarla, yapraklarla kaplı küçük bir göletin yanından geçerken kurbağa vıraklamaları duydum. Üstü başı dökülen bir adam sırtında çuval, elinde uzun bir sopayla gölete bakıyordu. Herhalde kurbağa avlayıp lokantalara satacaktı.

Kapısında Aya Markella yazan kilisenin önünden geçip derme çatma binaların arasında ilerledim. Balkonlara çamaşır asılmıştı. İşçi tulumlu birkaç kişi, iki büklüm halde evlerin kapılarını çalıyorlardı.

Demiryoluna paralel giden şoseye saptım, bir marşandizi siper alarak yola devam ettim. İlerideki fabrikaların bacalarından duman çıkıyordu. Burnuma is ve kömür kokusu geldi. El feneri taşıyan bir adamın peşinde fabrikalara yürüyen tulumlu, kasketli insanlar çarptı gözüme. Hepsinde sefer taşı ve kumanya torbası vardı. Vardiyaya gidiyorlardı.

Taş bir binanın önündeki havagazı lambasının altında Fransızca “emtia depoları” yazan levhayı gördüm. Rayın üzerinden atlayıp karşı tarafa geçtim. Trenlerin düdüğü sesleri kulağımda cınladı. Fabrikalardan kesik siren sesleri geldi. Vardiya başlıyordu.

Demiryolunun kavis yaptığı yerdeki lamba sayesinde acentenin tabelasını gördüm. Çevreyi kontrol ederek binanın etra-

finda bir tur attıktan sonra deponun önünde yere çöküp sustalımı çıkardım. Kilidi açıp içeri girmem bir dakika bile sürmedi.

Depo bomboştu. Parmaklıklılı pencerenin kenarındaki masaya oturup üstteki çekmeceyi açtım. Bir yığın evrak üst üste duruyordu. Şöyle bir göz attım. Büroda bulduğum listelerin diğer nüshalarıydı.

Kül tablasının yanında duran takvimin sayfalarını karıştırdım. Kargacık burgacık yazıyla notlar yazılmıştı. Hepsii acentenin müşterileri ve kolilerle ilgiliydi. Son sayfaya evinde benimle görüşeceği saati yazmış, altına akşam acenteye gideceğimizi eklemişti. Evde konuşacağımıza göre işyerine niçin gidecektik acaba? Açıklama yoktu.

Kafamdaki soruyla çekmecelere baktım. Altaki çekmeceyi kurcalarken kalemlerin, boş kâğıtların altında katlanmış bir gazete geldi elime. Merakla çekip pencereden giren ışığa tuttum. Başlığında *Rizopastis* yazıyordu; iki ay önceki sayıydı. Kurt Hoffmann'ın evinde bulduğum Yunanistan Sosyalist İşçi Partisi'nin gazetesinin burada da karşıma çıkması, kafamı karıştıracak kadar garipti. Anlamı var mıydı yoksa tesadüf müydü?

Gazeteyi yerine bıraktıktan sonra kapıyı aralayıp dışarı baktım. Kepli, üniformalı bir adam, zincire bağlı düdüğü sallayarak devriye geziyordu. Su deposunun arkasında gözden kaybolunca dışarı çıktım. Bekçiyle yolda karşılaşabileceğimi düşünerek geldiğim yolu değil, aksi yöndeki şoseyi takip ettim.

10

Başumdaki ağrı çok şiddetliydi. Otelde bütün gece süren gürültü, sokaktaki sarhoş naraları, yatakta her dönüşümde gıcırdayan somya ve ter kokan yorgan yüzünden doğru dürüst uyuyamamıştım. Bunda yatağıma aldığım esmer dilberin de rolü olmuştu. Onunla bir saatliğine anlaşıp, genç kadın beni zevkin doruklarında gezdirip odadan çıktıktan sonra niçin paraya kıyıp da onu sabaha kadar yanımda tutmadığım için hayıflanmıştım. Bu da uykusuzluğumu iyice depreştirmişti.

Yataktan güçlükle kalktım. Her yanımda tutulmuştu. Lavabonun altındaki bidondan başıma, çıplak bedenime soğuk su döküp rengi atmış havluyla kurulandım. Dün gece olanları düşünerek giyinmeye başladım.

Depodan uzaklaşırken yolumu şaşırmış, labirenti andıran sokaklarda kaybolmuşum. Çevrede devriye gezen çok asker vardı; kimi motosikletliydi. Görünmemek için sık sık yolumu değiştirmiş, Aya Nikola Mahallesi'ne nasıl gidebileceğimi soracak birini de bulamayınca izbe sokaklara girip çıkmıştım. Binaların hepsi bakımsızdı, çoğunun kiremitleri yere düşüp parçalanmıştı. Dükkânların vitrinlerinde doğru dürüst mal yoktu. Sokak lambaları kırık. Sonunda kendimi sarhoşların ve hayat kadınlarının cirit attığı bir sokakta bulmuş, viraneye dönmüş otele kapağı atmak zorunda kalmıştım. Yakası açık

elbiselerinden taşan göğüslerini ve fırfırlı eteklerinin altındaki siyah tül çoraplı bacaklarını cömertçe sergileyen kadınlardan mekânın fuhuş için kullanıldığı belliydi. Etrafa bakarken, bankoda oturan dekolte giysili yaşlı kadın, koluma girip koltuklarda oturan kadınları tanıtmıştı. şehvet ansızın içimi sarınca dayanamamış, beni işveli bakışlarla süzen yatak arkadaşımı koluma takıp bir odaya çıkınıştım.

Çantamı alıp odadan ayrıldım. Dün gecenin aksine her yer sessizdi. Bankoda ayva tüyü sakallı, tıfıl bir delikanlı oturuyordu. Anahtarı teslim ettikten sonra Rıhtım Caddesi'ne nasıl gidebileceğimi sordum. Durmadan esneyerek bezgin bir tavırla yolu tarif etti.

Yolda ne fayton ne de kupa çıktı karşıma. Bir ara çöp toplayan at arabasına binmek istediysen de ağır koku burnumun direğini sızlatınca vazgeçtim. O sırada iki adam yanımdan geçiyordu. Biri panik içinde, treni kaçırsa limandaki yüklemeye yetişemeyeceğini söyledi. Diğer, sırtını sıvazlayıp yatıştırdı. Adımlarını sıklaştırdılar.

Tren, limana gidiyordu demek. Ona binersem acenteye ulaşabilirdim. Dimitris'le çene çalıp bir kez daha ağzını aramak istiyordum.

Düdük ve kampana sesleri arasında karşıdan ağır ağır gelen lokomotifi gördüm. Kara duman bir anda her tarafı sardı. Treni kaçırdığım için söylenirken, az önce gördüğüm iki adam ilişti gözüme. Trenin arkasından koşup bir vagonun sahanlığına atladılar.

Benim de başka çarem yoktu. Hızla koştum, kapısı açık bir vagona kendimi güç bela attım.

İçeridekiler gülümseyerek selam verdi. İki adam, sırtlarını tahta bavullara dayamıştı. Bir genç kız, elini belindeki bez torbaya daldırıp çıkararak çekirdek yiyordu. Tükürdüğü kabuk, pantolonuma değince özür diledi.

Paketimden bir sigara çıkarıp dudaklarıma götürdüm. Karşıdevrimcileri hapishanelere götürürken bindiğimiz, lokomotiflerine kızıl bayrak astığımız trenleri hatırladım. Hep yük trenlerini tercih ederdik. Vagonlara daha çok insan yüklenirdi çünkü. Demiryoluna aşılması zor barikatlar kurar, treni durdurup ele geçirir, etrafa nöbetçiler dikip hainlerin getirilmesini beklerdik.

Tren yavaşlayınca kaçak yolcular ayağa kalktı, gülüşerek vagondan atladılar. Onları takip ettim, lokomotiften yayılan dumana ve buhara dalarak hızla Çancıyan İşhanı'na yürüdüm. Düdüğünü çalarak kaçak yolcuları yakalamaya çalışan memur beni fark etmedi.

Dimitris'in otomobili oradaydı. İkinci kata çıkıp acentenin kapısına adama duyuracak şekilde birkaç kez sertçe vurdum.

Çok geçmeden karşıdaki büronun kapısı açıldı, organizatör başını uzattı. "Vay, Sergey!" dedi neşeyle. "Hayrola, ne işiniz var burada?"

Merdiveni çıkarken tasarladığım şekilde uydurdum:

"Acenteye yeni birinin atanıp atanmadığına bakmak için geldim."

"Boşuna zahmet ettiniz. Gelen giden yok. Büroma buyursanıza. Bir konuğum var. Tanışırırsınız." Pek keyifli görünüyordu.

Adamın peşinden içeri girdim. Duvarlar şarkıcıların, revü kızlarının fotoğraflarıyla kaplıydı. Boş yerlere aplikler takılmıştı. Sehpanın üstünde bir gramofon duruyordu. Dimitris'in misafiri, bir şarkı mırıldanarak dolaptaki plakları inceliyordu.

"Sizi tanıştırayım," dedi Dimitris. "Mösyö Yanis Grigoriadis. Atina'dan beklediğim gösteri organizatörü. Karşılaştığımız ilk gün sizi o sanmıştım, hatırladınız mı?"

"Anımsadım," dedim ve kendimi tanıtarak Yanis'in elini sıktım.

Uzun boylu, ince yapılı, yakışıklı biriydi. Lacivert takım elbisesi çok şıktı. Kırık yaka beyaz gömlekli, lacivert kravatlıydı.

Dimitris, "Otursanıza kuzum, ayakta kalmayın," dedi gülümseyerek. Üzerinde gri ekose ceketle aynı kumaştan yapılmış papyon vardı. Siyah yeleğinde köstekli saatinin zinciri parlıyordu.

Koltuğa oturup, "Pyotr'un ölmesi işlerimi engelliyor," dedim. "Ne şekilde haber göndereceğimi bilemiyorum."

"Bizimkiler gelince yardımcı olurum, endişelenmeyin." Başıyla masasındaki siyah telefonu işaret etti.

Bir sigara yakıp sordum:

"Yunan ordusunun ne zaman geleceği hakkında kulağınıza bir şey çalındı mı?"

"Rum cemaatinde de aynı soruyu birbirimize sorup duruyoruz. Bir şeyler duyarsam size söylerim."

"İyi olur. Haber bulmakta zorlanıyorum. Türk direnişçiler hakkında da ses seda yok."

"Söylemiştim ya! Palavris! Kurt Hoffmann'ın uydurması. Buraya her gelişinde aynı palavrayı tekrarlayıp dururdu."

Yanis Grigoriadis, kaşlarını çatarak söze karıştı:

"Türkler direniş mi yapıyor? Bana şehrin güvenli olduğunu söylemiştin Dimitris."

Beriki telaşla atıldı:

"Güvenli tabii. O serseri Alman, direnişten bahsederek alınca Rumları korkutuyordu. İnadına yapıyordu. Kafasız palayaço!" Hafif bir kahkaha attı, avucunu masaya vurdu.

"O zaman mesele yok," dedi Atinalı ve bir plağı kabından çıkarıp ilgiyle baktı.

Dimitris'e dönüp devam ettim:

"Pyotr yaşasaydı, haber yapabileceğim bir şeyler söyleyebilirdi. Acentenin çok müşterisi olmalı. Onlardan duyduklarını bana aktarabilirdi. Girip çıkanları siz de görmüşsünüzdür. Belki içlerinde tanıdıklarınız vardır."

"Kimse gelmezdi. Müşterileri o dolaşırdı. Büroda olduğun-

da da ayaküstü sohbet ederdik. Tanıdığım birine hiç rastlamadım.”

“Acaba birlikte içtiği sevgilisi ya da arkadaşları var mıydı?” Sigaramı kül tablasına bastırdım.

“Hiç sanmam. Kafelerde hep kız kardeşiyle görürdüm. Tanıştınız mı? Kızcağız âmâ.”

“Taziyelerimi iletmek için evine gittim. Pyotr’u sarhoş gördünüz mü hiç?”

“Hayır, hayır. Kusura bakmayın, sormayı unuttum. Ne içerirsiniz? Likör, konyak?”

“En çok hangi şişe doluysa o içkiden verin,” dedim.

“Siz de bizdensiniz,” dedi bir kahkaha patlatarak.

Dimitris’ten bir şey öğrenemeyeceğim belli olmuştu. Zaten acenteye birilerinin gelip gitmediğini sormam anlamsızdı. Pyotr casusluk için burada olduğuna göre sokaklarda dolaşması, paket teslim etme numarasıyla müşterilerle konuşması, ağızlarından laf alması gerekiyordu. Belki gizli işini öğrenen biri tarafından öldürülmüştü.

Bir adam, karşıdaki evin bacasını temizliyordu. Etrafa kurum saçılınca öksürüp tıksırmaya başladı. Ağzıyla burnunu eliyle kapatırken bir an dengesini kaybedecek gibi oldu. Son anda bacaya tutunmasaydı kayıp düşecekti. Köşedeki evin önünde atletli bir delikanlı, balkon desteklerinin arasına kalın bir çubuk yerleştirdi. Eşikteki tabureyi alıp üstüne çıktı, zıplayıp çubuğu kavradı ve barfiks yapmaya başladı.

Odanın kapısına vurulunca elbiselerimle uzandığım yataktan kalkıp kapıyı araladım. Petra, elindeki çamaşır sepetini içi geçmiş bir halde uzattı.

İki gün önce banyoya bıraktığım kirli çamaşırlarımı temizlenmiş olarak aldım. Hepsi pırıl pırıldı, çok güzel kokuyordu. “Gömlek de versem yıkayıp ütüler misin?” diye sordum.

“Daha önce söylemiştim.”

Dolaba tıktığım iki buruşuk gömleği genç kıza verip yenisinden yatağa uzandım. Başımın ağrısı geçmişti. Ancak bir şey yemediğim için midemde bulantı ve yanma vardı. Nefesim de çok kötü kokuyordu.

Dimitris ve Yanis’le konyak kadehlerini üst üste devirmiş, çakırkef olmuştuk. Dimitris askerler için gösteri isteyen bir İngiliz subayıyla buluşacaklarını söyleyince işhanından çıkmıştık. Beni pansiyona bıraktıktan sonra yola devam etmişlerdi. Minerva, gece nerede olduğumu ters bir tavırla sormuştu. Ben de şehirde Rus denizcilerle karşılaştığımı, onlarla gemide sabaha kadar içtiğimi uyduruvermiştim. Karşılık vermeden elindeki örgüye devam etmişti. Odama girer girmez çantamı yere fırlatmış, yatağa uzanmıştım. Petra kapıyı çalınca kadar da deliksiz bir uyku çekmiştim.

Yine kendimden geçmek üzereydim ki kapıya bir kez daha vuruldu. “Yemek yarım saate hazır,” diye seslendi Petra.

Kendimi biraz daha toparlayınca banyoya gidip yıkandım, dişlerimi fırçalayıp sinekkaydı tıraş oldum. Ütülü gömleğim de hazır. Kravatımı bağlayıp alt kata indim. Petra, Minerva’nın yemek odasında olduğunu söyledi. Kapıyı tıklatıp içeri girdim.

Soğuk bir tavırla, “Çorbanızı koyuyorum,” dedi kadın ve kepçeyi porselen kâseye daldırdı. Baharat kokan koyu sıvıyı tabağıma boşaltırken, “Çorba ayıltır,” diye laf dokundurdu.

“Sizi boş yere merakta bıraktım.”

“Lütfen, bir daha tekrar etmesin. Gecikeceğiniz zaman söyleyin.” Yüzüme bakmamıştı.

Ekmeğe uzandım. Sıcaklığına bakılırsa mutfaktaki fırından az önce çıkmıştı. Çok güzel kokuyordu.

Rusya’da köylerde propaganda yaparken tandırdan yeni çıkmış ekmekleri keçi peynirine katık yaptığım günleri anım-

sadın. Köylüler, çok konuksever olsalar da düşüncelerimizi bir türlü kabul etmezdi. Köy ağası kulakların ağzına bakarlardı hep. Biz kulakları döverken üzgün bakışlarla izler, bir an önce gitmemizi beklerlerdi. Köyden ayrıldıktan sonra bir yere gizlenip ne yaptıklarını izledik. Ağaların yaralarına pomat sürüp bağlar, kiliseye girer, herhalde Tanrının ve çarın onları kızılardan koruması için dua ederlerdi. Ardından biri koşarak köyden uzaklaşırdı. Polise haber vermeye gittiğini bilir, gizlenmeye devam ederdik. Çok geçmeden polis ve askerlerden oluşan bir birlik, tozu dumana katarak görünürdü. Ateş açıp yok ederdik.

Minerva masaya oturdu. Konuşmadan çorbalarımızı içtik. Petra elinde kızarmış domuz eti ve patates dolu tepsiyle içeri girince bize katılmasını istedi.

O anda aklıma geliverdi. “Petra pansiyona hırsız girmiş olabileceğinden söz etmişti,” dedim. “Polis çağırmaya gitmişsiniz. Acaba...”

Elini kaldırarak sözümü kesti kadın. “Evet, evet. Polisler geldi. Şüpheli bir şey görmediler. Her şey yerli yerinde. Boşuna paniğe kapıldık. Herhalde pencere iyi kapatılmamış.” Genç kıza ters bir bakış fırlattı.

11

Rue Franque çok kalabalıktı. İnsanlar mağazalara girip çıkıyor, kimisi boş bakışlarla vitrinlerin önünde dikiliyordu. Polisler, dilencileri uzaklaştırmaya çalışıyor, yine de yenilerinin ortaya çıkmasını önleyemiyordu. Bayraklarının asıldığı binaların önünde şamata yapan askerlerin gürültüsü gittikçe artıyor, inzibat gördüklerinde susuyorlardı sadece.

Kahvaltıdan sonra Minerva, parfüm almak için Rue Franque'a gideceğini söyleyip eşlik edip edemeyeceğimi sormuştu. Kırmamak için kabul etmiştim. Faytona binip bir parfümeri mağazasının önünde inmiştik. Kadın yol boyunca şakalar yapmıştı, dün akşamki öfkeli halinden eser yoktu. Bir kilisenin önünden geçerken gelin ve damat görünce Petra'nın evlenme zamanının geldiğini söylemişti. Ben karşılık vermemiştim.

Mağazanın kapısında, "Siz ne yapacaksınız?" diye sordu.

"Haber peşinde koşacağım. Her zamanki gibi."

"Eşlik ettiğiniz için teşekkür ederim."

"Alışverişiniz bitinceye kadar bekleyebilirim," dedim yarım ağızla.

"Gerek yok. Mağazadan çıkar çıkmaz Stavro'nun annesine uğrayacağım. Bakalım, iyileşmiş mi?" Ardından işaretparmağını yüzüme doğru salladı. "Akşam sakın gecikmeyin."

Liman çevresinde sabahlayıp gemilerden silah indirilip in-

dirilmediğini gözleyecektim. Bu yüzden, “Ne yazık ki sabaha karşı dönebilirim,” dedim. “Çünkü sözünü ettiğim Rus gemisi yarın sabah yola çıkacak. Kaptanı uğurlayacağım.”

Bir süre beni süzüp, “Peki, çok içmeyin,” dedi.

Mağazaya girdi kadın. Genç bir adam, kibarca eğilerek elini öptü. Mağazanın sahibiydi herhalde. Minerva adamın koluna girerken kapı kapandı.

Planımı uygulayabilirdim. Önce Valeria’yı ziyaret edip hava kararınca kadar orada kalacak, ardından limana gidecektim.

Aya Fotini Kilisesi’ne vardığımda bir adamın eldivenli elini benden tarafa belli belirsiz bir şekilde salladığını fark ettim. Arkama dönünce kimse gözüme çarpmadı. Tekrar adama baktım. Başını sallayarak beni işaret etti. Kahverengi palto giymişti. Boynunu, ağzıyla burnunu kapatacak şekilde atkıyla sarmış, şapkasını gözlerine indirmişti.

Merakla yaklaştım. Bir süre bekledikten sonra arkasını dönüp ağır adımlarla yürüdü adam. Sustalıyı çizmemden çekip cebime attım, tedirginlik içinde peşine takıldım.

Kiliseden uzaklaşıp boş bir sokakta durdu. Arkası bana dönüktü; sağa sola bakıyordu. Sustalıyı açtım, ceketimin kol yenine sokup sıkıca kavradım. Etrafa baktım. Adamı yaralamak ya da öldürmek zorunda kalırsam, nasıl kaçabileceğimi planladım.

Adam sokağı bir süre daha kolaçan etti, bana döndü ve “Merhaba Sergey Efendi,” dedi.

Sustalının kabzasını daha sıkı kavrayıp, “Kimsiniz?” diye sordum.

Şapkasını hafifçe kaldırdı. “Tanıdınız mı?”

Biraz daha yaklaşıncı Komiser Halit Naim olduğunu anladım. “Frenkler gibi giyinmişsiniz,” dedim. “Bu yüzden tanıyamadım.”

“Bu gâvur muhitinde insanın fesle dolaşması başa dert açıyor artık,” dedi öfkeli bir ses tonuyla.

“Konuşmak istediğiniz bir şey mi var?” Bir yandan da beni takip edip etmediğinden şüpheleniyordum.

Yanıma biraz daha sokuldu. “Bu akşam dokuzda Saat Kulesi’nin orada faytoncu Avni Bekir’i bulun. Sizi yanıma getirecek.”

“Niçin?”

“Fazla uzatmayın. Konuşmamız gereken konular var. O Rum yosmayla gezip tozmayı bırakın da zamanında gelin.” Ellerini paltosunun ceplerine sokup hızla uzaklaştı.

Minerva’yla birlikte olduğumu bildiğine göre demek ki takip etmişti. Adresimi karakolda vermiştim. Sustalımı kapatıp çizmeme yerleştirdim. Demek ki merak ettiğim Müslüman semtlerinden birini bu akşam görebilecektim.

Mutfak çok düzenliydi. Tabaklar duvardaki rafa yerleştirilmiş, çatallar ve bıçaklar kutulara konulmuştu. Tel dolaptaki tencerelerin, tavaların yerleri ayrıydı. Henüz yıkandığı belli olan ıslak bardaklar bir havlunun üstüne dizilmişti. Ocakta hiç yağ lekesi yoktu.

Hücre evimizin mutfağı geldi aklıma. Çok seyrek bulaşık yıkardık. Yağlı tabakların, tencerelerin ağır yağ kokusu midemizi kaldırsa bile hiç kimse mutfığa girmeye yanaşmazdı. Herkesin mazereti hazırды. Bildiri yazılacak, matbaadan dergi alınacaktı; diğer hücrelerle toplantı yapılacak, propaganda bölgeleri saptanacaktı; hücre evinin etrafında dolaşılacak, polisin gözleyip gözlemediği anlaşılacaktı. Aralarına en son katılan olduğum için başlar bana dönerdi. Sesimi çıkarmadan mutfağın yolunu tutardım.

Şarküteriden aldığım portakalları evyeye bıraktıktan sonra bisküvi, pirinç ve makarna paketlerini dolaba yerleştirdim. Oturma odasına dönünce koltukta oturan Valeria’nın karşısına bir sandalye çektim.

“O kadar çok şey getirmenize hiç gerek yoktu,” dedi genç kız. “Sokağa çıkıp alışveriş yapabiliyorum. Bazen de komşumdan istiyorum.”

“Mutfağınıza benden de küçük bir katkı olsun.”

Mahcup bir ifadeyle teşekkür etti.

Ellerimi çenemin altında kavuşturup Valeria’nın görmeyen gözlerine baktım ve yolda hazırladığım hikâyeye başladım:

“Geçen gün depoya gittim. İstanbul’dan gelen Rus memur, sayın yapıyordu. O sırada *Rizopastis* gazetesinin eski sayılarından biri gözüme çarptı. Yeni sayılarını nerede bulabilirim? Pyotr bahsetmiştir belki.”

“Yunanistan sosyalistlerinin gazetesi, değil mi? Evet, biliyorum. Savaş karşıtı gazete. Pyotr bana da tercüme ederdi. Nereden aldığını bilmiyorum. Kurt Hoffmann burada olsaydı söyleyebilirdi.”

Şaşkınlık içinde, “Kurt Hoffmann mı?” diye sesimi yükselttim.

“Evet. Arkadaşımız, Alman palyaço. Aynı zamanda vantirologdu. Karnından konuşur, bizi çok güldürürdü.”

Heyecanımı bastırmaya çalışırken, “Arkadaş olduğunuza göre sık sık görüşüyordunuz herhalde,” dedim.

“Ara sıra uğradı. Çok esprili, kültürlüydü. Keşke tanışabilseydiniz.”

“Demek *Rizopastis* okuyordu? Yunanca biliyordu o halde.”

“Sanırım. Çünkü Pyotr’la makaleler hakkında konuşturlardı. Ben anlamazdım.”

Cebimdeki paketten bir sigara çıkarıp yaktım. Valeria da istedi. Sigarasını yaktıktan sonra kül tablasının olduğu sehpayı önüne ittim. Sigarayı tutuşuna, dumanı çekişine bakılırsa tütün alışkanlığı yoktu.

“Hoffmann son günlerde buraya uğradı mı?” diye sordum.

“Hayır. Haber vermeden gitmiş. Pyotr, işgalcilerden çekinip

kaçtığını tahmin ediyordu. Almanya'ya gidebilirmiş."

"Nasıl tanışmışlar?"

"Geçen yıl bir kafede. Hoffmann, garsonlara sosyalizmden söz ediyormuş. Pyotr da oradaymış. Sohbeta katılmış. Böyle işte..."

Esrarengiz Alman, sosyalizm üzerine nutuk atmıştı demek. Gerçekten de ilginçti.

Valeria, yarısına kadar içtiği sigarayı el yordamıyla bulduğu kül tablasında söndürdü, bastonuna tutunup kalktı. "Akşam yemeğini benimle yer misiniz?" diye sordu çekingen bir tavırla.

"Memnun olurum. Fakat saat yedi buçukta ayrılmak zorundayım. Randevum var."

Birlikte mutfağa girdik. Dolaptan çıkardığı tencereyi kuzine-nin üstüne koydu. "Bu sabah pişirdim. Borş çorbası. Yanında da etli patates." Raftaki kepçeye uzandı. Her şeyi görüyordu sanki.

Dayanamadım ve "Gözleriniz," diye söze başladım.

"Doğuştan kör değilim," diyerek sözümü kesti. "Altı yaşındayken ansızın rahatsızlandım. Baş ağrıları, ateş, görme bozukluğu... Günlerce sürdü."

"Aileniz tedavi ettirmedi mi?"

"Babam yeni ölmüştü. Annem üzüntüsünden kiliseden çıkmıyordu. Beni şifacılarla götürdü."

"Doktora götürseydi böyle olmazdı belki."

Bir anda omuzları çöktü. "Kim bilir?" dedi fısıldarcasına.

"Moskova'da kimseniz olmadığını söylemişsiniz, oysa anneniz..."

Sert bir sesle sözümü kesip, "Ne hali varsa görsün," dedi. Kadına diş bilelediği belliydi.

Konuyu değiştirdim:

"Fransızca'yı nasıl öğrendiniz?"

Yüzünü bana döndü. "Halamdan. Fransızca öğretmeniydi. Yazıp okuyamam. Konuşmamsa fena değildir."

Anılarını eşeleyip daha fazla üzmesem iyi olacaktı. Kapıya yaslanıp, “Hoffman ilgimi çekti,” dedim. “Hakkında biraz daha bilgi verebilir misiniz?”

Kuzineyi yaktıktan sonra tekrar yüzüme baktı. “Berlin Konservatuvarı’nda okumuş. Tiyatro kumpanyalarında çalışmış. Savaş çıkınca askere çağrılmış, gitmemiş. Kaçak durumuna düşünce kumpanyadan ayrılmış, sirklerde palyaçoluğa başlamış. Polisler izini bulunca da Almanya’dan kaçıp Simirna’ya gelmiş.”

“Bir yerde çalışıyor muydu?”

“Birkaç gazinoda, kulüpte sahneye çıkmış.” Tekrar kuzineye döndü.

“Pyotr, Herr Hoffmann’ın evine gider miydi?” diye sordum.

“Evet, birkaç kez gitmiş.”

“Ailesi hakkında bilginiz var mı?”

“Tabii. Ağabeyime anlatırken duymuştum. Babası çelik işçisiymiş. Annesi de galiba bir tekstil fabrikasında çalışıyormuş. Şu biber kavanozu neredeydi? Çorbaya biraz daha katayım.”

Kavanozu davlumbazın yanındaki raftan alıp verdim.

Kız kardeşimin kavanoz boyadığı günler geldi aklıma. Onları renklendirir, süslü yazılarla içine ne konulacağını yazardı. Kapaklarına da resimler çizerdi. Her zaman fikrimi sorardı. Resimler çok kötü olurdu. Yine de gücendirmemek için beğendiğimi söylerdim.

“Meraklısınız,” dedi Valeria.

“Anlayamadım.”

“Çok şey soruyorsunuz.”

“Mesleğim gereği,” diye karşılık verdim.

Bir şey söylemeden işine devam etti.

Salona döndüm. Bir an perdeleri, panjurları açıp içeri ışık doldurmak istediysem de pencerenin önünde vazgeçtim. Valeria’nın karanlık dünyasını onunla yaşamalıydım. Üstelik Pyotr’un yarattığı ortamı bozmak bana düşmezdi.

12

Etrafta kimse görünmüyordu. Kafesli pencerelerden sızan cılız ışık ve soba bacalarından tüten duman da olmasa burasının terk edilmiş bir mahalle olduğu düşünülebilirdi. Bir diğer hayat belirtisi, sokağın başındaki türbeydi; üzerine mumlar dikilmiş, bezler bağlanmıştı. Mezar taşının tepesindeki taş kavuğun gölgesi yandaki evin duvarına vurmuştu.

Siyah posbıyıklı, kırıışık yüzlü faytoncu Avni Bekir arabadan indi, iki katlı ahşap evin kapısına dört kez vurdu. Konak'taki Türk faytonculara sorarak bulmuştum onu. Beni adamın yanına götürmek için neredeyse hepsi seferber olmuştu.

Avni Bekir, bir süre bekledikten sonra iki sert darbe daha indirdi. Parola öyleydi herhalde. Kapı açılınca başıyla girmemi işaret etti.

“Tam zamanında geldiniz,” dedi antredeki Halit Naim. Sokağa göz atıp kapıyı kapattı.

Komiserin arkasından girdiğim odayı masadaki gaz lambası aydınlatıyordu. Ortadaki mangalın kömürü iyice korlaşmıştı. Pencerelerin kafesleri ve perdeler çekilmişti. Duvarın dibinde iki sedir vardı. Sedirlerden birinde beyaz sakallı bir adam, yastığa dayanmış oturuyordu. Başında sarık, üzerinde siyah cüppe vardı; kısık sesle tespih çekiyordu. Önündeki rahlede Kuran olduğunu tahmin ettiğim kalın kitap açılydı.

Adama baktığımı fark eden Halit Naim, “Hocamız Rahmi

İbrahim Efendi," dedi.

Başını hafifçe eğerek sağ elini göğsüne götürdü yaşlı adam. Tespihini çekmeye devam etti. Yan gözle beni süzdüğü dikkatinden kaçmadı.

Komiser sandalyeye oturdu, dirseğini masaya dayadı. "Oturun. Çay, kahve falan ikram edemeyeceğim. Zamanımız kısıtlı."

"Önemli değil. Beni niçin çağırdınız?"

Başıyla Rahmi İbrahim'i işaret etti. "Hocamız çok okuyan, dünya meselelerini takip eden biridir. Düşmanlarımızın yeni Rus hükümetinin de düşmanları olduğunu söyleyince sizinle baş başa konuşmak istedim."

"Demek, ona benden söz ettiniz."

"Elbette. Gâvurlara karşı birlikte mücadele ediyoruz. Şehre gelen yabancılardan ona bahsederim. Sizin gazeteci olduğunuzu öğrenince bilginizden istifade etmemiz gerektiğini söyledi."

"Nasıl?"

"Gazeteci kimliğinizle her yere kolayca girip çıktığınızdan eminim. Gördüklerinizi, duyduklarınızı bana anlatırsanız, davamıza çok faydalı olur."

Karakolda ilk karşılaştığımız günkü öfkeli halinden eser yoktu. Hoca, onu yatıştırmıştı anlaşılan.

Ne diyeceğimi bilemedim. Buraya Türklerin işgalcilere karşı ne yapacakları hakkında bilgi alacağımı umarak gelmiştim. Oysa o, benden bilgi istiyordu. Yine de samimiyet kurup ağzından laf almak için bir şeyler söylemem gerekiyordu. "Bildiklerinizi siz de biliyorsunuzdur," dedim. "Şehir, yabancı askerlerle dolu. Herkesin dilinde Yunan ordusunun yakında geleceği söylentisi var. Şehir onlara verilmezse Rumlar, İtalyanlara silah çekmek niyetinde."

Kapı açıldı, Rüstem Taceddin içeri girdi. Halit Naim'in yanına gidip, "Çatıdan sokağı kontrol ettim," dedi. "Çevrede kimse

yok.” Başıyla beni selamladıktan sonra imamın yanına oturdu. Sarsılırcasına öksürdü; derin bir soluk aldı.

“İlaçlarını alıyorsun, değil mi?” diye sordu komiser.

Hırıltılı bir sesle, “Evet,” dedi Kırmızı. “Allaha şükür.”

“Dinle bak Rüstem,” diye devam etti komiser: “Rumlar, İtalyanlara saldırabilirmiş. İnşallah! Dinsizin hakkından imansız gelir demişler!” İmama bakıp anlattıklarını Türkçeye çevirdi.

Adam susunca devam ettim:

“Rumların arasında Türklerin direnişe hazırlandığı söylen-tisi de yayılıyor.”

“Korkularından gebersinler,” diye sözümü kesti Halit Naim.

“Lakin korkunun ecele faydası yoktur.”

“Elimde Türkçe bir bildiri var. Ne yazdığını anlayamadım. Belki yardımcı olursunuz.” Hristo Leonardos’un evindeki akşam yemeğinden dönerken ele geçirdiğim kâğıdı çantamdan çıkarıp komisere verdim.

Bıyıklarını sıvazlayarak kâğıda baktı. “Milleti işgalcilere karşı direnişe çağırıyor,” dedi Halit Naim. “Böyle bildiriler sık sık dağıtılıyor. Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye’nin işi. Elinize nasıl geçti?”

Duyuruları dağıtan adamın İngilizlerden kaçtığını, askerlerin ilanları parçaladığını anlattıktan sonra sordum:

“O bahsettiğiniz şey nedir? Müdaa..., Hukuk...”

“Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye. Bir cemiyet. Geçen yıl kuruldu.” Bildiriyi katlayıp geri verdi. “Gazetenizde bundan söz edin.” Hocaya dönüp tercümeyle devam etti.

Sokak kapısına sertçe vuruldu o sırada. Menteşelerinden sökülecekti sanki.

“Tehlike işareti,” diyerek hızla ayağa kalktı Halit Naim. Üfleterek lambayı söndürdü.

Rahmi İbrahim, tespihini cebine koyup doğruldu.

Odaya giren Avni Bekir, “İngilizler!” dedi telaşla. “Aşağıdaki

sokağın başındalar!”

“Kaçmalısınız,” dedi komiser.

Rüstem Taceddin, sedirin yanındaki ibrikten mangala su boşaltıp arkamızdan geldi. Rahmi İbrahim, cüppesini toplayarak onu izledi.

Sokağı kolaçan eden Kırımlı, “Ayrılalım,” dedi. Öksürünce elini ağzına bastırdı.

Komiser, arkadaşının sırtına vurdu. “Allaha emanet ol!” Kırımlı karanlıkta gözden kayboluncaya kadar arkasından baktı. Eli, belindeki tabancanın kabzasındaydı.

Arabaya biner binmez faytoncu, dizginleri savurdu. Atlar hızla ileri atıldı. Yanımdaki Rahmi İbrahim sarsıntıdan başını omzuma çarptı.

Araba karanlık, dar sokaklarda sarsılarak yol alırken içimi sıkıntı sardı. İngilizlerin eline Türklerin yanında düşersem başıma olmadık dertler açılabilirdi.

Bir sokağa girdikten sonra kulağıma eğilip, “Karşıda ışık var,” dedi Halit Naim.

Gösterdiği yere baktım. Gerçekten de bir binanın köşesinden yayılan soluk ışık evlerin üzerine vuruyordu. Görünürde asker yoktu ama ışığın gerisinde karşımıza neyin çıkacağı belli olmazdı.

Komiser, sürücüyü bir şeyler söyledi. “Burada inelim,” dedi bana dönüp. “Hoca efendi devam etsin. Birlikte görünmeyelim.” Ardından arabadan atladı.

Ben de indim ve Halit Naim’e yetişip, “Hoca niçin bizimle gelmedi?” diye sordum. “İngilizlerin eline geçerse...”

“Amma çok soru soruyorsunuz yahu! İki kişi daha kolay kaçır, gizleniriz. Etrafta pusuya yatmış asker olup olmadığını bilmiyoruz. Boşuna tehlikeye atılmayalım. Hem merak etmeyin, İngilizler din adamlarına dokunmuyor. Sarığına bakıp yol verirler. Birlikte görünseydik iş değişirdi tabii.”

“Haklısınız,” dedim ve adamın peşinde karanlığa karıştım.

Bir süre yürüdükten sonra uzaktan gelen silah sesleriyle durduk.

“Anlaşılan, İngilizler ava çıkmış,” dedi polis. “Kim bilir hangi zavallıları tepelediler? Gazetenizde bunu belirtin.”

“Merak etmeyin.”

Düşünceli bakışlarla beni süzüp, “Geceyi evimde geçirin,” dedi. “Baksanıza, sokaklar tehlikeli. Silah atılıyor. Kim vurdu ya kurban gidebilirsiniz.”

“İyi olur.”

Tekinsiz sokaklara alıştım aslında. Hücre toplantılarına gidip gelirken muhbirlerin soluğunu ensemden hissedirdim. Birkaçını teşhis edip canlarına okumuştuk ama sürekli yenileri çıkıyordu. İnsanlar muhbirliğe çok hevesliydi. Memurlar, esnaflar, papazlar ve patron yalakası işçiler için gelir kaynağıydı bu iş. Belki bu karanlık sokakta da bir Türk muhbir gizlice bizi izliyordu. Çarşıda o subayın başına geleni görünce olmayacak şey değildi.

Enan sesiyle gözlerimi açtım. Yer yatağında rahat bir uyku çekmiştim. Halit Naim’in ikram ettiği rakının da etkisi vardı bunda.

Dün akşam kadehleri peynir ve leblebiyle devirirken uzun uzun sohbet etmiştik. Halit Naim, karakola gelip başkomisere emir yağdıran İngilizlerden dert yanıp durmuştu. Ona kalsa hiçbir emri dinlemezdi. Oysa başkomiser uysal biriydi, işgalcilerin her dediğine boyun eğiyordu. İstanbul’da yaşayan ailesinden de söz etmişti komiser. Emekli subay babası, gönüllü katıldığı İşkodra kuşatmasından yaralı olarak dönmüştü. Annesi, kız kardeşlerinin çocuklarını büyütmeyle meşguldü. Halit Naim asker olmayı çok istemiş ancak ailenin tek erkek çocuğu olduğu için annesinin itirazıyla karşılaşmıştı. Bitmek

bilmeyen savaşlarda oğlu ölürse sülalenin devam edemeyeceğini söylemişti kadın. Böylece Halit Naim, üniforma hevesini polislikle gidermek zorunda kalmıştı. Dört yıldır Simirna'daydı.

Adamın verdiği pijamayı çıkarıp elbiselerimi giydim. Kapıyı açınca komiseri karşımda buldum. Üniformasını giymişti; yüzü oldukça asıktı. Ağzından yayılan kokuya bakılırsa karanfil çiğniyordu. "Tuvalet ne tarafta?" diye sordum.

"Bahçede. şu kapıdan çıkın."

Adamın eliyle işaret ettiği kapıyı açtım. Tuvalet eve bitişikti. İşimi bitirip geri döndüm. Komiser parmaklarını palaskasına sokmuş beni bekliyordu.

"Sokak namaza gidenlerle dolup taşmadan hemen çıkın," dedi. "Benim mesaiye başlamama daha çok var."

Paltomu giyerken, "Pansiyona nasıl gidebilirim?" diye sordum.

"Faytoncular işe başlamıştır. Evden çıktıktan sonra sola dönüp dümdüz yürüyün. Bir sebil göreceksiniz. Dönertaş Sebillerder. Orada fayton bulursunuz. Acele edin." Antreye gidip kapıyı açtı.

Sokakta tek tük insan vardı. Bana bakmadan hızlı adımlarla yollarına devam ettiler. Namazı kaçırmak istemedikleri belliydi.

Bir süre daha yürüdüm, kulağına nal ve tekerlek sesleri geldi. Yola bakınca kasaları brandayla örtülü iki arabanın ağır ağır ilerlediğini gördüm. Öndeki arabanın sürücüsünün yanında şapkalı bir adam oturuyordu. Köşeden üçüncü araba çıkınca yine meraklandım, peşlerine takıldım. Evlerin kafesleri de açılıyordu o sırada.

Arabalar, caminin önünde durdu. şapkalı, redingotlu adam yere atladı ve arkadaki arabanın kasasından inip yanına giden fesli adama bir şeyler söyledi. Fesli adam, takın elbiseli

ve gözlüklüydü. Bir memuru andırıyordu. Bir evin köşesinde gizlenip gözlemeye devam ettim.

Caminin kapısında bir imam belirdi. Memur kılıklıyı dinlerken uzun, beyaz sakalını sıvazladı. Gülümseyerek caminin avlusunu işaret etti. Şapkalının ısıklık çalması üzerine arabalardan inen birkaç genç adam, kasalardaki kolileri avluya taşımaya başladı. Paketlerin üzerinde yiyecek resimleri ve İtalyan bayrağı vardı.

Türkleri hoşnut etmenin yolunu bulmuştu İtalyanlar. Yardım numarasıyla onları yanlarına çekeceklerdi. Şapkalı da konsolosluktan biri olmalıydı. Adonis Leonardos, kente bir İtalyan temsilcinin geldiğinden ve ortalıkta görünmediğinden bahsetmişti. Bu işleri örgütleyen oydu mutlaka.

Arabalar boşaltılınca kadar bekledim. Sonra, komiserin tarif ettiği sebili buluncaya kadar yürüdüm. Paketlerin gönderildiği yerin İtalya Konsolosluğu olup olmadığını merak ediyordum. Belki başka yerlere de yolluyorlardı. Hemen oraya gidersem bir şeyler görebilirdim belki.

Bir faytona binip İtalya Konsolosluğu'na gitmek istediğimi söyledim. Adam, dudağının kenarındaki sigarayı atmadan arabayı hareket ettirdi.

Yollar boş olduğu için hızla ilerledik. Camiden çıkanlar, dükkânlarını açıyordu. Bir adam, dükkânının önünde hasır tabureye oturmuş, kukla yapıyordu. Sebillerden, çeşmelerden bakraçlara su dolduran çocuklar, arabaya baktı. Bir berber, bileme taşına sürterek ustura keskinleştiriyordu.

Bir süre daha yol aldıktan sonra vilayet binasının orada faytonu durdurdu sürücü. Hem konuşup hem de el kol hareketleriyle bir şeyler anlatmaya çalıştı. Şaşkınlıkla yüzüne bakınca yolu işaret etti, başını iki yana sallayarak kollarını kaldırdı. Sonunda daha fazla ileri gitmek istemediğini ima ettiğini anladım. Parasını ödeyip indim ve yola koyuldum.

Dükkânlar, eğlence yerleri kapalıydı; kapı önlerinde çöpler birikmişti. Kasketli bir çocuk, kapıların parmaklıklarına gazete sıkıştırıyordu.

Konsolosluğa vardığımda ne araba ne de hamal çarptı gözüme. İki konsolosluk memuru kapıyı açıp içeri girdi. Bir süre parkta oturup bekledim. İki saat daha hareketlenme olmayınca ümidimi kesip rıhtıma çıktım.

İşyerleri yavaş yavaş açılıyordu. Kepenk ve panjur gıcırtiları caddeyi sarıyordu. Gemilerdeki askerler güvertelerde toplanmıştı. Art arda düdük ve kampana sesleri çınladı. Bir zırlının top taretı dönüp duruyordu. Çok geçmeden direklerle renkli flamalar çekildi, işaret fişeği atıldı. Anlaşılan, küçük bir tatbikat vardı. İnsanlar, gemilere baktı.

Çancıyan İşhanı'nın önünden geçerken Aram Çancıyan'ın arabadaki sürücüyü haşladığını gördüm. Bas bas bağıırıyordu.

Ermeni'yle bir kez daha konuşmayı denesem iyi olacaktı. Yanına gidip, "Mösyö Çancıyan," dedim.

Hışımlla başını çevirdi. "Yine mi siz?" dedi öfkeyle.

"Uygunsanız biraz konuşsak?"

"Konuşacak bir şey yok. Daha önce de söyledim. Ne laf anlamaz adamsınız!"

"Belki aklınıza bir şeyler gelir."

Sürücüye döndü tekrar. İşaretparmağını sallayarak adamı azarladı, yüzüme bakmadan hana girip kapıyı çarparak kapattı.

Sürücü yanıma geldi. "Ne aksi adam, değil mi?" dedi Rumca. Dertleşmek istiyor gibiydi.

"Hep böyle midir?"

"Öyle ya! Arabası çalındıktan sonra daha da sapıttı."

"Arabası mı çalındı?"

"Evet. Huysuzluğu bu yüzden," dedi ve kaldırımın kenarında duran arabayı işaret etti. "Bunu yeni yaptırdı. Cebinden

para çıkınca öfkesi iyice katlandı. Çok pintidir. Paramı bile zamanında ödemez.”

“Polis arabayı bulamadı mı?”

“Karakola gittik ama kimse ilgilenmedi.”

“Hırsızlık ne zaman oldu?” Polisliğim tutmuştu yine.

Düşünceli bakışlarla bıyıklarını burdu. “Tarihi pek hatırlayamıyorum. Galiba denizde bir Rus’un cesedini bulmuşlardı. Burada kiracıymış.”

Hayretimi gizlemeye çalışarak, “Araba o gün mü çalındı?” diye sordum.

Sol gözünü yumdu, “Sanırım cesedin denizden çıkarılmasından bir gece önceydi,” dedi. “Tabii ya!”

“Emin misiniz?”

“Elbette,” dedi kendine güvenen bir tavırla. “Aram, iki kez karakola gitti. Önce arabanın çalındığını bildirmek için, ertesi gün de Rus hakkında ifade vermeye.”

“Araba nerede duruyordu?”

“Hanın arkasındaki arsada. Hep bıraktığım yer.”

“Nasıl çalındı?”

Bir süre ne diyeceğini bilemezmiş gibi bekleyip utangaç bir ifadeyle devam etti:

“Salaklığım yüzünden.”

Omzuna vurup, “Olur böyle şeyler, kendinizi boşuna suçlamayın,” dedim.

İlgi göstermemden hoşnut olmalıydı ki, “Öyle demeyin,” dedi. “Aram da ne kadar geri zekâlı olduğumu söyledi.”

Paketimden sigara çıkarıp uzattım. Yaktı. “Anlatsanıza şu işi,” dedim.

Muzip bir ifadeyle gülümseyerek, “Gece kasabadan dönmüştüm,” dedi ve kendisiyle dalga geçercesine alaycı bir sesle devam etti: “Üç saat sonra yine yola koyulacağım için atları çözmemiştim. Sabahçı kahvehanesinde biraz kestireyim de-

dim. Uyuyakalmışım. Gün ağarırken arsaya gittiğimde bir de baktın ki ne atlar ne de araba var.”

“Demek öyle,” dedim çenemi sıvazlayarak.

“Evet. Talihsizlik işte.” Başını iki yana salladı.

“Aldırmayın. Olan olmuş.”

“Neyse! İşime döneyim artık. Bizimki pencereden bakıyordur. Sigara için teşekkürler.” Tek sıçrayışta sürücü yerine oturdu, atları kamçıladıktan sonra bana el salladı.

Pyotr’un öldürülmesiyle arabanın çalınması arasında bağlantı olup olmadığını düşündüm ister istemez; tesadüf diyerek geçiştiremezdim. Gel gelelim, neler olup bittiğini anlatacak kanıt yoktu elimde.

13

Sokak lambaları yanıyor, insanlar şemsiyelerinin altında hızlı adımlarla yolları boşaltıyordu. Britanya ordu karargâhını gözlerken başlayan yağmur, İtalya Konsolosluğu'na vardığımda sağanağa dönüşmüştü. Konsolosluğun önündekiler, yağmura aldırmadan bir at arabasına koli ve sandık yüklüyordu. Dün gördüğüm sandıkların aynısıydı; yine Türklere götürülecekti.

Göze batmamak için geri çekildim, bir işhanının karanlık saçak altına sığındım. O sırada karşıdaki birahanenin sundurmasının altında bir adam ilişti gözüme. Fıçıların arkasında duruyor, konsolosluğu gözlüyordu. Şapkasını gözlerine kadar indirmiş, paltosunun yakalarını kaldırmıştı. Saatine baktıktan sonra cebinden çıkardığı defteri dizine dayayıp bir şeyler yazınca casus olduğunu tahmin ettim.

Bir İngiliz subay koşarak önümden geçti ve yandaki binanın saçak altına girdi. Yağmurun dinmesini burada bekleyecekti anlaşılan. Şapkasını çıkarıp yağmur suyunu silkeledi, tekrar başına geçirdi. Çizmelerindeki çamura bakarken söylendi. Dikkatini çekmemek için biraz daha geriye çekildim.

Çok geçmeden bir kupa, caddede biriken suyu yarararak subayın önünde durdu. Subay, binmek için birkaç adım attı. Ancak ansızın dışarı fırlayan iki fesli delikanlı, adama saldırıp yumruklamaya başladı. İngiliz yere yıkılınca böğrüne birkaç

tekme atıp arabaya bindiler tekrar. Kupa hızla uzaklaştı. Türkler, harekete geçiyordu anlaşılan.

Gözüm yeniden İtalya Konsolosluğu'na gitti. Yükleme devam ediyordu. Konsolosluğu gözleyen adam yerinden ayrılmamıştı. Saldırıyı ya görmemişler ya da önemsememişlerdi.

İngiliz subay, kısa sürede doğruldu. Dudaklarındaki kanı elinin tersiyle silip tabancasını kılıfından çıkardı, kupanın gittiği yöne doğru sallanarak yürüdü. İyice sersemlediği belliydi.

Adam uzaklaşırken yerde parlayan bir şey takıldı gözüme. Saçak altının karanlığında ilerleyerek aldım. Subayın brövesiydi; üstüne bayrak, mızrak ve aslan motifleri işlenmişti. Dayak yerken düşürmüştü herhalde.

Görülüp görülmediğimi anlamak için karşı tarafa baktım. Yükleme bitmişti. Konsolosluğu gözetleyen adam, iskeleye doğru yürüyordu.

Aklıma parlak bir fikir geldi ansızın. Şefim Yevgeni Nikolayeviç hiçbir şeye karışmamamı söylediye de biraz dalavere çevirmenin zararı olmazdı. Adamın peşine takıldım.

Aya Fotini Kilisesi'ni geçip ıssız bir sokağa girdi. Köşe başında durup yağmurdan sırlıslık olmuştur bir kadının evine girmesini bekledim. Ardından takibe devam ettim.

Adam, bir bakkala girip çıktı, su birikintisinin üstünden atlayarak karşı kaldırıma geçti. Ağır ağır yürümesine bakılırsa ıslanmaya aldırılmıyordu.

Bakkaldan iyice uzaklaşmasını bekledikten sonra hızla arkasından yaklaşıp üstüne atıldım; kolumla boğazını sıkarken diğer elimle ağzını kapatıp yan sokağa sürükledim. Bıraktığımda kendinden geçmiş bir halde yere yığıldı.

Elimi paltosunun ceplerine sokup karıştırdım, defteri hemen buldum. Cebime atıp paltonun ve ceketin ceplerini kurcalamaya devam ettim. Kimlik kartına benzeyen bir şey bulunca cebime soktum. Çok işime yarayacaktı bunlar.

Etrafı yine gözden geçirdikten sonra İngiliz subayın brövesini cebimden çıkarıp adama yakın bir yere fırlattım. Ardından bir evin köşesine gizlenip beklemeye başladım.

On dakikada kendine geldi adam. Bir süre çamurda ve suda debelendi, duvara tutunarak ayağa kalktı, elini başına götürdü. Ardından hızla ceplerini karıştırdı; paniklediği belliydi. Eğilerek şapkasını yerden aldı, başına geçirirken bröveyi fırlattığım yere doğru birkaç adım attı. Çömelip ne olduğuna baktı; cebine soktu. Elini alnına koyarak telaşla sokaktan çıktı.

Durmadan sendeleyeni adamı uzaktan takibe devam ettim. Çok geçmeden bahçesindeki gönderde Yunan bayrağı asılı iki katlı binaya yöneldi, nöbetçi kulübesindeki askere bir şeyler söyledi. Binanın geniş kapısının üstündeki lambanın aydınlattığı metal levhada ordu evi yazıyordu. Yunan casuslar, orada kalıyordu anlaşılan.

Sokağın diğer tarafına sapıp sahile yürüdüm. Birkaç kadeh atmanın zamanı gelmişti.

Minerva kahvaltıyı hazırlıyordu. Beni görünce, “Bakıyorum, dün akşam çok içmişsiniz,” dedi sitemkâr bir tavırla. “Gözlerinizden belli. Kuzum, ne vardı bu kadar çok içecek?”

“Canım istedi,” diye geçiştirdim.

“Bana kalırsa, siz alkole tutkunsunuz. İkinci kocamın şarabı çekip sarhoş kafayla nasıl denize atladığını, ölüsünün çıktığını anlatmıştım, değil mi? Ders alsanıza canım!”

Tartışmaya hiç niyetim yoktu. Konuyu değiştirdim:

“Stavro’nun annesi nasıl?”

“Fena değil. Yanında fazla oturmadım. Dertlerini açınca içim sıkıldı. Ferahlamak için sahilde yürüdüm.” Ekmeği dilimledikten sonra gözlerini açarak bana baktı. “Az daha unutuluyordum. Dün akşamüzeri Adonis geldi. Sizinle görüşmek istiyormuş.”

Benimle ne konuşacaktı acaba? Bayraklı'daki tartışmamızın ardından beni arayacağını hiç sanmazdım.

"Bugün saat on ikide yine gelecek," diye devam etti. "Buradan ayrılmayın. Belki önemli bir konudur."

"Peki. Petra yok mu?"

"Alışverişe gönderdim." Tavadaki omletten tabağıma büyük bir parça koydu.

Kahvaltıyı bitirip odama çıktım. Gün ışığı içerisini doldurmuştu.

Dün gece pansiyona döndükten sonra, saldırdığım adamın kimlik kartından Yunanistan askeri istihbaratından olduğunu öğrenmiş, defterinde yazılanları okumuştum. İngiliz, İtalyan ve Fransız subaylarla diplomatların nerelere gittikleri, kimlerle görüştükleri ayrıntılı olarak kaydedilmişti. Şehirde kaldıkları yerler ayrı bir sayfada listelenmişti. Bilgiler ÇEKA'nın çok işine yarayacaktı. Yunan istihbaratçılar da subayın brövesine bakıp casuslarına bir İngiliz'in saldırdığını düşünecek, şüphe içinde kıvranacaklardı. İngiliz karargâhına gidip şikâyet edeceklerini hiç sanmıyordum. Bu dünyada işler gizli yürütülürdü.

Yatağa uzandım, halletmem gereken diğer mesele üzerinde kafa yormaya başladım. Pyotr'un cinayete kurban gitmesiyle Kurt'un ansızın ortadan kaybolması ve Ermeni'nin çalınan arabası arasında bağlantı olup olamayacağını sordum kendime. Uzun süre düşüncelerle boğuşup bir sonuca varamayınca kalktım. Saat on buçuğa geliyordu.

Ceketimi giyip alt kata indim. Petra'yla Adonis, bankonun önünde birbirlerine sokulmuş, fısıldaşıyorlardı. Randevu saatinden önce gelmişti delikanlı.

Adonis, elimi sıktı. "Erken gelip rahatsız ettiğim için kusura bakmayın," dedi.

"Önemli değil. Anneniz, babanız nasıl?"

“Babam çok çalışıyor. Annem de bundan şikâyetçi. Sabahın köründe gümrükten bir memur geldi, onu evden aldı. Bir sorun varmış galiba. Annem söylenip durdu.”

“Önemli bir konu mu?” diye sordum.

Omuzlarını kaldırdı, dudaklarını büzerek kollarını iki yana açtı. “Kim bilir? Bir şey söylemedi.” Ardından başını öne eğdi, ellerini sıkıntıyla ovuşturdu.

“Benimle bir şey konuşmak istemişsiniz.”

Petra, sert bir sesle, “Kapının önünde bekliyorum Adonis,” diyerek çıktı.

“Geçen gün Bayraklı’daki davranışından dolayı özür dilerim,” dedi Adonis. “Çok kaba davrandım.”

Elimi omzuna koydum. “Çoktan unuttum.”

“Teşekkür ederim,” dedi gülümseyerek. “Şimdi gitmem gerek. Yakında yine uğrayıp sizi derneğimize davet edeceğim. Sohbet ederiz.”

“Memnun olurum.”

Merdivenden inen Minerva, “Adonis, hoş geldin!” diye seslendi, delikanlıyı yanaklarından öptü. “Annen nasıl?”

“Babamın çok çalışmasından yakınıyor.”

“Bu akşam bize yemeğe gelsenize. Kassia’yı çok özledim.”

“Anneme söylerim.” İznimizi isteyip ayrıldı, kapının önündeki Petra’nın yanına gitti.

Minerva kurnaz bakışlarla kıkırdadı:

“Biraz daha kırıştırsınlar da Petra’yı mutfağa sokayım.”

“Aralarında hoş bir ilişki var galiba.”

“Petracık yanıma yerleştiğinden beri pek samimiler. İleride ne olur bilemem. Gençlik işte.” Kollarını kavuşturarak iç çekti.

Onu düşünceleriyle baş başa bırakıp pansiyondan çıktım. İşgalcilerin birbirlerinden nem kapmaları için küçük bir dolap daha çevirecektim.

Meydanda bekleyen Rum faytonculardan biri, beni görünce

araba lazım olup olmadığını sordu. Bir eli yeleğinin cebindeydi, diğer eliyle tespih sallıyordu. Yanına oturup Fransa Konsolosluğu'na götürmesini söyledim.

Ruhtıma vardığımızda güneş, bulutların arasına girmişti yine. Bir süre sonra yeniden açtı. Garip bir havası vardı bu şehrin. Arabadan inip konsolosluğa yürüdüm.

Binanın önü kalabalıktı. Yolu kapatacak şekilde düzensiz bir insan kuyruğu oluşmuştu. Bir memur, onları sıraya sokmaya çalışıyor ama sözünü geçiremiyordu. Herkes ayrı telden çalışıyordu. Söylenerek bekleyenlerin ellerinde çantalar ve dosyalar vardı. Herhalde Fransa'yla ticaret yapan tacirler ya da onların memurlarıydı.

Kalabalığın arasına girdim, itiş kakışta kendime yol açmaya çalışırken cebimden Yunan istihbaratçının kimlik kartını çıkarıp belli etmeden yere bıraktım. Yolun karşısına geçtim, konsolosluğu gören bir pastaneye oturdum. Cam kenarında bir masaya oturduğum için olan biteni rahatça görebilirdim.

Bir süre sonra silahlı iki Fransız askerle siyah takım elbiseli biri çıktı konsolosluktan. Kapıda bekleyenleri iteleyerek zorla içeri soktular, bağırışlar arasında kapıyı kapattılar. Askerler, tüfeklerini caddeye çevirip binanın çevresinde dolaşmaya başladı. Kimlik kartı bıraktığım yerde değildi.

14

Salondaki saatin sarkacının tekdüze sesi, odaya kadar geliyordu. Dışarıda rüzgâr estikçe açık panjurlardan biri duvara çarpıyor, pencereye vuran yağmur damlalarının şiddeti artıyordu. Köşedeki soba gürüldemesi karışıyordu bunlara.

Petra, şöminenin karşısındaki sandalyede oturmuş, ellerini ateşte ısıtırken Adonis'i dinliyordu. Hava çok soğuk olduğu için şömineyi de yakmıştı.

Kassia, ağızlığındaki sigarasını sıkıntıyla tütürüyor, arada bir başını pencereye çevirip söyleniyordu. Sigarasını küllüğe bastırırken büfede duran saate baktı, "Hristo gecikti," dedi.

"Merak etme," dedi yanında oturan Minerva. "Saat daha sekiz buçuk. Birazdan gelir."

Kassia, başını salladı. "Sabah eve gelen memur, önemli bir konu olduğunu söylemişti. Belki bu yüzden işten ayrılammıştır."

"Kiryas Teodoridu'nun yemek davetini söylediğimde en geç yedi buçukta geleceğini belirtmişti," dedi Adonis. "Uğraştığı konu çok önemli olmalı."

"Başına kötü bir şey gelmesin de," dedi annesi.

Delikanlı, yerinden kalkıp kadının ellerini tuttu. "Yarım saat kadar gelmezse gümrüğe giderim."

Oturma odasındaydık. Fransa Konsolosluğu'nun karşısındaki pastaneden kalktıktan sonra limanda dolaşmıştım. Raporu-

ma yazabileceğim önemli bir şey bulamayınca saat altıya doğru pansiyona dönmüştüm. Minerva'yla uzo içip çerez atıştırmıştık. Konuklar, saat yedide gelmişti. Kadınlar sohbetin ardından mutfığa girmiş, Adonis'le Petra arka bahçeye çıkmışlardı. Ben de verandada sigara üstüne sigara tütürmüştüm. Hristo gecikince, Minerva oturma odasına geçmemizi istemişti.

Kulağıma motor sesi gelince perdeyi aralayıp dışarı baktım. Hristo, bir otomobilden indi, şemsiyesini açtı. Kassia'ya dönüp, "Gözünüz aydın," dedim.

Kadın yanıma geldi. Pencereden bakarken, "Ah Hristo, ah!" dedi elini göğsüne bastırarak.

Petra kapıyı açmak için çıktı. Minerva maşayla şöminenin ateşini körükledi.

Çok geçmeden Hristo içeri girdi. Yorgun görünüyordu; gözleri küçülmüş, kan çanağına dönmüştü. Pantolonunun paçaları ıslak ve çamurluydu. Koltuğa oturup başını ovuştururken güç duyulur bir sesle, "Geciktiğim için kusura bakmayın," dedi.

Kassia çıkıştı:

"Çok merak ettik. Nerede kaldın?"

Adam parmaklarını şakaklarına bastırırken, "İngilizler," dedi bitkin bir tavırla. "Sabahın köründe acil toplantı istemişler. Ne kadar gümrük memuru, asker, polis varsa toplantıdaydık."

Adonis, babasına yaklaştı. "Konu mühim olmalı. Yoksa ordumuz mu geliyor?"

"Yok canım, ne ordusu! Yeni güvenlik önlemleri hakkında görüştük. Bir toplantıdan çıkıp diğerine girdim. İngilizler bir sürü şey istedi. Odama kapanıp rıhtıma yanaşan gemilerin listesini hazırladım. Sen geldiğinde yolcu kayıtlarına bakıyordum. Gözlerim mahvoldu yahu!"

"Niçin yeni güvenlik önlemleri alınıyor baba? Türkler bir şeyler mi karıştırıyor?"

“Hayır, hayır. İngiliz general, bir vukuattan söz etti. Limandaki ve gümrükteki memurların gözlerini dört açmalarını istedi.”

Adonis yine sordu:

“Nasıl bir vukuat?”

İsteksiz bir tavırla devam etti gümrük memuru:

“İngilizler, dün akşam Tilkilik’te devriye geziyormuş. Kimlik kontrolü için bir faytonu durdurmuşlar. Sürücünün yanında bir hoca varmış.”

Ansızın soluğum kesilecek gibi oldu. Paketimden sigara çıkarıp yaktım.

“Devriye çavuşunun verdiği ifadeye göre askerler, sürücüy-le hocanın kimliklerini istemiş,” diye devam etti gümrükçü. “Ne olduysa ondan sonra olmuş.”

Adam soluklanmak için durunca merakıma engel olamadım:

“Ee?”

Hristo bezgin bir yüz ifadesiyle tebessüm etti. “Ah, siz gazeteciler! Haber kokusu aldınız, değil mi? Neyse! Hoca ansızın arabadan atlamış, askerlere ateş etmiş. Onlar da karşılık vermiş tabii.” Öksürüp gırtlakını temizledi.

Minerva ellerini ağzına götürüp hafif bir çığlık attı.

Avni Bekir’le Rahmi İbrahim’i düşünerek, “Ölen var mıymış?” diye sordum.

“İki asker ölmüş,” dedi adam. “Faytoncuyla hoca da.”

“Türklere iyi olmuş,” dedi Petra.

“Bence de,” diyerek onayladı Adonis.

Dün gece duyduğum silah seslerinin nedeni buydu demek. Halit Naim’in söylediklerini hatırlayarak, “İngilizlerin din adamlarına ilişmediğini duymuştum,” dedim.

Hristo esneyip, “Haklısınız. Belki biri ihbar etmiştir,” dedi.

Kassia, “Bu olayın seninle ne ilgisi var?” diyerek söze karıştı. “Polis misin sen!”

Gözlerini faltaşı gibi açarak “Olmaz olur mu!” diye sesini yükseltti beriki. “İngilizler limanda güvenlik önlemlerini sıkılaştıracakmış. Gümrükçüleri çağırımlarının nedeni bu. Yeni emirler verdiler. Şehirde Alman casuslarının olabileceğinden şüpheleniyorlar.”

Minerva heyecanla atıldı:

“Ne diyorsunuz Kiryos Leonardos?”

“İngiliz general öyle söyledi. Tabii, adam haklı. Öldürülen hocanın boynunda asker künyesi bulmuşlar.”

Yine kendime engel olamadım:

“Asker künyesi mi?”

“Evet. Hoffmann diye biriymiş. Alman’mış herif. Şu işe bakın! Casus değilse niçin hoca kıyafetine bürünüp silah taşısın, ateş etsin?”

Adonis ayağa fırladı. Titrek bir sesle, “Emin misin baba?” diye sordu.

“General öyle söyledi.”

Delikanlı yerine oturdu, sıkıntılı bir tavırla saçlarını karıştırdı.

Sigaramın koruyla bir sigara daha yaktım. Alman’ın adını bu şekilde duyacağım hiç aklıma gelmezdi. Hristo’ya bakıp, “O generalle görüşmemi sağlayabilir misiniz?” diye sordum. “Haber kaçırma istemem.”

“Çok zor çünkü yarın bucakları dolaşmaya gidecekmiş. Ama kulağıma bir şey gelirse size söylerim. Tanıdığım subaylar var.”

“Kuzum, içimi kararttınız!” diye bağırarak ayağa kalktı Minerva. “Haydi yiyip içelim, hayatın tadını çıkaralım.”

En son Adonis çıktı odadan; oldukça düşünceliydi.

Canım yataktan çıkmak istemiyordu, içimde bir bezginlik vardı. Leonardoslar çok geç gittikleri için yatağa saat ikiye

doğru girmiştim. İçtiğim içkiler yüzünden hemen sızmışım ama alkolün etkisi geçince gözlerim kendiliğinden açılıvermişti. Uykuyla uyanıklık arasında gidip gelerek sabahı etmişim. Yorganı çekip komodindeki saate baktım, on ikiye geliyordu.

Zorla yataktan kalktım; kazan gibi kaynayan başımı ovuştururken kapının eşiğindeki kâğıdı fark ettim. Minerva kiliseye pazar ayinine gittiğini, kahvaltının hazır olduğunu yazmıştı. Dışarı çıkmak istersem, yedek anahtarın bankoda olduğunu da eklemişti.

Banyoya inip soğuk suyla yıkandım, kendime geldim. Kahvaltı odasına girince yine mükellef bir sofrayla karşılaştım. Oda ücretimin bir kısmını geçenlerde ödemişim. Paranın hakkını veriyordu Minerva.

Kahvaltımı bitirdikten sonra bankodan anahtarı alıp sokak kapısını açtım, taş basamaklara oturdum. Dün gece yağın yağmurun kokusunu ciğerlerime çekerken gözüme Petra çarptı. Ellerini mantosunun ceplerine sokmuş, ağır adımlarla pansiyona doğru yürüyordu. Beni fark edince adımlarını sıklaştırdı.

“Ayin bitti mi?” diye sordum yanıma gelen genç kıza.

“Kiliseye gitmedim. Daha doğrusu, yarı yolda geri döndüm.”

“Rahatsız mısınız?”

Gözlerini kaçırdı. “Hayır, canım gitmek istemedi.” Bir süre dudaklarını ısırıktan sonra yüzüme baktı. “Bazen Tanrıya inancımı kaybediyorum.”

“Demek öyle.”

“Tanrının iyiliği temsil ettiğini söylüyorlar ama yaşadığımız kötülüklerin sorumlusu da o değil mi? Ailemin başına gelenlerin?”

Minerva sokağın başında belirdi o sırada. Çok telaşlı görünüyordu. Yanıma gelince, “Çabuk paltonuzu giyin Sergey,” dedi. Ardından dudaklarını gerip dişlerini gıcırdatarak Pet-

ra'ya ters bir bakış fırlattı. Anlaşılan, kiliseye gitmemesine bozulmuştu.

“Bu ne heyecan, ne oldu?” diye sordum.

“Pathè Sineması'na film gelmiş. Davetiye buldum. Bir saat sonra başlayacak. Hemen gidelim.”

Antreye gidip askıdan paltomu aldım. Minerva kapıyı kilitledi.

Mahallenin çıkışında bir fayton bulduk. Arabaya biner binmez gideceğimiz yeri sürücüye söyledi ve çok çabuk gitmesini istedi kadın.

Fayton Pathè Sineması'nın önünde durunca, arabadan önce inen Minerva oldu. Koşarcasına yolun karşısına geçip kapıdaki afişe baktı.

Kadının omzunun üzerinden göz attım. Filmin adı *Göçmen*'di. Charlie Chaplin ve Edna Purviance isimleri büyük harflerle yazılmıştı.

İçeri girip kalabalığa karıştık. Yaşlı bir adam, Minerva'nın gösterdiği davetiyelere bakıp bizi arka koltuklara oturttu.

Etrafa göz gezdirdim. Ön sırada subaylar ve takım elbiseli adamlar oturuyor, bağıra çağıra sohbet ediyorlardı. Şehrin ileri gelenleri olduğunu düşündüğüm birkaç Türk de aralarında vardı, konuşmalara pek katılmıyorlardı.

Sahnenin köşesindeki piyanistin piyanonun tuşlarına üst üste vurmasıyla uğultu kesildi. Ardından ışıklar söndü. Salonun arka tarafından gelen ışık huzmesi hafif bir motor tıkırtısıyla perdeye yansıdı.

15

Pansiyonun arkasında sundurmada oturuyor, Pyotr Karamzin'le Kurt Hoffmann arasında nasıl bir ilişki olabileceğini düşünüyordum. Kucağımda beyaz bir yavru kedi vardı. Ansızın ortaya çıkmış, bacaklarıma tırmanmıştı, okşadıkça keyifle mırlıyordu.

Alman'ın casusluk yaptığına emindim. Savaş sırasında istihbarat amacıyla şehre gelmiş, savaş bitince de Türkleri işgalcilere karşı örgütlemek için beşinci kol faaliyetine girişmiş olmalıydı. Kendini palyaço diye tanıtarak, gösteri dünyasıyla bağı olan Dimitris ve Hanna'yla özellikle yakınlık kurmuştu. Üstelik Hanna, İtalyan Kız Okulu'nda müzik dersi veriyordu. Kurt, Rumlarla İtalyanların arasına gösteri organizatörü ve şarkıcı sayesinde kolayca sızmış, bilgi toplamıştı herhalde. Türk direnişini ağzına sakız etmesi Rumların moralini bozmak içindi. Pyotr'un karşısında da sosyalizm maskesini takmış, bu şekilde dostluk kurmuştu. *Rizopastis* gazetesini ona hoş görünmek için okuyordu bence. Sosyalizm nutukları da babasıyla annesinin işçi olduğunu söylemesi de oyunun bir parçasıydı mutlaka.

Zihnimi meşgul eden diğer konu, Pyotr'un Alman'ın gerçek yüzünü fark edip edemediği idi. Dostluk kurduğu, üstelik evinde ağırladığı, evine gittiği bir adamı yakın takibe alması gerekirdi. ÇEKA'nın kuralları böyleydi; Pyotr'un bilmemesi

imkânsızdı. Yoksa adam hakkında araştırma yapıp gizli görevini öğrenmiş, bu yüzden onun tarafından mı öldürülmüştü? Kurt'un imam kılığına girip Tilkilik'teki evde saklanması işlediği cinayetin rolü olabilir miydi? Aslında Alman hakkında Halit Naim'in ağzını yoklayabilsem bir şeyler öğrenebilirdim. Ancak gazeteler günlerdir Tilkilik'teki olaydan bahsediyordu. Haberlerde komiserin adı geçmese de ortalık tamamen yatışınca kadar ondan uzak dursam iyi olurdu.

Kulağıma zil sesi gelince başımı kaldırdım. Adonis'i bir bisikletin üzerinde görünce, "Merhaba," dedim.

Kedi dikeliverdi, delikanlıya baktı.

"İyi günler Sergey. Sizi derneğimize davet edeceğimi söylemiştim. Bu akşam saat altıda uygun musunuz?"

"Memnun olurum. Yeri nerede?"

"Buraya çok yakın. Petra tarif eder. Yürüyerek gelebilirsiniz."

"Kala! Zamanında orada olacağım."

Delikanlı, pansiyonun pencerelerine baktıktan sonra, "Petra içeride mi?" diye sordu.

"Yürüyüşe çıktı."

"Peki, akşam görüşürüz." Bisikletin pedalını çevirip uzaklaştı.

Kediyi yere bırakıp içeri girdim. Stavro merdivenin basamağında oturuyor, süt içiyordu.

Minerva pencereden dışarı bakıyordu. Beni fark edince, "Adonis'le konuştuğunuzu gördüm," dedi. "Onu çok takdir ediyorum. Gece gündüz demeden matbaa işçiliğinden balıkçılığa kadar birçok işte çalışıyor, kazandığı parayı babasına veriyor. Fedakâr çocuk."

"Anladığım kadarıyla boş zamanlarında da Türkleri dövüyor," diyerek Bayraklı'da gördüğüm olayı anlattım.

Minerva sessizce dinleyip, "Bunlar hoş olaylar değil," dedi

kısık bir sesle. "Hristo da Türklerle uğraşmaması için sık sık uyarıyor ama sözünü geçiremiyor."

"Adonis'in kazandığı parayı babasına verdiğini söylediniz. Kiryos Leonardos'un geliri yeterli değil mi?"

Bankodaki sandalyeye oturdu kadın. "Yeterli olmasına yeterli de borcu çok fazla. Eskiden gümrük memuru değildi."

"Ne iş yapıyordu?"

"Savaştan önce ticaretle uğraşıyordu. Şehrin en varlıklı tacirlerindendi. Sonra olan oldu."

"İflas mı etti?"

"Evet."

"Becerikli biri gibi görünüyor. Ne yapmış da iflas etmiş?"

"Hırs işte. İşlerini büyütme için gırtlığına kadar borçlandı. Savaş sırasında durmadan mal istifledi. Malları satamayıp borçlarını ödeyemeyince de iflas bayrağını çekti. Bereket, gümrük memurluğu işi imdadına zamanında yetişti. O işi de Rum cemaatinin başkanı ayarladı. Fakat borçları dağ gibi duruyor."

Demek, savaş zengini olmaya heveslenmişti Hristo. Evdeki hesap çarşıya uymayınca da tepetaklak oluvermişti.

Stavro, boş bardağı bankoya bırakıp, "Rab İsa sizi korusun Kirya Minerva," dedi.

Kadın, elini çocuğun şekilsiz omzuna attı, kapıya kadar geçirdi. Cebinden para çıkarıp eline sıkıştırdı.

Odama çıktım. Pencereden bakarken Adonis'le Petra ilişti gözüme. Karşı sokaktan geliyorlardı. Genç kız bisikletin üstündeydi. Delikanlı da bisikleti dümeninden tutmuş, sevgilisine bisiklet kullanmayı öğretiyordu.

Bir süre sonra Adonis, Petra'nın tek başına sürmesi için bisikleti bıraktı. Ancak çok geçmeden yalpalayarak devrildi bisiklet. Petra yere kapaklandı. Adonis genç kızın yanına koştu. Petra dizini ovuştururken delikanlının yanağına bir şamar attı. Beriki, elini yanağına götürüp geri çekildi. Genç kız ye-

rinden kalktı, bisikletin tekerleğine bir tekme savurdu. Tartışmaya başladılar.

Helen Birliği Derneği, Aya Nikola'nın merkezindeki sokaklardan birinde, tek katlı, gösterişsiz bir binadaydı. Sarı badanası iyice kararmış, dökülmüş sıvaların üstü değişik renkteki yamalarla beceriksizce kapatılmıştı. Petra'nın tarifi üzerine yerini kolayca bulmuştum.

İçeri girince duvardaki Yunan bayrağını gördüm önce. Adonis'i ararken köşedeki bilardo masasında istekayla topa vuranları, pencerelerin önündeki koltuklarda gazetelerini okuyanları süzdüm. Tek ayağı kırık küçük kitaplığın yanındaki masada Dimitris'le Yanis oturuyordu. Birbirlerine iyice yaklaşmışlar, heyecanla konuşuyorlardı.

Organizatörlerin masasına giderek, "İyi akşamlar," dedim.

Dimitris, "Merhaba Sergey," dedi. Yüzü asıktı.

Yanis isteksizce doğrularak güç duyulur bir sesle, "İyi akşamlar Mösyö Andreyev," dedi. Purosundan derin bir duman çekti, başını duvara çevirdi.

"Yüzünüzden düşen bin parça, canınızı sıkan bir şey mi var?" diye sordum.

Dimitris ellerini saçlarının arasına sokarak, "Önemli bir şey yok," dedi. Ardından barda duran delikanlıya seslenip bir şişe uzo ve bardak istedi.

Yanis kaşlarını çatarak, elini hışımla masaya vurdu. "Nasıl önemsiz dersin? Bana mektuplar yazdın, şehre gelen askerler için gösteri düzenlemenin kârlı olacağını söyledin. Aklına uyup buraya geldim. Ama hiç anlaşma yapamadın. Çok beceriksizsin."

Demek ki geçen hafta görüşmeye gittikleri İngiliz subayın yanından eli boş dönmüşlerdi. Sonraki girişimleri de sonuç vermemiş olmalıydı.

Dimitris, cebinden ucunda haç olan bir tespih çıkarıp parmaklarının arasında dolaştırmaya başladı. Bir yandan da kısık sesle söyleniyordu.

Adonis'i beklemek için sobanın karşısındaki sandalyeye oturdum.

Çok geçmeden kapı açıldı, delikanlı içeri girdi. Beni görünce elini sallayarak yanına çağırdı. Dimitris'in sert bakışlarla onu süzdüğünü fark ettim.

Dışarı çıkar çıkmaz, "Kusura bakmayın," dedi Adonis. "Sizi başka yerde ağırlayacağım. İçeride görmek istemediğim biri var."

"Kim?"

"Dimitris denen şu herif." Rumca bir küfür savurdu.

"Aranızda tatsız bir olay mı geçti?"

"Yürürken anlatırım," diyerek adımlarını sıklaştırdı. Müzik aletleri ve plak mağazasının önünden geçerken, "Alman casus hakkındaki haberleri gazetelerde okudunuz mu?" diye sordu.

"Evet. Adı Kurt Hoffmann'muş."

"Dimitris denen paragöz herif, gösteri yapsın diye defalarca derneğimize getirdi. Avrupa'nın en komik palyaçosu diye tanıtıp Yunan diplomatların, işadamlarının köşklerinde partiler düzenledi. Aramıza casus sokmuş yahu! Rezalete bakın!"

Demek, pansiyondaki yemekte babasından Alman'ın adını duyunca ansızın gerilmesi, düşünceye dalması bu yüzdendi.

"Olacak şey değil," dedim. Bir yandan da Kurt'un işini iyi bilen bir casus olduğunu düşünüyordum, kim bilir yaşasaydı daha ne dolaplar çevirecekti. Ancak bu işi tek başına yaptığını sanıyordum, yanında başka casuslar da olmalıydı.

"Adam gazetelere haber olunca Dimitris'in üzerine yürüdüm. Dernektekiler engel olmasaydı, az daha boğazına yapışacaktım."

“Onun casus olduğunu bilemezdi. Baksanıza, Türklerin arasında da hoca kıyafetiyle dolaşıyormuş.”

“İyi ki başımıza daha fazla dert açmadan geberdi.”

Bir süre sessizce yürüyüp sokağın başındaki meyhanenin önünde durdu. “Sohbetimizi burada yapabiliriz.” Öfkeli halinden eser kalmamıştı. Yüzü gülüyordu.

İçeri girip Rum garsonun gösterdiği masaya oturduk.

Küçük bir meyhaneydi. Tavanı basıktı, tahta kirişler çok yer kaplıyordu. Masalarla sandalyeler dip dibe yerleştirilmişti. Müşteriler neredeyse iç içeydiler, yine de bunalmış görünmüyorlardı.

Adonis, garsona biraz sonra gelmesini söyleyerek bana yaklaştı. “Söz şu Alman’dan açılmışken babamın size iletmemi söylediği şeyleri anlatayım. İngiliz askeri polisinden öğrenmiş.”

Dirseklerimi masaya dayadım. “İyi olur. Habere çok ihtiyacım var.”

“İngilizler, Alman’ın gizlendiği eve de girmişler.”

“Kime aitmiş?” diyerek sözünü kestim.

“Öldürülen faytoncuya. Dolapta Alman üniforması bulmuşlar. Hoffmann’ın rütbesi yüzbaşymış.”

“İlginç! Türkler savaşı kaybettiğine göre niçin casusluğa devam etmiş acaba?”

“İngilizler, Türkleri kışkırttığını tahmin ediyormuş.” Garsona seslenip sesini alçaltarak devam etti: “Rum Lisesi’nin orada evi varmış. Burnumuzun dibine kadar gelmiş herif. Evi aramışlar, palyaço malzemesinden başka bir şey bulamamışlar. Bir de komünistlerin gazetesi!”

Şaşıрма numarasıyla, “Gerçekten mi?” diye sordum.

“Evet. İngilizler, adamın daha önce Yunanistan’da görev yaptığını düşünüyormuş. Gazeteyi oradan almış olmalı.”

“Bence de öyle.”

“Neyse! Kışkırtma planları suya düştü. Biz keyfimize bakalım.”

Kışkırtma planının casusun tek kişilik gösterisi olduğunu hiç sanmıyordum, yanında başka Almanlar olmalıydı. Bu işler örgütsüz yürütülemezdi. Müslüman semtine yerleşmeden önce oturduğu evin parası da harcamaları da o örgütün kasasından çıkmış olmalıydı; büyük ihtimalle Alman istihbaratıydı.

Garsona siparişlerimizi verdik. Kısa sürede masamızı mezelerle donattılar. Adonis uzo servisini yaptı, kadehlerimizi tokuşturduk.

“Sizi Petra’ya bisiklet kullanmayı öğretirken gördüm,” dedim.

Elini yanağına götürüp sevimli bir ifadeyle gülümsedi. “Sonrasında olanları da görmüşsünüzdür.” Yüzü hafifçe kızardı.

“Evet. Galiba biraz asabi bir kız.”

“Haklısınız. Ama barıştık. Tokadın acısı da geçti.”

“O halde Petra’ya içelim!” Kadehimi kaldırdım.

“Yasu!” diyerek karşılık verdi delikanlı.

16

Alambra Birahanesi'ndeki sandalyelerin ve koltukların ahşap işlemeleri, ağaç oymaları çok zarifti. Kenarları kırmızı fiyonklu minderlerin hepsi lacivertti. Bardaki iki barmen, kırmızı-siyah çizgili yelek giymiş, papyon takmıştı; garsonların getirdiği tepsilere bira bardaklarını, içki kadehlerini ciddi bir tavırla yerleştiriyorlardı. Arada bir arkalarındaki gümüş çerçeveli aynaya dönüp papyonlarını, saçlarını düzeltiyorlardı. Masalarda dokuz-on kişi vardı, bardaki yüksek taburelerde üç müşteri oturuyordu.

İçtiğim iki biranın parasını kasada duran kadına ödeyip birahaneden çıktım. Vitrinlere bakarak yürürken, kapısında Le Banque d'Anatolie yazan binanın önünde hiç yabancı gelmeyen siyah mantolu bir kadın çarptı gözüme. Çantasını göğsüne bastırmış, eldivenli elleriyle tutuyordu. Dikkatle bakınca Hanna Bohlen olduğunu anladım. Kurt Hoffmann'ın başına geleni, gerçek kimliğini öğrenip öğrenmediğini eski şarkıcıya sormanın tam zamanıydı. Peşine takıldım.

Kadın, tiyatronun kapısındaki afişleri dikkatle inceledi. Şapkasını çıkarıp onu selamlayan yaşlı bir adamla konuştu, tramvay durağına yürüdü ve başını öne eğerek beklemeye başladı.

Yanına gidip, "Tünaydın Madam Bohlen," dedim.

Bir an tereddüt ettikten sonra, "Tünaydın Mösyö," dedi.

"Sergey Andreyev. Anımsadınız mı? Evinizde..."

“Tabii, Rus gazetecisiniz,” diyerek sözümü kesti. “Herr Hoffmann hakkında görüşmüştük.” Tedirgin görünüyordu.

“Size rastladığım iyi oldu. Arkadaşınızın başına geleni duyduunuz mu?”

Kaşlarını çatarak başını salladı. “Casusmuş. Hiç ummazdım. Benim başımı da derde soktu.” Dudakları hafifçe titredi.

“Ne oldu?”

Etrafa bakındı. Kısık bir sesle, “İngilizler kapıyı kırıp evimi bastı, sorguya götürdüler,” dedi. “İki gün ordu karargâhında hücreye kapattılar. Kurt hakkında bildiğim her şeyi anlattım. Rum semtindeki evi de söyledim. Suçsuz olduğumu anlayınca serbest bıraktılar.” Gözlerini yine yola çevirdi, endişeli olduğu belliydi.

“Kurt’un size anlattıkları palavra değilmiş,” dedim ağzını yoklamak için. “Direnişçi subaylar, örgüt...”

“Bu konu hakkında konuşmak istemiyorum. Yerin kulağı vardır demişler. Baksanıza, her yer asker dolu.”

Gözlerimi gümrük depolarının önünde yürüyen İtalyan mangasına dikerken, “Haklısınız,” dedim. Ardından askeri bir tekneden kıyıya çıkan İngiliz denizcilere baktım. Büyük ihtimale, çevrede dolaşan sivil polisler de vardı.

Şehirde başka Alman casuslar olabileceğini düşünerek, “Bir sorum daha var,” diyerek devam ettim: “Kurt’un size bahsettiği Alman arkadaşı var mıydı?”

Ürkek bir ifadeyle sözümü kesti:

“Hayır, hayır.”

Tramvay durağa yanaştı. Yarım ağızla veda edip telaşla bindi kadın. Pencere kenarındaki koltuğa oturdu, beni görmek istemiyormuş gibi başını öbür tarafa çevirdi. Tramvayın zili çaldı, ağır ağır hareket etti araç.

Şarkıcıyla konuştuğumu gören sivil polislerin olabileceği kuşkusu içimi sardı. Her ihtimale karşı izimi kaybettirmek

için ara sokaklara daldım. Dilenciler köşe başlarını tutmuştu. Kediler balkonların altında yiyecek bekliyordu. Etrafı kolaçan edip Santa Maria Kilisesi'nin çevresinde dolandım, bir süre daha yürüdüm, Galazio Sokağı'ndan tekrar sahile çıktım. Bir kumanya firmasının arabası yanımdan geçti.

Peşime kimsenin takılmadığına emin olunca Dimitris'in iş-yerine doğru adımlarımı hızlandırdım. Onu da Kurt hakkında sorguya alıp almadıklarını merak ediyordum.

İşhanına girdim, bürosunun kapısına sertçe vurdum. Kapı ardına kadar açıldı, Yanis Grigoriadis şaşkın gözlerini bana dikti.

"Geçerken uğradım," dedim. "Kiryos Aleksandris yok mu?"

"Bir şarkıcıyla görüşmeye gitti. Girsenize."

Adamın peşinden içeri girdim. Atinalı organizatör, Dimitris'in masasına oturduktan sonra karşısındaki koltuğa oturmamı söyledi. Beyaz gömleğinin kollarını sıvamış, kravatını gevşetmişti.

Masadaki süslü kâğıtlara, büyük zarflara, cetvellere, dolmakalemlere ve mürekkep hokkalarına bakarken, "Galiba çok meşgulsünüz," dedim. Adamın parmaklarındaki mürekkep lekelerini fark ettim o anda.

Başını sallayarak, "Evet, evet," dedi. "Dimitris'ten fayda görmeyince dizginleri ele almaya karar verdim." Bir kâğıdı dikkatle parmaklarının arasına alıp bana uzattı. "Ne dersiniz?"

Cumartesi akşamı Klonaridi Gazinosu'nda konser düzenleneceğini söyleyen, güzel bir elyazısıyla yazılmış davetiye taslağıydı. "Şehrin böyle bir eğlenceye ihtiyacı var," dedim.

Ellerini çırpı. "İşte, organizatörlük budur dostum. Dimitris'e kalsa kukumav gibi pinekleriz. Beceriksiz herif!"

"İyi düşünmüşsünüz. Sizi daha fazla meşgul etmeyeyim. İşiniz çok."

Kollarını iki yana açtı, başıyla masayı işaret etti. “Daveti-yelerin şekli hakkında kafa patlatıyorum. Baksanıza, bir sürü taslak hazırladım. Birinde karar kılıp matbaaya götüreceğim.”

“Umarım iyi olur.”

“Sizi de beklerim. Davetiyeye gerek yok. Tanıdıklarınızı da getirin. Size ücretsiz. Boş yer kalmamalı.”

“O akşam olmazsa başka bir akşam olur.”

Kaşlarını kaldırdı, “Öyle demeyin,” diye sesini yükseltti. “O akşam salonu dolduramazsam, çeker giderim. Başka gösteri olmaz. Bu yüzden mutlaka gelin.”

“Ümitsizliğe kapılmayın.”

“Simirna son şansım. Atina’da koşturup durdum. Hiçbir işe yaramadı. Bir türlü üne kavuşamadım. Para derseniz, solda sıfır.”

“Dimitris’in işleri de pek iyi değil galiba.”

“Öyle tabii. Altındaki otomobile bakmayın. Kayınpederi satın almış. Onun yerinde olsaydım, parayı işime yatırırdım. Nerede onda o cesaret! İnsanlar savaş bitince eğlence ister.”

O da savaş sonrasının başka türlü bir akbabasıydı. Gözlerini davetiye örneklerine çevirince veda edip bürodan çıktım.

Sokakta bir kioskun önünde durup *Amelthia*, *Kozmos* ve *Le Levant* gazetelerinin manşetlerine baktım. Kurt Hoffmann hakkında hiç haber yoktu. Olaydan artık söz edilmediğine göre Halit Naim’i ziyaret etmenin zamanı gelmişti.

Araba bulamadığım için rıhtıma kadar yürüdüm. İskelenin önünden geçerken küçük bir çocuk, elime el ilanı tutuşturdu. Kâğıtta Paradiso denilen yerde panayır düzenleneceği yazıyordu, yarın başlayacaktı. Kâğıdı cebime koyup fayton aramaya başladım.

Karakolun önünde Fransız subaylar sohbet ediyordu. İki Türk polis, yüzü yara bere içinde birini ite kaka binaya gö-

türüyordu. Dükkânların önlerinde birikenler gözlerini onlara dikmiş, aralarında konuşuyordu. Bir evin kafesi aralanıp bir kadının örtülü başı görününce kapının önünde duran adam öfkeyle bağırdı. Kadın geri çekildi, kafes kapandı.

Karakola girer girmez, masada oturan pos bıyıklı polisin yanına gittim. Bozuk Türkçemle, “Komiser Halit Naim’le görüşmek istiyorum,” dedim.

Bir şey söylemeden eliyle yan taraftaki kapıyı işaret etti. Polisler, getirdikleri adamı yumruklayarak bir odaya soktu.

Kapıyı tıklatıp içeri girdim. Diğer odadan acı dolu bir çığlık geldi.

Halit Naim pencerenin önündeydi. Ellerini sobaya uzatmış ısınıyordu. Üniformasının yaka düğmesini açmış, kalpağını masaya bırakmıştı. “Ne zaman geleceğinizi çok merak ediyordum,” dedi. Beni gördüğü için şaşırmamıştı.

“Gazetelerde okudum,” dedim. “Hoca...”

“Kusuruma bakmadınız, değil mi?” diyerek sözümü böldü.

“Niçin?”

“Alman’ı size hoca diye tanıttığım için.”

Alttan aldım:

“Bir bildiğiniz vardır elbette.”

“Alman subayıydı. Size açıklayamazdım.”

“Ben de olsam aynı şeyi yapardım.” Devam ettim: “Niçin Türkiye’ye gelmiş? Gazete okuyucuları böyle esrarengiz konularla çok ilgilenir. Gerçek kimliği ortaya çıktığına göre açıklamanızda sakınca yoktur sanırım.”

“Tabii, niçin olsun? Savaştan önce İstanbul’da askeri danışmanmış. Bizim askerleri eğitmiş. Savaşta buraya yolladılar.”

“Niçin?”

“Siz de görmüşsünüzdür, burada Rum’dan Ermeni’ye kadar birçok millet var. Savaş fırsat bilip ayaklanırlar diye istihbarat yapması için göndermişler.”

“Nasıl tanıştınız?”

“Teşkilatın buradaki şefi ona yardımcı olmamı istedi. Direniş örgütlenmemize yardımcı olsun diye aramıza aldık. İstanbul’da görevliyken lisanımızı ve Rumca öğrenmiş. İngilizce de biliyordu. Türklere hayrandı üstelik. Teşkilat için bulunmaz nimetti.”

“Ne teşkilatı?” diye sordum merakla.

Kurnaz bir yüz ifadesiyle gülümseyerek bıyığını burdu. “Müsaadenizle açıklamayayım.”

Aldırmaz görünerek konuyu değiştirdim:

“Örgütünüz, Kurt’u iyi gizlemiş doğrusu. Sizi tebrik ederim.”

“Öyle demeyin. Ne yaptıysa kendi marifetiyle yaptı. Hakkını vermeliyim. Palyaço rolü oynayıp ne kadar gâvur varsa aralarına sızdı. İmam kıyafetiyle de elini kolunu sallayarak işgalcilerin arasında dolaştı. Tabii, Alman aksanı belli olmasın diye konuşmazdı onlarla. Sadece ne yaptıklarını gözler, dinlerdi. Hemen bana bildirirdi. Çok disiplinliydi. Diğer Almanlar da öyle.”

Bunu beklemiyordum. Heyecanla, “Başka Alman da mı vardı?” diye sordum.

Bir süre tereddüt edip, “Evet,” dedi. “Savaş sırasında Berlin’den gelmişlerdi. Mondros belasından sonra daha sıkı çalıştılar. Rumların ticaret yaptıkları şirketlerin temsilcileriydi ama Alman istihbaratı için çalışıyorlardı.”

“Şimdi neredeler?”

“Kurt öldürülünce hemen şehirden ayrıldılar. Açığa çıkacaklarından korkuyorlardı. Neyse! Bunları niçin anlattım, biliyor musunuz?”

“Herhalde gazetemde yazayım diye.”

“Sadece o değil. İşbirliği yapmak istiyorum. Ben size nasıl samimiyetle her şeyi anlattıysam, siz de bana samimiyet gösterin ve bildiklerinizi söyleyin. Daha önce konuştuğumuz gibi.”

“Rumlar ve işgalciler hakkında mı?”

Evet, dercesine başını salladı. “Her yere rahatlıkla girip çıkabilirsiniz. Bense karakoldaki gâvur subaylar yüzünden bir yere kıpırdayamıyorum. Bana malumat verin. Biz artık aynı saftayız. İşgalciler sizin de düşmanınız. Bir gün Rusya’ya doğru harekete geçebilirler.”

Askeri stratejileri tartışacak durumda değildim. Halit Na-im’in benden almayı umduğu bilgileri kimlere aktaracağı daha önemliydi. Adını gizlediği örgüte bildirecekti mutlaka. Almanlar ortadan kaybolduğuna göre o örgüte yoğunlaşmalıydım. Öğrendiklerimi komisere söyleyemezdim ama mantıklı bir şeyler uydurabilirsem güvenini kazanabilir, örgüt hakkında konuşmasını sağlayabilirdim.

Sandalyemde doğruldum, yüzüme ciddi bir ifade vererek, “Haklısınız,” dedim. “Düşmanımız ortak. İşbirliği teklifinizi kabul ediyorum. Ancak şu anda söyleyebileceğim yeni bir şey yok.”

“Önemli değil. Bir şey öğrendiğinizde akşamları evime gelin. Karakolda nöbetçi olabilirim tabii. O zaman kapının altından boş bir kâğıt atın. Sizi bulurum. Adresinizi vermiştiniz.”

“Anlaştık,” diyerek elimi uzattım, sertçe tokalaştık. “Aklıma gelmişken sorayım,” diye devam ettim, “Paradiso’ya nasıl gidebilirim?”

“Ne yapacaksınız orada?”

Cebimdeki el ilanını çıkarıp uzattım. “Panayır düzenlenecekmiş. Görmek istiyorum.”

Kâğıda üstünkörü bakıp, “Punta Garı’ndan trene binin,” dedi. “Paradiso İstasyonu’nda inince birine sorarsınız.” İlanı geri verdi.

Aslında faytoncu Avni Bekir’in evinin adresini de sormak niyetindeydim. Civarda araştırma yapmak istiyordum. Ancak komiserin oraya niçin gitmek istediğimi sorması durumunda

aklıma uyduracak bir şey gelmediği için vazgeçmiştim. Yarın ilk işim oraya gitmek olacaktı.

Karakoldan çıktıktan sonra önünde katırların, atların bağlı olduğu bir işhanı gördüm. Girişteki iki sütunun üzerinde akasya motifleri vardı. İçerisini görmek için kemerli kapıdan geçtim.

Binanın duvarlarına ve tavanına çok güzel kabartmalar işlenmiş, köşelerdeki oyuklara lambalar konulmuştu. Birkaç esnaf, dükkânlarının önünü süpürüyordu. Beni görünce şüpheli bakışlarla süzdüler.

Tavandaki işlemleri daha iyi görebilmek için başımı kaldırıncı asmakatın korkuluğuna dayanmış bir adamın bana dikkatle baktığını fark ettim. Gözlerimi kaçırmak üzereydim ki adam, eliyle yanına gitmemi işaret etti. Hafifçe gülümsüyordu.

Dar taş basamakların sonunda beni karşıladı. Elleri pantolonunun ceplerindeydi. Kurnaz bir tebessümle, “Yabancı mısınız?” diye sordu Fransızca. Lacivert yelek giymişti. Beyaz gömleğinin kolları sıvalıydı. Kravatındaki gümüş iğne parlıyordu.

“Rus gazeteciyim,” dedim.

İnce bıyığını sıvazlarken, “Kimlik kartınız var mı?” diye sordu.

Sorusundan hiç hoşlanmadıysam da pasaportumu ve *Pravda* kartımı çıkarıp uzattım. Belki sivil polisti.

“İyi,” dedi, bakıp geri verirken. Korkuluktan eğilip aşağıdakilere bir şeyler söyledi. Onları dinledikten sonra bana dönüp, “Sizi İngiliz sanmışlar,” dedi. “Kızıl saçlarınızı, mavi gözlerinizi görünce! Bir hayli de cüsselisiniz.” Tekrar adamlara seslendi.

Aşağı bakınca birkaç kişinin avluda toplandığını gördüm. Elleri sopalar vardı, görünüşe bakılırsa beni dövmek niyetindeydiler. Adamı dinleyip dağıldılar.

“Aslında Rusları da sevmezler,” dedi adam. “Yine de sizinle artık savaşmadığımız için saldırmaktan vazgeçtiler.”

“Teşekkür ederim, beni bir dertten kurtardınız.”

“Önemli değil. İsterseniz ortalık biraz daha sakinleşinceye kadar yazıhanemde oturalım.”

Memnun olacağını belirterek adamın peşine takıldım. Asmakatın sonundaki odaya girdik.

Küçük odada bir masayla kitap, gazete ve dergi dolu ahşap kitaplık vardı. Pencerenin üst köşesinde bir örümcek, ağ örüyordu. Masanın önündeki sandalyelere oturduk, birbirimizi süzdük.

“Adım Ahmet Fevzi,” dedi adam. “Avukatım.”

Kendimi tanıtıp, “Handa dolaşırken beni niçin yanınıza çağırdınız?” diye sordum.

Bir kahkaha attı. “Handakiler sopalarını alıp gelene kadar oyalamak için. Her an gidebilirdiniz çünkü. Sizi İngiliz ya da Alman sandım.”

“Demek, Almanlardan da hoşlanmıyorsunuz.”

“Niçin hoşlanayım ki? Kendi menfaatleri yüzünden milletin kanını akıttılar. Padişahla İttihatçı alçaklar da alet oldular.”

Gülümseyerek karşılık vermekle yetindim. Uyanmışlardı ama geç olmuştu.

Ahmet Fevzi pencereden dışarı bakarken, “Gazeteci olarak çok zorlanıyorsunuzdur,” dedi. “Ne de olsa işgal toprağındasınız. İngilizler, Fransızlar göz açtırmıyordur.”

“Kolay olmasa da haber bulabiliyorum,” dedim.

Başını bana çevirdi. “İnşallah zaferimizi yazacak kadar burada kalırsınız.”

“Umarım. Ancak Türklerde pek hareket göremiyorum.”

“Zamanı gelir,” dedi anlamlı bir tavırla başını sallayarak.

“Elbette,” dedim.

Perdeyi aralayıp pencereden dışarı baktı yine. “Kalabalık dağıldı,” dedi. “Bir yabancıнын etrafta dolaştığı fazla yayılmadan gidelim.”

“Birlikte mi?”

“Emniyetiniz için fayton durağına kadar size eşlik edeceğim. Ne olur ne olmaz.”

Aynı anda kalktık. Ahınet Fevzi kapıyı kilitledikten sonra öne geçti ve hızlı adımlarla yürüdü.

-

Çingene faytoncu durmadan söyleniyor, arada bir arkasına dönüp öfkeli siyah gözleriyle bana bakıyordu. Haksız da sayılmazdı. Adama beni Tilkilik'e götürmesini söylemiş, ancak Avni Bekir'in evinin yerini tarif edememiştim. İngilizlerin öldürdüğü faytoncunun evi olduğunu belirtsem de onu tanımadığını söylemişti.

Niyetim, Kurt Hoffmann'la Avni Bekir öldürüldükten sonra İngilizlerin evi basıp basmadıklarını öğrenmekti. Oraya gece gittiğim için sokağı bulmakta zorlanıyordum. Faytoncunun Rumca bilmesi işimi kolaylaştırırsa da gitmek istediğim yeri bir türlü bulamamak sinirlerimi germiştir.

Sonunda dayanamadı faytoncu, yoldan geçen sarıklı, yaşlı bir adamı durdurup bir şeyler söyledi. Adam cevap verdikten sonra elini göğsüne götürüp beni selamlayarak yoluna devam etti.

Faytoncu yüzüme bakmadan aksi bir sesle, "Yanlış yoldan girmişiz," dedi ve kamçıyı atın sırtına indirdi.

Bir süre dar sokaklarda yol aldık. Kahvehanelerde oturanlar merakla baktı bize. Faytoncu, su satan bir adamdan bakraçla su alıp bana da ikram etti.

Köşesinde bir tatlıcının olduğu sokağa girince, "İşte aradığınız ev," dedi sürücü ve karşıdaki binayı kamçısıyla işaret etti.

Gözlerimi binaya diktim. Oldukça eskiydi. Kapalı kafesler

çürümüştü. Kapının kırıldığına dair belirti yoktu. Gözüme kurşun deliği de çarpmadı.

Faytoncuya, “Şuradaki tatlıcıya sorar mısınız,” dedim, “son zamanlarda İngilizler mahallede arama yapmışlar mı, Avni Efendi’nin evine girmişler mi?”

Adam homurdanarak yere atladı. Dükkânın kapısına çıkan önlüklü, şişman bir adamla konuştuktan sonra ayaklarını sürüyerek geri döndü. Yerine otururken, “Hayır,” dedi. “İngilizler bir aydır buraya hiç gelmemiş. Ne Avni Efendi’nin ne de başkasının evini aramışlar.”

Demek ki İngiliz birliği, Kurt’un öldürüldüğü gece, sıradan bir asayiş kontrolü için devriyeye çıkmamıştı. Öyle olsaydı bütün evleri arar, göz korkutmak için birilerini tutuklar, içerde silahlı birilerinin olup olmadığını bilemeyeceklerine göre Avni Bekir’in evine kafesleri ve kapıyı kırarak girerlerdi. Hanna Bohlen’in evini öyle basmışlardı. İster istemez, o gece sadece Kurt için geldiklerini düşündüm. Hristo evlerindeki akşam yemeğinde ihbar olabileceğini söylemişti, haklıydı galiba.

Sabırsız bir sesle, “Daha bekleyecek miyiz?” diye sordu faytoncu.

“Basmane’ye gidelim,” dedim. “Gara.”

Araba hareket ettikten kısa süre sonra yavaşlayıp durdu. Başımı uzattığımda sokağın başındaki evin önünde bir kupa gördüm. Yolu kapattığı için durmuştuk.

Evin kapısı açıldı, bir adamla başı örtülü bir kadın arabaya koştular. Adam sürücünün yardımıyla bir subayı dikkatle indirdi. Genç subayın göğsü ve sağ kolu sargılıydı, üniformasını sırtına atmıştı. Kadın ağlarken subay elini öptü.

Tepeden tırnağa silahlı İngiliz ve Fransız askerler, aralarındaki Türklerle iki sıra halinde yürüyordu. Hepsini kelepçelemişlerdi. Kaldırımında toplananlar onları izliyordu. Yoluma

devam ettim. Fesli bir adam, kucağındaki çocukla hızlı adımlarla önünden geçti. Evlerden birinin penceresinden sokağa piyano sesi yayılıyordu.

Petrograd'da siyasi çalışmaların ardından konserlere, tiyatrolara giderdik; parti, iyi yetişmemizi isterdi. Bazen akşam kadar şehir kütüphanesinde kitap okur, hava kararırken konser salonunun yolunu tutardık. Kılık kıyafetimize bakıp bizi içeri almazlardı tabii. Biz de arka kapıdan girer, parti üyesi kapıcının yardımıyla ışıktandırma odasından konseri izlerdik. Tiyatro akşamlarında genç ve güzel kadın oyuncuların gözümüze kestirdiklerimiz olurdu. Piyes biter bitmez salondan çıkar, karşı kaldırımında yollarını gözler, hayranlıkla alkışlardık.

Sokağa girince Valeria'yı evinin basamaklarını ağır ağır inerken gördüm. Önce bastonunu uzatıyor, sonra çizmeli ayağını ihtiyatla ileri atıyordu. Kürk giymiş, boynunu atkıyla sarmıştı.

"Merhaba," dedim karşısında durup.

"Sergey?" dedi yüzünde belli belirsiz bir tebessümle.

"Evet, benim. Hatırınızı sormaya geldim. Galiba bir yere gidiyorsunuz?"

"Hava almak istedim. Eşlik eder misiniz?"

"Memnuniyetle. İsterseniz, önce bir yerde oturup kahve içelim."

"İyi olur. Sahilde bir pastane var. Epeydir gitmedim."

Sokakta yürürken bastonunu kaldırıp bakkalın, kasabın ve manavın yerlerini gösterdi. Dükkânların yerlerini adımlarını sayarak belirliyordu. Görmeyen gözlerine rağmen her yeri bildiğini, çaresiz olmadığını ima etmek istiyordu sanki.

Sahildeki yalıları geçtikten sonra durdu. "Pastane, sokağın köşesinde," dedi. "Gözlerim görmese de kahve ve çörek kokusunu uzaktan alabiliyorum." Hafifçe tebessüm etti.

Kapısındaki cam levhada Artemis Pastanesi yazan binaya bakarken, “Haklısınız,” dedim.

Hafif sesle adımlarını sayarak yürüdü genç kız. “Her yeri elimle koymuşçasına bulurum.” Geyik desenlerinin olduğu vitraylı kapıyı bastonuyla itip içeri girdi.

Mekânın sahibi olduğunu tahmin ettiğim kır saçlı, yaşlı kadın, Valeria’ya sarılıp öptü, tanıştıkları belliydi. Ardından beni selamladı. Beli fiyonklu uzun kırmızı elbise giymiş, boynuna siyah eşarp bağlamıştı.

Valeria, “Beni takip edin,” dedi. Bastonunu ve diğer kolunu ileri uzatarak masaların arasından dikkatle geçti; bastonu ortadaki sobaya değince arkasından dolandı, pencere kenarındaki masaya oturdu.

Karşısındaki sandalyeye yerleştim. “Ne içmek istersiniz?”

“Kahve ve çikolata, fındıklı pasta. Tavsiye ederim.”

Garsona siparişlerimizi verip bir sigara yaktım. “Günleriniz nasıl geçiyor?”

“Alışveriş, yemek... Bazen de komşuma gidiyorum. Kadıncağızın kimi kimsesi yok. Bana kitap okuyor. Siz neler yapıyorsunuz?”

“Haber peşinde koşmaya devam ediyorum. Aklımdayken söyleyeyim, Neva yakında gelir. Hazırlanmanızda yarar var.”

“Peki.”

“Eşyaları toplamanıza yardımcı olabilirim.”

Garson pastalarımızı ve kahvelerimizi getirdi. Yaşlı kadın çikolata dolu kristal bir kâseyi şekerliğin yanına bıraktı.

Kahvemi içerken bir sigara daha yaktım. “Siz de ister misiniz?” diye sordum. İsteyince bir tane de ona uzattım. Duman çekmesini bekledikten sonra, “Pyotr, Rüstem Taceddin adlı birinden bahsetmiş miydi?” diye sordum.

Bir süre düşündü.

“Hayır, niçin sordunuz?”

“Rüstem Bey, Kırmılıymış. Geçenlerde tanıştım. Rusça biliyor. Bana Rusça konuşmayı özlediğini söylemişti. Bu yüzden ağabeyinizle görüşüp görüşmediğini merak ettim. Ne de olsa acente şehrin merkezinde. Rüstem Bey yerini görünce ağabeyinizle dostluk kurmak isteyebilir diye düşündüm.”

“Bilmiyorum. Keşke o Kırmılıya sorsaydınız.”

“Aklıma hiç gelmedi.”

Kahvesinden bir yudum içti. “Sergey, ağabeyimin ölümünde şüpheli bir şey mi var?” diye sordu.

Beklemediğim soru karşısında afalladım. “Niçin olsun ki?”

Soğuk, gergin bir sesle, “Bilmem,” dedi. “Tanıştığımız günden beri isimler söyleyip ağabeyimin tanıyıp tanımadığını soruyorsunuz. Önce Kurt Hoffmann, şimdi Kırmılı! *Rizopastis* gazetesini kafaya takmıştınız. Depoya gitmişsiniz. Pyotr’un odasına da baktınız. Gazeteci değil de polissiniz sanki.”

“Gazetecilik bir yerde polislik gibidir,” dedim. “Bir gazeteci haber yazarken...”

Ellerini masaya vurarak konuşmamı kesti. “Bana Pyotr hakkında bir şeyler yazacağınızı söylemişsiniz ama sorduğunuz sorular haber boyutunu çok aşıyor Yoldaş Andreyev. Üstelik sıradan biriydi o. Niçin haber konusu olsun? İç savaş yaşayan bir ülkede kim onun ölümüyle ilgilenir, başka sorun mu kalmadı?”

Açık vermiştim; polisliğim, sahte gazeteciliğime ağır basmıştı. Ne de olsa rolümü en ince ayrıntısına kadar oynayamazdım, belki de genç kızı hafife almıştım. Durumu kurtarmak için zihnimi zorladım. Bir şeyler söylemeliydim ama aklıma bir şey gelmiyordu.

Valeria devam etti:

“Bana gerçeği söyleyin. Pyotr’un ölümünde sizi şüphelendiren bir şey mi var?”

“Evinizde konuşalım.” Oraya gidene kadar bir hikâye uydurdum nasıl olsa.

Elini yumruk yapıp bir kez daha masaya vurdu. “Şimdi!”

Masa sarsılınca peçetelik devrildi. Yaşlı kadın ve garsonlar dönüp merakla baktılar.

Bir süre kararsız kaldım, söze nasıl başlayacağımı bilemedim. Valeria’nın olayı bilip bilmemesi gerektiğini kafamda tartarken bundan kaçış olmadığını anladım.

Şömine kıvılcım saçarak yanıyordu, sobayla birlikte odayı iyice ısıtmıştı. Alnımdan ter boşalınca kravatımı gevşettim, gömüğümün yaka düğmesini açtım. Petra şömineden halıya sıçrayan külleri süpürge ve faraşla topladıktan sonra odadan çıktı.

“Çok dalgın görünüyorsunuz,” dedi Minerva. “Canınızı sıkan bir şey mi var?” Ardından tavadan dikkatle çıkardığı suçuğu tabağıma koydu, biberlikle tuzluğu önüme itti.

“Yorgunum, dün gece çok çalıştım.”

“Kendinizi fazla yıpratmayın,” dedi kadın. Odadan çıktı.

Semaverle içeri giren Petra, “Dün gece Adonis, saat on bire doğru beni eve bıraktı,” dedi. “Odanızın ışığı yanıyordu.”

Ona da çalıştığımı söyledim.

“Demek gazetecilik bu kadar zor bir iş,” dedi genç kız.

“Evet, sabahlara kadar çalışmak gerekir.”

Gerçekten de sabaha kadar çalışmış, defterimdeki notları yéniden şifreleyerek kâğıtlara geçirmiştim. Aslında uğraştırıcı bir şey değildi. Ancak Valeria’yı düşünmekten kafam dağılmış, çalışmam bölünmüştü.

Valeria’ya ağabeyinin cinayete kurban gittiğini anlatırken çok zorlanmıştım. Hıçkırarak dinlemişti beni. Çok gözyaşı akıtsa da kısa sürede kendini toparlamıştı, gerçek bir Rus kadını gibi dirençliydi. Sıra Kurt Hoffmann’a gelince olayı biraz sulandırmuş, Alman’ın kimlik kontrolü sırasında İngilizler tarafından kazara vurulduğunu söylemiştim. Gerçek kimli-

ğinden bahsetmemiştim elbette. Kızcağıza üst üste şok yaşatmanın gereği yoktu. Sıra, benim durumuma gelmişti. *Pravda* muhabiri olarak şehre geldiğimi, yeterli haber bulamayıp can sıkıntısından bunaldığım için Pyotr'un ölümüyle yakından ilgilendiğimi söylemiştim. Anlattıklarım bitince evine kadar eşlik etmiştim ona.

"İşte börekler geldi," diyerek geri döndü Minerva. "Soğutmadan yiyin."

Sucuğu ve böreği hızla yedikten sonra masadan kalktım. Saatin gongu dokuzu vurdu.

"Akşam sakın gecikmeyin," dedi Minerva.

"Yine ziyafet mi var?"

Kaşlarını çattı. "Hayır, kuzum. Bu akşam Klonaridi Gazinosu'na konsere gideceğiz. Unuttunuz mu yoksa?"

Yanis Grigoriadis'in daveti aklımdan çıkmıştı. Oysa konserden Minerva'ya bahsetmiş, üstelik birlikte gitme sözü vermiştim. O sırada bizi dinleyen Petra'yı da davet etmiştim.

"Zamanında geleceğim," diyerek çantama uzandım.

Pansiyondan ayrılıp Çancıyan İşhanı'na kadar yürüdüm. Dimitris'in otomobili kapının önündeydi. İkinci kattaki büroya çıktığımda kapının aralık olduğunu fark ettim. Hafifçe itince gıcırdayarak açıldı.

"Sen misin Yanis?" diye seslendi Dimitris.

"Sergey Andreyev," dedim. "Kapıyı açık unutmuşsunuz."

Organizatör yanıma geldi. "Yanis'i bekliyorum. Bu yüzden açık bıraktım. Girsenize."

"Burada konuşabiliriz. Herr Hoffmann'ın başına geleni bilip bilmediğinizi öğrenmek istedim."

Gözlerini irileştirerek, "Bilmez olur muyum?" dedi. "Alçak herif! Onun yüzünden İngiliz karargâhında sabahladım."

"Canınızı çok sıkmışlardır."

"Ne demezsiniz! Saatlerce sorguladılar. Herifin casus oldu-

ğunu bilseydim, ona iş verir miydim hiç! Neyse! Çevirdiği dolaplarla ilgim olmadığını anladılar da serbest bıraktılar.”

“Başınıza daha fazla dert açılmadığına sevindim,” dedim ve işim olduğunu söyleyerek iznini istedim.

“Bu akşam konsere bekliyorum. Yanis size bahsetmiş,” dedi. Merdivenden inerken, “Geleceğim,” dedim.

Kapının önünde bir süre bekledim. Gelen kupayı durdurup Punta Garı’na gideceğimi söyledim. Panayırı görmek istiyordum.

Trenin yanaştığı peron oldukça kalabalıktı, banklarda oturacak yer yoktu. Ayakta duranların kimi gazete okuyor, kimi de seyyar kestaneciden aldıkları kestaneleri atıştırıyordu. Yere bıraktıkları şişkin çuvallara bakılırsa panayırdan gelmişlerdi. Yan yana oturan kadınlar çantalarını açmış, aldıklarını birbirlerine gösteriyordu. Tren durunca hepsi yerlerinden fırlayıp kapılara üşüştü.

Yol boyunca sohbet ettiğim Yahudi sarrafla birlikte kalabalığı güçlkle yarararak indim. Genç adam, istasyonun karşıındaki yolu işaret ederek, on dakika kadar yürürsem panayır alanına ulaşabileceğimi söyledi. Teşekkür edip gösterdiği yere yöneldim.

Hava esintiliydi. Bulutlar güneşi kapatıyordu. İnsanlar atlı arabalara söylenerek yol veriyor, otomobil gördüklerinde merakla bakıyorlardı.

Çok geçmeden alana vardım. Girişe çiçeklerle, ağaç dallarıyla süslenmiş büyük bir tak kurulmuştu. Flamalar ve bayraklar rüzgâr şiddetlendikçe dalgalanıyordu.

Takın altındaki polislerin yanından geçip alana girdim. Yer çamur içindeydi. Meydanın iki tarafına tezgâhlar yerleştirilmişti. Meyveden elbiseye kadar birçok mal satılıyordu. Çığırtkanlar, şekerlemeciler, şerbetçiler ve macuncular bağıırıyordu.

Alanın diğ er tarafında salıncaklar ve atlıkarınca vardı; çocuklar orada kuyruk oluşturmuştu. Genç kızlar, akordeon çalan yaşlı adamın başına dikilmişlerdi. Birkaç delikanlı onlara  i ek verdi.

Yürümeye devam ederek tepesindeki bacadan duman tüten  adırdın kapısından başımı içeri uzattım. Aşçılar, kuzinelerde yemek pişiriyordu. Alçak masalarda ve iskemlelerde birkaç kişi oturuyordu.

Rusya'daki panayırlarda  ar yandaşlarını izlediğim günler olurdu. Bolşeviklere karşı bildiri dağıtır,  ara sadık kalınmasını isterlerdi. Bazen yoksullar için yemek çadırları kurar, bedava yemeğin  ar hazretlerinin inayetiyle yenildiğini söylerlerdi. Yemekten sonra takip eder, evlerinin yerini  ğrenirdim. O gece baskın düzenler, adamları bir daha bildiri dağıtamaz hale getirirdik.

Çadırdan uzaklaşıp alanı çevreleyen  ite dayandım, sigaramı yakıp etrafı seyretmeye başladım. Her millett n insan vardı. Gözüme Türkler de çarptı, peşlerindeki hamallara bakılırsa bir hayli mal alacaklardı.

Alana bir bando takımı girdi. Hepsi tek tip takım elbise giymişti. Davula iliştirilmiş bayrağa bakınca İtalyan olduklarını anladım.

Bando  almaya başlayınca kalabalıktan tezahürat ve alkışlar yükseldi önce. Ardından Rumca k f rl er başladı. Bir delikanlı, cebinden Yunan bayrağı çıkarıp salladı. Bandoyu alkışlayanlardan birkaçı, genç adamın üstüne yürüdü. Ortalık karışınca polisler, düdük çalarak kalabalığın arasına daldı. Bir polis, bandoya susmasını işaret etti ancak daha yüksek tempoyla çaldı bando. Küçük bir  ocuk davula tekme attı.

Polisler, uzun süre uğraşıp birbirlerine tekme tokat girişenleri ayırdı. İnsanlar, şapkalarını yerden alıp içki satan tezg hların başına üşüştü.

18

Golf pantolonlu iki adam, kayığı denize ittikten sonra binip hızla küreklere asıldı. Mendireğin orada da birkaç kayık vardı, adamlar kayığın burnunu o tarafa çevirdi. Kayıklar, Yunan zırhlısına yöneldi. Güvertede denizciler belirdi. Tören üniformalarını, şapkalarını düzelttiler. Kayıklar gemiye yanaşırken tayfalar denize ip merdivenler uzattı.

O sırada önümde bir at arabası durdu. Üç delikanlı, kasadaki sandalı indirip ters döndürdü, telaşla altına girdiler. Tekneyi suya bıraktıktan sonra biraz soluklanıp içine atladılar.

Arabanın sürücüsüne, “Ne oluyor?” diye sordum.

“Kaptan gemiyi tanıtıyormuş. Bizimkiler günlerdir gidiyor.”

Banktan kalkıp yürümeye başladım. Bir balıkçı, kedilere balık fırlattı. Bir başkası kovaları yengeçle dolduruyordu. Kulığıma bir Rus şarkısı gelince durdum. Merakla iskelelere bakınca bir mavnanın yanındaki Neva çarptı gözüme. Adınlarımı sıklaştırarak demir merdivenden gemiye çıktım.

Tayfalar şarkı söyleyerek güverteyi yıkıyor, halatları kontrol ediyordu. Güverte lostromosu Boris, başlarına dikilmişti, beni fark edince selam verdi. Yemek kapları taşıyan miçodan kaptanın kamerasında dinlendiğini öğrenince su sızdıran borularla ve vanalarla dolu dar koridora girdim, kamaranın kapısını açtım.

Oleg yatağa uzanmış, piposunu tüttürüyordu. Beni görün-

ce, "Yoldaş Andreyev, bu ne sürpriz! Rad vas videt," diyerek yerinden kalktı, yanaklarımdan üç kez öptü. Siyah ceketinin parlak düğmelerini iliklerken, "Votka getirdim, ister misiniz?" diye sordu.

"Da," dedim ve yatağın başucundaki tahta taburede duran kasketi battaniyenin üstüne bırakıp tabureye oturdum.

Oleg, cebinden kabarık bir zarf çıkarıp uzattı. "Para getirdim." Ardından duvardaki dolaptan votka şişesiyle iki bardak çıkardı. "Yolda şansımız yaver gitti," dedi bardakları doldururken. "Hava çok güzeldi. İngilizler gemiyi sadece bir kez kontrol etti. Motorlar da arızalanmadı."

"Daha erken gelmenizi bekliyordum." Para zarfını çantama attım.

"Gemiyi bakıma soktum. Bu yüzden geciktik." Bardaklardan birini uzattı ve gülümseyerek, "Nazdrovya!" dedi.

"Nazdrovya!" Bardaktaki votkayı bir dikişte bitirdim. "Yoldaş Nikolayeviç nasıl?"

"Beyaz Rusların peşinde! Pyotr'un ölümüne çok üzüldü. Burada olanları merak ediyor." Boşalan kadehimi yeniden doldurdu.

Çantamı açıp içinde raporumun olduğu zarfı çıkardım. İçinde Yunan istihbaratçıdan aldığım defter de vardı. "Bu bilgiler merakını şimdilik giderir."

Zarfı aldı, duvardaki dolabı yana çekti Oleg; ortaya çıkan demir kapağın kolunu birkaç kez sağa sola çevirip açtı. Zarfı kasaya yerleştirip kapağı kapattı, dolabı eski durumuna getirdi. "Bildirmem gereken bir husus var," diye devam etti: "Yevgeni Nikolayeviç, Pyotr'un katilini bulmadan şehirden ayrılmamanızı emretti."

"Tamam," diyerek bir sigara yaktım. "Öğrenmek istediğim bir konu var. Neva'nın geçen seferinde getirdiğiniz kargoda neler vardı?"

Piposundan duman çekerken düşünceli bir tavırla sakalını sıvazladı. “Fazla bir şey yoktu,” dedi. “Yanılmıyorsam, birkaç tacir için mal numuneleri getirmiştik. Gecikmiş Noel hediyeleri ve kutlama kartları da vardı. Mektuplar...” Gözlerini, tavandan sarkan ampule dikti. “Birkaç kasa şarap ve şampanya. *Rizopastis* gazeteleri de vardı ama ambardaki gizli yerdeydi. Onları kayda geçirmeyiz.”

Demek, gazeteyi Neva getiriyordu. “Gazeteleri nereden alıyordunuz?” diye sordum.

“Yunanistan’dan İstanbul’a gizlice getiriliyor, bana teslim ediliyordu. Ben de Pyotr’a veriyordum.”

“Gazetelerle malları o mu dağıtıyordu?” Lomboz kapağını açıp sigaramı denize fırlattım.

“Evet. Gazetelerin dağıtımını hemen bitirirdi. Malları da iki-üç günde teslim eder, yeni siparişleri alırdı.”

“Dağıtım listesini görebilir miyim?”

“Tabii,” dedi ve yatağın yanındaki komodinin çekmecesini açıp çıkardığı dosyayı uzattı. “*Rizopastis*’in alıcıları yok. Liste, Pyotr’un kafasındaydı.”

Sayfalarda yazılan isimlere dikkatle baktım. Acentede ve depoda gördüğüm listelerin benzeriydi; Rum, Ermeni ve Yahudi isimleriydi çoğu. Aralarında birkaç Fransız ve İtalyan şirketinin unvanı da vardı. Dosyayı geri verirken, “Kaç gazete getiriyordunuz?” diye sordum.

Dudaklarını büzüp tek gözünü yumdu. “Yirmi-yirmi beş tane.”

Şehirde gazeteyi okuyan bu kadar insan vardı demek. Pyotr’un katilinin onlardan biri olduğunu hiç sanmıyordum. Gazeteyi dağıtmasına öfkelenen biri olma ihtimali daha yüksekti. Gazete savaş karşıtıydı; şehirdeki Rumları, Yunanistan pasaportu taşıyanları ve işgalcileri rahatsız edebilirdi.

“Yeni gazete getirdiniz mi?” diye sordum.

“Hayır. Elimize ulaşmadı.”

KUTUPHANESİ

“Peki, ya kargo?”

“Birkaç mektup ve paket var.” Elini alına vurdu. “Az daha unutuyordum.” Ceketinin cebinden bir zarf çıkarıp elime tutuşturdu. “Bir arkadaşınızdan.”

Zarfa bakınca İstanbul’daki meyhane arkadaşım Kâmil Cevat’ın ismini gördü. Pansiyonda okumak için cebime soktum.

“Yoldaş Karamzin’in kız kardeşi nasıl?” diye sordu kaptan. Ardından sönen piposunu temizlemeye başladı.

“Şehirden ayrılacak. Ona gemide rahat bir yer ayarlarsanız, memnun olurum.”

Ellerini kaldırarak kamarayı işaret etti. “Böyle iki yer daha var. Rahat eder. Ona şarkı söyleyip acısını da unuttururuz.”

“Hazırlanmasını söylerim.”

Oleg bardaklarımıza yine votka boşalttı. Tek dikişte bitirip yenisini istedim. Herhalde akşamki konsere dumanlı kafayla gidecektim.

Klonaridi Gazinosu’nun geniş lobisinde kırmızı renk hâkimdi. Oyuncu resimlerinin asıldığı duvarlar şampanya rengi olsa da halılar ve koltuklar kırmızıydı. Sehpalar kahverengiydi; kırmızı lambalardan yayılan ışık, onları da kızıla dönüştürüyordu. Erkekler sigara ve pipolarını yakarken kibritlerden çıkan alev, yüzlerinde kırmızıyla sarının karıştığı renk dalgaları oluşturunuyordu.

Minerva’nın yakası kürklü mantosunu çıkarmasına yardımcı oldum ve vestiyerdeki delikanlıya uzattım. Konserin başlayacağını bildiren zil sesi ortalığı inletti. Salona doğru telaşla yürüyen kadının peşine takıldım. Biraz daha gecikseydik, kapalı kapılarla karşılaşacak, içeri alınmayacaktık. Minerva söylenmedik laf bırakmazdı. Ancak konsere son anda yetiş-

memizin nedeni de onun kaprisli istekleriydi. Pansiyona girdiğimde yüzünü buruşturarak çok kötü içki koktuğumu söylemiş, banyonun yolunu göstermişti; arkamdan seslenerek tıraş olmam gerektiğini de eklemişti. Durum böyle olunca konserin başlamasına on beş dakika kala pansiyondan çıkabilmiştik. Minerva söylenirken Petra uyanık davranmış, bir tanıdığının otomobilini görünce sokağa fırlayıp durdurmuştu. Adamla karısı da aynı istikamete gittikleri için bizi arka koltuğa almışlardı.

Minerva'nın yanındaki koltuğa oturup etrafa göz gezdirdim. Her yer doluydu. Kalabalığın arasında Hristo'yla karısı Kassia'yı seçebildim; Adonis yoktu. Belki babasına para yetiştirmek için çalışıyor, belki de Türklerle uğraşmaya devam ediyordu. Goblenli kadife perdeyle kaplı sahnenin önünde Dimitris'le Yanis perdeyi aralamış, sahnenin arkasındakilere bir şeyler söylüyorlardı. Çok geçmeden aşağı atlayıp ön sıradaki yerlerine oturdular. Yanlarında birkaç Yunan subay ve papaz vardı. Diğer tarafa bakınca Petra'nın tırnaklarını kemirerek, benim gibi etrafı süzdüğünü fark ettim. Adonis'i mi arıyordu acaba?

Işıklar karardı, perde açıldı ve orkestra çalmaya başladı. Dekolte siyah tuvaletli, başında çiçeklerle süslü taç olan genç bir kadın sahnenin önüne geldi, alkışlar arasında seyircileri selamladı.

Şarkı başlayınca koltuğa iyice yaslanıp gözlerimi yumdum. Hüzünlü şarkı gittikçe içime işledi. Şarkıcı ikinci parçaya başlamıştı ki, böğrüme inen dirsek darbesiyle gözlerimi açtım.

Aksi bir tavırla, "Uyukluyor musunuz?" diye sordu Minerva. "O kadar çok içerseniz sonu budur."

"Şarkıyı böyle daha iyi hissediyorum."

İnanmaz bakışlarla beni süzdü, bir şey söylemeden başını sahneye çevirdi. Kendimi yeniden müziğin büyüüne bırak-

tım. Hüzünlü ve neşeli şarkılar devam etti, sık sık alkışlarla kesildi.

Kız kardeşim de güne şarkı söyleyerek başladı. Sesi pek güzel olmasa da öyle içten söylerdi ki, beni etkilerdi. Yataktan onun sesini duyarak kalkmak ayrı bir zevkti. Bazen şarkı söylerken dans eder, yemek masasında iyice sarhoş olan babamı dansa kaldırırdı. Ayakta zor duran babamın hareketlerine kahkahalarla gülerdik. Annem, kız kardeşime ilahi öğrenmesini söyleyince babamın öfke krizleri başladı. Annemle babamın atışmalarıyla masadaki keyif, bir anda karabasana dönüşürdü. Daha fazla dayanamayıp odama kapanır, Lenin'in yazdığı broşürleri okurdum. Pek anlamasam da kitapçıları gizlice veren öğretmenim, kendimi zorlamamı isterdi. Ertesi gün okul boşaldıktan sonra beni odasına çeker, tekrar ederek anlatırdı.

Kulaklarımda, "Şimdi de karşınızda Hanna Bohlen!" diyen gür bir ses yankılanınca gözlerimi açtım, eski günlerden koptum.

Dimitris sahnede idi. Yanında Alman şarkıcı vardı.

Minerva'ya dönüp, "Konser bitti mi?" diye sordum.

"Ne bitmesi!" dedi aynı ters tavırla. "Ara verildi, farkında değil misiniz? Kiryos Aleksandris, bundan yararlanıp Madam Bohlen'i sahneye davet etti. Gençliğimde şehrin en meşhur şarkıcılarındandı. Dimitris onu çağırarak büyük jest yaptı."

Kollarımı kavuşturup Fransızca şarkıya kulak verdim. Şarkıya Alman aksanı karışsa da kadının sesi çok güzeldi. Ellerini beyaz dantelli, yakası açık bordo elbisesinin göğsünde birleştirmiş, hareket etmeden söylüyordu.

Şarkıyı bitirince eğilerek seyircileri selamladı. Alkışlar daha da şiddetlendi. Sahneye fırlayan Dimitris, kadının elini öptü, oturduğu yere kadar eşlik etti.

Minerva kulağıma yaklaşp, "İlk kocam, Madam Bohlen'in hayranıydı," diye fısıldadı. Ardından sözü ikinci kocasına ge-

tirip birlikte gittikleri konserlerden söz etmeye başladı. Milli Sinema denilen yerdeki konserden söz ediyordu ki zil çaldı.

Dirseğimi koltuğun kolçağına dayayıp elimi yanağıma götürdüm. O sırada Petra'nın yerinde olmadığını fark ettim. "Petra nerede?" diye sordum.

"Tuvalete gitti."

Yeniden sahneye gelen Rum şarkıcıyı dinlemeye başladım. Üçüncü şarkıdan sonra Petra hâlâ geri dönmeyince içimi merak sardı. Seyirciler kadını alkışlarken yerimden kalkıp Minerva'nın öfkeli bakışları altında salondan çıktım. Dışarıda kimse yoktu.

Lobideki işaret levhalarını izleyerek tuvaletin bulunduğu yere gittim, girişteki püsküllü perdeyi açıp kapıları tıklattım. Kimse karşılık vermedi. Kulağıma bağırışlar gelince tekrar lobiye dönüp kulak kabarttım. Sesler, kapısında "Kostüm Odası" yazan yerden geliyordu. Kulağımı kapıya dayadım.

"Son kez söylüyorum," dedi Petra. "Bu işi halledeceksin." Sesi öfke doluydu.

"Yapamam," dedi kısık bir erkek sesi. "Sen de aklından çıkar."

"Yapacaksın!"

"Türkleri ben de sevmiyorum ama katil olamam."

"Onları dövüp duruyorsun ama!"

"O başka, can almak başka."

Ses, Adonis'e aitti. Sadece Petra'yı görmek için buraya gelmişti demek. Genç kızın salonda niçin tırnaklarını kemirerek etrafa baktığı belliydi.

Petra sesini yükselterek devam etti:

"Yapacaksın! Türklerin evlerini yakacaksın!"

Kapı üst üste gelen yumruk darbeleriyle menteşelerinden koparcasına sarsıldı, kilitteki anahtar yere düştü.

"Kapıyı yumruklayıp durma, sakın ol!" dedi Adonis. "Ordumuz nasılsa gelecek. O zaman herkes cezasını çeker."

“Başlatma orduna! İntikam için bekleyemem.”

“Daha fazla tartışmak istemiyorum. Gidiyorum. Çalışmam gerek.”

Geri çekilip localara çıkan merdivenin altına gizlendim.

Adonis hızla odadan çıktı. Arkasına bakmadan çıkış kapısını açıp gözden kayboldu.

Çok geçmeden Petra görüldü. “Alçak, korkak!” diye söyleyerek hışımla konser salonuna girdi.

Gizlendiğim yerden çıktım, apliklerin altındaki kanepeye oturup bir sigara yaktım. Ağzımdan çıkan dumanda Petrograd’da alevler içinde kavrulan bir konağın görüntüsü belirdi.

19

Pansiyona geç saatte dönmüştük. Hemen yatağa girdiğim için Kâmil Cevat'ın mektubunu okuma fırsatım olmamıştı. Trende aklıma gelince zarfı cebimden çıkarıp açtım.

Kâmil Cevat, Barba Konstantin'in meyhanesinde tek başına içtiğini, sohbetlerimizi çok özlediğini, Osmanlı Sosyalist Fırkası'na Türkiye Sosyalist Fırkası adının verildiğini yazmıştı. Mektubun sonunda arkadaşı İzzet Selim'i ziyaret edip etmediğimi sormuştu.

Taciri unutmuştum. Cüzdanımı açıp Kâmil Cevat'ın İstanbul'da yazdığı notu buldum. İzzet Bey'in mağazası çarşıdaydı. Valeria'yla görüştüktan sonra ziyaret etmeye karar verdim, Türkler hakkında işime yarayacak bilgiler alabilirdim.

Tren, gecikmeli olarak istasyona girdi. Yolcuların arasına karışıp indim. Çıkışta İngiliz ve Fransız askerler, kimlik kontrolü yapıyordu. Birkaç kişiyi kalabalıktan ayırıp bir kamyona bindirdiler. Sıra bana gelince Fransız askere pasaportumu ve gazeteci kimliğimi uzattım, görevinde başarılar diledim. Fransızca konuşmamdan etkilemiş olmalıydı ki, belgelerime gelişigüzel bakıp gülümseyerek geri verdi.

İstasyondan çıktım, etrafa bakarak yürüdüm. Dükkânların vitrinlerine yeni mallar geldiğini bildiren afişler ve fiyat etiketleri asılmıştı. Fiyatların çok yüksek olduğuna bakılırsa hepsi karaborsadan temin edilmişti, birileri kasalarını dolduruyordu.

Karşı kaldırıma geçerken bir pastaneden çıkan Valeria'yı gördüm. "Günaydın," dedim yanına gidip.

Başını benden tarafa çevirdi. Boş gözlerle bakarken, "Sergey?" diye mırıldandı.

"Evet, benim."

"İyi ki burada karşılaştık, evde bulamayacaktınız yoksa." Elindeki paketi kaldırdı. "Komşumun doğum günü için pasta aldım. Birlikte kutlayacağız."

Son konuşmamızdan bu yana kendini toparlamıştı, yüzü gülüyordu. Yanağına allık sürmüştü.

"Yolunuzdan alıkoymayayım," dedim. "Neva'nın şehre geldiğini söylemek için uğradım. Bu akşam hazırlansanız iyi olur. Ne zaman isterseniz, sizi limana götürürüm."

"Çok düşüncelisiniz. Peki, ağabeyimin katili hakkında bir şeyler bulabildiniz mi?"

"Hâlâ araştırıyorum."

"İyi," dedi başını öne eğerek. Dudaklarını ısırdı.

"Rusya'da nereye giderseniz gidin, katili bulunca mutlaka haber vereceğim."

Bastonunun ucuyla birkaç kez yere vurdu. "Katil yakalanmadan şehirden ayrılmayacağım," dedi kararlı bir sesle. Gözleri buğulanmıştı. Ne söyleyeceğimi bilemedim. Arkadaşının evine kadar sessizce yürüdük.

Kapının önünde buruk bir sesle veda etti. Ardından zili çaldı. Kapı açılınca kadar bekledim, eşikteki esmer kadını selamladıktan sonra istasyonun yolunu tuttum.

Dar yol çamurluydu. Kaldırım taşlarının çoğu kırıktı. Yerdeki pöstekide oturan bir çocuk, önündeki çuvala un eliyordu. Arkasındaki dükkândan çıkan önlüklü bir adam, eleğe ve yan yana dizili çuvallara bakıp çocuğun dazlak başını okşadı. Kapısında iki atın bağlı olduğu bir dükkân görünce içeri baktım.

Bir nalbant, atın ayağına nal çakıyordu. Yandaki eczaneden burnuma ilaç kokusu geldi.

Sundurma saçağına kuş kafeslerinin asıldığı dükkânın köşesinden sola saptım. Kasası portakal yüklü at arabası önümden geçti. Sokak numaralarını izleyerek kâgir bir binanın karşısındaki iki katlı mağazanın önünde durdum. Cemekânda Rumca ve Fransızca “İzzet Selim ve Biraderleri” yazıyordu. Türkçe tabeladaki yazının da aynı anlama geldiğini tahmin ettim.

Kapı açıldı, küçük bir çocuk yanıma gelip bir şeyler söyledi. Vitrine baktığımı görünce beni müşteri sanmış olmalıydı.

“İzzet Selim Bey,” dedim.

“Buyurun, buyurun,” diyerek girmemi işaret etti. Önüme geçti, fesine bastırarak merdivene koştu; basamakları ikişer üçer atlayıp sahanlıkta bekledi.

Çuvallar, torbalar, fiçılar ve kavanozlarla dolu rafların arasından geçip tezgâhın başında beni süzen iki delikanlıyı selamladım, çocuğun yanına gittim. Keskin baharat kokusu boğazımı yaktı.

Çocuk, merdivenin başındaki kapıyı açtı, içeridekine anlayamadığım bir şeyler söyledi. Çok geçmeden uzun boylu, hafif göbekli, bıyıklarının ucunu yukarı doğru kıvrımış, takım elbisesi bir adam karşımda belirdi. Otuzlu yaşların başında gösteriyordu.

“İzzet Selim Bey siz misiniz?” diye sordum Fransızca.

“Oui mösyö, buyurun.”

“İstanbul’dan geldim. Arkadaşım Kâmil Cevat’ın selamı var.”

“Öyle mi? Pek memnun oldum. Buyurun. Adınızı lütfeder misiniz?”

“Sergey Andreyev.” Çalışma masasının önündeki koltuklara oturuncaya kadar her zamanki hikâyemi söyledim bir çırpıda.

Adam beni ilgiyle dinleyip kapıda bekleyen çocuğa iki fincan kahve söyledi. Kâmil'in nasıl olduğunu sordu. Ben de meyhane sohbetlerimizden bahsettim.

İzzet Selim, tabakasını bana uzatıp bir sigara da kendisi için aldı. Sigaramı yakarken, "Burada ne kadar kalacaksınız?" diye sordu.

"İki ay," diye uydurdum.

"Nerede kalıyorsunuz?"

"Aya Nikola Mahallesi'nde. Smurne Pansiyon."

"Haa! Bizim Minerva'nın mekânı. Çok iyi yapmışsınız."

"Tanıyor musunuz?"

"Tabii azizim. Baharatlarını hep benden alır. Sirkeyi, zeytinyağını, kuru inciri, üzümü de büyük biraderimin mağazasından."

Çocuk elinde tepsiyle içeri girdi. Kahve fincanlarını, küçük bardaklardaki renkli sıvıyı sehpa bıraktı.

İzzet Selim, bardakları işaret ederek, "Gül şerbeti," dedi. "Küçük biraderimin imalathanesinde yapılıyor. Memlekette eşi benzeri yoktur."

Bir yudum içip, "Çok lezzetli," dedim. Pek hoşlanmamıştım ama adamı incitmek olmazdı. Arkasına yaslandı, bacak bacak üstüne attı. "Bu malları yapmak için üç kardeş çok çalışıyoruz," dedi övünürcesine. "Gecemiz, gündüzümüz yok. Baharat, sirke, zeytinyağı, reçel, şerbet derken işleri iyice büyüttük. Paris'te iktisat tahsilinin faydasını çok gördüm. Mektebi bitiremesem de lisan öğrendim."

"Savaş sona erdiğine göre işlerinizi daha da büyütürsünüz artık."

"Tabii, tabii. Birkaç Frenk dostumla müşterek iş kurup pamuk ve tekstil işine gireceğim inşallah. İnsanlara sadece yiyecek içecek değil, elbise de lazım." Birden durdu, elini yelek cebindeki köstekli saate attı. "Hay Allah, pamuk deyince ak-

lıma geldi,” dedi saatine bakarken. “Borsa’ya gitmem gerek. Kusuruma bakmazsınız, değil mi monşer?”

“Ne münasebet,” diyerek ayağa kalktım.

“Pek konuşmadık. Sizi yarın akşam yemeğe davet etmeme izin verin.”

“Hiç gerek yok.”

“Olur mu hiç!” dedi gür kaşlarını kaldırarak. “Yarın akşam alafranga saate göre yedide buraya gelin. Birlikte güzel bir meyhaneye gideriz.” Sırtıma vurdu. “Merak etmeyin, size Der-saadet’teki meyhaneleri aratmam.”

Mağazanın önünde vedalaştıktan sonra dükkânların vitrinlerine bakarak çarşıda dolaşmaya başladım. Bir karakolun önünden geçerken aklıma Komiser Halit Naim geliverdi, epeydir görüşmemiştik. Evine gidip ağzını aramanın zamanı gelmişti. Anlaşmamıza göre benim de bir şeyler anlatmam gerekiyordu. İlgisini çekebilmek, bana güven duymasını sağlayabilmek için çarpıcı bir hikâyeye uydurmam gerekiyordu.

Çarşıdan çıktım. Hikâyeler düşünerek bir arabaya bindim ve adresi verdim. Onu evinde bulamazsam kapının altından boş bir kâğıt atacak, beni aramasını bekleyecektim. Bakalım, şansıma ne çıkacaktı?

Kızıl Muhafızlar’a katılmadan önceki polislik günlerimde yasadışı kumar oynatan eğlence yerlerine düzenlenen baskınlara birkaç kez katılmıştım. Kumarbazları ve müşterileri polis arabasına bindirip yolladıktan sonra mekânı incelemek için polis arkadaşlarla geri dönerdik. İşimiz bitince de ruletin başına geçer, laf olsun diye kendi aramızda oynardık.

Bu akşam da şans çarkının ibresi beni işaret etmişti. Çünkü Halit Naim, evin kapısını çalmamla beraber karşıma dikilmişti. İyice kızarmış yanaklarına, ter damlayan alnına ve küçülmüş gözlerine bakılırsa içki sofrasından kalkıp açmıştı kapıyı.

“Vay, kim gelmiş?” diyerek kolumdan tutup içeri çekti. “Kaç gündür ortalıkta görünmeyince beni unuttuğunuzu sandım.”

“Koşturmaktan fırsatım olmadı.”

“Anlaşılan bana anlatacak çok şeyiniz var. Önce kendinize gelin, rahatlayın. Rakı hazır.”

Yemek odasına girdik. Çantamı yere bıraktım. Bir sehpanın üzerindeki sinide peynir, et ve pastırmayla dolu tabaklar vardı. Rakı şişesinin yanında leblebi kâsesi duruyordu. Halit Naim, dolaptan bardak alıp siniye bıraktı. Ardından rakı ve suyla doldurdu. Kadehini kaldırıp, “Haydi, şerefe!” dedi. Karşılık verdim ve rakının üstüne biraz peynirle pastırma attım ağzıma.

Komiser sigarasını yaktı. “Ee, söyleyin bakalım, şehirde neler olup bitiyor?” diye sordu.

Yolda gelirken zihnimde yazdığım hikâyeye başladım:

“Gelecek ay Atina’dan işadamları gelecekmiş. Yatırım yapmayı tasarlıyorlarmış. Demek ki Yunan ordusunun işgali kesin.”

“Haklısınız, gâvurlar haberi önceden almıştır. Kimden duyduunuz?”

“Söylersem haber kaynağımı kaybederim. Bizim meslekte işler böyle yürür.”

“Tamam, tamam,” diye homurdandı. “Biz de muhbirlerimizi açık etmeyiz. Başka?”

Şu gizli örgüt hakkında ağzını aramanın zamanı gelmişti. “Rumlar, Türklerin tehdit yaratmayacağına emin,” dedim. “Kimse direnişten söz etmiyor. Doğrusu, ben de hayal kırıklığına uğradım. Vatanınızı korumak için ayaklanacağınızı sanıyordum.”

Bir süre düşündükten sonra bana doğru uzandı komiser. “Şimdi beni iyi dinleyin ama söyleyeceklerimi sağda solda dilendirmeyin. Zamanı gelince yazarsınız. Ben söyleyince!”

“Hiç şüpheniz olmasın,” diyerek kollarımı kavuşturdum.

“Gâvurlar istedikleri kadar asker, silah yığsın, Teşkilatı Mahsusa hepsinin üstesinden gelir.”

Dikkat kesildim. “Sözünü ettiğiniz şu gizli örgüt mü?” Aradığım bilgiye ulaşmıştım.

“Evet. Savaştan önce de savaşta da Rumların, Ermenilerin canına okuyordu. Resmen kapatılsa da görev başındayız.”

“Demek siz de...”

Sert bir sesle sözümü kesti:

“Ben de teşkilatın mensubuyum. Tabii, bu aramızda kalacak. Kim vurduya gitmenizi istemem.” Tehditkâr bir ifade belirtmişti yüzünde.

Ürkmüş göründüm. “Ağzımı açmayacağıma emin olabilirsiniz.”

“Aferin!” diyerek kadehini benimkine vurdu.

Rakımı içerken Petra’nın köyünü basıp ailesini öldüren bir çeteden bahsettiğini anımsadım. Komiserin ağzını biraz daha yoklamak için, “Yanılmıyorsam, örgütün adını İstanbul’da bir Rum’dan duymuştum,” diye uydurmaya devam ettim. “Galiba köylere, sivillere saldırmış.”

“Böyle olaylar maalesef oldu. Kurunun yanında yaş da vardı. Lakin vatani millileştirmek için biraz temizlik gerekliydi. Başımıza ne geldiyse hep onlar yüzünden. Milli şuur olmadan hiçbir savaş kazanılamaz. Neyse, bu bahsi kapatalım.”

“Nasıl isterseniz,” diyerek kuzu etinden bir parça ısırdım. Aslında milliyetçiliği kafasına takan bu adama Türklerin niçin Almanların her dediğine boyun eğdiğini sormam gerekirdi ama sırası değildi.

Kadehindeki rakıyı bitirip, “Bu kadar içki yeter,” dedi komiser. “Gece nöbetçiyim.”

“Ben de kalkacağım zaten,” dedim. “Ama bir ricam var.”

“Hayırdır?”

“Rüstem Taceddin Bey’le görüşmek istiyorum. Adresi sizde vardır.”

Kaşlarını çatarak, “Görüşeceksiniz de ne olacak?” diye sordu.

Kayıtsız bir tavırla omuzlarımı kaldırdım. “Hiç! Biraz gevezelik... Rusça konuşmayı özledim. Rüstem Bey de pek kültürlü biri.”

“Pekâlâ, konuşun. Bir deryadır o. Batı sevdalısı ama ne yapalım! Hiç değilse dini bütün bir kardeşimiz. Adresini yazayım.” Sehpadaki gazetenin kenarından bir parça yırttı, cebinden kalemını çıkardı.

Limana Yunanistan bandıralı bir gemi yanaşmıştı. Öyle eskiydi ki, neredeyse batacakmış gibi görünüyordu. Güvertedeki yolcular, şehri seyrediyordu. Kiminin elinde dürbün vardı, elden ele dolaştırıyorlardı. Rıhtımdaki hamallar, gemiden yüklendikleri sandıkları ve çuvaları portatif masalara kadar taşıyordu. Erkekler, kadınlar ve çocuklar, valizleriyle, sepetleriyle, çantalarıyla peşlerindeydi; çok neşeli görünüyorlardı. Masalardaki gümrük memurları ve askerler, eşyaları kontrol edip yolcuları sorguladıktan sonra limanın girişindeki atlı arabaları gösteriyordu. Birkaç araba dolmuştu.

Yanımdan geçen hamalı durdurup yolcuları işaret ettim. “Kim bunlar?”

Soluk soluğa, “Eskiden burada yaşayan Rumlar,” dedi.

“Geri mi döndüler?”

“Evet.”

“Niçin gitmişlerdi?”

Gözlerini yolculara dikip, “Savaştan önce hükümet onları kovup evlerine el koymuştu,” dedi. “Türk tehlikesi geçince dönmeye başladılar.” Ardından yolcuları kaçırmaması gerektiğini söyleyip gemiye doğru koştu.

Biraz yürüdüm, Neva’nın bağlı olduğu yere varıp güverteye çıktım. İki tayfa yeri fırçalıyor, bir tayfa korkuluktaki pası temizliyordu. Her yer pırıl pırıldı. Birkaç martı vincin ucuna

tüneyince tayfalarından biri fırçasını savurup kuşları kovaladı. Boris, makine dairesinin kapısına dayanmış, sağa sola talimat yağdırıyordu. Beni görünce Oleg İvanoviç'in kaptan köşkünde olduğunu söyledi.

Kucağında yağdanlık taşıyan miçonun yarından geçip merdivene yürürken Dimitris'le Yanis'i gördüm. Hararetle konuşarak bulunduğum tarafa geliyorlardı. Oleg, dirseğini kaptan köşkünün penceresine dayamış, arkalarından bakıyordu. Organizatörlerin gemiye niçin geldiklerini merak ederek yaklaşımlarını bekledim.

"Merhaba Sergey," dedi Dimitris. "Gazetenize haber yollamak için mi geldiniz?"

"Evet. Ya siz?"

Cevap Yanis'ten geldi:

"Bir organizasyon işi için uğramıştık."

Dimitris devam etti:

"Gemilerin mürettebatı için gelecek hafta eğlence düzenleyeceğiz. Dolaşıp bilet satıyoruz. Ancak sizin Rus gemisi yarın sabah yola çıkacaknuş. Bir şey satamadık."

Beriki, ortağını kolundan çekti. "Hava kararmadan şu İtalyan gemisine gidip işimizi bitirelim."

Geminin kış tarafına doğru telaşla yürüdüler. Yer sabunlu olduğu için Dimitris az daha kayıp düşecekti. Son anda korkuluğa tutundu.

Yanıma gelen Oleg, "Amma da geveze herifler," dedi, piposunun sapını kemirerek.

"Şüphe çekici soru sordular mı?"

"Hayır, yoldaş. Sadece şarkıcılardan, dansözlerden bahsettiler. Biri sustu, diğeri başladı. Zamanımız olsaydı, programı izlemek isterdim."

İlerideki İtalyan gemisine doğru yürüyen organizatörlere baktım; sıkı çalışıyorlardı. Böyle giderse Yanis, Atina'da bir

türlü elde edemediği şöhrete kısa zamanda ulaşabilirdi. Dimitris de bundan nemalanırdı artık.

“Yarın sabah altıda yola çıkacağız,” dedi kaptan. “Valeria ne zaman gelecek?”

“Pyotr’un katili yakalanana kadar şehirden ayrılmayacakmış. Boşuna beklemeyin.”

“Kendisi bilir.” Piposunu korkuluğa vurup denize boşalttı.

“Ne zaman geri geleceksiniz?”

“Bir aksilik çıkmazsa mart ortasında.”

“Demek yirmi gün falan. Umarım bu sürede Pyotr’un katilini ele geçirebilirim.” Çantamı açtım, dün akşam yazdığım raporun olduğu zarfı uzattım.

Kaptan zarfı cebine yerleştirirken ona iyi yolculuklar dileyip gemiden ayrıldım.

Ufuk kızıllaşıırken Belle Vue’ye vardığımda karşıma bir insan seli çıktı. Rumca şarkılar söylüyorlardı, aralarında papazlar vardı. Bir evin kapısında Yunan bayrağı sallayan yaşlı bir adam görünce yanına gidip ne olduğunu sordum.

Yüzündeki zafer ifadesiyle, “Bir savaş gemimiz Ayvalık’a gitmiş,” dedi adam. “İçinde Kızılhaç heyeti de varmış. Ordumuz yakında burada olacak.”

Ayvalık denen yerin nerede olduğunu bilmiyordum. Ancak bir Yunan gemisi oraya gittiğine göre bölgenin kime verileceği meçhul değildi artık.

Öğrendiğimi raporuma eklemek için geri döndüm, Neva’ya doğru adımlarımı sıklaştırdım. İzzet Selim’le zamanında buluşabilmem için işimi hemen bitirmem gerekiyordu.

Rumlar, ellerinde bayraklarla çarşıda şamata yapıyordu. Dükkânların önlerine örtüler yaymış, meze tabaklarını ve içki şişelerini dizmişlerdi. Yoldan geçenleri durduruyor, içki veriyorlardı. Yaşlı bir adam, iki kadeh uzoyu art arda bir dikişte

içip kadehleri yere fırlattı, kollarını iki yana açıp oynamaya başladı. Ona eşlik eden bir adam, sarhoşluktan dengesini yitirince yere kapaklandı. Kahkahalar sokağı sararken birkaç kişi tabancayla havaya ateş etti.

İzzet Selim'in mağazasına vardığımda arka sokaklardan bağırışlar geldi kulağıma. Rumlarla Türkler kapışıyordu anlaşılan. Tacirin çırağı, vitrinin üstündeki lambayı söndürüp girmem için ürkek bir tavırla kapıyı açtı.

İzzet Selim, kasanın önündeki masada oturuyordu. Elimi hararetle sıkarken, "Meyhane sözü vermiştim ama bu akşam gitmeyelim," dedi. "Ne olur ne olmaz." Sıkıntılı görünüyordu.

"Bir mesele mi var?"

"Yunan, Ayvalık'a çıkmış. Rumlar bu akşam iyice azıtır. Meyhanede tatsızlık çıkmasın. Sizi evime götüreceğim."

"Zahmet etmeyin."

"Merak etmeyin efendim, zahmet olmaz. Alt tarafı masaya bir tabak daha koyacağız. Çırağımla karıma haber gönderdim. Sofrayı kurmuştur bile."

"Peki, siz bilirsiniz."

İzzet Selim, çıraklarına ve kalfalarına talimat verip koluma girdi. "Evim Namazgâh'ta. Yürüyerek gidebiliriz."

Mağazadan ayrıldık. Bekçiler, ellerinde fenerlerle dolaşıyordu. Bir fırının önündeki yaşlı adam, dilencilere ekmek dağıtıyordu.

İzzet Selim'in ağzını yoklamak için, "Yunan ordusu yakında gelecek galiba," dedim.

Düşünceli bir tavırla, "Öyle görünüyor," dedi. "Gerçi İtalyanları bekliyordum ama piyango Yunan'a çıktı. Bereket, tanıdığım çok Rum tacir var. Bana arka çıkarlar."

Merakla sordum:

"Yunanlarla başınızı derde sokacak bir sorun mu var?"

"Hayır, monşer," dedi gülümseyerek. "Bizim aramız iyidir.

Çıkan olaylara bakmayın. Birkaç başıbozuğun marifeti.”

“Siz öyle deyince...”

“Ben ticaretten bahsetmiştim azizim. Herhalde yaza doğru Atina’dan işadamları da gelir. Onlarla ve buradaki Rumlarla kârlı yatırımlar yapabiliriz. Memleketin gelişmesi için hür teşebbüs şart. Sermayenin nereden geldiği hiç önemli değil.”

Savaşta akan kanı paraya çevirmeye hevesli bir işbirlikçi daha vardı karşımda. Batı’da mürekkep yaladığı için daha uyanıktı; parasını ticarete değil, sanayiye akıtacaktı.

“Öyle diyorsunuz ama Bayraklı’da Rum gençlerin bir Türk’ün dükkânına saldırdıklarını gördüm,” dedim. “Böyle olaylar sık sık oluyormuş.”

Aldırmadı. “İttihatçı birinin dükkânıdır. Ben ve biraderlerim Hürriyet ve İtilaf Fırkası’na mensubuz. İttihatçılara muhalifiz yani. Katliamlarına ortak olmadık. Şehirdeki Rumlar bunu iyi bilir. Hiçbir şeyden korkum yok.”

“Duyduğum kadarıyla Teşkilatı Mahsusa diye bir örgüt de varmış.”

“Allahın cezası İttihatçı çete! Bereket, artık hükmü kalmadı. Neyse, siyaseti bırakalım. Duyan eden olur. Madam Teodoridu nasıl?”

“İyi.”

“Aman, hep iyi olsun. Yaşadığı korkunç olaydan sonra kafayı yememesi büyük şans.”

Adama merakla döndüm. “Ne olayı?”

“Tam bir trajedi! Rahmetli pederim anlatmıştı. Minerva, ikinci kocasından kambur çocuk doğurmuş. Bir gün adam bebeği alıp Kilizman’da denize atlamış. Körkütük sarhoşmuş. Denizden cesetleri çıkmış.”

“Ne zaman olunuş bu olay?”

“On küsur yıl önce. Elâlem ne söylemiş, biliyor musunuz? Güya adam, bebeğin kambur olmasına dayanamamış, öldür-

mek için denize sokmuş. Sarhoş olduğu için o da sizlere ömür.”

“Kim bilir, Minerva ne sıkıntılı günler geçirmiştir.”

“Duyduğum kadarıyla delirmenin eşiğine gelmiş. Asabiye tedavisi görmüş. Parasız kalınca evini pansiyona çevirmiş. Bereket, şimdi iyi.”

Yürümeye devam ettik. Aklım Minerva’daydı. Demek Stavro’ya yardım etmesi yitirdiğı kambur çocuğı içindi. Herhalde acıları zaman zaman katlanılmaz hale geliyordu ki, Stavro’yu pansiyondan uğurladıktan sonra gözyaşlarına hâkim olamıyor, eline geçeni oraya buraya fırlatıyordu.

21

Sundurmaya çıkardığım sallanan koltukta oturuyor, etrafı bakıyordum. Hava kurşuniydi. Bacalardan tüten duman, gökyüzünü daha da karartıyordu. Sütçü, at arabasıyla sokağa girdi, pencerelere bakarak bağırdı. Kadınlar, ellerindeki kâselerle kapı önlerine çıktı. Bisikletli postacı, kapı numaralarına bakarak önümden geçti. Minerva pencereden başını uzatmış, karşıdaki evin cumbasından sarkan kadınla çene çalıyordu.

Dün akşam İzzet Selim'in evinde güzel saatler geçirmiştim. Tacirin karısı Rumcayı iyi konuşuyordu. Girit göçmeniydi. Başını, siyah saçlarını dışarıda bırakacak şekilde örtmüştü. Tarhana çorbası, kuzu eti, pilav, zeytinyağlı dolma ve sakızlı muhallebi pişirmişti. Mutfığa gidip gelmekten, boşalan tabağını durmadan doldurmaktan yemeğini doğru dürüst yiyememişti. Kahvelerimizi içerken de uyumak istemeyen iki erkek çocuğuyla ilgilenmek için yanımızdan ayrılmıştı. İzzet Selim'e şehirde çok Türk göçmen olup olmadığını sormuştum. O da savaşlar yüzünden Balkanlar'dan ve Adalar'dan akın akın göçmen geldiğini anlatmıştı.

Son sigaramı söndürdükten sonra Petra'nın bir an önce pansiyona dönmesini diledim. Alışverişe giderken her zamanki aksi tavrıyla bir şey isteyip istemediğimi sormuştu. Ben de sigara istemiştim.

Cumbadaki kadın, "Ordu gelince buradaki Yunanistan va-

tandaşları şımarınasalar bari,” deyince dikkat kesildim.

“Merak etme, hadlerini bildiririz,” dedi Minerva. “Doğma büyüme buralıyız biz. Onlar gibi sonradan gelmedik.”

“Şımarsalar da ağızlarına sıçıversek! Burası Simirna, Atina değil,” dedi beriki. Ardından bir kahkaha attı.

Sundurmanın zemini gıcırdayınca döndüm. Gelen Petra’ydı.

Genç kız elindeki fileleri yere bıraktı, ansızın boynuma sarılıp yanaklarımdan öptü. Şaşkınlıktan donakaldım. Yüzü şimdiye kadar görmediğim şekilde gülümsüyordu. Ne olmuştu da böyle değişivermişti?

Hayret içinde, “Çok mutlu görünüyorsunuz,” dedim. “Ne oldu, güzel bir haber mi aldınız?”

“Çok mutluyum, çok!” dedi bağırarak, mantosunun cebinden çıkardığı gazeteyi elime tutuşturdu.

Estiza gazetesinin ilk sayfasındaki haberlere bakar bakmaz niçin sevindiğini anladım. Söke denilen yerde Rumlar ayaklanmış, Türklere saldırmıştı, Ayvalık’ta da benzer olaylar yaşanıyordu.

“Bu iş, ordu gelmeden bitecek,” dedi Petra. Ardından yumruklarını sıkıp kollarını kaldırdı, bir çığlık attı. “Annemle babamın kanı yerde kalmayacak.”

Süklüm püklüm halinden eser kalmamış, içinde ansızın yeni bir kişilik oluşmuştu sanki, duruşu bile değişmişti. Umarım bu kafayla gidip Türklerin evlerini yakmaya kalkmaz, başına dert açmazdı.

Minerva pencereden sarkıp, “Petra, kafayı mı yedin?” diye bağırdı. “Kendine gel! Davranışın bir genç kıza hiç yakışmıyor.”

Genç kız, gazeteyi parçalarcasına elimden çekip pansiyona girdi. Merdiveni koşarak çıkarken bina sarsıldı.

Filelerdeki paketleri karıştırıp sigaramı buldum. Antredeki askıdan paltomu alıp pansiyondan çıktım.

Sokaklar birbirlerini kucaklayanlarla, şarkı söyleyenlerle doluydu. İki fayton hızla yanımdan geçti, içindekiler Yunan bayrağı sallıyordu. Herkes haberi almıştı.

Bir spider arabanın geçmesini beklemek için durdum. O sırada arabanın arkasında oturan Valeria çarptı gözüme. Ellerini bastonun sapında birleştirmiş, üzerine başını dayamıştı.

Araba yavaşlayıp durdu. Adımlarımı hızlandırarak yanına gittim. Sürücü, bir manava pansiyonun yerini soruyordu.

Genç kızın omzuna dokunup, “Valeria,” dedim. Adresimi vermiştim. Bir yere yazmadığına göre hafızası güçlüydü demek.

Yerinden fırlarcasına doğruldu. “Sergey, siz misiniz?”

“Evet, beni mi arıyorsunuz?”

“Konuşmamız gerek. Çok önemli. Bir yerde oturalım.”

Genç kızı elinden tutup arabadan indirdim. En yakındaki yer, karşı sokağın başındaki Samos Pastanesi’ydi.

İçeri girip garsonun gösterdiği masaya oturduk. Kadınla erkekli sekiz müşteri daha vardı. Birbirlerinin başına fes giydiliyor, peçetelerle peçe takarmış gibi yüzlerini örtüyor, kahkahalar atarak Türklerle alay ediyorlardı.

“Sizi dinliyorum,” dedim.

“Param bitmek üzere.” Parmaklarını şakaklarına bastırdı. “Ne yapacağımı düşünmekten başıma ağrılar giriyor.”

“Endişelenmeyin, yardımcı olurum.”

“Çok iyisiniz,” dedi buruk bir tebessümle.

Masaya gelen garsona kahve ve kek siparişi verdim.

Valeria devam etti:

“Aslında evde para var. Ancak Herr Hoffmann’a ait olduğu için harcamak istemiyorum. Bir yakını gelip istemeye kalkarsa zor durumda kalırım.”

Elimde olmadan sesimi yükselterek, “Kurt Hoffmann’ın parası mı?” diye sordum.

“Evet. Bir iş için Pyotr’a vermiş. O da ayrı bir zarfa koyup dokunmamamı söylemişti. Ne kadar olduğunu bilmiyorum.”

“Keşke saysaydınız.” Yaptığım gafın farkına varınca kızın ellerini tuttum. “Kusura bakmayın.”

Hiç ummadığım şekilde kahkaha atarak karşılık verdi.

“Tek başına alışverişe gittiğinize göre para saymayı becerdiğinizizi düşünmüştüm,” diye takıldım.

“Olur mu öyle şey! Alışverişten sonra para çıkarıp satıcıya veririm. O da alacağını alır, üstünü iade eder.”

“Hiç aldatılmadınız mı?”

“Öyle olsaydı, çoktan beş parasız kalmıştım. Zaten hep aynı dükkânlara giderim. İstasyonda da herkes beni tanır, yardım eder. Ânâ halimle buraya nasıl geldim sanıyorsunuz?”

Garson kahve fincanlarını, kek tabaklarını masaya bıraktı. Bir Rum müşteri, elindeki bıçağı pala gibi salladı. Gramofondan marşı andıran cızırtılı bir müzik yükseldi.

Kafam, Pyotr’la Kurt arasında nasıl bir iş ilişkisi olduğuna ve paranın ne amaçla verildiğine takıldı. Bunu cevaplayacaklardan biri denizin dibinde, diğeri toprağın altındaydı. Ansızın aklıma bir şey geldi. Kurt’un cesedine ne olmuştu acaba? Biri almış mıydı, yoksa İngilizler kentteki Hıristiyan mezarlıklarından birine mi gömmüştü? Ceset birine verildiyse, kim olduğunu öğrenmeliydim. Onun sayesinde casus hakkında daha fazla bilgi edinebilir, paranın sırrını da çözebilirdim.

“Sustunuz,” dedi Valeria.

“Bana kalırsa, Alman’ın parasını harcayın. Bir yakını ortaya çıkarsa, o zaman düşünürüz.”

“İçimi rahatlattınız.”

Gramofondaki plaktan hareketli bir parça yükseldi. Rumlar, yerlerinden fırlayıp sirtaki oynamaya başladı.

Cepheye gitmek için Moskovsky Garı’nda toplanan askerleri hatırladım. Başları dimdik, sert adımlarla gara girerlerdi.

Orada dağılır, uğurlamaya gelen yakınlarıyla kucaklaşıp sohbet ederlerdi. Sonra balalayka sesi duyulur, askerler dizlerini yere vurarak, kollarını göğüslerinde kavuşturarak oynardı. Bacaklarını ileri uzatırken genç kızlara, kadınlara öpücük yollarlardı. Kimi de bu curcunaya katılmaz, ailelerine sarılıp hüznü bakışlarla mırıldanırdı. Derken, sert bir ses sıraya girmelerini emrederdi. Gizlice girdiğim trenden inerdim o anda. Koltukların altlarına, bagaj raflarına bıraktığım ve cepheden kaçmalarını, çar için ölmemelerini yazan bildirilere askerlerin ne tepki göstereceklerini göremeden gardan uzaklaştırdım.

Tren gümrük depolarının kapısında duruyordu. Önüne demir barikat çekilmiş, kırmızı flama bağlanmıştı. İngiliz askerler, vagonlara yüklenen malları kontrol ediyordu. Yolu kapanan tramvay da hareketsizdi. Bir süre sonra yolcular söylenerek inmeye başladı. Vatman, atların dışkı çuvalarını çözüp içindekileri çöp tenekesine boşalttı. Sürücüye kupayı durdurmasını söyledim. Adam arabayı kaldırıma yanaştırdı. Valeria'ya dönüp, "Hafta sonu uğrarım," dedim.

"Bekleyeceğim."

Sürücünün eline para sıkıştırıp genç kızı Basmane Garı'na bırakmasını söyledim. Araba uzaklaşırken Hristo'yla görüşmek üzere gümrük binasına yürüdüm. İngilizlerle arası iyi olduğu için Kurt'un cesedini birinin alıp almadığını öğrenebilirdi.

Rumca ve Fransızca bilmeyen çilli İngiliz nöbetçiye pasaportumla *Pravda* kartımı gösterip isteğimi güç bela anlattıktan sonra binaya girdim. Üst kata çıkan merdivenin başındaki Rum memur, şüpheli bakışlarla ne amaçla geldiğimi sordu. Pasaportuma, kimlik kartıma dikkatle baktı. Ardından duvardaki telefondan Hristo'ya geldiğimi bildirdi. Buraya önceki gelişimde güvenlik önlemleri bu kadar sıkı değildi. Herhalde

Yunan ordusunun gelişi yaklaşıyordu, tedbirler bu yüzden artırılmıştı.

Basamakları ıkarken Hristo karşında beliriverdi. Saı başı dağınıktı, çok yorgun görünüyordu, gözleri şişmişti. “Kusura bakmayın, önemli bir toplantıdayım,” dedi. “İki saat sonra uđ-rasanız...”

“Basit bir istek için geldim. Zamanınızı almam.”

“Söyleyin,” dedi sıkıntılı bir ses tonuyla.

“Kurt Hoffmann’la ilgili haberimde tamamlamam gereken bir eksiklik var,” diyerek isteğimi söyledim.

“Mezarın yerini öğrenmeye çalışırım. Ancak size akşam bil-direbilirim. Hemen cevap alamam çünkü.”

“nemli değil.”

“İş çıkışında pansiyona uğrarım. Orada olacaksınız, değil mi?”

“Elbette.”

Gümrükten ayrıldıktan sonra bir süre yürüdüm. şehre yeni savaş gemisi gelmiyordu artık. Askeri araçlar da eskisi kadar sık görünmüyordu. Subaylar, kafelerde ve birahanelerde keyif atıyordu. Türk direnişi gerekleşecekmiş gibi görünmüyor-du. Anlaşılan, Komiser Halit Naim, Teşkilatı Mahsusa denen rgt fazla abartmıştı. Yürümeye devam edip İngiliz karar-ghının bulunduğu sokağa girdim. Meydandaki havuzun ke-narına bir geç kızla delikanlı oturmuştu. Geç adamın elinde defter ve kalem vardı. şapkasını yukarı kaldırmıştı. Yanların-dan geçerken kızın resmini yaptığını gördüm.

Nevski Caddesi’nin ara sokaklarında seyyar ressam-lar olurdu. Sabahın krnde şvaleleri kurar, tuvalleri ve kğit-ları hazırlarlardı. Müşteri bulamayınca etraftaki evleri resme-derlerdi. Kimi de resim yapmadan boş boş oturur, portrelerini yaptırmak isteyenleri kaba bir tavırla başlarından savarlardı. Onların gizli polis olduğunu hemen anlardım. Bazen de Kazan

Katedrali'nin civarında tezgâh açıp şeker satarlardı; öğrencilerin gittiği kafeleri, bira bahçelerini gözlerlerdi. Ne kadar kılık değiştirirlerse değiştirsinler, hemen ele verirlerdi kendilerini. Hava kararınca peşlerine takılır, kaşla göz arasında işlerini bitiriverirdik.

Bir süre ara sokaklarda dolaşıp Aya Fotini Kilisesi'nin arka tarafına çıktım. Kilisenin bahçe kapısı kalabalıktı. İnsanlar içeri girip çıkıyordu. Çıkanların ellerinde irili ufaklı paketler vardı. Merakla yaklaştım. Kubbeli kilise binasıyla çan kulesi arasındaki alana masalar kurulmuştu. Üzerlerinde elbiseler, şapkalar, kitaplar, çerçeveli tablolar, gerdanlıklar, kavanozlar, kek ve pasta tabakları sıralanmıştı. Kermes vardı galiba. Rumlar etrafa bakarak dolaşıyor, papazlarla konuşuyordu. Çan kulesinin kemerli geçidinin köşesinde Minerva ve Kassia ilişti gözüme, bir tezgâhın arkasında börek satıyorlardı.

Aya Katerina Mahallesi'nde dolaştıktan sonra birkaç Rum Mahallesi'nden daha geçtim ve Aya Nikola Mahallesi'ne açılan yola yöneldim. Hava kararmıştı, dükkânlar kapanıyor, evlerin ışıkları yanıyordu. Birkaç yarasa, kilisenin çan kulesinin arkasında gözden kayboldu.

Pansiyona vardığımda kulağıma bağırışlar geldi. Minerva'yla Petra atışıyordu galiba. Aralık kapıya usulca yanaşıp kulak verdim.

“Petra, beni üzme!” diye haykırdı Minerva.

“Engel olmaya kalkmayın,” diye karşılık verdi beriki.

“Başına dert açacaksın. Lütfen dur!”

Bir gürültü oldu, yere bir şey düşmüştü sanki. Petra, “Duygusuzsunuz,” diye bağırdı. “Çektiklerimi bilemezsiniz.”

Acı dolu bir çığlık duyunca hızla içeri girdim. Minerva yerde yatıyor, gözyaşları içinde başını ovuşturuyordu. Petra yumruklarını sıkmış, kadının başına dikilmişti. Yerde gaz bi-

donu vardı. Minerva'yı kucaklayıp ağır ağır kaldırdım. Titreyerek boynuma sarıldı. Petra koşarak çıktı. Kadını sandalyeye oturturken, "Ne oldu?" diye sordum.

"Kolonya," dedi inleyerek.

Bankodaki şişeyi aldım, ellerine kolonya döktüm.

Alnını, şakaklarını ovdu, derin derin burnuna çekti. Hıçkırarak yüzüme baktı.

"Tartıştınız mı?"

"Bu kız beni kahrediyor." Cebinden mendil çıkarıp gözyaşlarını sildi. "Kermeste keyfim ne kadar da yerindeydi. Eve girince dünyam karardı âdeta."

Alacağım cevabı tahmin etsem de emin olmak için sordum:

"Gaz bidonunun burada işi ne?"

"Petra, Türklerin evlerini yakacakmış. Çıldırılmış!"

"Engellediğiniz için mi öfkelendi?"

"Göğsüme vurdu, ittirdi. Ben ona..." Sözleri hıçkırıkla kesildi.

"Kendinizi boşuna üzmeysin."

Gözlerini halıya dikerek, "Acaba nereye gitti?" diye mırıldandı. "Sakın başka bir yerden gaz bulup..." Belini tutarak ayağa kalktı, pencerenin önünde durdu.

"Peşinden giderim."

Gözlerini pencereden ayırmadan, "Lütfen," dedi, "buraya getirin."

Kolonya şişesini yerine bırakıp dışarı çıktım. Petrograd'daki konaktan yayılan patlamalar, parçalanmış pencerelerden fışkıran alevler yine gözümün önüne geldi. Görüntüyü yok etmek için gözlerimi kırptırdım.

Helen Birliği Derneği'ne doğru yürüdüm. Petra, Adonis'in başına ekşimek için oraya gitmiş olabilirdi.

Derneğin bulunduğu sokağa girince yanılmadığımı anladım. Petra'yla Adonis, kapının önünde hararetle bir şekilde

konuşuyorlardı. Delikanlının elinde içki şişesi vardı. Sevgilisinin anlattıklarını dinlerken ona da uzattı. Biraz içip şişeyi yere fırlattı beriki. Kaldırımında yatan köpek yerinden fırladı. Yoldan geçenler durup merakla baktılar. Adonis, elini hışımla duvara vurdu.

“İyi akşamlar,” dedim. Ardından köpeği okşadım.

Petra bana ters ters baktıktan sonra binaya girip kapıyı hızla çarptı.

“Madam Teodoridu onun için endişeleniyor,” dedim delikanlıya.

“Tahmin ederim. Petra her şeyi anlattı. İnanın, ne yapacağımı şaşırdım.” Yerdeki şişe kırıklarını ayakkabısıyla eşeledi.

“Onu pansiyona götür. Kadıncağız daha fazla meraklanmasın.”

“Öyle yapacağım. Bu arada, sizi görmüşken...” Cebinden bir zarf çıkarıp uzattı. “Babam gönderdi. Pansiyona gelemeyeceği için benden istedi.”

“Teşekkürlerimi iletin,” diyerek zarfı cebime koydum.

“Petra’ya bakayım,” dedi Adonis. “Belki sakinleşmiştir.” Elim sıkı ve tedirgin bir halde binaya girdi.

Hristo’nun notunda yazılanları okumak için köşedeki sokak lambasına doğru yürüdüm. Köpek, kuyruğunu sallayarak peşime takıldı.

Karantina'daki Türk hamamı, İstanbul'da gittiklerimden pek farklı değildi. Çini işlemeli mermer duvarlarda su damlacıkları oluşturan buhar, her yeri sarmıştı. Kubbeli tavanın çevresindeki küçük pencerelerden içeri gün ışığı süzülüyordu. Mermer göbektaşında tellaklara sırtlarını keseleten müşterilerin sohbetleri ve kurnalardan, musluklardan boşalan su sesleri birbirlerine karışarak yankılanıyordu.

Kurnadan tasla aldığım soğuk suyu başımdan aşağı birkaç kez boşalttıktan sonra kalktım, tellağın uzattığı havluya sarındım. Küçük bir havluyu da başımı sarmam için verdi adam.

Ayağımdaki takunyalarla yıkanma yerinden çıkıp dinlenme mekânına geçtim. Müşteriler sedirlere uzanmış, çay içiyordu. Kimi de uyukluyordu. Boş bir bölme bulup sedire oturdum. Çok geçmeden bir çocuk çay getirdi, bardağı alıp yastığa dayandım.

Çayı yudumlarken zihnimde Hanna Bohlen vardı. Hristo'nun dün akşam gönderdiği nottan Kurt'un cesedini şarkıcının aldığını öğrenince şaşırmışım. Çünkü tiyatronun orada karşılaştığımızda bana İngilizlerin onu iki gün hücrede tutup sorguladıklarını anlatmış, izlendiğinden şüphelenerek yanımdan kaçarcasına ayrılmıştı. Kurt'un cesedini aldığından söz etmemişti. Bilinmesini istemiyordu belki. Kafamı meşgul

eden bir konu daha vardı. Kadınla evindeki görüşmemde Kurt, henüz hayattaydı. Benden sonra buluşmuş olabilirlerdi. Belki Hanna, adamın Pyotr'a niçin para verdiğini söyleyebilirdi. Sorulara cevap aramak için kadının evine giderken yolumun üzerindeki hamamı görünce dayanamamış, içeri dalmıştım. Göbektaşında tellağa sırtımı keseletirken şarkıcının ağzından nasıl laf alacağımı tasarlamıştım.

İkinci bardak çayı da içtikten sonra dolaptan elbiselerimi alıp giyindim, parayı ödeyip hamamdan çıktım. Hava güneşli ve ılıktı. Sahilde denize olta atmış balıkçıların arasından geçerek şarkıcının evine doğru yürüdüm.

Beni salona aldıktan birkaç dakika sonra yanıma geldi Hanna. Yüzüne bakınca gecikmesinin makyaj yapmaktan kaynaklandığını anladım. Bana kapıyı açtığında çok soluk olan çehresi artık pembeydi. Gözlerine rimel sürmüştü, yanaklarında alılgın kızılığı vardı.

Karşımdaki koltuğa oturdu, bacak bacak üstüne attı. Meraklı bir tebessümle, "Ziyaretinizi neye borçluyum?" diye sordu.

Cevabım hazırды:

"Sizi Klonaridi Gazinosu'nda izledim. Harikaydınız."

"Demek oradaydınız. Sevindim." Gözleri parlamıştı.

"Yanınıza gelmeye çalıştım ama çok kalabalıktı."

Başını eğdi. "Hayranlarım yıllar sonra bile beni yalnız bırakmadı."

Ağzını yoklamanın sırasıydı. "Herr Hoffmann'ın sizin için bir planı varmış," dedim. "Gerçekleşseydi, hayranlarınız bayram yapardı."

Gözlerini hayretle açtı. Sesini yükselterek, "Ne planı?" diye sordu.

"Haberiniz yok mu? Bir gemi şirketinin temsilcisine para ödeyip İstanbul'dan orkestra getirilmesini istemiş. Size eşlik

etmesi için.”

Bir süre boş bakışlarla beni süzdü. Ellerini ovuşturarak sehpanın çevresinde dolaşmaya başladı. “Bana bir şey söylememişti.”

“Demek haberiniz yok. Sanmıştım ki...”

“Bilmiyordum.” Şaşkınlığı devam ediyordu.

“Galiba sürpriz yapmak istemiş. Sizi ziyaretimden sonra görüşmüş müydünüz?”

“Hayır.” İç geçirip koltuğa oturdu.

Devam ettim:

“Konserde yanında oturduğum hanımefendi, gençlik günlerinizi anlata anlata bitiremedi.”

Dalgin bir tavırla çenesini kaşdı, gözlerini yumarak, “Eski günler,” diye mırıldandı.

“İngiliz karargâhındaki subay da sesinizin içine işlediğini söyledi.”

Ansızın irkildi. “Beni nereden tanıyormuş?” Gözleri korkuyla irileşmişti.

“Konserde o da varmış. Kurt’un cesedini almak için karar gâha gittiğiniz gün sizi tanımış ama Almanca bilmediği için duygularını söyleyememiş.” Arkama yaslanıp sigara paketimi çıkardım. Bir tane de kadına ikram ettikten sonra yaktım.

Gözlerini benden kaçırarak üst üste duman çekti. Asabi hareketlerle sigarayı yarısında söndürüp, “O korkunç yerde ne işiniz vardı?” diye sordu.

“Kurt’un vurulması hakkında haber yazıyorum. Nereye gömüldüğünü sormak için karargâha gidince cesedi sizin aldığınızı söylediler.”

Tekrar ayağa kalktı, sırtını dönüp pencerenin önünde durdu. “Doğru. Tabutu, Bahriye Hastanesi’nin morgundan cenaze levazımatçısıyla aldım,” dedi. “Hollanda gemisine yükletip Almanya’ya gönderdim.”

Ağızından laf alabilmek ümidiyle, “Keşke burada tanıdıkları olsaydı da bu işin sıkıntısını sadece siz çekmeseydiniz,” dedim.

“Haklısınız. Bahsettiği Türk subayların cenazeyle ilgilenmelerini beklerdim. Çok nankörlermiş.”

“Kimliklerinin açığa çıkmasını istememişlerdir.”

“Olabilir,” diyerek sehpadaki şişeyi işaret etti. “Likör içer misiniz? Evde yaptım.”

“Lütfen.” Kadından önce davranıp şişenin yanında duran kadehleri ağzına kadar doldurdum.

Kadehini boşaltıp doldurdukça ölen kocasıyla geçirdiği güzel günlerden söz etti Hanna. Gençliğinde paraya para demediği, eğlence yerlerinde ve mağazalarda para saçtığı günleri dalıp giderek anlattı. Savaşla başlayan geçim sıkıntısından dem vurup durdu. Pişano ve şan derslerinden kazandığı parayı idareli kullanmak için zarflara yerleştiriyor, her zarfın üzerine nereye harcayacağını yazıyordu. Kıtı kıtına yaşıyordu böyle. İngilizler eve kapıyı kırıp girince onarım için beklemediği bir masraf daha çıkmıştı. Bakalım, bu sıkıntıların üstesinden nasıl gelecekti? Tek ümidi, Dimitris Aleksandris’ti. Organizatörden iyi bir iş teklifi bekliyordu.

İçkinin etkisiyle konuşması gittikçe peltekleşen, gözleri hü-zünle bakan kadını dinlerken Pyotr’un Kurt’un parasını koyduğu zarfın üzerine bir şey yazıp yazmadığı kafama takıldı.

Sustalıyı açıp küçük yağdanlıktan yayına ve sürgüsüne yağ damlattım. Bir süre bekledikten sonra dışarı taşan yağı bezle sildim, pencereye dayanıp bıçağı birkaç kez kapatıp açtım. Kullanmak zorunda kalırsam, tutukluk yapması mümkün değildi.

Pansiyonun önünde bir at arabası durunca, perdeyi iyice açıp sokağa baktım. Arabanın kasasındaki çuvalların üstünde fesli iki adam oturuyordu. Birinin zenci olduğunu görünce gözlerime inanamadım.

Sustalıyı çizmeme yerleştirirken Minerva dışarı çıktı, sürücünün yanındaki adamla konuşmaya başladı. Adam arkasına dönüp çuvalları işaret edince tacir İzzet Selim olduğunu fark ettim.

Çantamı omzuma asıp odadan çıktım. Basamakları inerken fazla patırtı çıkarmış olmalıyım ki, korkuluğun tozunu alan Petra irkildi.

Kapının eşiğinde, “Günaydın İzzet Bey,” dedim.

“Bonjour, Mösyö Andreyev!”

Minerva hayretle sordu:

“Tanışıyor musunuz?”

“Evet, bir arkadaşım sayesinde,” dedim.

İzzet Selim, arabanın tekerleğine basarak indi, yanıma geldi. “Pazar günü İstanbul’a gideceğim. Bu yüzden madamın sipa-

rişlerini bizzat getirdim. Kâmil'e diyeceğiniz olup olmadığını da sormak istedim.”

“Çok nazıksınız. Selamımı iletin.”

“Baş üstüne,” dedi tacir, arabanın kasasındaki adamlara bir şeyler söyledi.

Taşıyıcılar çuvalları indirirken, zenciye işaret ederek İzzet Selim'in kulağına eğildim. “Afrikalı, değil mi?”

“Evet. Baba yadigârı. Depomda çalışıyor.”

“Şehirde çok var mı?”

“Eskiden daha fazlaydı. Şimdi azaldılar.”

“Ne zaman gelmişler?”

Burnunun ucunu kaşırken, “Asırlar önce,” dedi. “Osmanlı, fethettiği Afrika memleketlerinden getirmiş. Kimi sarayda haremâğası olmuş, kimi de paşa konaklarında hizmetkâr! Şimdi sefalet içinde yaşıyorlar. Çoğu, esir hanlarına düştü.”

“Esir hanı mı?” diye sordum irkilerek.

“Burada da var. Görmediniz mi?”

“Hayır ama gitmek isterim.”

“İşimiz bittikten sonra Kemeraltı'ndaki hana sizi götürebilirim.”

Memnun olacağımı söyledim. Bu sabah Valeria'ya uğrayıp para zarfına bakmayı planlamıştım ancak esir hanına gitmek daha cazip geliyordu. Genç kızı akşamüzeri ziyaret edebilirdim.

Çuvalların taşınması bitince, “Gidebiliriz,” dedi İzzet Selim.

Sürücünün yanına oturduk. Adam, kamçıyı şaklattı.

İzzet Selim, yan gözle zenciye işaret ederek, “Rahmetli babam, Bilal'i sokakta dilenirken bulmuş,” dedi. “Çocukluğu İstanbul'da bir paşanın konağında geçmiş. Paşa, padişahın gazabına uğrayıp sürgüne gönderilince aile dağılmış. Bilal, amcasıyla buraya gelmiş. Adamcağız aşırı alkolden ölünce bizimki de dilencililiğe başlamış. Bereket, babam acıyıp iş vermiş de hiç değilse onun hayatı kurtuldu.”

Bir şey söylemeden arabanın girdiği kalabalık sokağa baktım. Esnafların, zanaatkârların ahşap dükkânları iç içe girmiş gibiydi. Arkalarında bir caminin kubbesi ve minareleri yükseliyordu. Şerbetçiler, macuncular müşteri peşindeydi. Sokakta hiç kadın yoktu.

Kolunu kaldırarak, “İşte Esir Han,” dedi İzzet Selim.

Arabadan indik, kemerli kapılarından insanların girip çıktığı binaya yürüdük. Yanımıza gelen bir dilencinin eline para tutuşturdu tacir.

Hana girince ağır bir koku burnumun direğini sızlattı. Siyah tenliler, pislik içindeki kilimlerin üzerine iki büklüm oturmuşlardı; çevrelerinde dolaşan şık giyimli, bastonlu erkekleri hüzünlü bakışlarla süzüyorlardı. Gözlerinin ferisi sönmüştü. Elbiseleri yamalıydı. Çoğu içki kokuyordu. Aralarında çocuk denecek yaşta olanlar da vardı. Asmakatta fesli iki adam, nargile tütürüyordu. Bastonlu bir adam, basamakları çıkıp onlara doğru ilerledi. Konuşmaya başladılar.

Arkamdaki İzzet Selim’e, “Şu bastonlu kim?” diye sordum.

“Yabancı bir şirketin temsilcisi olmalı. İşçi tutmak için gelmiştir. Savaş bitince fabrikaların çarkları daha hızlı dönmeye başladı. Tütün, incir zamanı da geliyor. Ucuz adam gerek.”

Midem öfkeyle kasılırken, “Artık gidelim,” dedim. “Beni Basmane’ye bırakır mısınız?” Sigaramı yakarken elim titredi, kanım çekiliyordu sanki.

Salonda değişiklik vardı. Sehpanın etrafındaki koltuklar duvar diplerine yerleştirilmişti. Bir koltuk pencerenin kenarına çekilmiş, önüne sehpa konulmuştu. Üzerindeki çay takımı porselendi. Koltuklardaki renkli örtülerin de yeni olduğu dikkatimi çekti. Oyalı yastıkları da daha önce görmemiştim.

Annem de evimizin odalarında değişiklik yapardı. Yemek masasını bazen odanın ortasına koyar, bazen de pencerenin

önüne çekti. Yatak odasındaki halılarla kız kardeşimin odasındaki halıların yerlerini değiştirdi. Aklına eser, yatak odasını oturma odasına çevirdi. Ona yardım ederken kız kardeşimle canımız çıkardı. Babam bunları niçin yaptığını sorunca, yeni eşya alacak parası olmayanların kendilerini zengin hissetmeleri için değişikliğin gerekli olduğunu söylediler. Kız kardeşimin ölümünün ardından hiçbir şeye dokunmaz olmuştu.

Valeria hapsirdikten sonra, “Birkaç gündür rahatsızım,” dedi. “Dışarı çıkamıyorum. Bunları getirmeniz iyi oldu, teşekkür ederim.” Ardından sebze ve meyve paketlerini mutfağa taşıdı.

Arkasından, “Önemli değil,” diye seslendim.

İçki şişesini paketten çıkarıp açtım. Esir Han’da gördüklerimizden sonra canım içki içmek isteyince çarşıdaki bakkaldan almıştım.

Genç kız yanıma gelince, “Konyak içer misiniz?” diye sordum.

“Evet, lütfen.” Parmaklarıyla burnunu sıkıp yeni bir hapsirliği bastırdı.

Mutfaktaki dolaptan kadehleri alırken, “Salonu değiştirmişsiniz,” dedim.

“Bizim için de değişiklik gerekir. Hasta olmasaydım, koltuk örtüleriyle yastıkları kendim alacaktım. Komşumdan rica edince kırmadı. Burayı da birlikte düzenledik.”

İki kadehi doldurup masaya bıraktım. Valeria’nın koltuğa oturmasına yardımcı olduktan sonra, “Pyotr’un katilinin izine henüz rastlayamadım,” dedim.

“Umarım yakında bir şeyler bulursunuz.”

Kadehimi onunkine vurup yarısına kadar içtim. “Bölük pörçük parçalar var. Yine de bir türlü birleştiremiyorum.”

Başını sıkıntıyla eğdi; gözlerini, görüyormuş gibi kilime dikti. “Sigara verir misiniz?”

Paketimden bir tane çıkarıp uzattım. Yaktı. “Para durumunuz nasıl?” diye sordum.

Belli belirsiz bir tebessümle, “Kurt’un parasını harcıyorum,” dedi. “Bir süre daha idare eder.”

“Zarfa bakabilir miyim?”

Alaycı bir ifadeyle tebessüm ederek, “Parayı mı sayacaksınız?” dedi.

“Hayır. Zarfın üzerinde yazı olup olmadığına bakacağım.”

Bir şey söyleyecekti ki, hapşırıldı.

“İlaç kullanıyor musunuz?” diye sordum.

“Komşum dün doktor getirdi ancak yazdığı ilaçları henüz alamadım.”

“Ben alırım. Reçeteyi getirin. Zarfı da lütfen.”

Sigarasını söndürüp yerinden kalktı, bastonuyla üst kata çıktı.

İçkim bitince kadehi yeniden doldurdum. Konyağı yudumlarken Esir Han’daki zencilerin hayalleri zihnimde canlandı yine. Görüntüleri dağıtmak için mutfığa girdim, çekmecedden çıkardığım bıçakla iki portakal soydum. Meyveleri tabağa yerleştirirken Valeria’nın ayak sesleri geldi kulağıma.

Salona dönünce tabağı eline tutuşturup, “Meyve yemeyi ihmal etmeyin,” dedim.

Yüzünde sevecen bir gülümseme oluştu. “Ne kadar iyisiniz. Bazen diyorum ki, acaba Rusya’ya dönmeyip İstanbul’a mı yerleşsem? Moskova’da hiç tanıdığım yok, oysa İstanbul’da siz varsınız.”

Beklemediğim bir karşılıktı. Bir süre duraksayıp, “Niçin olmasın?” diye geçiştirdim.

Reçeteyle zarfı uzattı. “Ağabeyim parayı bu zarfa koymuş. Bir de kâğıt parçası var. Belki ne kadar olduğu yazıyordur. Neyse! Pyotr’un söylediğine göre İstanbul çok güzel bir şehirmiştir.”

“Doğru,” diyerek zarfı açtım. Zarfın üstü boştu ama kâğıtta paranın niçin ödendiği yazılmış olabilirdi. Paraların arasındaki küçük kâğıdı çektim, Rusça yazıyı merakla okumaya başladım.

Üst köşesinde 20 Kasım 1918 tarihi olan kâğıtta *KH’nın İstanbul’a gidecek gemi için ödediği para* yazıyordu. Yazının sonuna parantez içinde *güvenilir taşıma şirketi bulunacak* diye eklenmişti.

“Ne yazıyor?” diye sordu genç kız.

“Önemli değil. Pyotr, Herr Hoffmann’ın parası olduğunu yazmış. Neyse! Gidip ilacınızı alayım. Başka bir şeye ihtiyacınız var mı?”

“Salça ve yağ alırsanız memnun olurum. Eczane ve bakkal aynı sokakta. Çıktıktan sonra soldaki sokağa dönün.”

Evden çıktım, düşüncelere dalarak yürüdüm. Demek Kurt, şehirden gitmek için Pyotr’a para ödemişti. Gemi bulmak için Pyotr’un yardımını istemesi belli ki ortalıkta görünüp dikkat çekmemek içindi. Anlaşılan, Pyotr gemiyi bulacak, Kurt da hoca giysisini kuşanıp gemiye binecekti. Bir casustan başka türlü beklenemezdi.

Kurt’un İstanbul’a ne amaçla gitmek istediğini öğrenmem gerekiyordu. İstihbarat raporum için önemliydi. Halit Naim’in ağzını yoklasam açık vermesini sağlayabilirdim. En iyisi, Rüstem Taceddin’le konuşmaktı. Ne de olsa şüpheli bir polis değil, kendi halinde bir öğretmendi.

Rıhtımdaki banklardan birine oturmuş, etrafa göz gezdirdiyordum. Kaldırımında Türk bir hamal bağdaş kurmuş, oturuyordu. Az önce gelmiş, bir çıkından çıkardığı ekmeği ve çok ağır kokan peyniri yemeye başlamıştı. Bana da bir parça uzatmıştı, aç olmadığımı söyleyerek kibarca geri çevirmiştim.

Limanda hareketlilik yoktu. Birkaç asker, ağır ağır ilerleyen deve kervanını gülererek seyrediyordu. Mavnalardaki denizciler, sırtlarını çuvallara dayayıp yüzlerini güneşe çevirmiş, kestiriyorlardı. Karşımdaki Hotel de Ville'in kafeteryasında tek tük insan vardı.

Kafeteryanın yanındaki Concert America binasının kapısı açıldı; kahverengi paltolu bir adam, elinde şapkaıyla dışarı çıktı. Eşikte onu geçiren genç adam, asker selamıyla uğurlayınca dikkat kesildim. Paltolu adamın siyah saçları bir askerinki gibi çok kısaydı. Sağa sola bakarken şapkasını başına geçirdi, hızlı adımlarla yürümeye başladı. Yerimden kalkıp peşine takıldım.

Adam, Kramer Palace'a girdi. Bir lostra kulübesinin önünde bekledikten sonra içeri girdiğimde salonda bir koltukta otururken buldum onu. Şapkasını çıkarmıştı, mermer sehpadaki gazetelerin sayfalarını çeviriyordu. Yüzünü görebilecek şekilde bir koltuğa oturup dikkatle baktım. Alnının iki yanına uzanan belli belirsiz bir çizgi vardı, ten rengi alına göre daha

koyuydu. Siperlikli askeri şapka giymekten olabiliirdi. Polislik günlerimde bende de oluşmuştu.

Cebinden küçük bir defterle kalem çıkardı, gazetede okuduklarını yazmaya koyuldu. Arada bir yanında kristal ayna olan geniş pencereye bakıyordu, birini bekliyordu galiba. Yerimden kalkıp duvardaki tablolarla doğru yürüdüm. Yanından geçerken adamın yazdıklarına göz ucuyla baktım. İngilizce gazeteden bir şeyler yazıyordu. Ne yazdığını anlamasam da defterin sayfalarının köşesindeki küçük kartal logosundan ve *US Army* yazısından bir Amerikan subayı olduğunu kavradım. Demek, Mondros'tan sonra taşlar yerine otururken onlar da burada cirit atmaya başlamışlardı. Şefim bunu öğrenince memnun olacaktı.

Manzara resimlerine bakarken Amerikalıyı süzmeye devam ettim. Başını bir kez daha pencereye çevirdi, hızla kalktı, defterle kalemi cebine sokup lobiye yürüdü, beklediği kişi gelmiş olmalıydı.

Pencereye dönünce kimseyi göremedim. Gözüm aynaya takıldı. Lobiye dönük aynada Amerikalının uzun boylu bir adamla tokalaştığını gördüm. Konuşarak gözden kayboldular.

Lobiye çıkıp bir sütunun arkasında durdum. Yeni gelen, şapkasını çıkarmış, bankodaki delikanlıya bir şeyler söylüyordu. Fırça bıyıklı adam, hiç yabancı gelmemişti bana. Daha önce bir yerde görmüştüm fakat anımsayamıyordum. Cebinden tütün tabakası çıkarıp sigara sarmaya başlayınca aklım başıma geliverdi. Şehre ilk geldiğim gün Neva'ya çıkan İngiliz subaydı, o gün de güvertede sigara sarmıştı. O sırada kapı açıldı. Tıknaz bir adam, soluk soluğa içeri daldı, adamları Yunanca selamladı. Birlikte kırmızı halı kaplı basamakları çıkmaya başladılar.

Merdiven otel müşterileriyle doluydu. Aralarına karışıp üç adamı ikinci kata kadar izledim. Koridorun sonunda bir odaya

girdiler. Izbandut gibi takım elbiseli bir adam kapıyı kapattı, kollarını kavuşturarak beklemeye başladı. Toplantı gizliydi anlaşılan.

Kapıya kulak vermem mümkün değildi. Yine de üçünün bir araya gelmesine bakılırsa kentin Yunanlara verilmesi hakkın-da konuşacak, belki güvenlik önlemlerini görüşeceklerdi.

Otelden çıkıp konsolosluk binalarının olduğu tarafa yöneldim. Durmadan bağırان seyyar macuncudan macun aldıktan sonra Fransa Konsolosluğu'nun çevresinde bir tur atarak macunu bitirdim. Ardından yolun karşısına geçtim, bir şerbetçiden limonata istedim. Rıhtım duvarına oturup limonatayı içerken konsolosluga baktım. Pencereden bir adam sarkmış, alt balkondaki subayla bir şeyler konuşuyordu. Balkondaki diğer subay, elinde şarap kadehiyle korkuluğa dayanmış, caddeyi seyrediyordu.

Limonata bardağını şerbetçiye verip parayı ödedim, tekrar karşıya geçip balkonun altında durdum. Yukarıdan gelen bir ses, "Amerikalılarla İngilizler birbirlerini buldu," dedi.

"Galiba biz havamızı alacağız," dedi bir başka ses.

"Acaba salak İtalyanlar ne yapıyor?" diye sordu beriki.

Kahkahalar arasında konuşmaları birbirine karıştı.

Dikkat çekmemek için yoluma devam ettim. İtalya Konsoloslugu'na vardığımda bütün panjurların, kepenklerin kapalı olduğunu gördüm. Kapının önündeki sivil görevli beni şüpheli bakışlarla süzünce istifimi bozmadan yoluma devam ettim.

Rüstem Taceddin'in ilaç kokan çalışma odası, mütevazı olduğu kadar dağınıktı da. Pencerenin kenarında cilası iyice aşınmış bir masa duruyordu. Üzerine yayılmış kâğıtlar, kitaplar ve kalemler âdeta birbirlerinin içine girmişti. Sobanın karşısındaki küçük kitaplıktaki kitaplar da düzensiz şekilde yerleştirilmişti. Yıldızlı varakları dökülmüş sehpanın üzerindeki

dergi ve gazete tomarları yıkılacak gibiydi. Yanındaki komodinin üstü ilaç şişeleriyle doluydu.

Kırımlı, bir koltuğun üstündeki dosyaları kaldırıp yere bıraktıktan sonra, “Buyurun, şöyle oturun,” dedi. “Yayıntım için kusura bakmayın.”

Kömür kovanının dibindeki kömür tozuna basmamaya çalışarak sandalyeye oturdum. Masadaki kitapları ve kâğıtları yana itip döner koltuğa oturdu adam. “Gelmeniz çok iyi oldu. Üç gündür bir yere çıkamadığım için sohbete hasret kaldım.”

“Galiba yoğunsunuz.”

Öksürürken, “Çok çalışıyorum,” dedi. “Batı filozoflarını tetkik ediyor, Kuran okuyorum. Geceleri de fikirlerimi yazıyorum. Milleti aydınlatma zamanı geldi de geçiyor bile.”

“Kolaylıklar dilerim.”

“Keşke herkes benim gibi olsa. Fikir üretecek daha çok münevvere ihtiyacımız var azizim. İstanbul’a döndüğümde dostlarımı toplayıp kafanızın içindekileri dökün, diyeceğim.”

“Herhalde dinlerler.”

“Dinlemeleri gerek,” dedi kaşlarını çatarak. “Bu mevzuyla tek başıma uğraşacak değilim.”

Zokayı atmanın sırası gelmişti. “Buradaki direniş çalışmalarınız da sizi çok uğraştırıyordur,” diyerek sözünü kestim.

Dalgın bir tavırla, “Bazen zorlanıyoruz,” dedi. “Bu da ayrı mesele.”

“Hangi bakımdan?”

“Silah ve mühimmat parası bulmakta sıkıntı çekiyoruz. Gazetenizde ifade ederseniz çok memnun olurum. Amacımıza ulaştığımızda ne güçlüklerle başardığımızı herkes bilmeli.”

“Elbette. Peki, varlıklı Türkler yardım etmiyor mu?”

“Etseler de yeterli değil. Belki direniş için kıvılcım görsele daha cömert davranırlar. Aslında para konusunda hatamız oldu.”

“Öyle mi?” dedim meraklı görünmeye çalışarak. “Nasıl?”

“Kurt’a da güvenmiştik. Para bulacağını söylemişti.” Elini yumruk yaparak ağzına götürdü, bir kez daha öksürdü, genzini temizledi.

“Demek öyle,” dedim yerimde doğrularak.

Mendille ağzını silip, “Alman Sefareti’nden para isteyecekti,” dedi. “Mütareke’nin ardından yardımı kesmişlerdi çünkü.”

“Niçin para gelmedi?”

“İstanbul’a gidemedi ki! Zamansız öldü. Kader!”

Arkama yaslanıp kollarımı kavuşturdum. Zihnimdeki sorulardan birinin cevabını bulmuştum. Yine de karşımdakinin ağzını biraz daha aramam gerekiyordu. “Belki parayı başka bir Alman getirir,” dedim.

“Hiç sanmam. Gazeteler, Almanya’nın barış görüşmelerine başladığını yazıyor. Bizimle ilgilenmezler artık. Kendi dertlerine düşmüşlerdir.”

“Hoffmann’ın mezarı nerede? Haberimde değinmem gerek.”

Omuzlarını kaldırıp ellerini iki yana açtı. “Kim bilir? Hristiyan mezarlıklarından birine gömülmüştür. Halit Bey’e sorup soruşturalım, fatiha okuyalım dedim ama şüphe çekeceğimizi söyleyip reddetti.”

“Umarım, Herr Hoffmann istediği yerde yatıyordur,” dedim.

“İnşallah!” Hafifçe öksürüp bir kez daha gırtlığını temizledikten sonra, “İhlamur içer misiniz?” diye sordu.

İçeceğimi söyledim.

Adamın ayak sesleri sofada uzaklaşırken yerimden usulca kalkıp masanın üstündekilere baktım. Ardından çekmeceleri karıştırdım. Bütün kâğıtlar ve dosyalar Türkçe olduğu için bir şey anlamadan koltuğuma döndüm. Kırımliya Pyotr’la tanışıp tanışmadığını da sormak istiyordum, acenteyi görüp oraya gitmiş olabilirdi. Gelgelelim, sorumdan komisere bahsederse can sıkıcı bir durumla karşılaşabilirdim. En iyisi, susmaktı.

Minerva, ayaklarını bankonun arkasındaki tabureye uzatmış, şarkı mırıldanarak örgü örüyordu. Bir şarkıyı bitirmeden diğerine geçiyordu. Zaman zaman şişlerden biriyle başını ve sırtını kaşıyordu. Stavro, az önce gitmişti. Çörek ve kurabiyeyle sütünü içmiş, parasını da aldıktan sonra kadının hüznü bakışları altında pansiyondan ayrılmıştı.

Sandalyeden ağır ağır kalktım, yüzüme sıkıntılı bir ifade vererek bankoya dayandım. Boğazımı yırtarcasına öksürürken, “Galiba hastalanıyorum,” dedim.

Gözlerini merakla bana diken Minerva, “İyi görünüyorsunuz,” dedi.

Sesimi kısarak, “Halsizim,” dedim.

Örgüyü bırakıp eliyle alnıma dokundu. “Ateşiniz yok.”

Yüzümü buruşturarak, “İçim yanıyor,” dedim. “Göğsümde de sancı var. Gelip gidiyor.”

“O zaman doktora görünmeniz gerek.” Kaşlarını düşünceli bir şekilde çatmıştı.

“Hastaneye gitsem daha iyi olur.”

“Haklısınız. Rum Hastanesi’ne gidelim. Önemli bir sorunuz varsa daha çabuk anlaşılır. Belki yatırırılar.” Örgüyü bankonun altındaki torbaya soktu, ayağa kalktı. “Zaman kaybetmeyelim.”

“Sizin gelmenize hiç gerek yok. Yerini tarif ederseniz...”

Gözlerini irileştirerek sözümü kesti:

“Hiç olur mu! Rahatsızlığınız ağırsa yolda düşüp kalıverirsiniz.” Mutfığa dönüp Petra’yı çağırdı, askıdan mantosunu alıp giydi.

Bezgin bir tavırla, “Buyurun madam,” dedi genç kız. Ellerini havluyla kuruluyordu.

Minerva ona durumu anlattıktan sonra kapıyı açtı.

“Geçmiş olsun,” dedi Petra.

Kendimi zorlayarak öksürdüm. Aslında hastaneye kendim de gidebilirdim ama yabancı olduğum için sorunla karşılaşabilirdim. Bir Rum’un eşlik etmesi daha iyi olurdu. Hastalık numarasını ve planı dün gece yatakta tasarlamıştım.

Bir süre yürüdük, süsleri dökülmüş siyah bir araba bulup bindik. Şehre geldiğimden beri ilk kez böyle bir araba görüyordum. Çok eskiydi, hafifçe yana yatmıştı. Koşum takımları iyice yıpranmıştı. Fenerleri her an düşecekmiş gibi duruyordu.

Kumaşı yer yer sökülmiş koltuğa yerleşirken, “Bu lando arabalar bir zamanlar çok revaçtaymış,” dedi Minerva.

Beyaz sakalı göğsüne kadar uzanan yaşlı sürücü, “Simirna’nın zenginlerini hep bu arabalarla taşırdım,” diyerek söze karıştı. “Eskiden Berliner arabalar da vardı. Ne günlerdi! O zamanların kibar insanları yok artık.” Kamçıyı kaldırdı.

Minerva, kulağıma fısıldadı:

“Çoğu Avrupa’ya, Amerika’ya gitti.”

Karşılığım öksürmek oldu.

Hızla giden araba sarsıldıkça elimi mideme götürüp sık sık kusma numarası yaptım, yüzümü ekşiterek göğsümü ovuşturdum. Minerva elini omzuma ve dizime koyup sarsılmamı engellemeye çalışıyor, durmaksızın hastaneye az kaldığını söylüyordu.

On dakika kadar sonra hastanenin önünde durdu lando.

Sürücü, kolumdan tutup inmeme yardım etti. Eline parasını tutuşturdu.

Minerva'nın kolunda hastanenin bahçesine adım atınca bir nöbetçi kulübesi dikkatimi çekti. İçinde asker yoktu ama etrafına kum torbaları yığılmıştı. Bir de makineli tüfek üçayağı vardı. Bahçede dolaşan hastalarla refakatçileri, torbalara ve üçayağa merakla bakıyorlardı.

Binaya girdik. Kadın, sandalyelerden birine oturmamı söyledikten sonra pasaportumu alıp bankoya yürüdü.

Sağı solu kolaçan ettim. Kollarında Kızılhaç bandı olan genç Yunan askerleri koridorda dolaşıyordu. Karşımdaki iki koğuşun arasındaki duvar yıkılmıştı. Galiba birleştirip büyüteceklerdi. Birkaç hastabakıcı bir odaya somya götürüyordu. Anlaşılan, koğuş haline getirilecekti.

Minerva'nın bana baktığını fark edince başımı bankoya çevirdim. Kadın, camekânın arkasındaki genç kıza bir şeyler söylüyor, o da beni süzüyordu. Bir kez daha öksürüp etrafı gözlemeye devam ettim.

Bir delikanlı, elindeki büyük panoyla önümden geçti. Son anda "Yunan Ordu Komutanlığı'nın Hastane Talimatı" yazısını okuyabildim. Genç adam, duvarlara bakarak panoyu asacak yer aramaya başladı.

Yanıma gelen Minerva, "Üst katta bekleyeceğiz," diyerek pasaportumu uzattı. "Sorun çıkarmadılar."

Merdiveni çıkıp ikinci kata vardık. Koridoru ilaç kokusu sarmıştı. Odaların kapıları kapalıydı. Hastalar ahşap banklarda oturuyor, alçak sesle konuşuyorlardı. Kiminin kolu, kiminin bacağı sarılıydı, kimi de başını duvara dayamış inliyordu.

Minerva koluma girdi. Köşedeki boş banka yürürken bir hastabakıcının odalardan birinin kapısına "Ameliyathane" tabelası astığını gördüm. Yere bıraktığı eski tabelada "Doktor Toplantı Salonu" yazıyordu. Ameliyathaneleri artırıyorlardı demek.

“Hemşire seslenecekmiş,” dedi Minerva. “Ama bekleyebilir-mişiz. Sırada çok hasta varmış.”

Beklemek hiç umurumda değildi, göreceğimi görmüştüm nasılsa. Hastane, Türk saldırısı ihtimaline karşı hazırlanıyordu. Yoksa İtalyanların karışıklık çıkaracağından mı endişeleniyorlardı?

Grande Brasseire Pilsen’in önünde bir araba vardı. İki genç adam, brandalı kasadan indirdikleri bira fiçilerini yuvarlayarak yan kapıdan içeri sokuyordu. Bir çocuk, kapının iki yanındaki renkli fenerleri bezle siliyordu.

“Bir şeyler içelim bari,” dedi Minerva. “Sinirlerim yatışsın. Önemli bir hastalığınız çıkacak diye ödüm koptu.”

“Boşu boşuna endişelenmişim,” diyerek yapmacık öksürüklerimi sürdürdüm. “Size de rahatsızlık verdim.”

“Olur mu hiç! Tek başınıza mı bırakacaktım sizi?”

Birahaneyi işaret ettim. “Orada oturalım mı?”

“Çok sevinirim. İkinci kocamla sık sık giderdik.”

Tramvay geçtikten sonra birahaneye yürüdük. Köşede iki tulumlu adam, bir çuvaldan tabela, çivi ve çekiç çıkardı, metreyle duvarı ölçtü.

Hastanede iki saat kadar beklemiştik. Doktor, beni uzun uzun muayene etmiş, bir şey bulamayınca öksürüğümün sigaradan, mide bulantımın aşırı içmekten olduğunu söyleyip asabi bir tavırla dışarı çıkarmıştı. Minerva’ya durumu anlattıktan sonra onun sağlık öğütlerini dinleyerek Punta’ya kadar gelmiştik.

Grande Brasserie Pilsen, pek kalabalık değildi. Masalardaki müşteriler, minderli sandalyelerine iyice yayılırken, kollarını boş sandalyelerin arkalıklarına dayamışlardı. Bardaki tek müşteri şapka ve paltosunu yanındaki tabureye gelişigüzel bırakmış, avizeye doğru yükselen puro dumanını boş bakışlarla izliyordu.

Minerva, tanıdığı bir kadınla ayaküstü sohbet ettikten sonra yanıma geldi. Garsona bira siparişini verdim. İçkilerimiz gelinceye kadar sessizce oturduk.

Caddeyi gözlemekten vazgeçip Minerva'ya bakınca dalgınlığını fark ettim. Ellerini ovuşturuyor, hareketsiz gözlerle bira bardağına bakıyordu.

"Bir şey mi düşünüyorsunuz?" diye sordum.

"Önemli değil," diyerek parmak uçlarıyla masaya vurmaya başladı. Birayı yarısına kadar içip göğüs geçirdi.

"Sıkıntılı olduğunuz belli. Belki yardımcı olabilirim."

"Nasıl desem ki?"

"Deneyin," dedim gülümseyerek. "İçinize atmakla bir yere varamazsınız."

Damdan düşercesine, "Petra'yla Adonis evlenseler çok iyi olacak," dedi bir çırpıda.

Şaşırmıştım. "Durup dururken nereden çıktı bu?"

"Sağlığım yerindeyken Petra'nın mutluluğunu görmek istiyorum."

"Yoksa bir rahatsızlığınız mı var?"

"Hayır, hayır. Hastanede o hastaları görünce içimi kasvet kapladı. Genç yaşta ölen kocalarımı düşündüm. Aynı şey benim de başıma gelirse Petra'ya ne olur?"

Elini tuttum. "Anlamsız yere kendinizi yıpratmayın."

"Haklısınız. Yine de elim ayağım tutarken kızcağızın mutluluğunu görmek istiyorum. Yuva kurarsa huzur bulacağım. Hayatın ne getireceği hiç belli olmaz."

Annem de kız kardeşimin bir an önce evlenebilmesi için çırpınır dururdu. Çeyiz dizer, çeyiz sandığına babama göstermeden ikonalar, haçlar yerleştirirdi. Komşularımızın ağzını yoklar, hali vakti yerinde damat adayları arardı. Çöpçatanların önerdiği subayları, mühendisleri ve avukatları parklarda gizlice izlerdi. Ama bütün tasarıları bir anda suya düşmüştü.

Dudaklarındaki köpüğü peçeteyle silip, “Kassia’yla konuşayım,” dedi Minerva. “Bakalım, ne diyecek?”

“İyi olur.”

O sırada dışarıdan sert darbe sesleri geldi, çekiçle duvara vuruluyordu galiba. Apliklerden biri yere düşüp parçalanınca yakınında oturan genç kız çılglık atıp ayağa fırladı.

Garsonlardan biri hızla dışarı çıktı, etrafa bakındı, okkalı küfürler savurup bağırdı. Geri döndüğünde yüzü kıpkırmızıydı, iyice öfkelenmişti belliydi.

“Ne oluyor?” diye sordu Minerva.

Garson, “Cadde isimlerini gösteren yeni levhalar asıyorlarmış,” dedi.

“Birkaç gündür yapıyorlar zaten,” dedi Minerva.

Garson söylenerek gittikten sonra merakla, “Ne levhası?” diye sordum.

“İttihatçılar caddelerin, sokakların isimlerini Türkçe yapmışlardı,” dedi. “Şimdi eski hallerine getiriliyor. Ama bu saatte de olmaz ki kuzum.”

Kadın pencereden dışarı bakarken Petrograd sokakları canlandı zihnimde. Bazen yapacak iş bulamazdık. Can sıkıntımızı gidermek için hava kararınca sokakları dolaşır, çarların ve azizlerin adını taşıyan sokak tabelalarını sökerdik. Bunları ya papazların evlerinin kapılarına bırakır ya da yüksek rütbeli subayların köşklerinin bahçelerine fırlatırdık. Gece yarılarında kiliselere gizlice girdiğimiz zamanlar da olurdu. Levhaları sıralara, mihraplara koyar, gözdağı vermeye devam ederdik.

Otomobil, Müslüman mezarlığının önünden geçerken yavaşladı, ansızın duruverdi. Dimitris Aleksandris, motoru birkaç kez çalıştırmayı denediyse de beceremedi, homurdanarak dışarı çıktı. Motor kapağını kaldırırken, “Bu kaçınıcı arıza yahu!” diye söylendi.

Arabadan indim, mezarlığa baktım. Az ileride birini gömüyorlardı. İmamın ettiği dua ve kalabalıktan yükselen hıçkırık sesleri servilerin hışırtısına karışıyordu.

Kız kardeşimi toprağa verdiğimiz günü anımsadım. Babam dini tören istememiş, annem gözyaşlarıyla bağırıp çağırarak ayin için ısrar etmişti. Kazanan annem olmuş, babam uzaktan izlemişti. Tabut mezara indirildikten sonra eve gitmemiş, sokaklarda dolaşarak havanın kararmasını beklemiştim. Yapmam gereken bir iş vardı çünkü. Kin doluydum. Bu seferki iş bildiri dağıtmaya, tren durdurmaya, ulakları dövmeye, sokak levhası sökmeye, karakol ve karargâh basmaya benzemeyecekti.

“Uzun sürer mi?” diye sordum.

“Ne bileyim kuzum? Uğraşıyorum işte.”

Çaresiz bekleyecektim. Aslında gösteri organizatörüyle bu semte gelmek gibi bir planım yoktu. Ruhtımda dolaşacak, gemileri izleyecektim. Ancak liman diğer günlerden farksızdı. Gözüme bir şey çarpmayınca Dimitris’in bürosuna uğramıştım, belki yeni bir şeyler anlatırdı. İçeri girince eski kalenin ol-

duğu Pagos Dağı'na gideceğini söylemişti. Yunan ordusu şehre geldiğinde orada konser düzenlemeyi tasarlıyordu. Kaleyi görebilmek için ben de peşine takılmıştım. Kulağıma motor sesi gelince arkama döndüm. Gülümseyerek ellerini ovuşturan adamı, "Başardınız galiba," dedim.

"Bu sefer de oldu." Otomobile binip direksiyonun başına geçti. Yanına oturdum. Motor biraz tekledi, otomobil sarsılarak hareket etti.

Kafesli ahşap evlerin arasında tozu toprağa katarak ilerledikten sonra bayırı tırmanıp kalenin önünde durduk. Katırlarının üzerinde giden iki adam merakla bize baktı. Yamaçta ot toplayan kadınlar, arkalarını dönerek uzaklaştı.

Dimitris otomobilden indi, gerinip paltosundaki tozları silerken başıyla manzarayı işaret etti. "Ne muhteşem, değil mi?"

Birbirlerinden farklı evlere, camilere, kiliselere, denizde salınan teknelere bakarken, "Gerçekten de öyle," dedim. "Sanırım gece manzarası daha güzeldir."

"Elbette. Evlerin lambaları ışıldar, gemilerin ışıkları suya vurur, sahil pırıl pırıl olur. Hele hava sisli değilse Kordelya ışık saçan bir inci gibi görünür. Konser için çok uygun. Siz ne dersiniz?"

"Bence de öyle."

Kemerli kapıdan geçip kaleye girdik. Ben taşları dökülmüş surlara ve yıpranmış mazgallara bakarken Dimitris, ellerini beline koymuş, bir duvardan diğerine gidiyor, arada bir duraklayıp düşüncelere dalıyordu.

Çok geçmeden yanıma gelerek, "İyi bir marangoz bulabilirsem, sahne istediğim gibi kurulur," dedi. "Gerçi zor olacak."

"Niçin zor olsun? Şehirde çok marangoz vardır."

"Var olmasına var da tünelleri kapatmakla uğraşıyorlar. İşlerini bırakmaları için paraya kıymam gerek. Pahalıya patlayacak."

“Tünel mi?” diye sordum merakla.

Bir an duraksadı, “Kurtuluş tünelleri,” dedi. “Marangozlar tünel ağızlarını kapatmak için kapı yapıyor ya da tünelleri kilere çeviriyorlar. Ben de evimdeki tüneli bodruma bağlayıp kiler yaptırdım.”

“Biraz daha bahseder misiniz?”

“Bizimkiler, evlere baskına giden askerlerden kaçmak için yıllar önce gizli tüneller açmış. Çoğu, zindana atılmaktan böyle kurtulmuş. Mondros’tan sonra Türk tehlikesi bitince tüneller kapatılıyor.”

Çancıyan İşhanı kafama takıldı ansızın. Heyecanla, “Sizin binanın altında da tünel var mı?” diye sordum.

“Var tabii. Bodrumda.”

“Diğer ağız nerede?”

“Kiryos Stefanos’un bahçesindeki kulübede.”

“O kim?”

“Matbaacı. Bastığı kitaplar yüzünden hükümetin hışmına uğrayınca Yunanistan’a kaçtı. Yakında döner.”

Pyotr’un depodaki takvime yazdığı notu bir kez daha düşündüm; evde görüşüp akşam işhanına gidecektik. Belki tünelde önemli bir şey bulmuştu ve bana gösterecekti. Belki de cinayete o şey neden olmuştu. Stefanos denen adamın evine gitmem gerekiyordu.

Dimitris’e dönüp, “Evi nerede?” diye sordum.

Önlüklü ve boneli yaşlı kadın, bezle pansiyonun camlarını siliyordu, yaşına rağmen çok hareketliydi. Başına dikilen Petra, ellerini beline koymuş, onu dikkatle izliyordu; panjurlardaki kuş pisliklerini ve duvara dayalı fırçayı işaret etti. Minerva ve Hristo, pansiyonun kapısında şık giyimli bir adamla konuşuyorlardı. Başını kaldırıp binaya baktıktan sonra yanlarından ayrıldı adam. Adımlarımı hızlandırdım.

Beni fark eden Minerva, “Hoş geldiniz,” dedi, keyifli görünüyordu. Atkuyruğu şeklindeki saçlarını saldı, tokayla tekrar tutturdu.

“Epeydir görüşemiyorduk,” dedim Hristo’ya.

“İşlerden fırsat yok ki! Bugün de pansiyona müşteri bulduğum için geldim.”

Minerva atıldı:

“Eksik olmasın, Kiryos Leonardos, Yunanistan’dan dönen bir aileyi getirdi. Evleri onarıluncaya kadar burada kalacaklar.”

“Daha çok müşteri bulmanızı dilerim,” dedim.

“Adam, karısını almak için limana gitti,” diyerek söze karıştı gümrük memuru. “Birazdan gelirler. Ben de izninizi rica edeyim.” Belini hafifçe büküp kadının elini öptü.

Hristo gittikten sonra içeri girdik. Petra da peşimizden geldi. Gözleri penceredeydi, temizlikçi kadına bakıyordu.

Minerva askıdan mantosunu alıp giydi, “Alışveriş yapacağım,” dedi. “Müşterilerimize güzel bir sofra hazırlayayım.”

“Yapabileceğim bir şey var mı?” diye sordu Petra.

“Konuklarımız gelince odalarına yerleştirirsin. Sergey, siz de akşam bir yere gitmeye kalkışmayın. Siz olmadan sofranın tadı çıkmıyor.” Boynuna eşarbını bağlayıp çıktı.

Atışmalarının gerginliğini üzerlerinden atmışlardı, birbirlerine çok iyi davranıyorlardı. Minerva’nın birkaç kez durup dururken kıza sarıldığına şahit olmuştum. Belki Petra evlenip pansiyondan ayrılınca duyacağı özlem şimdiden içini sarıyordu. Ona Kassia’yla konuşup konuşmadığını sormak istemiş ama vazgeçmiştim. Üstüme vazife değildi ne de olsa.

Temizlikçiyi izlemeye devam eden Petra’ya, “Türklerin evlerini yakmaktan artık bahsetmiyorsunuz,” dedim.

“Evet,” dedi hafifçe başını çevirip.

“İyi. Sevindim.”

“Nefretim bittiği için değil, başıma dert açılmasın diye.

Adonis, daha iş üzerindeyken yakalanacağımı söyledi. İngilizler, Türkleri yatıştırmak için çok ağır ceza verirmiş. Ömrüm zindanda geçermiş.”

“Haklı,” dedim.

Gölgeli bir gülümseme belirdi yüzünde. “Ama hemen pes etmem. Türk mahallelerini cehenneme çevirmek için orduyu bekleyeceğim. O zaman kimse dokunamaz bana.”

Bir şey söylemeye gerek duymadan basamakları çıktım, ona akıl vermek de benim işim değildi. Dahası, insanın intikam güdüsüyle kafasına taktıklarını yapmaktan vazgeçmeyeceğini biliyordum.

Odama girince pencerenin kenarındaki sandalyeye oturdum, bakkaldan aldığım konyak şişesini çantamdan çıkardım. Soğuk hava yüzünden şişe buz gibiydi. Sigaramı yaktım, şişeyi ağızma dikip içtim. Ayaklarımı sehpaye uzatırken anılar yine belleğimde dolaşmaya başladı.

Kız kardeşim, okuldan çıktıktan sonra yalnız yaşayan yaşlı bir bankerin konağına temizliğe gidiyordu. Çamaşırcılık ve çiçek satıcılığından sonra bulmuştu işi. Okulunda hademe yardımcılığı yapmış ama arkadaşlarının alaylarına dayanamayıp işi bırakmıştı. O sırada okulu henüz bitirmiştim ve işsizdim, zamanımı devrimcilerin arasında geçiriyordum. Bir akşam, eve dönmedi kız kardeşim. Babam tersanede fazla mesaideydi. Meraktan kıvranan annem konağa bakmamı isteyince telaşla oraya gitmiştim. Konağın bahçesindeki kalabalığı ve polisleri görünce kalbim yerinden fırlayacakmış gibi atmaya başlamıştı. Kız kardeşimin yerde yatan cansız bedeniyle karşılaşınca dizlerimin bağı çözülmüş, titreyerek kan gölünün içine çökmüştüm. Banker, polislere bir şeyler anlatıyordu.

Kioskun önünde gazetelere göz atıp yoluma devam ettim. Rıhtım Caddesi'ne çıktığımda sokaklar işlerine gidenlerle dolmuştu. Bisikletli dağıtıcılar, Fransız Posta Bürosu'nun önünde sıraya girmişti. Ziraat Bankası'nın kapısında köy ağası kılıklı birkaç kişi tespihlerini çekerek bankanın açılmasını bekliyordu. Tramvay, trene yol verdikten sonra zil çalarak yoluna devam etti. Mendireğin üzerinde atletli askerler spora başladı.

Eğlenceli bir gece geçirmiştım. Minerva'nın hazırladığı sofrada bir kuşsütü eksikti. Pansiyonun yeni müşterileri şehre dönmekten ne kadar mutlu olduklarını anlata anlata bitirememiş, kafayı iyice bulunca Simirna şarkıları söylemişlerdi. Sirtakiye başladıklarında odama çıkmış, gürültü yüzünden uykuya geç dalmıştım.

Dar bir sokağa girip yürüdükten sonra matbaacı Stefanos'un evini buldum. Küçük bir bahçe içinde, iki katlı bir binaydı. Panjurları kapalıydı. Beyaz badanası kararmıştı. Bahçıvan kulübesi eve bitişikti. Yanındaki kümes boştu, telleri sökülüyordu. Kulübenin karşısındaki çit parçalanmıştı. Biri, kimseye görünmeden bahçeye rahatça girip kulübeye ulaşabilirdi.

Evin çevresinde dolaşp bir arsadan geçtim, caddeye çıktım ve işhanına girdim. İçeride kimlerin olduğunu anlamam gerekiyordu.

Üçüncü kata çıkıp Aram Çancıyan'ın bürosunun kapısına birkaç kez sertçe vurdum, açan olmadı. Kulağımı kapıya dayadım. Hiç ses gelmediğine göre binanın sahibi yerinde yoktu.

Alt kata inip Dimitris'in işyerinin kapısına vurdum. Çok geçmeden kapıyı açtı adam, şaşkın gözlerle yüzüme baktı.

“Geçerken uğradım,” dedim.

“Hoş geldiniz. Biz de çalışıyorduk”

Büroda kimlerin olduğunu anlamak için içeri girdim. Yanis ve Hanna, karşılıklı oturuyorlardı. Atinalı organizatör, orada olmamdan hoşlanmadığını belli edencesine homurdanarak selam verdi. Hanna gülümsedi.

“İşimiz çok Sergey,” dedi Dimitris. “Sonra görüşebilir miyiz?”

“Kaledeki konsere mi hazırlanıyorsunuz?”

“Evet. Madam Bohlen de şarkı söyleyecek.”

“Mösyö Aleksandris sayesinde yeniden sahnelere dönüyorum,” dedi Hanna. Geçen günkü hüznünden eser yoktu, Dimitris'in ekibe onu da almasından memnundu anlaşılan.

“Sizi rahatsız etmeyeyim,” diyerek kapıya döndüm.

Dimitris, “Konsere sizi de davet edeceğim,” dedi bıyık altından gülümseyerek. “Hakkımda haber yazarsınız artık. Ruslar ne güzel işlerle uğraştığımızı öğrensiner. Belki orada da konser veririz.”

“Neden olmasın?” dedim ve merdivene yürüdüm.

İstanbul'daki eğlence yerleri geldi aklıma. Revülerin, partilerin ve baloların ardı arkası kesilmezdi. Gece yarısından sonra izbe sokaklarda, içki ve fuhuşla devam ederdi eğlence. Türkler bile savaşı kaybetmenin yarattığı düş kırıklığından sıyrılmış, kendilerini dansöz ve köçek oynatmaya vermişlerdi. İşgalciler sultana dokunmadıklarına göre şükredip eğlenmekten başka işleri yoktu, böyle söylemişti arkadaşım Kâmil.

Zemin kata inip toz içindeki merdiven altına girdim. Bir kapı görünce tokmağı çevirdim, kilitliydi.

Üst kattakiler yüzünden tüneli araştırmanın riskli olup olmayacağını düşündüm. Kapıyı açmaya çalışırken görülürsem şüphe çekerdim. Ancak Pyotr'un ölümüyle şu tünel arasında bağlantı olup olmadığını anlayabilmek için daha fazla beklemeye tahammülüm yoktu. Çizmemden sustalımı çıkarıp kilidi kurcalamaya başladım. Bir yandan da gözüm dış kapıdaydı. Aram Çancıyan her an gelebilirdi.

Kilidi açmam iki-üç dakika sürdü. Kapıyı kapattıktan sonra çakmağımı çıkarıp yaktım. Bodrum su içindeydi, rutubet kokuyordu. Suyun ulaşmadığı yerde gözüme üst üste yığılmış *Rizopastis* gazeteleri ve acentenin adının yazdığı irili ufaklı boş kutular vardı. Anlaşılan, Pyotr kullanıyordu burasını, anahtarı vardı demek.

Gözüme duvarda bir oyuk çarptı. Kolumu içeri soktum, ancak elime bir şey gelmedi. Ayak bileklerime kadar çamurlu suya gömülerek yoluma devam ederken geçidin karanlık ağzını fark ettim. Eğilerek içeri girdim, çamura bata çıka yürüdüm.

Karşıma ahşap bir kapı çıktı, iyice çürümüştü. İttirip başımı uzatınca bahçıvan kulübesi olduğunu anladım. Camı çatlaklarla dolu pencereden giren soluk gün ışığının aydınlattığı paslı iki kova, bir kürek ve sapı kırık tırmık vardı içeride. Yere boş çuvallar atılmıştı.

Sürünerek içeri girdim, çakmağı söndürdüm; ışık yeterliydi. Sırtımı sıvaları dökülmüş duvara dayadım, kürekle tırmığı alıp dikkatle baktım.

Küreğin üzerinde kurumuş kan lekeleri vardı. Sapında da parça parça kan noktacıkları görünüyordu. Pyotr'un başındaki yaraların tüfek dipçığının darbeleriyle açıldığını sanmıştım ama cinayet aleti bu kürekti galiba. Bıçak da burada mıydı acaba?

Küreği yere bırakıp kovalara baktım; bıçağı buldum, sapı bile kanlıydı. Katil, işini bununla tamamlamıştı; kimliğinin anlaşıl-mayacağından emin olmalıydı ki, her şeyi arkasında bırakmıştı.

Geri dönüp tünele geçtim. Pyotr, burada bir şey gösterecek-ti herhalde. Büyük ihtimalle, o şeyi bulduğunu öğrenen biri ta-rafından öldürülmüştü. Katil, cesedin kokup dikkat çekmeme-si için kulübeden çıkarıp denize fırlatmış olmalıydı. Cesedin kokmasını istemediğine göre bodrum ve tünele hâlâ ihtiyacı vardı demek. Pyotr'un gördüğü şeyi de arkasında kanıt bırak-mamak için götürdüğüne emindim.

Çakmağımı yaktım yine. Kanıt bulmak ümidiyle elimi suya daldırıp bir şeyler aradım. Parmaklarıma bir şey takılmadı. Ayağım bir kez daha çamurlu suya batınca binanın subasma-nını yapanın ne kadar beceriksiz olduğunu düşündüm, yağ-mur suyu doldurmuştu içerisini.

O sırada belli belirsiz, çizgi gibi bir ışık çarptı gözüme. İyice yaklaşp dikkatle bakınca duvardaki birkaç inermerin düzgün durmadığını fark ettim. Işık, aralıklardan sızıyordu. Binaya ilk geldiğim gün tuğla büyüklüğündeki bu taşları dışarıdan gör-müştüm, şimdi tam arkalarındaydım.

Taşlardan birini elimle yoklayınca hafifçe hareket etti, biraz daha itince dışarı kaydı. Çakmağımı yaklaştırp diğerlerine de dokununca hepsi yerlerinden oynadı. On bir taş saydım. Sıva-ları dökülmüştü. Diğer taraftaki taşları ittim. Hiçbiri yerinden kıpırdamadı, sıvalarında dökülme ve aşınma yoktu.

Düşünceler içinde dışarı çıktım, sustalımı kilide sokup ka-pıyı kilitledim. Üst kattan Hanna Bohlen'in sesi geldi, hüzünlü bir şarkı söylüyordu.

İşhanının önünde durdum, çıkıntı yapan taşlara çizmemin burnuyla bastırdım, hepsi yerine oturdu. Bir kadın ne yaptığı-ma baktıktan sonra yoluna devam etti.

Bir sigara yaktım. Yerinden oynayan mermerler, binanın

sahile bakan cephesindeki taşlardı. Diğerleri sapasağlam duruyordu.

Birinin taşları çıkarıp rıhtımı gözetlediğini düşündüm. Ancak yerlerine yerleştirmesi için binadan çıkıp içeri itmesi gerekiyordu. O zaman da dikkat çekerdı. Gizli işler peşinde koşan biriye görünme tehlikesini göze alamazdı. Üstelik on bir taş gözetleme için çok fazlaydı. Bir veya iki taş yeterdi. Bu kadar çok taşın çıkarılması, rıhtıma ateş etmek için olabilirdi. Boşluklardan etraf kolayca görülebilir, tüfikle nişan alınabilirdi. Makineli tüfikle bile ateş etmek mümkündü.

Aklıma ilk gelen, saldırının Yunan ordusuna yapılacağı oldu. Ordu karaya çıktığında buradan rahatça izlenebilir, ateş açılıp panik yaratılabilirdi. Tüneller vur-kaç taktiği için çok uygundu. Pusu kuranlar, istediklerini yapar, karşı taraf toparlanıncaya kadar başka bir tünele geçip saldırıyı sürdürebilirdi. İşin arkasında mutlaka Türk direnişçilerin parmağı vardı, mevziyi iyi seçmişlerdi. Bir Ermeni'ye ait binadan saldırı olacağı kimsenin aklına gelmezdi.

Binanın arka tarafına geçtim, yeniden matbaacının eviyle arsanın karşısında durdum. Geride iki işhanı ve cepheleri denize dönük beş ev vardı, pencere ve balkonları arsaya bakmıyordu. Karanlık basıp el ayak çekildikten sonra ceset, kimsenin dikkatini çekmeden götürülebilirdi.

Yürümeye devam ettim, denize açılan sokaklardan birinde durdum. Aklıma Aram Çancıyan'ın arabası geldi. Rum sürücünün söylediğine göre araba arsada duruyordu, Pyotr'un cesedinin bulunmasından bir gece önce çalınmıştı. Katil, arabayı alıp Pyotr'un cansız bedenini yükledikten sonra bu yoldan geçmiş olabilirdi, cesedi de ıssız bir yerde kolayca denize atabilirdi.

Ufkun kızılığı kayboluyor, hava gittikçe kararıyordu. Akşamüzeri yağın yağmurun bıraktığı koku hâlâ sokaklardaydı.

Kiliseden çıkan tek tük insan dışında her yer boştu. Bakkallar ve kasaplardan başka bütün dükkânlar kapalıydı. Köpeğini gezdiren yaşlı bir adam, başıyla beni selamladı.

Aya Katerina'dan Aya Nikola'ya doğru yürürken gözüme siyah brandalı bir at arabası çarptı. Araba, vitrini karanlık bir dükkânın önünde durdu. Sürücü, elinde uzun bir kutuyla arabadan indi, dükkânın kapısına vurdu. Bir süre sonra kapı açıldı, dışarı çıkan adam kutuyu aldı, cüzdanından para çıkarıp sürücüye verdi. Karaborsa bu saatte de devam ediyordu.

Araba ağır ağır yoluna devam edince uzaktan peşine takıldım ve bahçeli bir evin önünde duruncaya kadar mesafeyi korudum.

Sürücü yine bir kutuyla arabadan atlayıp bahçe kapısındaki çingırağı çaldı. Bir eczanenin köşesine gizlenip bekledim. Çok geçmeden bir adam belirdi kapıda. Kutuyu aldı, sürücüye bir şeyler söyledikten sonra açmaya başladı. Kutudan bir tüfek çıkarınca sürücünün sattığının basit bir karaborsa malı olmadığını anladım. Adam, tüfeği kontrol edip sağa sola nişan aldı, ropdöşambrının cebinden çıkardığı parayı arabacının eline saydı.

Araba bir sokağa saparken pansiyona giden caddeye yöneldim. Anlaşılan, bazı Rumlar silahlanıyordu; Türklerin, mahal-lelerine saldıracaklarını düşünüyorlardı herhalde.

Pansiyona girince Petra'yı bankoda yine kitap okurken buldum. Göz ucuyla bana bakarak, "Hoş geldiniz," dedi, parmağını diliyle ıslatıp sayfayı çevirdi.

Minerva, elindeki tencereyle mutfaktan çıktı. "Merhaba Sergey," dedikten sonra Petra'ya gülümsedi. "Sofrayı kuracağım, yardım eder misin?"

Genç kız kitabı kapattı, kadının elinden tencereyi aldı. "Tabakları da getiririm." Hafif bir tebessüm belirdi yüzünde.

"Eksik olma," dedi beriki. Kızın sırtını okşayıp mutfağa döndü.

Merdiven başında yeni müşterilerle karşılaştım, akrabalarını ziyaret edeceklerini söylediler.

Odama girer girmez paltomu, kravatımı yatağın üstüne fırlatıp sokağa baktım. Karşı evin balkonunda bir genç kız, pencere parmaklıklarını siliyordu.

Kız kardeşim, bankerin konağının camlarını silerken düşüp canından olmuştu. Ertesi gün babamla gittiğimiz karakoldaki polis, kayıtsız bir tavırla böyle anlatmıştı. Babam banker hakkında soruşturma açılıp açılmadığını sorunca aynı aldirmazlıkla bilmediğini söylemiş, başını sırada bekleyenlere çevirmişti. Karakoldan çıkarken şüphe ve intikam duygusu içimi kavuruyordu. Belki kız kardeşimi banker aşağı itmişti; ona ilişki teklif etmiş, reddedilince öfkeyle canını almıştı. Belki kızcağıza tecavüz etmeye kalkışmış, o da panikle kaçmaya çalışırken pencereden düşmüştü. Ya da cinayeti konakta işleyip cesedi dışarı sürüklemişti tefeci. Belki de bunların hiçbiri olmamış, kız kardeşim kazara düşmüştü. Bunları bilemezdim ama o para babası, ölümün hesabını mutlaka vermeliydi. Kardeşimin ölümü sadece dua etmekle geçirilemezdi. Banker, mahkemeye düşse bile yolunu bulup ceza almadan yakayı sıyracaktı; ilahi adalet diye bir şey de olmadığına göre hesabı hemen sorulmalıydı.

Bir sigara yakıp pencereyi açtım, dumanı dışarı üfledim. Genç kız işini bitirdi, pencereyi kapattı.

Ampul durmadan cızırdıyor, bazen hafifçe kararıyordu. Karşıdaki evlere bakınca orada da aynısını gördüm. Üstelik sokak lambalarının bazısı yanmıyordu. Pencereleere çıkanlar, söylenerek etrafa bakıyorlardı.

Akşam yemeğinin ardından odama çıkmış, bir süre gazete okuyup kestirdikten sonra banyo yapıp giyinmiştim.

Ceketimi alıp alt kata indim. Petra ve Stavro, bankoda iskambil oynuyorlardı, iyice kaptırmışlardı kendilerini. Ampulün ışığı çok cılızdı. Bankodaki gaz lambası daha çok ışıldıyordu.

Kambur çocuğun omzuna dokunup, "Eve geç kalmadın mı?" diye sordum.

Çocuk çekingen bir tavırla gülümserken cevabı Petra verdi:

"Evine madam götüreceksin. Yemek paketini hazırlayınca çıkacaklar. Siz nereye gidiyorsunuz?"

"Dolaşacağım."

O sırada mutfağın kapısı aralandı, Minerva kaş göz işaretiyle beni yanına çağırdı, yüzünde neşeli bir tebessüm vardı.

Kapıyı arkamdan kapattı, alçak sesle, "Bu sabah siz çıktuktan sonra Kassia geldi," dedi. "Kısmete bakın; Petra'yla Adonis'in evliliği konusunu açıverdim hemen."

"Ne dedi?"

"Çok memnun oldu. Meğer o da Hristo'yla aynı şeyi düşünüyormuş. Nasıl sevindiğimi anlatamam."

“Ben de memnun oldum. Petra’ya bahsettiniz mi?”

“Henüz değil. Şimdilik gezip tozmaya devam etsinler. Öyle kararlaştırdık. Ordu geldikten sonra oturup konuşacağız.”

“Her şeyin istediğiniz gibi gerçekleşmesini dilerim,” dedim. “Stavro’yu evine bırakacakmışsınız. Eşlik edebilirim.”

“Hiç gereği yok. Siz nereye?”

“Dolaşıp haber bulmaya çalışacağım.”

“Batakhanelere gitmeye kalkmayın sakın. Hastalık kaynıyordur.” Kaşlarını hafifçe çatmıştı.

“Endişelenmeyin.”

“Peki,” diyerek masadaki tepsiyi paketlemeye başladı.

Stavro’nun başını okşayıp pansiyondan çıktım. O anda bir sokak lambası daha söndü. Çok geçmeden her yer kararıverdi. Evlerin karanlık pencerelerinden uğultular yükseldi.

Durup etrafa baktım. Gökyüzünde bir işaret fişegi parlayıp ışık saçtı. Karşı sokaktan tüfeklerini çapraz tutan bir Yunan mangası çıktı ve koşarak liman tarafına ilerledi. Postal sesleri uzaklaşırken yine tatbikat yapıldığını düşündüm. Şehirde gece çatışması çıkarsa şimdiden hazırlanıyorlardı anlaşılan.

Yoluma devam ettim. Bir cenaze evinin önünden geçerken zihnim bir kez daha kız kardeşime gitti.

Cenazeden sonra annemle babam taziye için gelenleri uğurlamış, sessizce köşelerine çekilmişlerdi. Babam huzursuz bir şekilde horlarken annem sık sık yerinden fırlamış, ağlayarak tekrar uykuya dalmıştı. Üzerlerini battaniyeyle örtüp her yanımı saran nefretle evden usulca çıkmış, hücre evine gitmiştim. İçeri girer girmez bomba sandığını açıp birkaç el bombası almıştım. Gece yarısını evde bekleyip ıssız yollardan geçerek bankerin konağına varmıştım. Sokakta çıt çıkmıyordu, konakta ışık yoktu. Kız kardeşimin cesedini gördüğüm yerden topladığım taşlarla pencereleri kırmıştım önce. Ardından bombaların pimlerini çekip içeri fırlatmıştım. İki gün sonra bankerin ölümünü yazmıştı gazeteler.

Pencereden giren güneş, bedenimi yalıyordu âdeta. Pencerenin çıkıntısına bir güvercin konmuştu. İçeri baktıktan sonra havalandı.

Annem, evimizin penceresinde ne zaman kuş görse kız kardeşimin ruhunun geldiğini söylerdi. Kuş ondan kaçmazsa inancı daha da artar, önüne avuç dolusu pirinç atardı. Kuş, pirinci gagalayıp kanatlanır, o da gözden kayboluncaya kadar ağlayarak izlerdi. Babam bu hallerine alıştığı için hiç sesini çıkarmazdı.

Yastığı yukarı çekip daha dik oturdum. Yatakta defterimin sayfalarını çeviriyor, raporuma ne yazmam gerektiğini tasarlıyordum. Neva geldiğinde hazır olmalıydı. Diğer sayfalara da göz gezdiriyor, atladığım bir yer olup olmadığını saptamaya çalışıyordum. Kapıya vurulunca dikkatim dağıldı. Söylenerek kalkıp kapıyı araladım. Petra'yı görünce, "Temizliği sonra yaparsınız," dedim.

"Onun için gelmedim. Sizinle görüşmek isteyen biri var," dedi.

"Kimmiş?"

"Adını pek anlayamadım. Arka kapıda bekliyor. Şık bir bey."

Ceketimi giyip merakla odadan çıktım. Gelen her kimse, başıma dert açacak biri olabilirdi.

Bankoda bir kadınla sohbet eden Minerva'ya selam verip

arka kapıya giden koridora girdim, aralık kapıyı usulca çektim. Ziyaretçim Rüstem Taceddin'di. Gerginliğim geçiverdi.

"Rahatsız etmiyorum ya?" dedi Kırımlı. Kızışmış gözlerinin altında mor izler vardı, bitkin görünüyordu. Fes yerine şapka takmasına bakılırsa Müslüman olduğunun anlaşılmasını istemiyordu.

"Ne münasebet. Memnun oldum."

"Konuşabilir miyiz?" Etrafa baktı. Tedirgindi.

"Elbette," diyerek kapıyı arkamdan çektim.

"Söylemişsiniz ama yine de zor buldum burayı."

"Mesele nedir?"

"Anlatacağım." Paltosunun yakasını kaldırdı, şapkasını gözlerine kadar indirdi. "Bildiğim bir lokanta var. Oraya gidelim."

Başımı salladım. "Nerede?"

"Moskof Sokak'ta," diyerek yürüdü.

Böyle bir semt olduğunu bilmiyordum. Adamın peşine takıldım.

Bir faytonu durdurdu Rüstem. Benden önce binip sürücüye adresi söyledi. Yol boyunca konuşmayıp düşünceli bakışlarla dalıp gittiği, ara sıra etrafa şüpheyle baktığı için ben de ağzımı açmadım.

Moskof Sokak'a girdiğimizde kapılarında Rusça ve Fransızca tabelaların asılı olduğu lokantalar, meyhaneler, oteller çarptı gözüme. Balkonlu binalara baktım. Çoğu gemicilik ve nakliye şirketlerine aitti. Dekolte giyimli birkaç kadın evlerin balkonlarından sarkmış, sokakta yürüyen denizcilere laf atıyordu. Küçük bir arsadaki ağaçlara gaz lambaları asılmış, ağaçların altına masalar yerleştirilmişti. Arsanın karşısında, bir motosikletin önünde iki İngiliz asker duruyordu.

Faytondan indi, "Buraya daha önce geldiniz mi?" diye sordu.

"Hayır. Adını bile sizden duydum."

“İlk kez geçen ay uğradım. Kader beni buradaki otele sürükledi.”

“Evden çıktınız mı yoksa?” diye sordum.

“Evet. Kırımı ödeyip ayrıldım. Burası daha emniyetli.”

“Çekindiğiniz bir şey var galiba.”

“Ne yazık ki öyle,” dedi, bir nalbur dükkânının yanındaki lokantaya yürüdü.

İçerideki masalar doluydu. Deri yelek giymiş, fular takmış garsonlar masaların arasında mekik dokuyordu. Yaşlı bir kadın, ıslak tabak ve bardakları bezle kurulayıp duvardaki raflara diziyordu.

Rüstem Taceddin yaşlı kadına bir şeyler söylerken duvardaki tablolara göz gezdirdim, steplerden ve Petrograd’dan manzaralar vardı. Kışlık Saray’ın resmine bakarken orayı bastığımız günü anımsadım, Avrora zırhlısından atılan toplar neredeyse kulaklarımı sağır edecekti.

Rüstem yanıma geldi, yemeğimizi özel odada yiyeceğimizi söyledi. Yaşlı kadının açtığı kapıdan loş odaya girdik. Kadın, perdeleri aralayıp ayrıldı. Duvara, tarlada çalışan köylüleri gösteren büyük bir tablo asılmıştı. Oval sehpadaki iki şamdanın arasında bir balalayka duruyordu.

Adam masaya oturdu. “Yemeğimizi görüşmemiz bitince yiyeğim,” dedi. “Dikkatimiz dağılmasın.”

Karşısına oturdum. “Siz bilirsiniz.”

Bir süre ellerini ovuşturup, “Yardıma ihtiyacım var,” dedi.

Bacak bacak üstüne atıp bir sigara yaktım. “Elimden gelecek bir şeyse yardımcı olmaya çalışırım.”

“Hiç şüphem yok. Ne de olsa aynı toprağın insanlarıyız. Kırınımlar çardan çok çekti. Bolşevikler bizim için de yaşam teminatı.”

Bunu içtenlikle mi söylüyordu, yoksa yardım etmem için

gözümü mü boyamak istiyordu? Ona oynak teşhisini koyduğum için ikinci ihtimal ağır bastı, başımı sallamakla yetindim.

Ellerini birleştirerek, “Ben öğretmenim,” dedi. “İlimle uğraşır, memleketin selameti için fikir üretir, talebe yetiştiririm.”

O öğrencilere içten içe acırken, “Farkındayım,” dedim.

“Ancak bunu Halit Bey’e bir türlü anlatamıyorum. Benden başka şeyler istiyor. Kabul etmem mümkün değil. Zaten beceremem. Bu yüzden ondan uzaklaşmak için evden çıktım, otele yerleştim.”

Adam susunca sözü aldım:

“Söylediklerinizin benimle ilgisini ne? Yardım istiyorsunuz ama?”

“Rus gemisiyle mi gelmiştiniz?” diye sordu heyecanla.

“Evet.”

“Bir daha ne zaman gelecek?”

“Kesin tarihi bilmiyorum.”

“O gemiye binmeme yardımcı olur musunuz? İstanbul’a dönüp Halit Bey’le bağımlı tamamen koparmak istiyorum. Mücadeleye orada devam edeceğim.”

Böyle bir istekle karşılaşmayı beklemiyordum. Demek ki komiserle aralarındaki sorun ciddiye. Bundan yararlanmıyordum. “Yardımcı olabilirim ama canınız tehlikedeyseniz,” dedim.

Sesini yükselterek, “Elbette tehlikede,” dedi.

“Bakın, bu işler sözle olmaz. Tehlikeyi bana açıkça anlatmanız lazım. Aksi takdirde kaptanı ikna edemem.”

Dalgın bakışlarla süzdü beni. Kararsız olduğu belliydi.

Kesin bir tavırla, “Anlatmayacaksanız, yemek siparişini verelim,” dedim. “Çok işim var.”

Elini sıkıntıyla yüzünde gezdirdi. “Nasıl söylesem ki?” diye mırıldandı.

“Ne kadar açık olursanız ben de size o kadar yardımcı olurum.”

“Halit Bey’in anlamsız istekleri!”

“Ne istiyor?”

Bir süre duraksadı. “Yunan ordusuna karşı savaşmamı,” dedi kısık sesle. “Şehre girdiklerinde...”

Bunu da beklemiyordum. Ağzını aramanın tam sırasıydı. “Çancıyan İşhanı’nın bodrumundan yapılacak saldırı mı?” diyerek ortaya laf attım.

Gözleri irileşti. “Siz nereden biliyorsunuz?” dedi geveleyerek.

“Evinde bahsetmişti.” Uydurmaya devam ettim: “Bolşeviklerin iç savaştaki taktiklerini sormuştu. Ben anlatınca alay etmiş, Teşkilatı Mahsusa’nın taktiklerinin daha öldürücü olduğunu söylemişti.”

“Oysa bana planın çok gizli olduğunu söylemişti.”

Altan aldım:

“Galiba övünmeye meraklı biri. Üstelik o akşam çok sarhoştum. Ne yalan söyleyeyim, anlattıklarını sarhoşluğuna vermiştim. Pek de üzerinde durmadım. Beni hiç ilgilendirmez.”

“Duyduklarınızı sakın sağda solda dillendirmeyin. Mahsusacıların her yerde gözü kulağı vardır.”

“Üstüme vazife olmayan şeylere bulaşmam. Artık sorununuza gelelim de yardımcı olup olamayacağıma bakalım. Halit Bey, bodrumdan ateş etmenizi mi istedi?”

“Evet. Çok direndim. O da orada olacaktı. Beni koruyacağını söyledi. Adama ihtiyacımız var, dedi. Benim gibi hasta biri nasıl çatışmaya girer?”

Direnış örgütünün eli silah tutan çok adamı varken Halit Naim’in Kırımlyı da pusuya yatırmaya kalkışması garipti. “Sizin yerinize eli silaha yatkın bir Türk bulabilirdi,” dedim. “Niçin öyle yapmadı?”

Dudaklarını büzdü, kesik kesik öksürdü. “Saldırı mangasını değiştirmiş,” dedi. “Bana da geçen gün söyledi. Mahsusacılar

itiraz etmiş, aralarında tartışma çıkmış. Bizim Arnavut, laf dinler mi? İnadı tutmuş, saldırıyı kendi mangasıyla yapacağını söylemiş. Diğerleri de bozulup Yunan'la başka yörelerde vuruşmak için şehirden ayrılmışlar.”

Bu da ilginçti. “Durup dururken nereden çıkmış bu?” diye sordum. “Hem de direniş zamanı gelmişken. Nedenini söyledi mi?”

“Hayır,” dedi, başını iki yana sallayarak. “Yeni mangada kimlerin olduğunu bile bilmiyorum. Dokuz kişi olduğunu söyledi sadece. Çok iyi silah kullanıyorlarmış. Savaş tecrübeleri varmış. Biri tanıdıkmuş. Neyin nesi bu böyle?”

Karşılık vermedim çünkü zihnimdeki eksik parçaları tamamlamaya çalışıyordum.

“Daldınız,” dedi Rüstem Taceddin. “Kafanıza bir şey mi takıldı?”

“Hayır.”

“Yemek siparişini verelim mi? Ne istersiniz?”

“Kendinize ne söylerseniz aynısından,” dedim. Kırımlı kapıya yürürken bir sigara yakıp pencereden dışarı baktım.

İki Türk polis, ellerini arkalarında kavuşturmuş, sohbet ederek yürüyordu. Motosikletli İngiliz askerlerini görünce geri döndüler.

Bankerin konağını kundakladıktan sonra uzun süre evden çıkmamıştım. Yaptığım işten ne anneme ne de babama söz etmiştim. Onlar da gazete okumadıkları için olaydan haberleri olmamıştı. Evde sürekli kitap okuyor, babamın zaman zaman yanımda gizlenen arkadaşlarının konuşmalarını dinliyordum. O günlerde konuklarımızdan bir Gürcü, işsiz güçsüz dolaşımtansa polis okuluna girip emniyet teşkilatına katılmamın iyi olacağını söylemişti. Öneriye çok şaşırdığım gibi öfkelenmişim de. Üniformadan nefret ederdim, hele polis olmak kâbus görmekten bile dehşet vericiydi. İstemediğimi se-

simi yükselterek belirtmiştim. Babam da mırın kırın etmişti. Ancak adam, polis olduğumda hücrelere yapılacak baskınları önceden öğrenip hücre sorumlularına haber verebileceğimi eklediğinde yatışmıştım; önemli bir görevdi bu. İçimdeki öfke, yerini ansızın heyecana bırakmıştı. Ertesi gün polis okulunun sınavlarına hazırlanmaya başlamıştım. Çalışmaktan canım sıkıldııkça parkta kuduz köpek gördüğümü, sokakta hırsızı andıran birilerinin dolaştığını uydurarak karakollara girip çıkıyor, polislerin davranışlarını izliyordum. Ne de olsa mülakatta bir polis gibi hareket edip karşundakilerin gözlerini boyamalıydım.

Ellerini kavuşturarak geldi Rüstem Taceddin. “Pirzola, pilav, salata söyledim.” Oturup gözlerini bana dikti.

Neva’ya bindirip bindiremeyeceğim konusunda bir şeyler söylememi beklediği belliydi. Kafamı daha fazla tırnalaması için kaptanla konuşacağımı, yardımcı olacağımı belirttim. Rahatlamış halde arkasına yaslandı, şükredip durdu.

Polis okulunda bizim koğuştan sorumlu genç bir komiser vardı; çok sempatikti. Sokaklarda görev yapmak istediğini, okulda öğrencilere bekçilik yapmaktan çok sıkıldığını söylerdi hep. Her öğrenciyle yakından ilgilenir, sorunlarını dinlerdi.

Bir gece okulun kömürlüğüne inmiş, babamın yiyecek paketine gizleyerek ziyaret saatinde getirdiği Lenin'in kitapçıklarından birini tavandan sarkan gaz lambalarının ışığında okuyordum. O sırada kapı açılmış, komiser, birkaç yeni öğrenciyle gelmişti. Telaşla kömür ve odun yığınlarının arkasına gizlenmiş, konuşmalarına kulak vermiştim. Komiser, çar karşıtı olduğundan şüphelendikleri öğrencilerin isimlerini ona bildirmelerini istiyordu. Bunu yaptıkları takdirde mezun olur olmaz çarın haber alma teşkilatında görevlendirilecek, daha çok para kazanacaklardı. Öğrenciler öneriyi hemen kabul etmişlerdi. Komiser, kumanya çantasından İncil, haç ve bayrak çıkarmış, öğrencilere çara bağlılık yemini ettirmişti. Olay, sinirlerimi gerince hafta sonlarındaki izin günlerimde onu takip etmeye başlamıştım. Issız yerlerde, batakhanelerde suratlarından çarın celladı oldukları belli insanlarla bir araya geliyordu. Bir gece meyhanede buluşmuştu onlarla. Dışarı çıktığında iyice sarhoştı, sallanmaktan neredeyse yere kapaklanacaktı. Sini Köprüsü'nde sendeleyerek yürürken arkasından yaklaşmış, başını korkuluğa vura vura kan içinde bırakmıştım. Hareket-

siz kalınca da Moyka Nehri'ne yuvarlamıştım. Beni görmediği için öldürmeye niyetim yoktu, kendimce cezalandırmak istemiştim. Ancak ertesi gün cesedi bulunmuştu.

Bu akşam da başka bir komiserle hesaplaşmaya gidiyordum.

Bir caminin köşesinde durup sokağa göz attım. Soba bacalarından tüten duman boğazımı yaktı. Sokakta kimseyi görmeyince caminin arka tarafına geçtim, bir evin bahçe duvarını siper alarak Halit Naim'in evine yürüdüm. Sustalımı çizmemden çekip cebime koyduktan sonra kapıya vurdum. Kapı açılınca Halit Naim'i itekleyip hemen içeri girdim.

"Ne oldu, bu ne telaş?" diye sordu. Üniformalıydı. Yaka düğmeleri açıktı.

"Önemli bilgiler getirdim. Hemen konuşmalıyız."

Oturma odasına girdik. Perdeler çekilmişti. Gaz lambasının ışığı soluktu. Masada bir tencere ve boş tabak vardı. Ekmeğin yanında bıçak duruyordu. Palaskasını sandalyenin kolçağına asmıştı komiser. Tabanca kılıfı, palaskanın tokasına kadar kaymıştı.

Koltuğa oturdu, soran gözlerini sabırsız bir tavırla bana dikti.

"Duyduklarınıza inanamayacaksınız," dedim.

"Hemen anlatın!"

"Şehirde tüneller olduğu kulağıma çalındı."

Yüzü bir anda allak bullak oldu. "Tuhaf," dedi fısıldarcasına. "Hiç duymadım. Nasıl öğrendiniz?" Sıkıntıyla ayağa kalktı, ellerini pantolonunun ceplerine soktu.

"Muhbirimden."

Bakışlarını kaçırarak, "Bundan bana ne?" dedi.

"Galiba tünellerde Yunan ordusuna tuzak kurulacak. Teşkilatınız..."

Hışımınla kesti sözümü:

"Boyunuzdan büyük laflar ediyorsunuz." Yan gözle palaskasına baktı.

Adamı yatıştırıp ağzından o şekilde laf almam gerekiyordu. “Hatırlarsanız, aynı tarafta olduğumuzu söylemişsiniz,” dedim. “Ben de mücadelenizi takdir ediyorum. Yardımım dokunabilir.”

Tedirgin bakışlarla beni süzerken, “Pekâlâ,” dedi. Bir şeyler düşünüyormuş gibi yaptı, ağır adımlarla palaskaya yaklaştı.

Ondan önce davranıp palaskayı kaptım ve ayaklarının dibine fırlattım. “İyi niyetimin göstergesi olarak kabul edin.” Komiserin silahına atılacağını düşünüp cebimdeki sustalıyı kavradım.

Beklediğimi yapmadı adam. Tekrar koltuğa oturup bacak bacak üstüne attı, yüzünde alaycı bir ifade vardı. Bıyıklarını burarken, “Ne kadar çok şey bilerseniz, başınıza o kadar büyük dert açılır,” dedi. “Teşkilat sizi yaşatmaz.”

Daha fazla laf cambazlığı yapmanın anlamı yoktu. “Ben örgütünüzü değil, yeni dostlarınız Arnavutları kastetmiştim,” dedim. “İtalyan piyonlarıru!”

Birdenbire dikildi yerinde, ne diyeceğini bilemezmiş gibiydi. Gözleri bulutlanırken yüzü gölgelendi. “Ne Arnavut’u?” dedi dişlerini sıkarak. Göğsü inip kalkıyordu. Yan gözle tabancasına baktı.

“İtalyan siyasi temsilciyle gelenler! Dokuz kişi, değil mi? Bir siz, bir de Rüstem Taceddin. Etti on bir. Çancıyan İşhanı’nın bodrumunda yerinden sökülmüş on bir taş! Yunanlara Arnavutlarla saldıracaksınız.”

Ansızın, “Allahın belası herif!” diye gürlledi. Boyun damarları patlayacak gibiydi. Nefesi iyice hızlanmıştı. “Rüstem, köpekleşip öttü demek!”

Aldırmadan devam ettim:

“Arnavut’sunuz. Babanız Arnavutluk’a, İşkodra kuşatmasına gönüllü gittiğine göre uygun müttefik seçmişsiniz. Kurt Hoffmann’ı bu yüzden ihbar ettiniz, değil mi? İşinizi bozmasın

diye. Vurulduğu gece yollarımızı özellikle ayırdınız, faytoncuyla onu bilerek ölüme gönderdiniz. Arnavutlar sizinle nasıl temas kurdu? İtalyanların tezgâhına iyi gelmişler doğrusu.”

Yumruklarını sıkarak daha yüksek sesle bağırdı:

“Ne İtalyan tezgâhı be! O Arnavutlardan biri, babama İşkodra’da yardım edenlerden birinin oğluydu. İstanbul’da babamı ziyaret etmiş, burada yaşadığımı öğrenmiş. Görüştük ve birlikte mücadeleye karar verdik. Hepsi yiğit savaşıdır. Alman domuzunun ortadan kaldırılması gerekiyordu, gereğini yaptım. Savaşı onlar yüzünden kaybettik. Cezasını buldu.”

“Ya Avni Bekir? Onun ne suçu vardı?”

“Vatan için şehit oldu. Siz ne anlarsınız bundan?”

Damarına basmanın tam sırasıydı. “Siz milliyetçileri anlamıyorum,” dedim. “Vatan diye tutturuyorsunuz ama hep dışarıdan birilerinin desteğini arıyorsunuz.”

Yumruklarını sıkarak dişlerini gıcırdattı, ansızın palaskasına atıldı.

Önce davranıp palaskaya çizmemle bastım. Fakat hızla yana çekildi komiser, çevik bir hareketle masadaki bıçağı kapı. Aklınca hedef şaşırtmaca yapmıştı. Bıçak göğsüme hızla yaklaşırken kendimi geriye attım, cebimden sustalımı çekip düğmesine bastım.

Komiser, şaşkın gözlerini sustalıya dikti. “Silah ha! Gazeteci değilsiniz,” dedi dişlerini sıkarak.

Karşılık vermedim.

“Kim bilir ne bok yemeye geldiniz buraya?” diye tısladı ve bileğini çevirerek bıçağa daireler çizdirmeye başladı, açığını yakalamaya çalışıyordu. Bana ve sustalıma bakıyor, bıçak tutan elini sıkıp gevşetiyordu. Alnında ter damlaları belirmişti. Ne yapacağını bilemiyor gibiydi. Tereddüt etmesinden, hareketlerinden bıçak kullanma becerisinin olmadığını kavradım.

Ağır adunlarla masanın arkasına geçti, diğer eliyle kena-

rından kavradı. Masayı üzerime itecekti. Örtü yana kayınca tencere yere düştü. Adamın dikkati dağıldı o anda.

Fırsatı kaçırmadım. Masanın üstünden hamle yapıp sustalıyı adamın sağ koluna savurdum. Yaralamak niyetindeydim. Konuşacak konularımız vardı çünkü. Çevik davranıp yana sıçradı, bıçağı bırakıp hızla palaskaya koştu. Bir anda tabancayı kabzasından kavrayıp kılıfından çıkardı. Başparmağı tabancanın horozuna giderken sustalıyı adamın sağ omzuna fırlattım. Ancak komiser beklemediğim bir şekilde yana çekilip geriye kaçınca istediğim yeri tutturamadım. Sustalı, adamın göğsüne saplandı, tabanca elinden düştü. Hırıldayarak sallandıktan sonra ağır ağır yere yığıldı polis.

Başına dikilip, “Bodrumu saldırı için hazırlarken Pyotr’un oraya inip çıktığını fark ettiniz,” dedim. “Planınızı bozmasın diye onu öldürdünüz, Ermeni’nin arabasına yükleyip denize fırlattınız. Cinayetiniz anlaşılmasın diye başındaki yaraların önemsiz olduğunu söylediniz. Aya Fotini Kilisesi’nin orada karıştığımızda da beni takip ediyordunuz. Şüphelenmiştiniz.”

Genizden gelen hırıltılı seslerle elini sustalıya götürdü.

“Pyotr’u siz mi öldürdünüz?” diye sordum. “Yoksa İtalyan maşaları mı?”

“O şeref bana nail oldu,” dedi. “Moskof köpeği!” Alnından terler akıyordu. Gözleri küçülmüştü.

“Arnavutlar nerede?”

Bitkin bir tebessümle, “Yunan’a saldırdıklarında görürsünüz,” dedi. Ardından titreyen eliyle sustalıyı daha sıkı kavradı, göğsünden çıkarmaya çalışırken soluğu yavaş yavaş kesildi. Başı yana düştü, son nefesini verirken bir şeyler mırıldandı. Dua etmişti galiba.

Gözkapaklarını elimle indirdikten sonra sustalıyı göğsünden çektim, üzerindeki kanı üniformasına silip temizledim. Yerdeki kan birikintisi gittikçe büyüyordu.

Eve ilk geldiğim gün yerini öğrendiğim arka kapıdan bahçeye çıktım. Ağaçların hışırtısından başka ses yoktu. Etrafı kolaçan ettikten sonra duvarın üstünden atlayıp evleri siper alarak ıssız sokaklarda yoluma devam ettim.

Arnavutların nerede gizlendiklerini öğrenemediysem de tahminimde yanılmamış, neyin peşinde olduklarını ortaya çıkarmıştım. İmzasız ihbar mektubu yazıp kuracakları tuzaktan İngilizleri ve Yunanları haberdar edecek değildim elbette. Üstüme vazife değildi. En iyisi, birbirlerini yemelerini beklemektir, kargaşada yeni istihbarat kaynaklarına ulaşabilirdim.

Yokuş aşağı inerken aklıma Valeria geldi. Ağabeyinin katilinin cezasını bulduğunu yarın akşam gidip söylesem iyi olurdu. Ancak nasıl öldüğünü açıklayıp açıklamamakta kararsızdım.

Ne diyeceğimi
bilemedim. Buraya
Türklerin işgalcılara
karşı ne yapacakları
hakkında bilgi alacağımı
umarak gelmiştim.
Oysa o, benden bilgi
istiyordu. Yine de
samimiyet kurup
ağzından laf almak
için bir şeyler
söylemem gerekiyordu.
"Bildiklerimi siz de
biliyorsunuzdur,"
dedim. "Şehir, yabancı
askerlerle dolu.
Herkesin dilinde Yunan
ordusunun yakında
geleceği söylentisi var.
Şehir onlara verilmezse
Rumlar, İtalyanlara
silah çekmek
niyetinde."

Mondros
Mütarekesi sonrası
İzmir. İşgal
kuvvetleri
şehirde cirit atıyor.
Türkler direnişe
hazır... Rus komiser
Sergey Andreyev,
işgalciler hakkında
istihbarat toplarken,
esrarengiz bir
cinayeti de
aydınlatmaya
çalışıyor.
Suphi Varım,
tarihe yine farklı
bir pencere açıyor.

